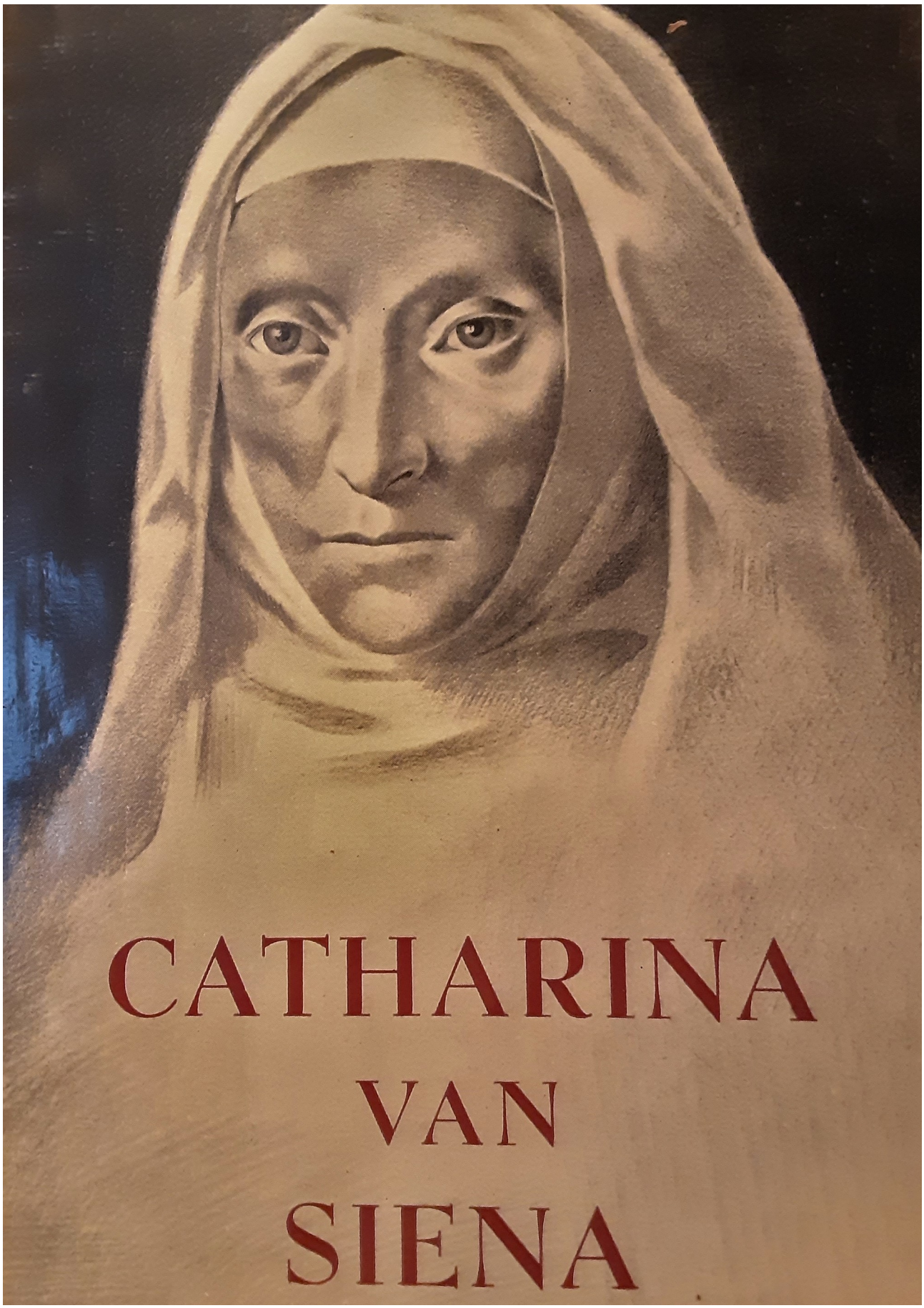

CATHARINA VAN SIENA

Sigrid Undset

Catharina van Siëna

uitgeverij de Fontein – Utrecht

Inleiding

In zijn Histoire des Francs vertelt Gregorius van Tours, dat er op de synode van Macon in 585 een bisschop was, die staande hield, dat men een vrouw niet "homo" noemen kon. Zijn ambtgenoten maakten er intussen spoedig genoeg werk van zijn vergissing te herstellen: aan het begin van het Oude Testament staat geschreven hoe God de mens schiep — "et creavit Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginem Dei creavit illum: masculum et feminam creavit eos". En bovendien: "Onze Heer Jezus Christus wordt genoemd Filius Hominis, omdat Hij zoon is van de Maagd, dat wil zeggen van een vrouw".

Gezien de wonderlijke figuren die onder de Merovingers soms bisschop werden gemaakt — dezelfde Gregorius van Tours doet daar verschillende verhalen van — is het goed mogelijk, dat de bisschop die het vraagstuk aansneed, slechts een flauw begrip had van het Latijn en daarom ook niet bijzonder thuis was in de Bijbel en de Kerkgeschiedenis.

Want ofschoon het Latijn, evenals veel andere talen, hetzelfde woord gebruikt voor "man" als voor de mens in het algemeen, heeft de Kerk reeds van de eerste tijden af de vrouw behandeld als gelijkwaardig aan de man. Zij volgde daarbij het voorbeeld, dat de Heer gegeven had. Van tijd tot tijd is er, en soms zeer hartstochtelijk, over getwist, wat het christendom gedaan heeft voor de vrouw. Welke plaats had zij in de familie en in de samenleving bij de volken, die de godsdienst van Jezus Christus beleden? Hoe beschouwde men de vrouw in het licht van de leer der Kerk, en hoe in het licht van wat er zoal geleerd werd door de secundaire kerkgenootschappen met hun verschillende belijdenissen, en welke plaats wezen zij haar toe in de menselijke samenleving? Daarover zijn de meningen al zeer verschillend geweest, vanaf de mening der apologeten, die vrij naïef beweerd hebben, dat de vrouwen slechts binnen het christendom geëerd, bemind en als aan de man gelijkwaardig zijn beschouwd, al verschilden ook haar rechtmatige taak en haar problemen van die der mannen, — over alle graden van optimisme en pessimisme heen, tot aan de mening van de beschuldigers, die het christendom ten laste legden, dat het geheel het vrouwelijk geslacht geknecht, verlaagd en belasterd heeft en de vrouwen verantwoordelijk stelde niet alleen voor de erfzonde maar voor alle zonden en ongelukken, die ooit de mensheid hebben bezocht. Zelfs de woordvoerders van de verschillende belijdenissen waren het onder elkander niet eens; terwijl een reeks van protestantse theologen met de Bijbel in de hand de vrouw verwezen naar een leven in onderworpenheid en deemoed, teruggetrokken in de schaduw van haar man, heeft de Katholieke Kerk haar altijd het recht toegekend een eigen, door geen gezag van ouders belemmerd leven te leiden in de religieuze orden.

Nu is het een feit, dat, als het op rechten in hedendaagse zin aankomt, de vrouwen op sommige plaatsen zulke rechten in hoger mate hadden in heidense culturen dan in samenlevingen, die officieel op de leer van het christendom gefundeerd waren. Bij vele primitieve volken konden de vrouwen grote invloed hebben, als er besluiten moesten genomen worden, die het leven van de hele stam betroffen. De invloed van de vrouwen was dan in de regel groter naarmate haar werk van meer belang was voor de welvaart van heel de kleine samenleving; bij primitieve volken is de werkverdeling tussen de geslachten altijd streng doorgevoerd. Bij de Semietische volken kan men niet zeggen dat de vrouwen verdrukte wezens waren. Zelfs bij de Islam was althans het eigendomsrecht van de vrouw vrij goed beschermd, zeker, zolang de Semietische Arabieren het leidende Mohammedaanse volk waren. Bij landbouwende bevolkingen leidde het vitaal belang van de vrouwenarbeid er toe, dat de huisvrouw in gegoede families vrij veel vrijheid en gezag kreeg; bij arme mensen moesten zowel mannen als vrouwen zo hard sloven, dat er weinig aan iets anders te denken viel dan aan het dagelijks werk. In de stedelijke beschavingen is het dikwijls de tendens geweest, in gegoede kringen de vrijheid van de vrouwen sterk te besnoeien, terwijl de vrouwen van handwerkers, kooplieden en arbeiders over een tamelijk uitgestrekte vrijheid beschikten.

Het is ook niet iets kenmerkends voor het christendom, dat vrouwen, maagden en weduwen van het familieleven afzagen ten voordele van geestelijke ervaringen. Boedhistische nonnen en Mohammedaanse heilige vrouwen hebben in mystieke beschouwing der godheid geleefd, zij waren alleen maar niet zo talrijk, en er is zelfs bij hun eigen volk minder van hen bekend dan wij binnen de katholieke kerk weten van onze heilige vrouwen. Een van de oorzaken is, dat om veel verschillende redenen, die gedeeltelijk al heel weinig met godsdienst te maken hebben, de nonnenkloosters van de grote religieuze orden toevluchtsoorden werden voor dat overschot van vrouwen, wier familie het gemakkelijkst in hun onderhoud meende te kunnen voorzien door ze naar het klooster te sturen. Een andere oorzaak is, dat er buiten het christendom niet veel is overgeleverd van het godsdienstig leven der afzonderlijke vrouw. Zelfs wanneer zij dezelfde goden vereerden als de mannen en zelfs wanneer zij priesteres waren van een god of godin, is er ons heel weinig bekend van de uiterlijke vormen, van hun cultus en nog minder van het inwendig leven — de levende godsdienst — van de gelovigen. In de heidense godsdiensten vindt men vaak een neiging de kern van de godsdienst in een sluier van mystiek en geheimen te hullen, een sluier, die slechts een weinig opgelicht wordt voor de bijzonder ingewijden. Deze tendens was al heel sterk waar het cultussen betrof, alleen bedoeld voor vrouwen: cultussen van godheden, die de levenscyclus der vrouwen beheersten, puberteit, zwangerschap, baring en overgangsjaren. In de legende van Olav de Heilige horen wij van Sighvat Skald, die op een avond laat door een heidens Zweeds dorp rijdt zonder een onderkomen te kunnen vinden. Bij iedere hofstede jagen in toorn ontstoken vrouwen Sighvat en zijn gevolg weg: zij vierden Disarblòt. Van de Disen en de aard van het blòt, offer, dat de vrouwen opdroegen, weten we eigenlijk heel weinig. Zeker is, dat een oerwoud van geloof- en taboe-voorstellingen, met wortels diep in verre tijden en in de vrees van primitieve mensen voor alles wat zij niet begrijpen of wat hun vreemd voortkomt, bijzonder de vrouwen omgaf, die physiek zo anders functioneren dan de mannen en toch onmisbaar voor hen zijn. Waarschijnlijk hadden primitieve vrouwen soortgelijke gevoelens ten opzichte van de man, de vreemde, en schiepen zich eigen taboe's en riten om zich te beveiligen bij de samenkomst met hem. Maar deze geheime kennis der vrouwen behielden zij voor zichzelf. Eerst in onze tijd hebben enkele missionarissen en onderzoekers, soms, en meestal nog bij toeval, hier en daar kunnen ontdekken, dat bij nu levende primitieven ook de vrouwen bun taboe's en bijgelovigheden hebben, en zij hebben daardoor bijgedragen tot de instandhouding van de onzichtbare muur, die door alle tijden heen en bij alle soorten van volken is opgetrokken, om onderscheid te maken tussen zielen van mannen en die van vrouwen.

En dit was nu wat het christendom deed voor de vrouwen, en ook voor de mannen: Jezus Christus ziet geen onzichtbare muur, wanneer Hij de ziel zoekt van de mens, geschapen naar Zijn beeld, geschapen als man en vrouw. leder woord van Zijn mond over zonde, genade en verlossing is gesproken tot ons gemeenschappelijk mensenwezen, zij het ook dat zonde, bijzondere genadegaven en verschillende wegen tot geloof en verlossing samengeweven kunnen worden in een veelvuldigheid van vormen bij ieder afzonderlijk mensenleven. Onze mensennatuur is zo, dat nooit twee individuen geheel samenleven, en de verschillende levensvormen zijn geconditioneerd onder andere ook door het geslacht van het individu, en bovendien vanzelf door de verschillende doeleinden en begeerten en plichten en eisen, opgelegd door de maatschappelijke vormen en door de plaats van de man en de vrouw in de samenleving, in alle tijden van de geschiedenis der Kerk. In de wereld rond de Middellandse Zee, waar de apostelen en de leerlingen van Christus het Evangelie verkondigden, waren de vrouwen bevrijd uit vele van de oude conventies en gewoonten, die de Griekse vrouwen van het openbaar leven der burgers hadden uitgesloten, en de Romeinse vrouwen onder de voogdij gesteld hadden van hun mannelijke verwanten. St. Paulus had met alle zekerheid, niet de bedoeling, de vrouwen aan te sporen zich los te maken van de gedragslijnen, die mannen van zijn tijd en met zijn achtergrond beschouwden als noodzakelijke waarborgen, wilde men de hand houden aan moraal en goede zeden. Integendeel, hij schijnt, als het daarop aankomt, veeleer ouderwets geweest te zijn. Als de apostel geregeld vrouwen tot medewerksters neemt, hun een gewichtige taak geeft binnen de Kerk, Timotheus herinnert aan het geloof van zijn moeder en van

zijn grootmoeder, en op hoffelijke wijze aanduidt, dat de twee voortreffelijke vrouwen Evodia en Syntiche in Korinthe (de eerste parochieële werksters der Kerkgeschiedenis) nog meer goed zouden kunnen doen, als zij het beter met elkander eens waren, dan kunnen wij er zeker van zijn, dat het milieu waarin de apostel der heidenen werkte, de middenstand in de steden, bestond uit mensen die gewoon waren vrouwen te zien die actief deelnamen aan alle soort werkzaamheden, van belang voor de welvaart in hun omgeving. Lydia, de purperhandelaarster van Tyatira, die St. Paulus' eerste leerlinge werd in Thessalonica, was slechts één van de vrouwen met een eigen zaak, die alom in de steden van het Romeinse Rijk zichzelf en haar familie verzorgden. De vrouwen, die naam maakten in de geschiedenis van Rome, deden dat meestal door iets anders dan hun deugden. In de brieven van St. Paulus krijgen we een glimp te zien van de flinke vrouwen, die een werkzaam en schoon leven leidden overal in de heffe der volkrijke steden rond de Middellandse Zee.

Aldra had de missiewerkzaamheid der Kerk het Evangelie gebracht tot aan de verste uithoeken van het Romeinse Rijk, en toen de heerschappij van Rome ineenstortte, en de barbaren op verschillende plaatsen over de vroegere grenzen naar binnen vielen, drongen de afgezanten der Kerk over landgebieden waar de legioenen nooit hadden gemarcheerd, diep door tot volken en stammen, die heel weinig wisten van de grote beschaving rond de Middellandse Zee, behalve dan dat daar een massa dingen gemaakt werden, waar zij veel prijs op stelden en die zij graag verwierven door warenruil of als oorlogsbuit. Onder volken, wier ideeën en levensvormen de apostelen van het christendom in hoge mate vreemd waren, verkondigden zij een geloof, welks leerstellingen volkomen nieuw waren: er was maar één God, en Hij had hemel en aarde en alle mensen geschapen. Door Zijn menswording was Hij de bloedeigen broeder der mensen geworden, door Zijn dood had Hij de mensen geleerd, dat het ware doel van ons leven hier op aarde hetzelfde is voor alle mensen: vergiffenis verlangen van de zonden en geheiligd worden, om door Gods barmhartigheid een eeuwige gelukzaligheid te bereiken. En dat doel moest algemeen zijn, hetzelfde voor alle volkeren en voor iedere volksaard, voor mannen en voor vrouwen, voor vrijgeborenen en voor slaven. Wij kunnen ons met geen mogelijkheid voorstellen, hoe opzienbarend en hoe nieuw die leer was. Wij leven in een wereld, die sinds bijna twee duizend jaar beheerst wordt door Jezus Christus. Ook zij, die in de loop der tijden Hem bewust of onbewust verworpen hebben, zijn nog getekend door een negatief beeld van Zijn persoon. Anderen, en dit zijn er veel meer, wier geloof in Hem maar nauwelijks leefde, de lauwe gedachtenloze christenen, zijn niettemin door een zwakke adem van Zijn geest beroerd geweest. Zelfs in de hedendaagse wereld, die grotendeels ontkerstend is, zijn er nog ideeën, die eens deel uitmaakten van de openbaring, al verbeelden zich de mensen graag, dat zij van henzelf afkomstig zijn. Deze ideeën zijn zelfs nog de bronnen van menselijke warmte en van hoop op een minder bittere en bloedige toekomst. Buiten deze is er weinig reden iets van de toekomst te verhopen, wijl het bewust verwerpen van Christus de volken uitgelokt heeft op een eindeloze jacht naar nooit te verwerkelijken illusies, en tot een strijd voor idealen, die ineenstorten onder de zwaarte van onze eigen menselijke natuur.

Maar natuurlijk begrepen veruit de meesten van de duizenden heidenen, die voor het eerst naar het Evangelie luisterden en het nieuwe geloof aannamen, ook slechts bitter weinig van wat hun bekering eigenlijk inhield en waartoe zij voeren moest. Ontzag voor iets, dat men voor heilig hield, — het konden plaatsen, personen of gebruiken zijn — heeft de mens gehad door alle tijden heen en onder alle hemelstreken, evenals ook vrees voor onreinheid, waarmee hij door zekere handelingen of aanrakingen besmet kon worden, en die hem dan beletten iets heiligs te benaderen of ook maar anderen nabij te komen, zolang reinigende riten de besmetting niet hadden weggenomen. Maar, ofschoon zelfs zeer primitieve volken zich ten volle bewust geweest zijn, dat er iets geheimzinnigs ligt over de begrippen rein en onrein, zagen zij toch dikwijls slechts zeer los verband tussen die begrippen en hun moraal-opvattingen. Rituele onreinheid kon men opdoen door handelingen waaraan niet de minste morele schuld kleefde, of die zelfs een morele plicht waren, zoals bijvoorbeeld samenkomst van echtelieden, kinderen baren, of een lijk verzorgen, zelfs als men de dode nauw verwant was. Rituele reinheid moest teruggewonnen worden door uiterlijke middelen:

spoelingen, vasten en blijdelijke isolering van andere mensen. Heiligheid in christelijke zin was een nieuw idee, de strijd om tot heiliging te geraken was een geestelijk avontuur, waar de heidenen nooit van droomden, Want de geloofsverkondigers verklaarden, dat een mens alleen maar heilig worden kan op één manier: door God te beminnen en door te streven naar volmaakte vereniging met Hem in Jezus Christus.

Maar het lag geheel buiten de heidense voorstellingswerelden, dat men God — of de goden — beminnen moest op die manier. De heidenen konden de kracht of de schoonheid of de wijsheid van hun goden prijzen, hen huldigen als beschermers, onderhouders en verwoesters van het leven op aarde, de oude mythen in ere houden wegens de poëzie of het pathos of de schrik of de humor, die ze bevatten; zij konden vertrouwen stellen in de goden van de stam of van de stad, of de afzonderlijke mens kon houden van een god bij wie hij meende in de gunst te staan, maar dat vertrouwen was nooit zonder zeker voorbehoud. De goden van de stam konden overwonnen worden door de sterkere goden van sterkere stammen, de goden van de stad konden hun heiligdommen in de steek laten en hun volk overleveren aan een vijand; iemands god-vriend kon grillig blijken en zich in toorn tegen zijn vereerder keren wegens een onvrijwillige of onbeduidende misstap. Zeer dikwijls had het godsbegrip der heidenen twee aspecten. De hemelgoden zegenden de aarde en plaagden haar met droogte en met onweer; de aardegoden lieten het leven komen en vergaan. Dezelfde machten beheersten geboorte en dood, en voor de heidenen was de dood vaak niets anders dan een verbanning naar het rijk van de duisternis en van het noodlot, verwijdering uit het gezegend licht der zon, beroving van de veelsoortige vreugden, die een mens genieten kan, zolang hij een sterk lichaam en gezonde zinnen heeft.

Wanneer hedendaagse schrijvers somtijds beweren, dat het geloof aan een ziel, die de dood van het lichaam overleeft, minder te maken heeft met het verstand dan met de wens, — begeerte naar leven en overvloedig leven — dan is er in alles wat we van de natuurlijke begrippen bij de mensen over dood en leven weten, niets te vinden, dat die veronderstelling steunen kan. Primitieve volken zijn meestal bang geweest voor de doden, de geesten die rondwaarden om de woonplaats: zij waren gevaarlijke, bittere en afgunstige wezens. De Sheol van de oude Hebreeërs was de plaats "waar niemand God looft” of zijn zegening geniet, de Hades van de Grieken en het Helbeim waren oorden van onmacht en hopeloosheid. Wel konden de goddelozen in het hiernamaals gestraft worden — het rad van lxion en de kwellingen van Tantalos — maar de sterken en de dapperen en de rechtvaardigen konden niet rekenen op een loon: Achilles wil liever slaaf zijn en sloven op de akker van een ander op aarde, dan vorst in Hades; Baldur, de goede, en Nanna, zijn door en door getrouwe huisvrouw, moeten beiden naar het Helheim dalen; en als de trotse Brynhild in het Edda-epos Sigurd Fàvnesbane vervolgt, jaagt zij hem het Helheim in. De dood te overleven was niets anders dan 's mensen lot, waar geen ontkomen aan was.

Naar de woningen der goden te worden opgeheven mocht een of andere heros al vergund zijn, liefst als hij zoon was van een god met een aardse moeder, voor de grote massa van de mensen beloofde de dood geen beter hiernamaals, al was hun leven op aarde nog zo hard geweest, en al hadden zij hun last nog zo moedig en fier gedragen. Aan het begin van onze geschiedenis schemerde er hier en daar een wat minder donkere voorstelling van de dood door. De Egyptenaren hoopten, dat althans mensen wie het in dit leven tamelijk goed gegaan was, zich verzekerd konden houden van een aangename voortzetting van het bestaan in het dodenrijk. De mysteriegodsdiensten wijdden hun gelovigen toe aan minder grillige en wrede goden. Bij de volken in het Noorden begon men te geloven, dat tenminste uitverkoren strijders opgenomen werden in Odins Walhalla, maar Odin zelf duikt eerst laat op in het Noorder Pantheon, en de voorstelling zelf van een Walhalla is mogelijk ontstaan uit indrukken, die men bij zeetochten naar het buitenland opdeed uit de preken van christelijke geloofsverkondigers. Wat dezen preekten over vreze Gods en hellepijn was niet bepaald iets nieuws. Het Evangelie van Gods liefde tot de mensen en van Zijn hemel die voor alle mensen,

mannen en vrouwen, vrijen en slaven, joden en heidenen, openstond, dat was waarlijk het grote en wonderlijk nieuwe.

Het christendom kwam niet met een nieuw gedetailleerd program -zulk een program is in de Bijbel niet te vinden,- zodat de gelovigen wel haast twee duizend jaar lang gemeend hebben in het woord Gods steun te vinden voor schier ontelbare sociale systemen. St. Paulus deed niets om de slavernij afgeschaft te krijgen. Vermoedelijk kon hij zich een wereld zonder heren en slaven niet eens voorstellen; in zijn tijd was er geen mens, die zulk een wereld had gezien. Reeds sinds zegevierende stammen eens in de vroegste tijden van het menselijk geslacht ontdekten, dat het geen kwaad idee was, het leven van overwonnen vijanden te sparen en hen mee te nemen als gevangenen om hen te laten werken, is de slavernij een schakel geweest in de structuur der samenleving bij de meeste volken, primitieve of hoog beschaafde, blanke of zwarte of bruine of gele; maar als St. Paulus in een brief aan Philemon, niet veel langer dan een briefkaart, hem verzoekt zijn weggelopen slaaf, Onesimus, weer op te nemen als een broeder in Christus — want nu zendt hij hem gedoopt en als Christen terug — en hem tegelijkertijd eraan herinnert, dat hij, Paulus, zelf vandaag ook gevangen en geboeid zit, dan werpt dat een nieuw licht op een instelling, die overigens geëerbiedigd werd. Als de heilige Perpetua, een hoogbeschaafde jongedame uit Carthago, en de heilige Felicitas, een slavin, samen de arena binnenkomen om er voor hun geloof te sterven, elkaar helpend kleding en kapsel te verzorgen, zodat zij er behoorlijk uitzien in de dood, elkaar bij de hand houdend om als zusters de tweede aanval van het wilde dier tegemoet te gaan, dan krijgt die gebeurtenis een zinnebeeldige betekenis. Het was niet iets heel bijzonders, dat een heer zijn slaven vrij gaf als hij christen werd ; het was een handeling die de Kerk billijkte, en een goed werk noemde, dat Christus verheugde. Maar heidense heren gaven ook vaak hun slaven vrij. De gedachte, die de slavernij als instelling deed kwijnen bij de christenvolken — en nergens anders — was, dat God een slaaf meer lief kon hebben dan Hij de heer lief had, als de slaaf God met een betere liefde beminde. Hij kon een heilige worden en dan kon zijn voorspraak te pas komen als de heer in het vagevuur brandde. Economische toestanden speelden zeker een rol. Al naargelang de landen rond de Middellandse Zee, en de rest van Europa trouwens ook, een tijdperk tegemoet gingen van oorlogen en omwentelingen, dat meerdere eeuwen duurde, kwam er minder vraag naar slaven als arbeiders, en vonden de Romeinen dat er als soldaten niet veel mee aan te vangen was. Maar dezelfde toestanden heersten grotendeels ook in de Mohammedaanse wereld, en hier werd iemands sociale standing zelfs voornamelijk bepaald door het aantal slaven en slavinnen dat hij bezat. De verhalen van Duizend en Een Nacht, die de wensdromen van een cultuurkring weerspiegelen, vergenoegen zich onmiskenbaar in beschrijvingen van de slavenrijkdom van de held, zwarte slaven, witte slaven, mooie slaven, keurig verzorgde slavinnen, die kunnen zingen en dansen en de koran opzeggen, gevangen Griekse meisjes, die de harems sieren van een machtig heer. Er is niets dat een man meer kan doen stijgen in de algemene achting. Tenslotte ontdekten de Osmanische Turken, dat slaven goed bruikbaar zijn als elite-soldaten — mammelukken, janitsaren —; alleen maar, men moet dan de jongens door roof of koop of requisitie machtig zien te worden als zij nog jong genoeg zijn om vroeg getraind te kunnen worden. Maar alle pogingen om de slavernij weer ingevoerd te krijgen bij christenvolkeren moesten altijd gedaan worden onder betuiging van allerlei verontschuldigingen en vergezochte voorwendsels, die dan het feit moesten camoufleren, dat de omstandigheden het gebruik van slavenarbeid weer winstgevend hadden gemaakt.

De christengeloofsverkondigers kwamen dan ook niet bij de verre en vreemde volken aan met de vooropgezette gedachte de vrouwen te bevrijden uit de banden, die hun werden aangelegd door de structuur der samenleving en door oude wetten, oude zeden en gebruiken bij het volk dat zij christen wilden maken. Zij hadden niets aan te merken op het feit, dat bij de meeste volken de vrouwen onmondig waren zolang ze leefden en onder voogdij stonden van hun bloedverwanten, totdat zij onder de voogdij kwamen van hun man en van hun zonen, Dat moest zo zijn, sinds een menselijke samenleving altijd wetten schept en organen in het leven roept om de wetten uit te leggen en toe te passen, wie weet hoe lang vóór iemand op het idee komt, dat de samenleving

ervoor te zorgen heeft, dat aan de wetten ook de hand gehouden wordt en dat vonnissen worden uitgevoerd; dat wil zeggen vóór de eerste zwakke tekenen van het politiewezen opduiken. Maar zolang ieder voor zich zijn recht naar wet en vonnis had te handhaven, met de steun van zijn verwanten en, als het moest, met wapenen in de hand, moesten de vrouwen onder de bescherming staan van iemand, die een vrouw haar recht bezorgen kon. De leer der Kerk over het sacrament des huwelijks moest echter noodzakelijkerwijze in conflict komen met iemands recht om over de persoon van zijn vrouwelijke beschermelinge te beschikken bij uithuwelijkingen die voordelig zijn konden voor hemzelf, maar die geen rekening hielden met de wensen van de vrouw, Het was immers een kerkelijk leerstuk, dat het de geheel vrijwillig gegeven toestemming van de beide partijen is, die het huwelijk geldig maakt in de ogen van God. Verder was het een leerstuk der Kerk, dat alleen de dood de heilige band des huwelijks kan ontbinden, en dat sommige beletselen, zoals nauwe verwantschap of een vroeger gesloten huwelijk een nieuw huwelijk ongeldig maken. Dat moest natuurlijk ook de macht van de voogd over de persoon van zijn beschermelinge beperken. Niet dat die leer ogenblikkelijke veranderingen teweeg bracht in de zeden en gewoonten bij onlangs christen geworden volken. Het Frankrijk van de Merovinger-tijd en het Italië van de middeleeuwen, maakten geregeld inbreuk op de regels der Kerk, als het niet juist een machtig heer of een machtige familie in hun kraam te pas kwam zich op die regels te beroepen, ofschoon moedige bisschoppen protesteerden en de paus bij enkele vruchtbare gevallen ingreep. Niettemin, alleen het feit al dat de Kerk opkwam voor het recht van de vrouw over haar eigen persoon te mogen beschikken, veranderde van lieverlee het oordeel over de plaats der vrouw in de maatschappij, al waren ook maar weinig meisjes driest genoeg dit recht voor zich op te eisen, tegen het gezag van de verwantschap in. De vrouwen uit het volk, de hardwerkende vrouwen van hardwerkende mannen, de vlijtige burgervrouwen, de nietsdoende dames aan de hoven, de vorstinnen en de koninginnen, die het druk hadden met politieke intriges en met het bestuur van hun grotere of kleinere domeinen, dikwijls met wijsheid en met fierheid en met tedere zorg voor de welvaart hunner onderhorigen, allen kwamen zij te staan in het nieuwe licht, dat in ieder mensenkind een ziel deed zien, die gered kon worden of kon verloren gaan. Voor die vrouwen, op wie de gedachte aan de ziel en aan Gods bedoeling met de mensen het diepst indruk maakte, stonden de kloosters open; een haven waar de ziel, ten koste van verzaking aan de vreugden en de smarten van het familieleven en van de wereld, door zelftucht en geestelijke oefeningen kon opstijgen tot de hoogten van geestelijke aanschouwing. Door tijden van donkerte en stonden van geestelijke verlatenheid ging de weg omhoog naar bovenaardse vreugde en naar onuitsprekelijke avonturen voor hen, die de liefde tot God zochten te verwerkelijken, totdat de ziel alleen nog God bemint en heel Zijn schepping in de Beminde.
Toen de apostelen schreven en de maagdelijkheid prezen konden zij met geen mogelijkheid het kloosterleven voorzien, zoals dat zich ontwikkelen zou bij de volken van het Westen. Het Oosterse Laura, de aaneensluiting van beschouwende asceten rond een kerk, waar priesters de bediening der sacramenten hadden, werd omgevormd door de zin voor organisatie en regel bij de Romeinen. De rusteloosheid en de nooit te stelpen drang iets nieuws te scheppen, die de vloek zijn en de zegen der Europeanen, droegen er toe bij dat er steeds nieuwe kloosterorden en een menigte verschillende ordesregels ontstonden. Mannen en vrouwen, die streefden naar eenzelfde doel: zich aan God toe te wijden in Zijn Christus, maar die verschillend van geaardheid en van aanleg waren voor de verschillende werken in 's Heren wijngaard, konden als monniken en nonnen werken aan de heiliging van hun eigen ziel en van de wereld door gebed en door beschouwing, terwijl weer andere kloosterorden jongens en meisjes opnamen om ze op te voeden voor het kloosterleven en voor het leven in de wereld, zieken verpleegden, armen verzorgden of missionarissen uitzonden onder het eigen volk of ver van huis naar vreemde en gevaarlijke landen, De geest in een orde kon verslappen, de ijver voor de dingen Gods verflauwen, een bepaald klooster kon in verval geraken, zodat de monniken en de nonnen lauwe christenen werden; een mannenklooster kon een broeinest worden van wilde broederstrijd en van intriges en van zedeloosheid, een nonnenklooster kon zinken tot een tehuis voor vrouwen, wier familie zich ontdeed van overbodige dochters door ze daar te bergen, — de kloostergeest onderging onophoudelijk een wedergeboorte door nieuwe ordestichters, mannen en vrouwen, en nieuwe kloosters werden weer gevuld met zielen, die van ijver brandden. Nieuwe

regels werden geschreven om tegemoet te komen aan de eisen der veranderde sociale toestanden; met geestdrift greep men zulke nieuwe regels aan temidden van een wereld die kookte van felle hartstocht, haat en heerszucht, wellust en gulzigheid en wraak. Want zelfs mannen en vrouwen die begerig vochten om macht en rijkdom en om te voldoen aan de begeerten hunner zinnen, om de vreugden van de liefde en van de ijdelheid en van de haat, konden toch nog geloven aan heiligheid, al gaven zij er zelf de voorkeur aan de heiligen op zover mogelijke afstand na te volgen. Ondanks hun luidruchtige levenshonger en hun diepe ongelukkigheid, ondanks alles wat zij leden onder de zweepslagen waarmee de mensen altijd hun naasten en zichzelve geselen, geloofden zij vast aan het Bovennatuurlijke, hoe vermengd met oud en nieuw bijgeloof dit geloof ook zijn kon. En als de grote catastrofe in de maatschappij en de catastrofen in hun persoonlijk leven niet meer te dragen waren, dan hoopten zij dat de heiligen door hun voorspraak het straffend vonnis van God, dat zij goed wisten meer dan verdiend te hebben, nog zouden kunnen afweren, en dat er door die voorspraak nog ontferming mogelijk was, zodat zij zich nog van hun zonden konden afwenden en terugkeren tot de genade Gods.

Het hoogst van alle heiligen zweefde in het bewustzijn van de volken Maria, de moeder van Christus, de moeder van barmbartigheid zelf, het uitverkoren vat, waarin de hereniging van Godheid en Mensheid plaats vond, Toen zij vrijwillig toestemde in het lot dat, naar de boodschap van de engel, Gods uitverkiezing haar wilde laten dragen, maakte zij het onheil, door Eva over het nageslacht gebracht, ongedaan, werd Zij de poort door welke de Koning van het Leven inging in de mensheid. In haar gevolg eerden de gelovigen de christenvrouwen, die Christus hadden beleden in tijden toen daar het martelaarschap en de dood op stonden. Maar ook de vrouwen, die Christus in de eigen tijd beleden door hun heilig leven en hun naastenliefde, werden beschouwd als steunpilaren van de maatschappij en als leidsters en leraressen voor het volk. Een St. Hilda van Whitby, een St. Hildegard van Bingen, een St. Elisabeth van Hongarije mochten al van verschillende zijden met haat en wantrouwen worden bejegend, anderen sloten zich met vertrouwen en geestdrift bij hen aan. Zij waren de leidende persoonlijkheden van hun tijd. In een tijd van geweld. daden en bloedschuld, van vreselijke besmettelijke ziekten, vernielende oorlogen en hongersnood, kon een weduwe uit een uithoek in Europa, de heilige Birgitta van Zweden, of een meisje uit het volk, de heilige Catharina, de verversdochter uit Siëna, het opbrengen de machtigen dezer wereld van goede raad te dienen. En de wereld luisterde naar hen met eerbied, ook als zij hun raad niet volgde. Ze zouden een grote rol spelen in de wereldpolitiek en de plaatsbekleder van Christus berispen, raden en leiden, ja somtijds hem gebieden en bevelen.

J. Theeuwes, pr.

Hoofdstuk 1

In de stadstaten van Toscane hadden de burgers, de Popolani, -zakenlieden, handwerkers, beroepsacademici- reeds in de middeleeuwen het recht gevergd en verworven tezamen met de adel -de Gentilhuomini- deel uit te maken van het bestuur der Republiek. In Siëna hadden zij reeds in de twaalfde eeuw een derde deel der plaatsen in de Hoge Raad weten te bezetten. Ondanks de bijna onafgebroken en dikwijls bloedige strijd tussen de partijen en tussen de rivaliserende groepen binnen de partijen, en ondanks de veelvuldige oorlogen met Florence, Siëna's nabuur en machtigste concurrent, heerste er welstand binnen de stadsmuren. De Siëners waren rijk en fier op hun stad, zodat zij haar volbouwden met fraaie kerken en openbare gebouwen. Metselaars, beeldhouwers, schilders, en de smeden, die de sierlijke smeedijzeren tralies en lantaarns maakten, kwamen zelden werk tekort. Het leven was als een kleurrijk weefsel, waarin gewelddadigheid en ijdelheid, hebzucht en felle begeerte naar zinnenlust, heerszucht en eergierigheid waren samengeweven in een veelvoudigheid van figuren. Maar door het weefsel liepen als het ware zilverdraden van christenliefde, van diepe en eerlijke godsvrucht binnen de kloosters en bij de goede priesters, bij de broeder- en zusterschappen, die er hun leven aan gewijd hadden hun naaste wel te doen. Rijke en kleine lieden hadden zo goed ze konden met vlotte vrijgevigheid gezorgd voor zieke, arme en eenzame mensen. In alle lagen der stadsgemeenschap leefden goede mensen, stil en weinig opgemerkt, een schoon familieleven in reinheid en vrome getrouwheid.

Zo leefde de familie van Jacopo Benincasa. Van beroep was hij wolverver. Hij werkte samen met zijn oudste zonen en de leerjongens, terwijl zijn huisvrouw Lapa di Puccio di Piagente ferm en met vaste hand voor het grote huishouden stond, ofschoon haar leven een onafgebroken reeks van zwangerschappen en kraambedden was -ongeveer de helft van haar kinderen verloor zij, toen deze nog vrij klein waren. Hoevelen opgroeiden is onzeker, maar op een oude stamboom van de familie Benincasa komen de namen voor van dertien kinderen die in leven waren. Waar de kindersterfte destijds ontstellend groot was, hebben Jacopo en Lapa blijkbaar ook in dit opzicht geluk gehad, dat zij meer dan de helft der kinderen die zij ter wereld brachten, mochten grootbrengen.

Jacopo Benincasa was een welgesteld man. In 1346 had hij de middelen om een huis te huren in de Via dei Tintori, vlakbij Fonte Branda, een van de fraai-overbouwde waterbassins, die de stad rijkelijk voorzagen van vers water. Het oude huis van Benincasa, dat er nog staat ongeveer zoals het in zijn tijd was, is naar onze begrippen een klein huis voor een zo grote familie. Maar de mensen in de middeleeuwen waren niet verwend met woningruimte, allerminst de burgers in de versterkte steden, waar men zich op elkaar moest dringen zo goed en kwaad het ging binnen de wering van de muren. De ruimte was er kostbaar, de stad moest immers haar open markten, kerken en openbare gebouwen hebben, die althans in theorie de gehele bevolking toebehoorden. De huizen waarin men woonde, stonden tegen elkaar gedrukt langs de nauwe kronkelige straten. Volgens de begrippen van die tijd was Benincasa's haardstee een goed en statig huis.

Lapa had reeds twee en twintig kinderen gehad toen zij een tweeling kreeg, meisjes, op de dag van Maria Boodschap, op 25 maart 1347. Zij werden gedoopt als Catharina en Giovanna. Madonna Lapa kon slechts aan één der twee de borst geven, zodat de kleine Giovanna bij een voedster werd bezorgd, maar Catharina werd door haar eigen moeder gezoogd. Tevoren had Monna Lapa zich nooit de vreugde kunnen gunnen zelf haar zuigelingen te voeden -altijd had een nieuwe zwangerschap haar gedwongen om haar kleine over te laten aan een andere vrouw. Maar Catharina mocht de melk van haar eigen moeder drinken tot ze zo groot werd, dat zij er aan ontwend kon worden. Het was heel natuurlijk dat Lapa, die reeds op jaren kwam, ging houden van dit kind met de dwingerige, ijverzuchtige moederliefde, die later, toen het kind volwassen werd, de verhouding tussen de brave, onnozele Lapa en haar jonge arend van een dochter maakte tot een lang verhaal van hartverscheurende misverstanden. Lapa hield toch zo onzegbaar veel van haar, en begreep haar niet in het minst.

Catharina bleef altijd 'kleinste kindje' en het troetelkind der ganse familie, want de kleine Giovanna stierf als zuigeling, en een nieuwe Giovanna die er enkele jaren later bij kwam, volgde spoedig haar zuster van dezelfde naam in het graf. Tot troost hadden de ouders hun vast geloof, dat deze

onschuldige kindertjes hun weg gevonden hadden van de wieg recht naar het paradijs, terwijl Catharina, zoals Raimondo van Capua schrijft, met een vrij vergezochte woordspeling op haar naam en het Latijnse woord catena, keten, hard moest werken hier op aarde vóór zij een hele keten van verloste zielen met zich ten hemel voeren kon.
Toen de zalige Raimondo van Capua materiaal verzamelde voor zijn levensbeschrijving van de heilige Catharina, wist hij Madonna Lapa te doen vertellen over de kinderjaren van de heilige, nu heel, heel lang geleden, want Lapa was een oude weduwe van tachtig jaar. Uit Raimondo's verhaal krijgt men de indruk dat het Lapa waarlijk goed gedaan moet hebben alles, los en vast, wat haar in het geheugen kwam, te kunnen vertellen aan een zo belangstellend en begrijpend man. Zij vertelde van de oude tijd, toen zij de bezige, nijvere moeder was midden in een schaar van kinderen en kleinkinderen en vrienden en buren, en Catharina het liefste, kleinste kindje was van een echtpaar, al op jaren. Van haar man vertelde Lapa dat hij zo'n weergaloze goede en godvruchtige en brave man was. Raimondo schrijft dat Lapa zelf "niets van doen had met zulke ondeugden als men bij de mensen van onze tijd vindt"; zij was een onschuldige en onnozele ziel en volkomen buiten staat dingen te verzinnen, die niet gebeurd waren. Maar omdat zij nu eenmaal de verantwoordelijkheid had voor de welvaart van zoveel mensen, had zij het zich niet kunnen veroorloven zo onwereldlijk goedhartig en geduldig te zijn als haar man, of misschien was het juist omdat Jacopo eigenlijk bijna veel te goed was voor de wereld, dat Lapa wel gedwongen was zoveel practischer te zijn en dat zij somtijds vond dat het haar plicht was een verstandig woord in het midden te brengen om de belangen der familie te behartigen. Want Jacopo zei nooit van zijn leven een hard of overijld woord, al werd hij nog zo slecht behandeld en nog zo getart, en als anderen van de huisgenoten hun slecht humeur de vrije teugel gaven, bittere en grievende woorden spraken, trachtte Jacopo ze terecht te wijzen: "Hoor eens, het is voor u zelf het best bedaard te blijven en niets te zeggen dat niet past". eens wilde iemand uit de stad hem dwingen een vrij grote som gelds te betalen, die Jacopo hem helemaal niet schuldig was, en toen begon die slechte man kwaad te spreken van Jacopo, en omdat hij machtige vrienden had, tartte en vervolgde hij de arme verver tot hij ten naaste bij geruïneerd was. Maar toch duldde Jacopo niet dat iemand ook maar iets lelijks van die man zei of hem uitschold. Lapa had het wel is waar gedaan, maar haar man zei toen tot haar: "Laat hem met rust, dan zult ge nog beleven dat God hem zijn fout doet inzien en ons beschermt". En kort daarna ging het ook werkelijk zo, zei Lapa.
Ruwe woorden en vuile praat werden niet gehoord in het huis van de verver. En toen dan ook nog zijn dochter Bonaventura getrouwd was met een jonge Siëner, Niccola, viel het haar bitter, wanneer haar man en zijn vrienden lichtvaardige gesprekken voerden en met schuine grappen kwamen, en zij werd er mager van en ziek. De man, die eigenlijk een goede jongen moet geweest zijn, trok het zich erg aan, toen hij zijn bruid zo smal en bleek zag worden. Hij wilde weten wat haar scheelde. Bonaventura antwoordde ernstig: "In mijn vaders huis was ik niet gewoon aan zulke woorden als ik hier dagelijks moet horen. Reken maar, dat als er aan die onbehoorlijke gesprekken in ons huis geen einde komt, ge nog zult zien, dat ik ervan zal sterven". Op staande voet zorgde Niccola ervoor een eind te maken aan alle onwelgevoeglijkheid, die de gevoelens van zijn huisvrouw kwetsen kon, hij gaf daarop uiting aan zijn bewondering voor haar zedige aard en voor de vroomheid van zijn schoonouders.
Zo was het thuis bij de kleine Catharina. Allen verwenden haar en hielden van haar, en zij was nog slechts een kleine pop toen haar familie er reeds op uit was haar 'wijsheid' te bewonderen in de meest onschuldige gesprekken. En daar zij bijzonder lief was om te zien, mocht Lapa ternauwernood haar schat in rust bezitten, want alle buren wilden haar even lenen om haar bij zich in huis te hebben. Schrijvers uit de middeleeuwen houden zich zelden bezig met kinderen te beschrijven of te trachten de aard van kinderen te begrijpen, maar op enkele bladzijden van Raimondo's boek heeft Lapa het toch klaar gekregen ons een beeld te geven van een klein Italiaans meisje, ernstig en toch vol levensvreugde, lief en innemend, en reeds bezig die overweldigende vitaliteit en geestelijke levenskracht te ontplooien, die vele jaren later Raimondo en haar andere 'kinderen' er toe brachten zich onder haar leiding te stellen, wijl ze voelden dat haar woorden en haar tegenwoordigheid, zwaarmoedigheid en moedeloosheid vermochten te verdrijven en de ziel te

vervullen van vreugde en van vrede in God. Want zodra zij maar buiten de kring kwam van die haar allernaast stonden, werd de kleine Catharina de leidster van alle kinderen in de straat. Zij leerde hun kinderspelen die zij zelf verzonnen had, dat wil zeggen, een menigte kleine godsvruchtige oefeningen. Toen zij vijf jaar oud was, had zij de Engel des Heren geleerd en zij hield ervan die ontelbare malen op te zeggen. Wanneer zij thuis de trappen op of af moest, placht zij te knielen op elke trede en een weesgegroet te bidden. Zodra zij had horen spreken over God, moest het dit brave vrome dochtertje van een godvruchtige familie waar allen elkander met mildheid en voorkomendheid bejegenden, natuurlijk zijn gevallen op dezelfde manier om te gaan met God en zijn hof van heiligen. Vooralsnog was het voorzeker een soort spel voor Catharina. Maar kinderen leggen in hun spelen en in hun fantasieën heel hun ziel.
De buren noemden haar Euphrosyne. Dit is de naam van één der drie gratiën. Het schijnt dat Raimondo eraan getwijfeld heeft of die goede mensen in de Fontebranda-wijk zo thuis waren in de klassieke mythologie, dat zij wisten wat die naam betekende. Hij gist dat Catharina, voor zij verstaanbaar spreken kon, mogelijk gewoon geweest was zich iets te noemen, dat de buren verstonden als Euphrosyne, want er is ook een heilige Euphrosyne. Intussen waren de Siëners gewoon optochten te zien en liedjes en gezangen te horen, zodat zij best iets meer opgevangen kunnen hebben van dichters dan waartoe Raimondo ze in staat acht. Zo had bijvoorbeeld Lapa's vader, Puccio di Piagente, kwatrijnen geschreven; overigens was hij handwerker, matrassenmaker. Bovendien was hij een zeer vroom man, vrijgevig voor kloosters en voor barmhartige broeder- en zusterschappen. Hij kan evengoed zowel de heidense als de christen Euphrosyne gekend hebben. Een tijdlang was Catharina sterk bezig gehouden door de legende van de heilige Euphrosyne, die zich in jongenskleren zou gestoken hebben en van huis zijn weggelopen om in te treden in een monnikenklooster. Zij speelde met de gedachte om ook zoiets te doen.
Toen Catharina zes jaar oud was, ging zij op een avond naar huis; zij was op bezoek geweest bij haar getrouwde zus Bonaventura. Zij had twee kleine jongens bij zich, de ene was haar broer Stefano. Deze was een paar jaar ouder en kreeg vermoedelijk van moeder vaak genoeg te horen, dat hij op zijn kleine zuster had te passen. De kinderen waren gekomen bij de plaats, waar de straat steil naar beneden gaat tussen tuinmuren en huisgevels naar het dal toe, met Fontebranda's fraaie steen-baldakijn boven de wasbassins, waar de vrouwen uit de buurt hun klerenwas doen of het klare koude water komen putten in koperen emmers, die zij op het hoofd naar huis dragen. Aan de andere kant van het dal verheft de kloosterkerk van San Domenico haar murenmassa's, massief en streng, zonder andere versieringen dan groepen vensters met spitsbogen in de gevelmuur van het afgesloten koor.
Het kleine meisje schouwde over het dal. -Valle Piatta heet het. En toen zag zij in de lucht boven het kerkdak- : O, een verschijning, zo wonderbaar, dat zij nooit zoiets had kunnen dromen: zij zag de Verlosser der Wereld zittend op een koningstroon, gekleed in bisschoppelijk ambtsgewaad en met de drievoudige kroon van de paus op het hoofd. Bij Hem stonden de apostelen St. Petrus en St. Paulus en St. Johannes, de evangelist. Het kind stond als aan de grond genageld. Vervoerd staarde zij naar de verschijning 'zowel met de ogen van haar lichaam als met die van de ziel'. Onze Heer lachte haar mild toe en hief Zijn hand op en zegende het meisje met het kruisteken, zoals een bisschop doet als hij de zegen geeft. Catharina stond roerloos, terwijl de vloed van goddelijke liefde door haar ziel sloeg, heel haar wezen vervulde en het nieuw en anders maakte, voor altoos. Op en neer in de smalle straat druiste het avondlijk vertier van mensen en ossenkarren en ruiters, en geheel boven aan de straat stond dit meisje, dat anders een zo schuw klein wezen was, met gelaat en ogen omhoog gekeerd naar de verschijning, zo stil als was zij van steen geworden.
De jongens waren reeds halverwege de helling af, toen Stefano omkeek en zijn zuster zocht, en daar stond zij aan het bovenste topje van de straat. Hij riep haar en riep haar nog eens en toen nog eens. Catharina verroerde zich niet. Hij keerde om en liep naar boven op haar toe, en onderwijl bleef hij al maar roepen, allicht tamelijk geërgerd. Maar niet vóór hij haar bij de arm -"wat moet dat hier?"- werd zij hem gewaar. Het was als Catharina ontwaakte uit een diepe slaap. Zij sloeg haar ogen neer en antwoordde: "O, als gij gezien hadt wat ik zie, dan weet ik zeker, dat gij mij niet zoudt gestoord hebben en zo'n zoete verschijning van mij hadt weggenomen." Toen zij weer omhoog keek, was de

verschijning weg. Zij begon bitter te schreien: had zij maar nooit haar blik van de hemelse verschijning afgewend.
Toen Raimondo van Capua haar biechtvader geworden was, vertelde Catharina hem, dat zij vanaf die dag begon te leren, welke de wegen zijn die de heiligen bewandeld hadden, in het bijzonder St. Dominicus en de woestijnvaders, zonder dat ooit een mens haar onderwezen had. Het was de Heilige Geest die haar verlichtte. Maar een kind van zes jaar kan heel veel kennis in zich opnemen, zonder dat het weet waar deze vandaan komt. Het Dominicanenklooster, met zijn op een vesting lijkende kerk, lag op de top van de heuvel tegenover haar huis. De Predikheren, in hun zwarte en witte ordesdracht, moeten hun weg genomen hebben door dezelfde straten als waar de kinderen van Benincasa liepen, als zij hun buren en getrouwde zusters wilden gaan bezoeken. En bij hen thuis woonde een jongeman, die enkele jaren later bij de St. Dominicus-orde intrad: Tommaso della Fonte. Hij was een broer van Palmiero della Fonte, die getrouwd was met Niccoluccia Benincasa, en toen Tommaso op tienjarige leeftijd ouderloos geworden was, na de pest van 1349, werd hij in huis genomen bij de schoonvader van de broer. Dat er een pleegbroer in huis was, die Dominicaan verlangde te worden, kan meer invloed op Catharina hebben uitgeoefend dan het meisje toen begreep, of zich later kon herinneren.
Maar de ogenblikken toen Catharina in een verschijning iets gezien had van de hemel en van de hand des Zaligmakers de zegen had ontvangen, hadden voor altoos haar wezen omgevormd. Zij was nog slechts een kind, maar thuis vonden allen dat zij opeens zo opvallend rijp en zo verbazend wijs geworden was, zij leek meer een volwassen mens dan een klein meisje. Zij was ingewijd. De blijmoedige kleine Euphrosyne had een glimp gezien van de overweldigende werkelijkheid waarnaar zij getast had, toen zij haar vrome kinderspelen speelde; -zij was binnengegaan in de grenzeloze werelden van goddelijke liefde en van liefde tot God. Het kan zijn dat zij reeds vaag vermoedde, dat haar gebeden en haar overwegingen de middelen geworden waren, waarmee zij zich moest voorbereiden op de aanvaarding van een roeping, die op een goede dag zou komen -welke roeping dat zou zijn, wist zij nog niet- van Hem, die zij in een verschijning had gezien en die haar met zijn uitgestrekte hand gezegend had. Waar Catharina haar kennis van God en van de heiligen en van de wegen van de heiligen ook vandaan had, zeker is, dat zij nu trachtte hun waakzaamheid en hun ascese na te volgen zo goed zij kon. Tegen wat gewoonlijk met opgroeiende kinderen het geval is in, werd zij stiller en at minder dan vroeger. Overdag werkten vader en de mannen in de kelder van het huis, waar de ververij was, en moeder en de vrouwen waren in de weer boven in de keuken, die tegelijkertijd de huiskamer der familie was; -een tussen-verdieping boven in het huis met een terras ervoor, waar boompjes in kuipen en potbloemen langs de borstwering stonden en de was op spantouwen in de wind fladderde. Ondertussen stonden de slaapvertrekken overdag meestal leeg. Catharina zocht de eenzaamheid in één van die lege kamers en geselde in het geheim haar tengere schouders met een zweepje. Maar dat werd natuurlijk gauw bekend aan de andere meisjes uit de buurt; kinderen ontzien nooit iemands neiging om alleen te willen zijn, en toen wilden zij ook doen zoals Catharina deed, want dat waren zij gewoon. Zo kwamen zij bijeen in een of andere hoek van het huis en geselden zich, terwijl Catharina het Onze Vader en het Wees Gegroet voorbad, zoveel keren als dat zij vond dat het moest. Dat was lekker geheimzinnig, en het groepje boetzusters voelde zich zeker gesticht en gelukkig. Dit was ook, zoals Raimondo opmerkt, een voorspel op de toekomst.
Maar soms verlangde Catharina weg te komen van haar speelmakkers en vooral van de jongens. Dan kwam zij zo vlug de trap op, vertelde haar moeder aan Raimondo, dat ze zeker wist, dat zij de treden niet raakte met haar voeten; het was, als zweefde zij omhoog. De moeder schrok er verschrikkelijk van. Zij was bang, dat het kind zou vallen en zich pijn zou doen. Het verlangen naar eenzaamheid en de verhalen over de vaders in de woestijn, waaraan zij zoveel dacht, brachten Catharina er toe te fantaseren over een hol in de woestijn, waar zij zich kon verbergen en alleen maar spreken met God.
Op een schone zondagmorgen voorzag Catharina zich van een brood en ging geheel alleen naar buiten in de richting van het huis waar haar getrouwde zuster woonde bij Porta di San Ansano. Maar deze keer ging zij voorbij en door de poort heen, en voor de eerste maal in haar leven stond het

kleine stadsmeisje daar en zag uit over de stille Valle Piatta en het groene landschap. Zij was zo gewoon aan haar eigen wereld, waar de huizen op elkaar gedrongen stonden in de steile en nauwe straten, en aan het gewoel van mensen te voet of te paard of op ezels, van ossenkarren en muildierwagens, honden en de alomtegenwoordige huisgenoten van alle Italiaanse families, de katten, dat Catharina vast dacht: die vredige groene wereld, dat moest de woestijn zijn. Zij ging dan ook verder en zocht naar een hol. Langs de zijkanten van het dal waren er op verschillende plaatsen grotten in de kalksteenrotsen, en zodra zij er een gevonden had die haar geschikt leek, ging zij er binnen en knielde neer. Zij begon zo innig te bidden als zij kon. Maar kort daarop kreeg zij een eigenaardige gewaarwording -het was, alsof zij werd opgelicht van de vloer der grot en als zweefde zij vrij onder het dak. Zij werd bang, dat dit misschien een bekoring van de duivel was: -hij wilde haar afschrikken van het bidden. Zij probeerde slechts nog inniger en nog beslister te bidden. Toen zij uit vervoering raakte en zag dat zij weer op haar knieën lag op de vloer van de grot, was het het uur der nonen -drie uur in de namiddag- juist het uur waarop de Zoon Gods was gestorven op het kruis.

Het kwam haar voor als een ingeving van boven, dat God niet wilde dat zij kluizenaarster werd. Hij wilde niet, dat zij haar tenger lichaam dwong tot grotere ontberingen dan voor haar leeftijd pasten, en Hij wilde niet dat zij op deze wijze het huis van haar vader zou verlaten. Het was een lange weg naar huis, zij was zo moe en zo bang, dat zij wellicht haar ouders vreselijk beangstigd had; misschien dachten zij, dat zij voorgoed van hen was weggelopen. Weer bad zij met aandrang, nu om behouden en wel thuis te komen. En weer kwam het nu over haar, dat wonderlijke gevoel van te zweven. Toen het ophield stond zij voor de stadspoort. Zij liep naar huis zo vlug zij kon. Maar bij de Benincasa's was het niemand bijzonder opgevallen dat zij weg was geweest, zij hadden gedacht, dat zij wel bij haar zuster was. En niemand kreeg iets te weten van haar poging om kluizenaarster te worden vóór Catharina zelf het aan haar biechtvader verried, vele jaren naderhand.

Rondom haar zag het helderziend kind hoe de volwassenen en de andere kinderen met een massa dingen bezig waren, waar zij zich weinig toe aangetrokken voelde. Van lieverlee werd het haar duidelijk, dat dit de dingen waren die de Heilige Schrift de Wereld noemt. Haar wereld -een wereld, waar zij rusteloos verlangde steeds dieper in door te dringen- scheen zich uit te breiden en te ontplooien achter en boven alles, wat zij met de zinnen van het lichaam waar kon nemen. Het was de hemelse wereld, die zij een ogenblik had mogen aanschouwen, toen zij Onze Heer als Koning had zien zitten op de wolken boven het kerkdak van San Domenico. Het gebed was de sleutel tot die wereld. Maar het kind had reeds ervaren dat men er ook op geestelijke wijze kon binnengaan, zonder iets te zien of te horen met de uiterlijke zinnen.

Haar vader en moeder, haar zusters en broers waren allen goede christenen. Alleen maar, zij waren er tevreden matig te drinken van de bron, die Catharina, hoe meer zij er van dronk, nog meer deed dorsten. Zij baden, zij gingen naar de mis, zij waren behulpzaam en vrijgevig voor arme mensen en voor Gods dienaren, maar daar tussendoor keerden zij zich met alle macht naar al die dingen, die zij meer en meer begon te zien als weerstanden die de aandrift van haar hart belemmerden. En hoe zorgvuldig Benincasa's kinderen ook behoed waren tegen slechte invloeden, iets, dat kon niet anders, moest toch tot hen zijn doorgedrongen van de trots der rijke burgers, van twist en strijd tussen ruwe krijgsmannen, van de ijdelheid van wereldse vrouwen. Catharina verlangde nu reeds vurig hen verlost te zien, al deze ongelukkige zielen, die zich afgescheiden hadden van die goddelijke liefde, welke zij zo ervaren had, dat zij daarbij een voorsmaak had geproefd van de gelukzaligheid des hemels. Kon en mocht zij slechts één van degenen worden, die werken voor het heil der zielen, zoals de Dominicanen. Want van deze wist zij dat hun orde gesticht was met juist dat werk als doel. Dikwijls, als zij de Predikheren voorbij haar huis zag gaan, zag zij toe, waar zij hun voetstappen hadden gezet, liep naar buiten en kuste met eerbied de plaatsen, die hun voeten hadden aangeraakt.

Maar zou zij ooit in staat zijn deel te nemen aan het werk van die Predikheren en van alle goede kloosterlingen, en niet meer behoeven weggerukt te worden van haar verborgen leven door die soort van zorgen en vreugden, die voor haar ogen zo veel tijd en gedachten van haar moeder en van haar getrouwde zusters in beslag namen, dan moest zij voor altijd blijven wat zij was: maagd, dat

begreep zij. Toen Catharina zeven jaar oud was, bad zij de maagd Maria haar voor te spreken; zij zou zich gaarne aan haar Zoon Jezus Christus geven en Zijn bruid worden. "Ik bemin Hem uit heel mijn ziel, ik beloof Hem en u dat ik nooit een andere bruidegom zal aannemen." En toen bad zij haar hemelse Bruidegom en Zijn moeder dat Zij haar zouden helpen, opdat zij zich altijd zo rein en zo vrij van vlekken op lichaam en ziel bewaren zou, "als haar krachten toelieten".
Een Italiaans meisje van zeven jaar is ook in onze dagen rijper dan kinderen op dezelfde leeftijd van Noordelijke of Angelsaksische afkomst. En in de middeleeuwen waren kinderen overal in Europa vroeger volwassen dan nu. -Zelfs in Noorwegen golden jongens en meisjes van vijftien jaar voor huwbaar. En in 'Romeo en Julia' herinnert Lady Capulet haar dochter, die nog geen veertien is, er aan, dat

…hier in Verona edele vrouwen
reeds moeder zijn, ofschoon nog jonger
dan gij nu zijt…

Dat neemt niet weg, dat Catharina, toen zij haar gelofte van zuiverheid deed, niet veel kon weten van de driften in ziel en lichaam, die zij beloofde nooit te zullen volgen. Verlokking van het vlees, dat stond vooralsnog voor haar gelijk met honger, de sterke eetlust van een gezond jong meisje in de jaren van groei, want al was Catharina reeds in het geheim begonnen zich te versterven, zij was een gezond en sterk mensenkind, en dan was daar nog haar natuurlijke schrik voor lichamelijke pijn. Tegen deze laatste was zij reeds besloten te strijden door vaker dan vroeger de discipline, de geselroede, te gebruiken. Om haar honger te beheersen wilde zij nu niets anders eten dan brood en groenten. De rijkelijke vleesporties, die zij aan de familietafel opgeschept kreeg, futselde zij weg naar Stefano, die naast haar zat, of naar de katten die onder tafel miauwden om wat eten. De jongen en de katten namen hun extra-rantsoen gretig aan. En het huisvolk, dat samen rond Monna Lappa's goed voorziene tafel zat, schijnt nooit gemerkt te hebben wat er ginds gebeurde aan het tafeleinde van de jongsten.
Maar wel moeten zij thuis gezien hebben dat Catharina steeds rustiger en lijdzamer werd. Vele jaren later zou zij de lijdzaamheid het merg zelf van de godsvrucht noemen, en waar de genade onze aangeboren natuur niet verandert, doch haar vervolmaakt, kan men veilig aannemen dat deze jonge vrouw, die later met zulk een ontzaglijke energie en onstuimigheid alles, maar dan ook alles, uit zou voeren wat haar visioenen zeiden dat God wilde, van huis uit een ongewone mate van eigenzinnigheid moet bezeten hebben. Maar altijd was zij gehoorzaam aan haar ouders, lijdzaam liet zij haar moeder op haar grommen, want Lapa had in huis zoveel te doen met al die mensen om haar heen, dat zij gemakkelijk driftig werd, en zij woog niet juist haar woorden als zij zich aan het een of andere ergerde. Maar vooralsnog was de familie bijzonder ingenomen met Catharina’s voorbeeldig gedrag en men bewonderde haar, omdat zij haar zoveel wijzer vonden dan men op haar leeftijd mag verwachten, zo’n braaf en gedienstig kind.
Vermoedelijk was het dus om haar kleinste kind een plezier te doen door haar uit te sturen op een boodschap van die aard, dat Lapa op zekere morgen haar vroeg even naar de parochiekerk te lopen, zo en zoveel kaarsen en zo en zoveel geld te offeren op het altaar, en de priester een mis te laten lezen ter ere van San Antonio, de milde heilige, die reeds, toen hij nog op aarde leefde, zoveel begrip en sympathie aan de dag gelegd had voor de zorgen en de kommer van gewone stakkers van huismoeders, dat moeders en huisvrouwen hem waren gaan beschouwen als hun speciale vriend in de hemel. Catharina ging dus en deed zoals haar moeder haar gezegd had. Maar toen wilde zij zo graag bij die mis zijn, dat zij in de kerk bleef tot zij uit was en veel later thuiskwam dan haar moeder had verwacht. Lapa had bedoeld, dat het kind naar huis zou komen als zij met de priester had gesproken. Nu ontving zij haar dochter met een spreuk die in Siëna gebruikelijk was, als iemand veel te laat kwam: “Vervloekt de boze tongen die mij zeiden, dat je nooit meer terug zou komen”. eerst zei het jonge meisje niks, doch daarna nam zij haar moeder terzijde en bad haar ernstig en minzaam: “Lieve moeder, als ik iets verkeerds gedaan heb of meer dan gij gevraagd heb, sla mij dan, zodat ik er een andere keer aan denken zal mij beter te gedragen; dat is rechtvaardig.

Maar ik vraag u; laat uw tong niemand, of hij goed of slecht is, vervloeken om mijnentwil dat past niet op uw leeftijd en het doet mij zo pijn".
Dit trof Lapa diep. Zij wist, dat het kind gelijk had. Doch zij trachtte te doen alsof er niets gebeurd was en vroeg, waarom Catharina zo lang weg gebleven was. Catharina vertelde toen, dat zij in de kerk gebleven was om bij hun mis te zijn. Toen Jacopo thuis kwam, vertelde Lapa intussen wat hun dochter gedaan had en wat zij gezegd had. Jacopo hoorde het aan, zwijgend en nadenkend, maar in zijn hart dankte hij God.
Zo groeide Catharina op tot zij een jong meisje werd en ontdekte, dat zij anders was geworden, en anders was nu ook de wereld om haar heen.

Hoofdstuk 2

In de Italiaanse steden was het gewoonte dat een meisje van 12 jaar niet meer van huis mocht gaan, tenzij in gezelschap van een oudere vrouw. Men beschouwde haar als huwbaar, of ten naaste bij dan, en de ouders moesten beginnen om te zien naar een passend huwelijk voor hun dochter. Nu Catharina twaalf jaar geworden was, was het uit met boodschappen doen voor moeder en even binnenlopen bij de getrouwde zusters. De ouders en de broers hoopten voor haar een man te vinden, die de hele familie eer en voordeel brengen kon. Vooral Lapa was er zeker van dat zij voor die schat van haar, haar lieve en wijze jongste dochter met gemak een waarlijk hoogstaand bruidegom zouden kunnen vinden.
Maar toen Lapa er werk van maakte en het jonge meisje voorhield, dat zij nu moest zorgen haar mooie uiterlijk zo goed mogelijk tot zijn recht te laten komen, haar pracht van haren zo op te maken als het haar het best stond, het gezicht vaker te wassen, en zich voor alles te hoeden wat haar tere huidskleur en haar witte hals kon deren, werd zij bitter teleurgesteld. Catharina gaf er niet in het minste om zich voor de jonge mannen op te dirken: integendeel, het leek wel of zij hun gezelschap schuwde en alles deed om te vermijden door hen bezien te worden. Zelfs de leerlingen en de knechten die in hun huis woonden ontvlood zij "als waren zij slangen geweest". Nooit stond zij in de deur, nooit hing zij uit een venster om te kijken naar mensen die voorbij kwamen, en om door hen gezien te worden.
Om Catharina meer handelbaar te maken, zocht Lapa hulp bij Bonaventura. Zij wist, hoe onzegbaar veel Catharina hield van deze oudere zuster. Een poos scheen het werkelijk of Bonaventura Catharina er toe gebracht had beter aan haar ouders te gehoorzamen, zodat zij meer zorg besteedde aan haar uiterlijk. Volgens hetgeen Raimondo zegt, was Catharina nooit een verblindende schoonheid, maar jong en vitaal als zij was, slank, met lichte huidskleur, schone donkere ogen en een overvloed van dat glanzende, geelbruin haar, dat de Italianen altijd zo sterk bewonderd hebben, moet zij toch een zeer innemende jonge vrouw geweest zijn. Hoe groot of hoe klein de tekortkomingen, die Catharina onder de invloed van haar lievelingszuster deed aan de mode van de dag, ook zijn geweest of niet geweest, zeker is, dat zij zich later met hete tranen en fel berouw verweet dat zij de genade ontrouw was geworden, toen zij toegaf aan zondige ijdelheid. Toen haar biechtvader Raimondo haar vroeg, of zij ooit gewenst had of er ooit aan gedacht had haar gelofte maagd te blijven te verbreken, antwoordde Catharina, neen, aan zoiets had zij nooit een ogenblik gedacht. Raimondo was een wijs priester en een ervaren biechtvader, ook voor nonnen. Nu vroeg hij haar, of zij zich misschien ooit opgetooid had met de bedoeling indruk te maken op mannen in het algemeen of op een bepaalde man, ondanks haar vast besluit haar gelofte van zuiverheid te houden; met andere woorden of zij had toegegeven aan de oude Eva en enigermate gecoquetteerd had op haar weg van mildere naar strengere onthechtingen? Maar ook dat ontkende Catharina. Raimondo zei toen dat zij dan geen grote zonde gedaan had toen zij zich schikte naar de wensen van haar moeder en haar oudste zuster. Daarop beschuldigde Catharina zich van overdreven liefde voor deze zuster; het scheen haar toe dat zij Bonaventura meer dan God bemind had. Maar Raimondo was er nog steeds niet toe genegen haar zo hard te oordelen als zij zichzelf oordeelde: zij had gehoorzaamd aan haar zuster zonder verkeerde bedoeling of overdreven ijdelheid, en het was waarlijk niet in strijd met Gods geboden, dat zij haar zuster Bonaventura had bemind. Maar

Catharina was teleurgesteld: wat was dat voor een geestelijke raadsman, die haar zonden verontschuldigde: “O Vader, hoe kon dit ellendig schepsel, dat zonder strijd en zonder eigen verdienste zoveel genade van God ontvangen mocht, haar tijd verspillen aan de verzorging van een lichaam, dat gedoemd is tot ontbinding, en nog wel met de bedoeling andere stervelingen te bekoren bovendien?” Het ging dan ook zoals zo dikwijls vroeger: biechtvader Raimondo gaf zich gewonnen voor zijn biechtkind Catharina, omdat zij grotere godsdienstige ervaring had dan hij. Wat zij bedoelde met volstrekte reinheid en ongedeelde wil, moest juist zijn.
Intussen kwam er een plotseling einde aan Catharina’s uitstapje in wereldlijke ijdelheid, want nu stierf Bonaventura in het kraambed. De jongere zuster was er zeker van, dat haar dood een straf Gods was, omdat zij getracht had een andere ziel van de dienst van God weg te lokken. Maar God openbaarde toen aan Catharina, dat Bonaventura, die anders in alle opzichten zo godsvruchtig en sober en rechtgeaard geweest was, slechts korte tijd in het vagevuur had moeten zijn vóór zij vrij werd en de heerlijkheid des hemels binnengaan kon. De dood van haar zuster maakte het nog duidelijker voor Catharina, hoe ijdel wereldse ijdelheid is. Met nieuwe gloed wendde zij zich tot haar beminde Heer en smeekte Hem om vergiffenis. O, wilde Hij haar slechts dezelfde woorden zeggen als Hij tot Magdalena had gesproken: “Uw zonden zijn u vergeven!” Het kwam haar voor, dat St. Maria Magdalena heel bijzonder haar beschermheilige en voorbeeld zijn moest.
De dood van Bonaventura maakte de zaak van de uithuwelijking van Catharina nog dringender voor Jacopo en zijn zonen. Voor mensen in de middeleeuwen was de familie nog steeds de voornaamste bescherming voor de rechten en de welvaart van de enkeling. In een tijd zo vol onrust en voortdurende omwentelingen was de bescherming, die men kon verwachten van de gemeenschap - de stad of de staat- in het beste geval een onzeker iets. Doch een groep van vader, zonen en schoonzonen, die vast aaneenstonden en trouw hun gemeenschappelijke belangen verdedigden, bood in ieder geval een zekere mate van veiligheid. Niccola was nog een jonge man, en nu Bonaventura gestorven was, zou hij wel spoedig in een andere familiegroep introuwen. Nu was het Catharina’s plicht eens terdege te luisteren naar haar ouders en zich te laten uithuwelijken aan een man, die de schoonzoon welke zij verloren hadden, kon vervangen.
Toen zij ontdekten, hoe volstrekt onwillig Catharina was zich te schikken naar hun wensen, was het gedaan met de bewondering van haar wijsheid en haar voorbeeldige bescheidenheid. Zij wierpen zich op het meisje met een woede, die doet geloven dat Shakespeare misschien niet overdreef, toen hij de verbittering van Capulet beschreef: de vader en de moeder die Julia toeschreeuwen en haar vervloeken, omdat zij geen passende dankbaarheid toont, als zij haar vertellen dat zij een huwelijk voor haar klaar hebben.
Men herinnere zich, dat haar familie niet het minste wist van de gelofte die zij had gedaan. Catharina had het nooit gewaagd hun dit te zeggen. Had zij de wens te kennen gegeven in het klooster te gaan, dan had wel tenminste Jacopo met begrip naar haar geluisterd, ook al ware hij niet bereid geweest zonder meer zijn toestemming te geven. Maar het schijnt, dat Catharina er nooit met een woord over heeft gerept, dat zij non wilde worden. Afgezien van het feit, dat het haar als klein meisje in de verbeelding opgekomen was kluizenaarster te worden of te doen zoals de heilige Euphrosyne en van huis weg te lopen in jongenskleren om monnik te worden, weet men niet of Catharina zich ooit een andere toekomst heeft gedacht dan het leven van een godgewijde maagd in de eenzaamheid thuis, te midden van een groot gezin, waar alle anderen druk doende zijn met hun veelsoortige bezigheden en belangen in de wereld. In de tijd van de apostelen was dat het normale leven geweest voor christenvrouwen, die de gelofte van kuisheid hadden afgelegd. Maar de eiden van het practische leven leidden er al gauw toe, dat er nonnenkloosters ontstonden, waar zulke gewijde vrouwen in gemeenschap konden samenleven onder een regel. En een woonhuis in de middeleeuwen was niet precies geschikt om jaar in jaar uit een dochter onder dak te hebben, als zij weigerde te trouwen en er niet aan dacht de huiselijke haard te ruilen voor het klooster. Het was misschien Jacopo, die op de gedachte kwam, er een Dominicaner monnik, een oude vriend van de familie, bij te halen om hem te doen proberen of hij Catharina overhalen kon op de plannen der familie in te gaan. Het was Fra Tommaso della Fonte, eens de pleegbroer van Catharina. Aan hem bekende zij, dat zij in het geheim Christus reeds beloofd had van Hem te willen zijn, en van Hem

alleen, zolang zij leefde. Als dat zo was, kon Fra Tommaso haar slechts zeggen, dat zij de hardheid, die haar familie aan de dag legde, met zulk een vastberadenheid had te weerstaan, dat zij uiteindelijk begrijpen moesten: wijken doet zij nooit. En kon zij ertoe besluiten zich de haren, haar voornaamste schoonheid, af te snijden, dan, meende Fra Tommaso, zouden zij haar wellicht met vrede laten.
Deze raad nam Catharina aan als kwam hij van de hemel. Zonder dralen nam zij een schaar en knipte tot bij de wortels de fraaie donkerblonde vlechten af. Dan bond zij een kleine sluier rond het kaalgeknipte hoofd. Het druiste tegen alle gewoonten en gebruiken in, dat ongetrouwde vrouwen het haar bedekten, zodat Lapa, zodra zij haar dochter met die ongebruikelijke hoofdbedekking zag, ogenblikkelijk op haar toeschoot en vroeg, wat dat te beduiden had. Het meisje durfde niet de waarheid te zeggen en onwaarheid zeggen, wilde zij niet: zij gaf geen antwoord. Lapa rukte haar de sluier van het hoofd, en toen zij haar schone dochter daar zo ontsierd zag staan, huilde zij luid van smart en razernij. Het was als had men haar een mes in het hart gestoken: “Kind, kind, hoe heb je mij zo iets kunnen aandoen? “ Zwijgend knoopte Catharina de sluier weer op. Maar toen Jacopo en de jongens kwamen aanstormen, opgeschrikt door het gejammer en gehuil van Lapa, en hoorden wat er aan de hand was, wierpen zij zich op Catharina in de wildste woede.
Wat het nog erger maakte voor Catharina was, dat er zich nu een vrijer had aangemeld, een jongeman, die de Benincasa’s bijzonder graag tot schoonzoon wensten. Zij scholden haar dan ook de oren vol: “Gij lelijk meisje, verbeeldt gij u soms dat gij u aan ons gezag onttrekken kunt door uw haren af te knippen? Dat groeit wel aan, en trouwen zult ge, al breekt het uw hart. Rust noch duur zult ge hebben vóór ge toegeeft en doet zoals wij zeggen.”
Deze nukken van het dwaze meisje, met zich telkens weer verbergen om te bidden en bezig zijn met overdreven geestelijke oefeningen, moesten nu maar eens uit zijn. Zij mocht haar kleine kamer niet meer voor zichzelf hebben. Men liet haar een slaapkamer delen met een van de anderen in huis. Catharina koos haar broer Stefano, die nog ongetrouwd was. Overdag, als Stefano bij de verfketels in de kelder aan het werk was, kon zij de kamer voor zichzelf alleen hebben; 's nachts sliep hij als een blok en merkte niet dat zijn zuster lange uren doorbracht in gebed en ontruktheid aan de wereld.
Lapa ontsloeg haar dienstmeisje en zorgde ervoor, dat Catharina heel de dag volop te doen had in haar huis. Zij moest de gehele was verzorgen, eten koken en bedienen aan tafel. Daar kwam nog bij, dat alle huisgenoten haar tergden en beschimpten, terwijl zij haar dan hier, dan daar heen stuurden. De bedoeling was wel het meisje op die manier te doen inzien, dat het toch prettiger zijn moest om huisvrouw te zijn in eigen huis, dan als slaaf te moeten rennen in een groot gezin. Maar Catharina was nog in zo hoge mate kind, dat zij in haar diepste geestelijk leven iets van een spel kon mengen. Later vertelde zij Raimondo, dat zij zich toen placht voor te stellen, dat haar vader om zo te zeggen de Heer Jezus was; haar moeder was Zijn Moeder, de Maagd Maria -als Lapa haar humeurigheden had, moet het Catharina nogal zwaar gevallen zijn zich dat voor te stellen- en haar broers en de leerjongens waren de apostelen en discipelen. Dan kon zij hen zo blijmoedig en zo nauwgezet, zonder dat zij moe of bitter werd, bedienen, dat de familie tegen wil en dank bekennen moest: Catharina is toch werkelijk buitengewoon. Dit spel maakte de keuken tot een heiligdom voor Catharina, en dat zij aan tafel mocht bedienen, vervulde haar ziel met geluk en zoetheid: zij diende immers haar Heer en Meester.
Want nu had de Heilige Geest haar geleerd in haar ziel een cel te bouwen, een toevluchtsoord, waar zij kon bidden en aan haar Beminde denken, en uit die cel kon niemand haar naar buiten roepen, en niemand kon er binnenkomen en haar storen. “Het rijk Gods is binnenin u”. Nu begreep zij wat die woorden van Hem die de waarheid zelf is, betekenden. Binnenin ons, daar worden de gaven van de Heilige Geest in ons uitgestort, daar vervolmaakt Hij onze natuurlijke vermogens, daar breekt hij innerlijke en uiterlijke weerstand.
Indien wij hartstochtelijk haken naar het ware goed, komt de hemelse gast en woont in ons, Hij die gezegd heeft: “Schep moed, ik heb de wereld overwonnen.”
Op Hem vertrouwde zij, en Catharina voelde hoe er in haar binnenste een cel ontstond, niet gebouwd door mensenhanden, zodat zij niet te klagen had nu men haar haar kleine cel van steen en hout ontnomen had. Later, als haar leerlingen zich beklaagden, wijl zij met werk in de wereld zo

overladen waren en nooit rust kregen om met God te zijn en te drinken van de bron waarvan zij leefden, placht Catharina hun de raad te geven: “Bouwt u zelf een cel binnenin uw ziel en verlaat die nooit”. Raimondo bekent, dat hij die woorden van zijn “moeder” niet ineens begrijpen kon, maar “het is wonderlijk te zien hoe ik en allen die in haar nabijheid leefden, nu al haar daden en woorden veel beter begrijpen dan in de dagen toen wij haar bij ons hadden.”
Op zekere dag knielde Catharina, geheel verloren in gebed, in Stefano’s vertrek. Toen kwam haar vader binnen om iets te zoeken. Het was haar streng verboden haar deur op slot te doen. Jacopo zag het meisje geknield liggen in een hoek, en op haar hoofd rustte een sneeuwwitte duif, maar toen de man naderbij kwam, hief de duif zich op en vloog naar buiten door het venster. Doch toen Jacopo haar vroeg van die duif, zei Catharina; neen, van een vogel in haar kamer had zij niets gezien. Jacopo zweeg, maar in zijn hart verwonderde hij zich erover en over veel andere dingen die hem waren opgevallen.

Hoofdstuk 3

De boetzusters van de derde orde van St. Dominicus zijn ontstaan uit een broederschap van leken, die St. Dominicus gesticht had en Jesu Christi Militia had genoemd. Behalve tot het bidden van bepaalde gebeden in plaats van de getijden, die de monniken in het klooster baden -lezen konden velen van die leken niet- verplichtten die broeders er zich toe de bezittingen der Kerk te verdedigen. In die jaren, toen de ketters de macht in handen hadden in Zuid-Frankrijk en in Noord-Italië, waren veel eigendommen van de Kerk de prooi geworden van leken, die er precies mee deden als was het het rechtmatig erfdeel hunner vaderen. Voor zijn eerste orde, bestaande uit contemplatieve nonnen, en voor zijn tweede orde van Predikheren, had Dominicus een leven van strenge armoede gekozen. Maar de armoede van de geplunderde domkerken en parochiekerken, van de abdijen en de nonnenkloosters, belemmerden de bisschoppen en priesters bij hun werk, en evenzeer de werken van barmhartigheid der oude kloosterstichtingen, en het werk der geloofsverkondiging. Een van de taken der militia was te trachten de Kerk weer in het bezit te stellen van wat rechtens het hare was. De meeste van die broeders waren intussen getrouwde mannen en konden dus naar de katholieke huwelijkswetgeving geen geloften afleggen zonder de toestemming van hun echtgenote. Daarom moesten ook de echtgenoten van die broeders de gelofte afleggen hun man nooit te beletten, te doen wat zij op zich genomen hadden. Zo kwam het, dat de derde orde veelal bestond uit echtelieden, die een half kloosterlijk leven leidden, in de wereld, maar niet van de wereld. Ten teken van hun verbondenheid met de orde der Dominicanen moesten zij een kleding dragen in de kleuren van de orde, zwart en wit, maar betreffende de snit was niets voorgeschreven. Tegen het einde van de dertiende eeuw verloor de orde van lieverlee haar karakter van militia, maar bleef voortbestaan als de boetbroeders en de boetzusters van de derde orde van St. Dominicus.
Waren zij weduwe geworden, dan wijdden de zusters het overige van hun leven geheel aan de dienst van God. Zij bleven wonen in hun vroeger huis, maar leefden als nonnen. Eigen kerken of oratoria hadden zij niet, maar zij kwamen gewoonlijk bijeen in een bepaalde kapel, zo mogelijk in een kerk die aan de predikheren hoorde. Hier woonden zij de mis bij en baden samen. Sinds zij in de loop der tijden een bepaalde dracht gekregen hadden -een witte rok van wol, witte sluier en zwarte mantel- werden zij in Italië genoemd le Mantellate -de mantelzusters.
In Siëna waren er veel Mantellaten: getrouwde vrouwen en weduwen uit alle standen behoorden tot die congregatie, die haar bijeenkomsten hield in de San Domenicokerk, in een kapel die genoemd werd Capella della Volte. Catharina had reeds van haar kinderjaren af een bijzondere liefde voor St. Dominicus, en hield ervan vroeg in de morgen van huis weg te sluipen om naar de mis te gaan in de kerk boven op de helling tegenover hun huis. Ze moet dus de Mantellaten honderden malen gezien hebben bij hun gezamelijke oefeningen. Haar schoonzuster Lisa en een tante, een zuster van Jacopo, die weduwe was, hoorden tot die zustercongregatie. En nu haar familie er met hart en ziel naar streefde die onnatuurlijke dochter van hen fatsoen bij te brengen, haar van de ochtend tot de avond dan naar hier en dan naar daar de trappen op en af stuurden, terwijl zij verbitterd waren over haar

koppigheid en bijna evenzeer over haar lijdzaamheid en onveranderlijk blijmoedige gehoorzaamheid in ieder opzicht behalve in dat ene, dat voor hen alles was, nu was de ziel van Catharina boordevol van het verlangen, dat reeds van kinds af aan in haar ontloken was: zij zou Mantellate willen worden. Iedere dag bad zij haar Beminde in de hemel dat Hij haar dit als gave mocht vergunnen.
Zo droomde dan deze dienstmaagd Christi op zekere nacht, dat zij een schare voor zich zag van eerbiedwaardige patriarchen en ordesvaders, en tussen hen stond St. Dominicus. Zij herkende hem plotseling aan de stralende witte lelie die hij in de hand hield. Al deze heiligen verzochten haar een orde uit te kiezen, die haar in staat zou stellen beter dan eertijds haar Heer te dienen. Ogenblikkelijk wendde Catharina zich tot St. Dominicus en hij kwam haar tegemoet. Hij toonde haar een klederdracht zoals de boetzusters dragen en zei tot haar: “Lieve dochter, schep moed. Wees voor geen tegenstand bevreesd. Wees er zeker van, dat gij gekleed zult worden in deze dracht, waarnaar gij zo verlangt”. Catharina schreide tranen van vreugde, dankte de Heer en Zijn strijder St. Dominicus en ontwaakte nat van tranen.
Maar sinds Hij nu zijn dienstmaagd had doen weten wat Hij met haar wilde, was Catharina er van overtuigd, dat Christus haar zou helpen als zij naar haar ouders ging en hun ronduit zei, wat de reden was van haar onbegrijpelijke tegenstand tegen de plannen die zij hadden met betrekking tot haar toekomst. Zij deed het nog dezelfde dag: "…eigenlijk hadt gij het allang zonder moeite moeten begrijpen. Uit zoveel tekens had het U kunnen blijken. Maar uit eerbied voor mijn ouders, een eerbied die God ons gebiedt hun te bewijzen, heb ik er vroeger nooit ronduit over gesproken. Nu zal ik het niet langer meer verzwijgen. Ik zal U zeggen wat ik op mijn hart draag, en U openlijk bekennen, dat ik een besluit genomen heb, niet vandaag of gisteren, ik nam het reeds toen ik een kind was, en ik ben sindsdien altijd bij dit besluit gebleven. Toen ik nog heel klein was heb ik beloofd aan mijn Zaligmaker, mijn Heer Jezus Christus en aan Zijn gezegende moeder, dat ik maagd zal blijven voor altijd, en dat was niet de inval van een kind, het had zijn diepe grond. Ik heb hun beloofd dat ik nooit een andere bruidegom zal nemen. Nu ben ik met Gods genade gekomen tot de jaren van verstand en onderscheid. Nu weet ik nog beter, dat dit besluit in mijn hart geworteld is. Het zou gemakkelijker zijn een steen tot stof te maken dan mij dit heilig besluit uit het hart te rukken. Gij verliest uw tijd met uw tegenstand. Daarom geef ik U de raad, al die onderhandelingen betreffende mijn huwelijk te staken, want op dit punt zal ik nooit aan uw wil gehoorzamen, ik moet meer aan God gehoorzamen dan aan mensen. Wilt gij mij hier in huis houden op deze voorwaarde, laat mij dan blijven als dienares; met blijdschap zal ik alles voor U doen zo goed ik kan. Maar wilt gij mij van huis verjagen, omdat ik dit besloten heb, weet dan dat dit niet in het minst mijn hart veranderen kan. Ik dien een heer, die rijk en machtig is, Hij zal mij niet in nood laten maar mij wis voorzien van alles wat ik nodig heb."
Toen Catharina uitgesproken was, brak heel de familie Benincasa in luid gejammer uit, ze zuchtten en ze schreiden en niemand was in staat een woord te zeggen. Zij zagen almaar het jonge meisje aan dat zo bescheiden en zo stil geweest was, en nu zo fier en zo ernstig tot hen sprak, en zij begrepen dat hun Catharina bereid was uit het huis van haar vader weg te gaan, liever dan haar gelofte te breken. Er was geen hoop dat er met haar een goede partij te maken viel. Zodat de Benincasa's al maar schreiden.
Maar de vader, Jacopo, werd spoedig zijn ontroering meester. Hij was, als het er op aan kwam, niet zo verrast. Mild en met zachtheid antwoordde hij haar: "Mijn lieve, lieve dochter, het zij verre van ons, ons hoe dan ook te verzetten tegen de wil van God en tegen dit besluit van u: het komt van Hem. Uit lange ervaring hebben we geleerd, en nu weten wij het met zekerheid, dat gij niet daartoe gedreven zijt door jeugdige eigenzinnigheid, doch door Gods goedertierenheid. Houd vrij uw gelofte en leef zoals de Heilige Geest u zegt dat gij moet doen. Wij zullen u nooit meer storen in uw leven van gebed en in uw geestelijke oefeningen of trachten u weg te lokken van uw heilig werk. Maar blijf trouw bidden voor ons allen, opdat wij de Bruidegom, die gij op zo jonge leeftijd hebt gekozen, waardig worden." Hij wendde zich dan tot zijn vrouw en tot zijn zonen en zei tot hen: "Van nu af mag niemand deze mij zo dierbare dochter nog plagen of het onderstaan haar enige hinder in de weg te leggen; laat haar haar Bruidegom dienen in volle vrijheid en vlijtig voor ons

bidden. Nooit hadden wij haar zulk een eervol huwelijk kunnen verwerven. Laat ons dus niet klagen, want in plaats van een sterfelijke man hebben wij de onsterfelijke mensgeworden God gekregen."
De broers waren nog steeds bedroefd en Lapa klaagde luid haar nood. Maar Catharina dankte innig haar zegevierende Bruidegom, die haar in triomf had weggevoerd, en zij dankte haar ouders zo deemoedig als zij kon.
Zij gaven haar een eigen kamer, -een heel kleine cel, één trap hoog, maar evenals zovele huizen in Siëna was ook dat van Benincasa tegen een helling aangebouwd, zodat Catharina's kamer aan de achterzijde van het huis eigenlijk gelijkvloers lag met de nauwe steeg, die achter het gebouw liep. Het vertrekje was slechts tien bij zestien voet. Naar het venstertje, het enige wellicht, zoals de meeste vensters op de eerste verdieping, met tralies, ging een stenen trapje. Enkele afbeeldsels van heiligen, een kist waarin zij haar weinige eigen dingen had, een planken bed met een houten blok als hoofdkussen, was heel de inboedel. Op dat bed zat Catharina als zij mediteerde, knielde zij als zij bad en legde zij zich te slapen, gekleed in haar wollen kleding. Een tijd droeg zij een hemd van haren stof. Maar zij was altijd in hoge mate nauwgezet op het punt van zinnelijkheid; zoals ook voor St. Teresa van Avila bestond er voor haar slechts één vorm van lijfelijke zelftucht, die zij nooit beoefende: de vervuiling en de luizigheid, waarin zo veel mannelijke heiligen zo'n groot vertrouwen stelden als remedie tegen hoogmoed. Na korte tijd verving zij dan ook het haren hemd door een dunne ijzeren ketting, die zij zo nauw gespannen droeg, dat hij haar in het vlees sneed. Zij droeg die ketting, totdat haar biechtvader haar beval hem weg te doen, toen tegen het einde van haar leven haar gezondheid meer en meer verzwakte.
Vele jaren later liet Catharina in haar boek 'Dialoog' neerschrijven wat zij in haar extasen van haar hemelse Bruidegom gehoord had over de lijfelijke zelftucht: "De heilige en levende daden die ik van mijn dienaars vraag, zijn de inwendige deugden en de strijd der ziel, maar niet zulke, die alleen met het lichaam worden gedaan en die zich uiten in uiterlijke handelingen. Deze zijn middelen tot de deugd, maar deugd zijn ze niet." En het kan gebeuren, dat een ziel behagen vindt in zulke uiterlijke boetedoeningen, en dan kunnen zij een belemmering worden op de weg naar de volmaaktheid. Vast vertrouwen op de liefde van Christus, heilige haat tegen zichzelf, ware nederigheid, volmaakt geduld, dat zijn tekenen van een zuivere wil, die de begeerte der zinnen heeft gedood uit liefde tot de deugd.
Op dezelfde wijze had St. Benedictus in zijn ordesregel overdreven lichamelijke boetedoening van de hand gewezen; het is dan ook in ordesregels gewoonlijk verboden, dat een kloosterling zulke boetedoening doet zonder zijn biechtvader of geestelijke leidsman gehoord te hebben. Maar St. Benedictus zelf had zich in zijn jeugd laten gaan tot weerzinwekkend harde boetedoening om zijn ziel te reinigen van de indrukken, die zich bij hem gevestigd hadden in de jaren toen hij in Rome leefde tussen bedorven mannen en vrouwen. Catharina, die nog erg jong was, was er van overtuigd, dat de zelfkastijdingen die zij in eenzaamheid deed, door de Heilige Geest waren ingegeven. Zij waren verantwoord, voor haar, en op dit ogenblik.
Het is gemakkelijk haar te geloven als zij later aan Fra Raimondo vertelt, dat het zwaarste offer voor haar als jong meisje was, zich zoveel slaap te ontzeggen als zij inderdaad bleek te kunnen. In het begin bracht zij heel de nacht door met bidden en met gesprekken met haar Bruidegom, en eerst als men in de kloosters de getijden ging bidden, legde zij zich neer en sliep een poos. Maar van lieverlee won haar ziel het in die mate van de eisen van het lichaam, dat een half uur slapen voor haar voldoende was, en soms alleen maar om het andere etmaal. Waar "haar omgang met de hemel was" moest het haar voorkomen, dat de tijd, die zij aan slaap besteedde, werkelijk weggegooide tijd was.
Reeds lang geleden was zij begonnen zich te onthouden van wijn, de dagelijkse drank, die sinds onheuglijke tijden voor de Italianen eten en drinken tegelijk geweest is. In het begin mengde zij een weinig wijn in het water dat zij dronk, slechts zoveel, dat het water wat gekleurd werd en zij de anderen aan tafel geen aanstoot gaf. Dat zij vlees gegeten had, was al meerdere jaren geleden; zij bekende later voor Raimondo, dat de reuk van vlees alleen al haar weerzin wekte, iets dat men zich moge herinneren als Catharina later al de werkzaamheden op zich neemt, die haar eens

opgedrongen werden: braadspitten omkeren, op de potten passen met geurende vleesgerechten en groenten en kruiden, de meesterstukken van de Italiaanse keuken. Maar het is geen wonder, dat Lapa jammerde en uitviel, toen Catharina ook het goede brood van haar spijskaart schrapte en wilde leven op enkele groenten, en dan nog bijzonder weinig ook. Toen Raimondo zijn boek over het leven van de heilige Catharina schreef, kon hij allicht goede reden hebben te beklemtonen, dat deze heilige vrouw een zo strenge zelfverzaking heeft beoefend, als sinds de dagen der woestijnkluizenaars niet meer werd gehoord, en dat niet in een kluis in de woestijn, maar midden in het gezin van een grote en goedbeschutte burgerfamilie.
Om haar geestelijke vader St. Dominicus na te volgen, gebruikte Catharina de discipline -geselde zich met een ijzeren ketting- drie keer iedere dag, één keer voor eigen zonden, één maal voor de zonden van alle levende zielen, de derde maal voor de zielen in het vagevuur. Dikwijls liep het bloed haar van de schouders -zoals Raimondo zegt: zij gaf haar Zaligmaker “bloed voor bloed”. Haar arme moeder had nauwelijks tijd gehad zich te verzoenen met het feit dat haar liefste, schoonste dochter nooit bruid zou zijn, nooit moeder worden zou van eigen kinderen; nu was zij in volslagen wanhoop over de veelvuldige pijnigingen, die dat onbegrijpelijke kind zich aandeed. “O mijn dochter, mijn dochter, gij zult er nog van sterven, gij vermoordt u zelf -o wie heeft mij mijn kind ontnomen? Wie heeft ons die ellende aangedaan? “ De vrouw van Benincasa jammerde en huilde dat het galmde in de nauwe straat, en heel de buurtschap kwam er aan te pas; soms stormden vrienden en voorbijgangers op het huis toe om te weten, wat voor nieuwe rampen de oude Lapa weer getroffen konden hebben.
Kon zij Catharina niet tot eten dwingen, dan zou zij er toch voor zorgen dat het meisje althans enkele uren iedere nacht behoorlijk kon slapen. Zij stapte de cel van Catharina binnen en vond haar knielend op haar brits, en toen sleepte Lapa “met geweld” haar dochter met zich mee, haar eigen slaapkamer in, en dwong haar in haar eigen bed te liggen, goed en warm gepakt tussen linnen en lakens en zachte kussens. Gehoorzaam legde Catharina zich naast haar moeder neer. Dan bad zij in zichzelf en mediteerde, tot Lapa ingeslapen was, en zij stilletjes op kon staan en doorgaan met te bidden als gewoonlijk. Maar “Satan, die zij met haar vaste wil had uitgedaagd, wekte dan Lapa”. Raimondo twijfelde er niet aan of het was Satan, die trachtte Lapa en haar natuurlijke moederliefde te gebruiken als middel om Catharina af te lokken van de weg, die haar zou voeren tot volmaakte vereniging met Christus, al had natuurlijk de argeloze en degelijke Lapa daar geen vermoeden van. Stefano Maconi, die uit eigen ervaring een en ander wist van het conflict tussen de roeping van een man en een dwingerige moederliefde, zegt in zijn Italiaanse vertaling van Tommaso Caffarina’s Latijnse Catharina-biographie slechts dat Lapa het lichaam van haar dochter meer beminde dan haar ziel. Om nu tegelijk haar moeders’ en haar eigen zin te doen, verschool Catharina enkele planken onder het laken, op de plaats in Lapa’s bed waar zij moest liggen. Toen de moeder Catharina’s vrome list ontdekte, was zij gedwongen Catharina te laten begaan “zoals de Geest haar dreef”, al mokte Lapa vóór zij zich gewonnen gaf.
Catharina sprak er dikwijls over met haar ouders, dat zij graag in wilde treden bij de orde van de boetzusters van St. Dominicus. Ook dat maakte Lapa weer diep ongelukkig. Zij durfde haar niet verbieden de zaak nog aan te roeren, maar het viel haar in, dat zij misschien haar dochter nog tot andere gedachten brengen kon, als zij haar meenam naar de baden in Vignone ten Zuiden van Siëna. Dat was destijds een grote en voorname badplaats, waar veel herbergen waren, die de stroom van badgasten bij de warme zwavelbronnen ontvangen konden. Catharina schikte zich gehoorzaam. Maar toen zij hun kuur zouden beginnen, vroeg Catharina haar moeder of zij niet alleen mocht baden. Dat mocht zij wel van Lapa. Deze wist niet dat Catharina in plaats van in het bassin te gaan waar het water behoorlijk warm was, nu die kant uitging waar het zwavelwater zengend-heet uit de buizen stroomde. De pijn was vreselijk, maar Catharina trachtte zich de pijnen van het vagevuur en van de hel voor te stellen, terwijl zij haar Schepper smeekte deze zelfgewilde pijnen aan te nemen in de plaats van het lijden, dat zij als straf verdiend had voor iedere keer dat zij God beledigd had. Lapa moest erkennen dat zij het weer verloren had. En nu vroeg Catharina in ernst haar moeder of zij niet naar de priorin der Mantellaten wilde gaan en vragen of haar dochter het kleed mocht nemen van de orde. Het slot was dat Lapa ging, maar niet van harte, en het was haar bepaald een

onuitsprekelijke verlichting toen de zusters antwoordden, dat het tegen hun gebruiken was jonge meisjes in de congregatie op te nemen. Waar alle zusters bij zich thuis naar de regel leven moesten, vorderde eenvoudige voorzichtigheid, dat zij enkel vrouwen op rijpe leeftijd opnamen, vrouwen die wensten zich geheel aan God te wijden voor heel het overige van hun leven.
Doch niet lang daarna werd Catharina ernstig ziek. Zij kreeg een soort van uitslag op het gelaat en over heel het lichaam; zij had hevige pijnen en lag met hoge koorts. Lapa zat bij haar bed en verpleegde haar trouw en onvermoeibaar. Met strelen en zoete woorden trachtte zij haar ziek kind te troosten, en zij beproefde alle middelen die zij kende om haar weer gezond te maken. Maar Catharina had slechts één wens, en nu was Lapa bereid te doen wat het ook zijn mocht, als zij het leven van haar dochter maar kon redden. Zo was zij dus bereid nog eens te proberen of zij voor haar dochter kon bereiken, wat Catharina's hart verlangde. Ondanks alles was het tenslotte toch nog beter, dat het kind het kleed der boetezusters hier op aarde dragen mocht, dan dat God en St. Dominicus haar tot zich riepen: want zo was het precies: alsof zij haar steeds maar riepen.
Haar enige zonde was geweest, dat zij het lichaam van haar kind meer beminde dan de ziel. En nu zij eenmaal op weg was dat weer goed te maken, liet Lapa al de krachten van haar bespraaktheid en van haar hartstochtelijk vasthoudenheid op de boetzusters los. Zij was slim geworden in de jarenlange listige strijd, die zij in stilte had gestreden met een man, die maar al te goed was voor deze wereld en met een dochter wier gedrag nog steeds een hachelijk raadsel voor de moeder was. Het slot was, dat de zusters althans beloofden erover na te denken; evenzeer terwille van Lapa als terwille van het meisje. Was zij opvallend schoon, dan kon er vanzelf geen sprake van zijn, dat Catharina het ordeskleed kon krijgen. Lapa wist heel goed, wat de boze tongen van de mensen zijn. Zij was handig genoeg om te vragen of zij dan maar komen wilden en zelf kijken. De arme Catharina die daar lag met een door de kwade uitslag gezwollen gelaat, maakte werkelijk niet de indruk van een gevaarlijke schoonheid.
De zusters kozen dus als afgezanten een drie- of viertal van de meest ervarene en behoedzame uit en stuurden die op pad om naar het meisje te gaan zien en haar gesteltenis te onderzoeken. Catharina scheen welhaast lelijk. Doch toen zij wat met haar gesproken hadden, begrepen zij hoe hevig zij verlangde zich bij hen aan te sluiten, hoe zeldzaam vroom en rijp en wijs zij was, en zij gingen weer naar huis, blij en verbaasd, om hun medezusters te vertellen wat zij gezien en gehoord hadden. Nadat zij de toestemming gekregen hadden van de broeders, kwamen de zusters bijeen om over het geval te stemmen. Er werd eenstemmig aangenomen dat Catharina Benicasa in de derde orde van St. Dominicus zou worden opgenomen als een der boetzusters. Toen Lapa haar dochter deze tijding kon brengen, dankte Catharina haar Bruidegom en St. Dominicus, terwijl zij van vreugde schreide. Zij hadden zo goed hun woord gehouden. Tot nu toe had zij haar ziekte met onwankelbaar geduld gedragen, maar nu bad zij dat zij vlug gezond mocht worden, want zij verlangde naar de dag waarop zij ingekleed zou worden. En in de loop van een paar dagen was zij weer helemaal gezond. Lapa trachtte nog wel tijd te winnen. Maar zij moest wijken voor de gebeden van haar dochter, en zo werd dan dag en uur voor de plechtigheid bepaald.
Catharina was thuis in haar cel, bad en dacht aan het ogenblik waarop het verlangen van haar hart vervuld zou worden. Het was tegen zonsondergang; nog even, en dan zou het nauwe steegje buiten haar venster vol mild half-donker zijn, en de stemmen van de mensen, die praatten en vrolijk bijeen waren na gedane arbeid, zouden hoorbaar worden tot hier in haar eenzaamheid. En plotseling wierp de aartsvijand van God en van alle mensen zich op het jonge meisje, dat nog eens opnieuw verzaken zou aan alles waaraan zij bereid geweest was te verzaken, van kindsbeen af.
De duivel en zijn legerscharen had Catharina reeds vroeger in haar verschijningen ontmoet -in geheel intellectuele visioenen en ook in visuele verschijningen en gezichtsbeelden. Doch nooit had zij daarbij iets anders gevoeld dan schrik en afschuw. Nu kwam de bekoorder op haar toe in de beeltenis van een jongeman, niet om haar schrik aan te jagen, doch om haar te lokken en te overreden. De schone mensengedaante ontplooide voor haar oog al de wonderen die Italiaanse weefkunst en borduurvlijt konden scheppen, en reikte Catharina een kleed aan, een bovenkleed, zwaar van goud en edelstenen, schoner dan zij er ooit een in werkelijkheid gezien had: "dit alles zou het uwe kunnen worden". Als weggezonken in een droom staarde Catharina naar die verschijningen

van aardse pracht, zinnebeelden van de macht en van de vreugden, die de wereld kon bieden aan een jonge vrouw, schoon, sterk van ziel, met grenzeloze aanleg tot het voelen van hartstocht en van liefde. Maar toen was het, als ontwaakte zij opeens. Met geweld en heftigheid joeg zij de bekoorder weg. Maar de bekoring hield niet op.
Zij was nu een volwassen meisje op de drempel van haar vrouwenleven, en voor het eerst misschien begreep zij tot de grond, wat het aards geluk was, waaraan zij had verzaakt. Hoe zij er ook van overtuigd was, dat aards geluk een spiegeling is, hoe zeker zij ook wist, dat al die dingen die nu zo lokkend schenen, in de werkelijkheid niets anders waren dan een niets -dromen die zouden ineenstorten, en die zeker zouden wisselen tussen geluksgevoel en smart en angst- bekorend waren zij nu toch.
Zij wierp zich neer voor het kruisbeeld en smeekte haar Bruidegom haar toch te hulp te komen: "Gij weet het, ik bemin U, en slechts U", maar zij voelde geen troost, het was alsof de Gekruisigde aldoor doof en stom bleef, hoelang zij Hem ook smeekte. Doch plotseling verscheen Catharina een nieuw gezicht: een vrouw gekleed in stralengloed, de koningin des hemels zelf. Zij reikte Catharina een kleed aan, het straalde als zonneschijn en er glansden parels en edelstenen op. "Dochter, dit kleed lag verborgen in de zijdewonde van mijn Zoon als in een schrijn van goud. Ik trok het uit het hart van mijn Zoon en de parels naaide ik er met eigen handen op". Ootmoedig boog Catharina zich naar de grond en de Lieve Vrouw liet het hemelse kleed neer over haar hoofd.

Enkele dagen later gingen Lapa en Catharina bij het aanbreken van de dag de helling op en traden binnen in de Dominicanenkerk. De Predikheren waren bijeen, en onder hen was zeker Fra Tommaso della Fonte, die eens haar pleegbroer was geweest en die nu haar biechtvader was. In hun tegenwoordigheid en in het bijzijn van de opgekomen boetzusters ontving Catharina Benincasa het witte kleed en de sluier, die reinheid betekenen naar ziel en lichaam, en de zwarte mantel, die het zinnebeeld is van nederigheid en verzaking aan de wereld.
Het is niet bekend op welke dag dit gebeurde, en de geschiedschrijvers zijn het er niet over eens, in welk jaar het was. Het meest waarschijnlijk is, dat het in 1366 was, en dat Catharina haar negentiende jaar inging.

Hoofdstuk 4

Gedurende de volgende drie jaren leefde de jonge boetzuster als een kluizenaarster in het kleine kamertje aan de achterzijde van Benincasa's huis. Zij verliet het slechts om naar de mis te gaan, vroeg in de morgen, in de Dominicanenkerk boven op de heuvel.
Lente en zomer, herfst en winter wierpen hun wisselend kleurenspel over de fraaie stad en schiepen voortdurende veranderingen van licht en stemming in de smalle straten, helling op en helling af. De stad is gebouwd op drie heuvelen. Op het hoogste plateau ligt de domkerk als een onvergankelijk edele kroon, en de slanke spits op het raadhuis wijst ten hemel. Achter zijn gordel van ringmuren zag het fiere Siëna uit over zijn schone ommeland -dat ommeland, dat de Siëners zoveel malen met wapenmacht verdedigd hadden. Op ons maken Siëna's en Toscane's vlakten en heuvelruggen, die zich uitstrekken rond de stad, de indruk van een toverwereld, waarin alles de als een droom aandoende schoonheid van de oudheid ademt. In Catharina's gemoed wekte de stad geen dromen van oudheidsromantiek -het was de wereld waarin zij leefde en waarvoor zij bad, waar hartstochten en hoogmoed woedden, en waar duur gekochte zielen streden om God te beminnen of om zich van Hem af te keren. Voor Catharina's landgenoten, voor haar vader en haar broers was het hun eigen beminde stad, wier welvaart en eer hun na aan het hart lagen. Dat was zij ook voor Catharina -op haar eigen manier. Als zij bij het aanbreken van de dag de steile straten opging naar de kerk, sprak zij zeker met haar Bruidegom en bad Hem haar stad en haar volk te zegenen met zijn eigen gezegende waarheid.
Het is mogelijk dat zij reeds nu de gewoonte begon aan te nemen, nog uren lang na te blijven in de kerk, als zij de mis had bijgewoond; een gewoonte, die zelfs haar zusters in de orde en vele van de Predikheren zou ontstemmen. Thuisgekomen trok zij zich terug in haar cel en verliet die nooit vóór

de volgende morgen. Het enige dat zij at -slechts wat ongekookte groenten met een weinig water- kreeg zij in haar cel gebracht. Verborgen in zwijgen en gebed sprak zij nooit met anderen dan met haar biechtvader, Tommaso della Fonte, en met haar eigen familie slechts het noodzakelijkste. En toch hield zij zo innig veel van hen.
Maar nu kon zij andere schepselen, en ook zichzelf, niet anders zien dan in God, en alleen in God dacht zij aan zichzelf en aan de anderen. Zoals Raimondo het uitdrukt met een beeld, dat hij van Catharina zelf had: "Als iemand zich in het water werpt en onder water zwemt, dan ziet of raakt hij niets dan het water van de zee en de dingen die in dit water onder zijn gedoken. Van wat buiten het water is, ziet, noch voelt, noch raakt hij iets. Slechts als datgene dat buiten het water is zich daarin spiegelt, kan hij het zien, en enkel door het water, en enkel zolang als het daar te vinden is, maar op geen andere wijze. Zo, zei zij, is de ware en geordende liefde, die wij moeten hebben tot onszelf en tot de andere schepselen." Raimondo erkent, dat hij er niet zeker van was of hij geheel begrepen had wat Catharina met dat beeld bedoelde, maar, zegt hij, zulk een liefde lag hoger dan zijn ervaring reikte. Doch in de jaren die kwamen, zou Catharina laten blijken, wat een grenzenloos vermogen tot liefde er is in een ziel, die is ondergedoken is in de zee van goddelijke liefde.
Een lievelingsmotief der Italiaanse schilders aan het einde van de middeleeuwen en aan het begin der Renaissance was het zogenaamde Heilige Gesprek -Santa Conversatione. Rond Christus op het kruis of op de troon of als kind op de schoot van Zijn Moeder, staan een reeks heiligen. Het beeld tracht weer te geven hoe de heiligen de tegenwoordigheid van Christus ervaren, zoals Catharina die nu ervoer, op een wijze die heel haar leven in de eenzame cel doordrong. De herinnering aan dergelijke voorstellingen, die zij had gezien, werkte dan terug op de visuele vorming, waarin de belevenissen van haar ziel zich naar buiten kristalliseerden.
Tommaso della Fonte was de eerste, aan wie Catharina iets vertelde van haar geestelijke ervaringen in deze eerste jaren van eenzaamheid. Hij maakte een menigte aantekeningen van hetgeen zij hem zei -meerdere schriften vol. Zij zijn verloren geraakt, maar werden nog gebruikt door haar levensbeschrijvers, Raimondo van Capua en Tommaso Caffarini. Vele van de gesprekken, die zij in het diepste van haar ziel voerde met haar Heer en die heel haar leven vulden in deze jaren, heeft zij later weer opgenomen en nog weer uitgewerkt in het boek, dat zij tegen het einde van haar leven dicteerde onder de bijna onafgebroken extasen van verscheidene dagen lang, en dat bekend zou worden als de Dialoog van de H. Catharina van Siëna. Doch de fundamentele waarheid, waarop zij heel haar leven bouwen zou, werd haar reeds nu geopenbaard.
Op zekere dag, toen Catharina bad, verscheen haar Jezus en zei: "Dochter, weet gij wie gij zijt en wie ik ben? Als gij die twee dingen weet, zult gij zeer gelukkig worden. Gij moet weten dat gij iemand zijt die helemaal niets is, maar ik ben Die is. Als die kennis het eigendom van uw ziel is, zal de duivel nooit bij machte zijn u te misleiden, en gij zult ontkomen aan al zijn lagen en aan al zijn listen zonder ervan te lijden. Dan zult gij nooit toestemmen in iets dat tegen mijn geboden is. Zonder moeite zult gij dan alle genadegaven en alle deugden van de liefde verwerven."
God heeft al Zijn schepselen uit het niet geschapen, en als niet de goedertierenheid van God hen in het bestaan hield, zouden zij ogenblikkelijk weer verdwijnen in het niet. Werden wij overgelaten aan onszelf, zonder Gods genade, wij vielen in de zonde, die ook een niets is. Uit onszelf kunnen wij noch iets denken, noch iets doen, dat deugdelijk is of goed. Daarom is het waar, dat het schepsel in zichzelf werkelijk niets is.
Maar omdat God de grond en oorsprong is van alles, ongebonden door wezen of substantie, zo is Hij het alleen Die is. Zodra een schepsel door het licht des geloofs zover gekomen is dat het deze waarheid begrijpt, mag het zich zalig noemen. Want de eeuwige waarheid bestaat hierin: God te kennen zoals Hij werkelijk is. Zo sprak Jezus tot de andere Catharina naar wie het meisje van Siëna was genaamd, de maagd en martelares van Alexandria, toen hij haar bezocht in de gevangenis: "Mijn dochter, ken uw Schepper." Het kwam Catharina nu voor, dat, als deze waarheid eenmaal het bezit geworden is van een ziel, deze bereidwillig en lijdzaam alles wat hard en bitter is moet aanvaarden uit liefde tot het Hoogste Goed, dat ons uit het niet heeft geschapen heeft en dat uit zijn onfeilbare genade ons, die Hij uit het niet geheven heeft, eeuwige gelukzaligheid aanbiedt in Zijn eigen koninkrijk.

Van tijd tot tijd werd Catharina verontrust door de vrees, dat misschien haar verschijningen een begoocheling des duivels waren, want er staat van hem geschreven dat hij de gedaante aan kan nemen van een licht-engel. En nederig als zij was, vond zij, dat zij niet waardig zijn kon van God zulk een ongewone genade te ontvangen. Maar haar Bruidegom prees haar voorzichtigheid en beloofde haar te leren, hoe zij altijd het onderscheid kon zien tussen verschijningen die Hij haar zond, en de begoochelingen die de vijand van de mensen op kan roepen. “Met mijn verschijningen gaat eerst een zekere angst gepaard, maar naargelang zij zich ontplooien geven zij een toenemend gevoel van veiligheid. Eerst brengen zij enige bitterheid, maar later geven zij u troost en kracht. Die van de duivel komen, scheppen daarentegen van het begin af een gevoel van veiligheid en zoetheid, maar zij eindigen in schrik en bitterheid. Zo is het ook met mijn weg, dat wil zeggen, de weg der boete. In het begin lijkt het hard en moeilijk die weg te gaan, maar hoe verder gij hem bewandelt, des te meer zal hij u licht en gelukkig blijken. De weg des duivels daarentegen is in het begin gemakkelijk en gelukkig, maar als de ziel de weg der zonde bewandelt, gaat zij van bitterheid tot bitterheid, en het einde is eeuwige verdoemenis. En omdat ik de Waarheid zelf ben, voeren verschijningen van mij altijd tot diepere kennis van de waarheid, en dat is zeer noodzakelijk, opdat de ziel kennis verwerve van mij en van zichzelf. Het brengt zulk een ziel er toe mij te vereren en zichzelf te verachten, en dat is juist de zin der nederigheid. De verschijningen die van de duivel komen, maken de ziel die hij bezoekt trots, want hij is de vader van de leugen en de hoogmoed, en de ziel wordt dan vervuld van hovaardige ingebeeldheid, die de kern van alle trots.”
Later leerde de Heer haar nog een andere grondregel:
“Mijn dochter, denk altijd aan mij, en ik beloof u aan u te denken.”
“Ban uit uw hart alle zorgen en bekommernissen, denk slechts aan mij en rust in mij. En wees er zeker van dat ik aan u denk, ik die u rijkelijk kan en zal voorzien van alles wat gij nodig hebt.”
Lang geleden hadden de buren voor de grap de kleine Catharina Benincasa Euphrosyne genoemd, omdat ze zo levensblij en aanminnig was. Bij het jonge meisje, dat gedurende maanden en jaren van eenzame dagen “onder water zwom in de zee van Gods liefde”, werd die natuurlijke levensvreugde veranderd in de bovennatuurlijke vreugde, die mettertijd zo’n diepe indruk maken zou op haar geestelijke kinderen. Zij vonden allen, dat het meest verbazende en innemende bij hun beminde “moeder” die vreugde was, welke voortdurend van de rijpe vrouw uitstraalde, zelfs als zij gedrukt ging onder een bovenmenselijke arbeidslast, schijnbare nederlagen en teleurstellingen, vreselijke lichamelijke en geestelijke smarten, heel dat martelaarschap, dat de heilige Catharina van Siëna moest doorlijden vóór haar hemelse Bruidegom haar tot zich riep.
Nog had Catharina er geen vermoeden van, dat haar Bruidegom haar op een goede dag uit dit leven in eenzaamheid en zwijgen weg zou roepen en haar uit zou zenden om op het ene front na het andere te strijden in Zijn strijd. Maar zonder het geringste te vermoeden van het doel, waartoe het tenslotte dienen moest, boog zij zich nederig en gelukkig met heel haar wezen voor Zijn onderricht. Keer op keer wanneer haar biechtvaders zich verbaasden over zoveel wijsheid en inzicht in de geheimen van het Geloof, en zulk een vertrouwdheid met de leerstukken van de Bijbel bij een ongeletterd jong meisje, verzekerde Catharina hen, dat zij nooit een andere leraar dan haar Heer had gehad. Haar kennis was haar geheel ingegeven door de Heilige Geest, verzameld van Jezus eigen lippen, wanneer Hij sprak met zijn dienstmaagd en bruid.
Van tijd tot tijd waren haar visioenen van geheel intellectuele aard, inzichten in de bovenzinnelijke werkelijkheid, die tot haar kwamen zonder dat zij gezichts- of geluidsbeelden wekten. Als zij neerknielde in haar stille cel, terwijl haar lichamelijke oren als doof waren voor de luidruchtigheid in huis en voor het gewoel van de straat buiten haar venster, hoorde zij de stem van haar Beminde enkel met de “oren van de ziel”, antwoordde en smeekte en ondervroeg Hem zonder haar lippen te verroeren. Maar andere keren werden haar visioenen tot beelden die zij zag, en tot woorden die zij hoorde: zij zag Christus op het kruis, of Hij verscheen haar en ging rond in de cel terwijl Hij met haar sprak. Somtijds kwam Hij alleen, maar soms ook was Zijn zalige Moeder bij Hem, of Hij kwam vergezeld van enkele zijner heiligen. Catharina had altijd een bijzondere liefde gehad voor de heilige Maria Magdalena.

Nu verscheen zij in de cel van Catharina in gezelschap van Christus, die tot Zijn bruid zei: dat Hij haar Maria Magdalena tot Moeder wilde geven.
Terwijl zij zich zo voorbereidde op het lot dat haar nog volkomen onbekend was, dacht Catharina na over twee soorten van liefde, want dit wist zij met zekerheid “dat wij niet kunnen leven zonder te beminnen”. Daar waren de ware en de wijze liefde tot de werkelijkheid die God is, en de valse liefde tot zichzelf en tot de wereld: de liefde tot dingen, die geen werkelijk bestaan hebben. Het was haar zeer duidelijk, dat het volgen van de weg dezer eerste liefde een zware taak is, die niemand volledig kan vervullen, zolang de ziel nog in het lichaam woont, zelfs al geeft God rijkelijk genade. Daarom bad zij vurig om sterkte. En haar bruidegom antwoordde op haar gebeden en sprak tot haar: “Mijn beminde dochter, wanneer gij waarlijk wenst de gave van sterkte te gewinnen, dan moet gij Mij navolgen en Mij gelijken. Voorzeker had ik mijn tegenstanders te schande kunnen maken door Mijn goddelijke macht, maar Ik wilde dat niet doen en streed niet tegen hen met andere wapens dan met de wapenen des kruises op de weg des kruises… Daarom moet gij, Mijn dochter, omwille van Mijn liefde, bittere dingen voor u laten zijn als ware zij zoete dingen, en zoete dingen moeten u bitter lijken. Dan behoeft gij voor niets bang te wezen, want dan zult gij sterk zijn in alle tegenspoeden.”
Korte tijd na dit gesprek werd Catharina overvallen door schrikwekkende bekoringen. In haar visioenen had zij ook vroeger de oude aartsvijanden der mensen gezien en tegen hem gestreden, maar nu moest zij het dulden dat de demonen haar aanvielen met een geweld, dat zij zich nooit had kunnen indenken. Zij was nu een volwassen vrouw, met een sterk en gezond lichaam. Het was Lapa’s grote vreugde de levensbeschrijvers van haar dochter te vertellen, hoe Catharina, zodra zij volwassen werd, het gemakkelijk klaar had gespeeld grote zakken graan, zo groot als men op een ezel kan laden, van de buitendeur tot op de zolder te dragen. Nu fluisterden de vleiende stemmen der demonen, dat zij er verkeerd aan deed een zo moeilijk en verdrietig leven uit te kiezen. “ Op die weg kunt gij het nooit uithouden tot het einde toe”, zeiden zij tot haar, “gij zult er enkel mee bereiken, dat gij u een te vroege dood bezorgt. God verlangt dat niet van u, gij kunt Hem niet behagen met boetedoeningen die zelfmoord zijn.” Zij verzochten haar eens te bedenken, hoeveel heilige vrouwen het welbehagen van Gods gewonnen hadden, door de deugden die zij beoefend hadden in hun huwelijk. Catharina wist dat het waar was; zij wist intussen ook dat God voor haar een andere weg had aangewezen. Nooit gaf zij de bekoorders antwoord, zij trachtte slechts nog vuriger te bidden, en zij kastijdde haar lichaam met vasten en met strenge tuchtiging. Slechts toen een boze geest haar zei: “Met geen mogelijkheid kunt gij het uithouden tot het einde toe”, antwoordde zij: “Ik bouw niet op mijzelf, maar op mijn Heer, Jezus Christus.”
Daarna werd zij overvallen door een gewoel van zinnelijke en onkuise gedachten, door weerzinwekkende verschijningen en duivelse begoochelingen. Zij zag vóór zich mannen en vrouwen, die zich openlijk voor haar lichamelijke ogen overgaven aan walgelijke en schandelijke handelingen, terwijl zij met dreigende woorden en gebaren haar wilden dwingen aan hun orgieën mee te doen.
En onder deze kwellingen moest zij de troost missen van het bezoek van de Beminde. Zij bad en bad, maar nooit voelde zij, dat iemand haar gebeden hoorde. Voortdurend voelde zij, dat Hij haar niet nabij was. Zij vluchtte naar de kerk, bleef er uren en uren nadat de mis al uit was; het kwam haar voor, dat de demonen daar minder macht hadden. Maar zodra zij weer thuiskwam in haar cel was het, alsof het er wemelde van de legerscharen der hel. Geduldig en dapper ging zij voort tegen hen te strijden, en gaf alleen zichzelf er de schuld van, dat zij de hulp van Christus moest ontberen - zij meende dat dit over haar gekomen was als straf voor haar zonden- het was de onkuisheid in haar eigen natuur, een geheime begeerte in haar eigen binnenste, die haar in deze toestand van ellende brachten. Maar nooit verslapte zij in haar geestelijke oefeningen, zij bad alleen maar met nog meer volharding dan vroeger. En op een goede dag viel er een lichtstraal van boven in haar gefolterde ziel. Zij herinnerde zich, hoe zij zelf haar Zaligmaker om sterkte had gebeden.
Zo kwam dus de bekoring, die zij doorstaan had, over haar met Zijn toestemming, opdat zij ertegen strijden zou en er nut van hebben. Weer werd haar ziel als overstroomd door de vroegere bovennatuurlijke vreugden. En toen een der demonen, de wreedste en weerzinwekkendste van heel

de schare, haar in het oor schreeuwde: “Waar denkt gij aan, rampzalige vrouw, heel uw leven zal vol zijn van deze vreselijke folteringen: nooit zult gij meer vrede hebben, en wij zullen niet ophouden u te tergen voor gij buigt voor onze wil”, antwoordde Catharina “met heilige stoutmoedigheid”, zoals haar levensbeschrijver het uitdrukt: “Ik heb deze bekoringen uitgekozen tot mijn toevlucht, en ik zeg dat ik gelukkig ben als ik deze en andere folteringen, uit welke bron zij ook komen mogen, mag lijden uit liefde tot mijn Zaligmaker en mijn zoete Bruidegom en tot Zijn eer, zolang Hij dat in Zijn oneindige goedheid wil.”
Eensklaps was het alsof heel het duivelse leger op de vlucht geslagen werd: zij stoven weg in wilde schrik. En vóór zich zag de maagd Christus aan het kruis te midden van een groot licht. Hij noemde haar bij haar naam en zei:
"Catharina, mijn dochter, zie welke folteringen Ik verdroeg voor u, opdat gij niet zoudt vinden dat het zwaar is voor mijn zaak te lijden."
De verschijning nam een andere vorm aan; nu stond de Heiland voor haar in de gedaante die zij gewoon was te zien. Hij sprak zoete woorden over de harde strijd, die Hij had moeten voeren, en over Zijn zege. Maar Catharina was nog zó vol van schrik bij de gedachte aan de afschuwelijke nachten en dagen der bekoring, dat zij morde zoals St. Antonius in de woestijn:
"Mijn allerliefste Heer, waar waart Gij toen mijn hart vervuld werd van zulke vreselijke bitterheid."
"Ik was in uw hart" , antwoordde haar Heer.
Overweldigd van verwondering vroeg Catharina, hoe dat mogelijk was. Hij verklaarde het voor haar:
"Het was Mijn tegenwoordigheid die de smart en de bitterheid veroorzaakte, die ik wist dat gij ervoer, toen de duivelen rond u woedden. En Mijn genade waakte over uw hart, opdat gij niet aan de bekoringen der demonen toe zoudt geven. Ik liet niet toe dat gij verschoond bleeft van deze strijd, zoals gij wenste, want ik had er vreugde aan, te zien hoe dapper gij streedt voor uw erekroon. Doch toen gij in het licht dat van Mij uitging, zo ridderlijk besloot alle folteringen uit te houden uit liefde tot Mij, werdt gij aanstonds bevrijd uit deze bekoringen der hel, omdat het Mijn wil was. En omdat gij gestreden hebt als een ridder, hebt gij nog meer genade verdiend en verworven, en Ik zal u vaker bezoeken dan vroeger en u groter vertrouwelijkheid schenken dan voorheen."
De verschijning verdween, maar Catharina stond daar nog vol onuitsprekelijke gevoelens van geluk, vooral omdat haar Heer haar "mijn dochter" had genoemd en beloofd had vaker dan vroeger tot haar te komen.

Naar buiten bleef haar dagelijks leven hetzelfde als voorheen. Na de vroege mis keerde zij terug naar de eenzaamheid en het gebed in haar kleine cel. Maar meer en meer begon haar vroegere gewoonte, haar gebeden in woorden uit te drukken, te wijken voor inwendig gebed. Het ging te langzaam voor haar onstuimige ziel alles wat in haar opwelde uit te drukken met gesproken woorden. Toch was het lange tijd haar wens geweest het brevier te kunnen bidden, de getijden, een oefening waartoe de leden van de Derde Orde niet verplicht waren, daar veler hunner niet konden lezen.
Een tijd trachtte Catharina vlijtig de letters te leren van een vriend, wellicht Tommaso della Fonte. Maar op die manier ging het te langzaam voor haar heftige natuur. En op een goede dag was zij bereid het op te geven: "Wil mijn Heer dat ik Hem prijzen zal in de getijden, dan komt er wel een dag, dat ik kan lezen. Zo niet, dan moet ik er mee tevreden zijn het Onze Vader en het Wees Gegroet te bidden zoals andere ongeletterde vrouwen."
En toen kon zij plotseling lezen. Catharina en haar vrienden waren er van overtuigd, dat hier een wonder was gebeurd: ook de leeskunst had zij van haar hemelse Meester geleerd. Wij, die leven in een tijd, waarin alle kinderen moeten leren lezen en schrijven, vinden niet, dat dit een wonder behoeft te zijn geweest. Het is niet zo ongewoon, dat begaafde kinderen kunnen lezen vóór zij afzonderlijke woorden kunnen spellen, als men het hun vraagt. Een vrouw met de intuïtieve genialiteit van Catharina kan best in staat geweest zijn, vlug en zeker uit boeken te lezen, vóór zij slaagde in de langzamere inspanning woord voor woord te spellen. Spoedig kon zij welk handschrift ook, dat haar onder ogen kwam, lezen, en enkele jaren later, nadat zij lange tijd een

uitgebreide correspondentie had gevoerd en gewoon geweest was aan haar secretarissen te dicteren, probeerde zij op zekere dag zelf te schrijven. Na haar dood werd gezegd, dat er enkele eigenhandige geschriften van Catharina zouden bestaan, maar omdat deze nooit zijn teruggevonden, trekken enkele van haar nieuwste levensbeschrijvers heel het verhaal van Catharina's schrijfkunst in twijfel.
De lezing van het brevier opende voor haar een nieuwe schatkamer van geestelijke rijkdommen, de psalmen van David, de liturgische gebeden der Kerk, zo vol wijsheid en diepzinnige poëzie, en bovendien korte schetsen uit de geschiedenis der Kerk en uit het leven der heiligen. Hoe diep Catharina ook op intuïtieve wijze en door visioenen door mocht dringen in het wezen van het geloof en in de woorden van de Heiland -een doordringingsvermogen, dat de Kerk altijd beschouwd heeft als een ongewone bovennatuurlijke genadegave- toch meende Catharina waarlijk niet, dat zij te rijk begaafd was om op gewone wijze aan te leren, wat tot de eerste beginselen van de godsdienst behoort. Zij onderwierp zich zonder enig voorbehoud aan de leer der Kerk en, althans in haar eigen opvatting, ook zonder voorbehoud aan haar biechtvaders. Vol vreugde herhaalde zij steeds weer opnieuw de inleidingswoorden van het brevier: "Deus in adjutorium meum intende, Domine ad adjuvandum me festina" -God kom mij te hulp, Heer haast u mij te helpen.
Het gebeurde dan als Catharina haar brevier bad, dat de Heiland haar verscheen en de responsories zei. "Zoals wanneer twee kloosterlingen samen het officie bidden." En tenslotte kreeg zij op haar voortdurend gebed, dat Christus in Zijn genade het verlangen van haar hart vervullen mocht één met Hem te worden in volkomen trouw en standvastigheid, ten antwoord: "Ik zal u nemen tot mijn bruid in volmaakte trouw."
Dat was de laatste dag van Carnaval. Alle mensen in Siëna -goede christenen en slechte christenen- maakten zich gereed tot het houden van de lange en magere vastenweken. Heel de stad wemelde van losgelaten jongelieden, die feestten en vertier maakten. Ondertussen dekten goede huismoeders als Lapa en haar schoondochters hun tafel met een geweldig maal van vlees en vette kaas en al de goede dingen, waaraan men nu zo lang zou moeten verzaken, want het zou ook werkelijk zonde zijn als men iets liet bederven of weg moest gooien. Nu moesten dus de huisgenoten maar eten, eten, eten, tot iedere pot en pan als schoongelikt was. “Een feest van de buik,¨ noemt Raimondo het carnaval, en hij is anders niet kleingeestig.
Maar Catharina was alleen in haar cel en bad voor hen die feestten. Haar leven was immers reeds een onafgebroken vasten. Zij was zwaarmoedig, want zij wist, dat in deze dagen, nu de mensen zich overgaven aan zingenot, al te vele van haar stadgenoten de banden, die hen anders binden konden, zouden afwerpen om zich blindelings in zware zonde te werpen. Zij bad en geselde zich, terwijl zij haar Heer smeekte en nog eens smeekte allen, die Hem nu beledigden, vergiffenis te schenken. Zij ontving een koninklijk antwoord:
“Om mijnentwil hebt gij de ijdelheid van deze wereld van u afgeworpen. Zinnenlust hebt gij voor niets geacht. En gij hebt Mij gekozen tot uw enige vreugde. Daarom zal Ik nu, terwijl alle anderen in dit gezin feestvieren en zich te goed doen aan spijs en drank, het plechtig bruiloftsfeest met uw ziel vieren. Ik zal Mij met u verloven in trouw, zoals ik u beloofd heb.”Rond Christus verschenen nu Zijn zalige Moeder, de apostelen St. Johannes de evangelist, en St. Paulus, en David, de dichterkoning; hij had een snaartuig, waarop hij de zoetste melodieën speelde. Zoals het gebruik is bij verlovingen, trad de Moeder, de maagd Maria vooruit en nam Catharina’s rechterhand. Zij hief die op naar haar Zoon en bad Hem Zijn bruid in trouw te nemen, zoals Hij beloofd had. De gezegende Jezus deed een schone ring aan haar vinger. Deze ring was gesierd met een schitterende diamant, omgeven van vier grote parels. Hij sprak de plechtige woorden, die de bruidegom spreekt tot zijn bruid:
“Zie, nu neem Ik u tot bruid in volmaakte trouw, die u door alle tijden rein en ongerept bewaren zal, tot onze bruiloft met grote vreugde plaats zal hebben in de hemel. Mijn dochter, van nu af moet gij zonder dralen al het werk verrichten, dat Ik van u zal vorderen, met de kracht des geloofs gewapend, zult gij zegevierend al uw tegenstanders onderwerpen.”
Het visioen verdween. Maar sindsdien kon de maagd altijd de verlovingsring aan haar vinger zien, ofschoon hij voor anderen onzichtbaar was.

Haar naamgenoot Catharina van Alexandria was door Jezus tot Zijn bruid genomen als voorbereiding tot de marteldood. Het meisje van Siëna had nog geen vermoeden van de arbeid, waartoe haar Bruidegom haar had uitverkoren en geoefend. Toen het haar geopenbaard werd, week zij eerst terug, schreiende van angst, ofschoon zij onderdanig en geduldig ernaar streefde haar Meester te volgen en “gehoorzaam tot de dood” te zijn.

Hoofdstuk 5

Een tijd na haar mystieke verloving zag Catharina haar Heer in een verschijning. Het was op het uur, dat de goede Siëners zich rond de middagtafel schaarden. Jezus zei:
“Nu moet gij aan tafel gaan zitten met uw familie. Spreek voorkomend met hen, en kom daarna terug.”
Toen Catharina deze woorden hoorde, begon zij te wenen. Zij was zo geheel onvoorbereid haar cel en haar leven in overweging te verlaten en zich te mengen onder rusteloze mensen buiten in de wereld. Maar de Heer verlangde het:
“Ga in vrede, want zo zult gij mijn rechtvaardigheid dienen en nog volmaakter met Mij verenigd worden in liefde tot Mij en tot uw naaste, en dan zult gij sneller ten hemel kunnen stijgen, als op twee vleugels. Herinnert gij hoe de ijver voor het heil der zielen in u brandde, toen gij nog maar een kind waart, dat gij eraan dacht u te kleden in mannenkleren en bij de predikheren in te treden om voor dat doel te werken?” Hoe graag Catharina zich ook wilde buigen voor de wil van God, toch poogde zij de Heer te woord te staan met opwerpingen:
“O, mijn God, hoe kan ik van enig nut zijn bij het werk voor het heil der zielen, ik die slechts een arme dienstmaagd ben? Ik ben immers een vrouw en het past niet voor mijn geslacht mannen te willen onderrichten of zelfs maar met hen te spreken. En bovendien, zij bekommeren zich niet om wat wij zeggen”, zuchtte zij, werkelijk ontroerend.
Maar Jezus antwoordde, zoals eens de aartsengel Michaël had geantwoord:
“Bij God, die alles uit het niet geschapen heeft, is alles mogelijk. Ik weet dat gij zo spreekt uit nederigheid. Maar gij moet weten, dat in deze tijden de hoogmoed zo ongehoord gestegen is bij vele mannen, vooral bij hen die geletterd zijn en menen dat zij alles begrijpen. Dat was de reden dat ik in een andere tijd eenvoudige mannen uitzond, zonder menselijke geleerdheid, maar vervuld van goddelijke wijsheid en hen liet prediken. Nu heb Ik ongeletterde vrouwen uitgekozen, vreesachtig en zwak van nature, maar door Mij onderwezen in de kennis der goddelijke dingen, opdat zij opgeblazenheid en trots te schande maken. Als de mensen nederig de lessen aannemen, die Ik hun geven zal door het zwakkere geslacht, zal ik hun grote barmhartigheid bewijzen. Maar als zij deze vrouwen minachten, zullen zij nog in grotere verstrikkingen en nog ergere kwellingen geraken. Daarom moet gij slechts nederig doen wat Ik u zeg, want Ik zal u niet teleurstellen, integendeel Ik zal dikwijls tot u komen zoals vroeger en Ik zal u leiden en helpen in alle dingen.”
Catharina boog het hoofd, stond op, verliet haar kamer en zette zich aan tafel met de familie. Het is jammer, dat geen van Catharina’s levensbeschrijvers iets verteld heeft van het opzien dat het gewekt moet hebben toen Jacopo en Lapa plotseling hun dochter, de kluizenaarster, daar weer zagen staan, om niet te spreken van de bemerkingen die er gevallen moesten zijn van de kant van haar broers, haar schoonzusters en hun kinderen. Maar ofschoon Catharina nu in het vlees was teruggekeerd in de schoot van haar familie, waren haar gedachten voortdurend bij haar Heiland. En zodra de Benincasa’s van tafel waren opgestaan, vluchtte Catharina terug naar haar cel, brandend van verlangen de gesprekken met haar Heer voort te zetten. Voor het jonge meisje, dat later avonturen zou beleven, die heel weinig vrouwen genoodzaakt waren mee te maken, en dat deze avonturen met ontembare moed meester werd, moet dit eerste weerzien in de familie, nadat zij drie jaren buiten hun kring geleefd had, eenvoudig een vuurproef zijn geweest. En haar hartje heeft zeker fel gehamerd, toen zij weer in haar vertrekje stond en tot haar gebeden terug kon keren.
Maar spoedig gewende zij zich aan dit nieuwe leven. Sinds het de wil was van haar Bruidegom, dat zij met andere mensen om zou gaan, vond het meisje dat zij moest trachten zo minzaam en zo vroom onder hen te leven, dat zij een voorbeeld worden kon van christelijke deugden. Maar om dat

te kunnen, wist zij dat zij een bodemloze nederigheid moest hebben, wijl geen hoogmoed zo diepgeworteld, zo sluw verdoken en zo ondermijnend is én voor de eigen ziel én voor alle zielen, die ervan getuige zijn, als de hoogmoed van heilige mensen over hun eigen heiligheid. De nederigheid der heiligen Gods kan aan mensen van onze tijd soms onredelijk schijnen, en er zijn er zeker velen, die er niet aan geloven en iets mompelen van huichelarij. Voor Catharina, die zo'n diep inzicht in het leven van de ziel had, was de strijd om tot volmaakte nederigheid te komen, dodelijke ernst. Hoe meer haar weg haar buiten de nauwere kring van vrienden voerde, hoe meer zij de naam van heilige kreeg, of belasterd werd als onvrouwelijke onruststookster, die zich altijd met alles wilde bemoeien, uitgescholden werd als huichelaarster of gefêteerd als wonderdoenster, des te harder streed zij om de natuurlijke mens in haar te verachten, en zich tot beneden de ergste zondaars te vernederen, in het stof geboden aan de voeten van haar Heer. Het was haar ernst, wanneer zij later tot haar geestelijke zonen en dochters, die zich opwonden omdat hun geliefde "mama" belasterd en vervolgd werd, zei, dat zij haar zuiver menselijke vijanden beschouwden als haar ware weldoeners. Zij begrepen ternauwernood wat Catharina bedoelde, misschien zelfs niet, toen zij haar op haar sterfbed hoorden roepen: "IJdelheid? Nooit. De ware lof en eer van God, dat wel!" Vanaf de dag, toen Christus de jonge boetzuster uit haar verscholen cel naar buiten voerde en haar uitzond in een vredeloze wereld, waar Hij wilde, dat zij Hem zou dienen temidden van alle soort van mensen, tot aan haar laatste ogenblik op aarde toe, moet de vrees van te vervallen tot zelfgenoegzaamheid haar als een spoorslag in het diepste van haar ziel geraakt hebben.
Nog voor zij was volgroeid, had zij geleerd een cel te bouwen binnen in haar ziel. Deze werd haar toevluchtsoord, nu was zij teruggekeerd tot de samenleving met haar verwanten om kort daarna te worden gedreven tussen het gewoel van de mensen op de straten van haar geboortestad en tenslotte de wegen en de zeeën der wijde wereld op, naar al de plaatsen waar medemensen haar diensten nodig hadden.

Eens -het scheen haar nu lang geleden- had haar moeder haar laten werken als een slaaf voor de familie om de eigenzinnigheid te breken, waarmee zij haar eigen weg, zoals de Geest haar ingaf, wilde volgen. Nu nam Catharina vrijwillig al dezelfde werkzaamheden op zich, en nog meer. Zij had altijd onzegbaar veel van haar verwanten gehouden. Nu zij geleerd had haar natuurlijke liefde tot haar ouders, broers en zusters in de zee der liefde Gods te dompelen, was zij gelukkig voor hen te mogen doen wat zij maar kon. En Lapa had ervoor gezorgd haar wakkere jonge dochter grondig te bekwamen in alle soort van huishoudelijk werk. Veel tijd vergooien aan slapen en aan eten was niet nodig. Al jaren lang had zij het grootste deel der nachten in gebed en overweging doorwaakt, terwijl haar broeders, de Dominicanen, sliepen zolang als nodig was om hun werk onder de mensen vol te houden. Eerst op het uur waarop zij wist, dat de Predikheren nu naar het koor gingen om de Metten te zingen, legde Catharina zich op haar bed van planken en bad haar Heer te mogen rusten, terwijl de broeders waakten en Hem prezen. Nu ging zij 's nachts rond in huis, haalde de vuile was van de familie bijeen, en deed die, terwijl zij sliepen, schuurde trappen en vloeren en ordende overal in huis. Overdag kookte zij het eten en bakte brood, dekte de tafel en waste af na de maaltijden. En al werkte zij reeds zelf als een flink en vlijtig dienstmeisje, toch nam zij daarbij ook nog het werk op zich van het eigenlijke meisje, toen dit ziek werd, en verpleegde de patiënte met nauwgezetheid en met liefde.
Doch in die tijd gebeurde het, dat zij zich voornam vaker dan vroeger Jezus Christus in het Heilig Sacrament des Altaars te ontvangen. Zij voelde dat zij, nu zij moest bidden en overwegen terwijl haar handen en voeten overal in huis druk in de weer waren met de bekommernissen van Martha, meer dan vroeger de behoefte had met haar eeuwige Bruidegom één te worden, niet slechts geestelijk, maar ook lichamelijk.
Van de derde orde-leden der boetedoeners werd niet verlangd, dat zij de gewone drie kloostergeloften van eeuwige zuiverheid, volmaakte gehoorzaamheid en persoonlijke armoede aflegden. Vele van de broeders en zusters waren getrouwd, sommigen hadden heren boven zich bij hun beroep in de wereld, anderen hadden bezittingen die zij beloofden als goede christenen te beheren, zodat zij zelf spaarzaam leefden en zoveel zij konden aan de naasten gaven. Catharina had

haar gelofte van zuiverheid reeds afgelegd, toen zij nog slechts een klein meisje was. Zij had Christus ook beloofd, dat zij volkomen zou gehoorzamen aan haar biechtvaders en aan allen, die Hij met gezag over haar bekleden zou. Tegen deze gelofte van gehoorzaamheid beweerde zij uitdrukkelijk nooit gefaald te hebben. Zij die anders zo makkelijk zichzelf beschuldigde van alle mogelijke grote en kleine zonden, hield vol, dat zij altijd volmaakt gehoorzaam was geweest.
Die gehoorzaamheid -van een biechtkind aan haar biechtvader, van een ongeletterde vrouw aan priesters en kloosterlingen, van een kind aan haar ouders- was intussen nooit bedoeld als de cadaver-gehoorzaamheid van een gedachtenloos, doof, dom ding. Catharina luisterde minzaam en geduldig toe, maar zij voelde, dat zij vrij was om te zeggen wat zij op het hart had, als zij begreep dat zijn raad haar ziel niet ten goede komen zou. Dan ontstond er tussen Catharina en haar biechtvaders, in het bijzonder Raimondo van Capua, een eigenaardige verhouding. De zalige Raimondo was vele jaren ouder dan Catharina, een geleerd theoloog en ervaren biechtvader voor mannen en vrouwen, maar hij liet zijn biechtkind uitspreken, en in de regel ging het zo, dat hij zich boog voor haar dieper inzicht in het geestelijk leven en naar haar raad luisterde als een zoon naar zijn wijze moeder. Hij was haar vader in Christus, met het gezag van de priester over haar, zij was zijn geestelijke moeder met over hem het gezag, dat zij had krachtens haar groter inzicht in de geloofsgeheimen; een bruid van Christus, aan wie hun gemeenschappelijke beminde Meester een kennis toevertrouwd had die dieper ging dan bij gewone christenen het geval is.
Het was vele jaren geleden dat Catharina er afstand van had gedaan iets te bezitten in de wereld, buiten het strict noodzakelijke; enkele kledingstukken, de twee drie dingen die haar inboedel in de cel uitmaakten, enkele weinige boeken en een naaidoos met het noodzakelijk naaigerief. Maar nu was zij weer de wereld ingezonden-en de armen maakten deel uit van die wereld, toen zowel als nu. De bedelaars hielden haar aan op straat of kwamen bij de verver aan de deur. -En dan waren er nog de armen die hun ellende trachtten te verbergen, omdat zij zich schaamden de buren om medelijden te vragen. Voor Catharina waren zij allen mensen, die begraven waren in de "zee der goddelijke liefde." Over hen spoelden de golven van de zee waarin zij leefde.
Jacopo Benincasa was nog een meesterverver in zeer goede doen, en toen Catharina hem onder vier ogen vroeg, of zij van zijn bezit mocht nemen wat zij nodig had om arme mensen in hun nood te helpen, gaf hij haar met vreugde zijn toestemming. Zij had maar te nemen zoveel zij wilde voor aalmoezen; hij liet het geheel aan haar geweten en gezond oordeel over. En niet alleen beloofde hij haar dat, toen zij samen onder vier ogen daarover spraken, maar hij zei tot al zijn huisgenoten: "Niemand mag mijn geliefde dochter hinderen, als zij aalmoezen geven wil, want ik heb haar het recht gegeven dat te doen, al zou zij alles weggeven wat er in mijn huis is."
Hij was baas in huis, en de moeder en de broeders hadden zich te buigen voor zijn wil. Doch zij ontdekten spoedig dat het geraden was hun persoonlijke bezittingen achter slot te doen. Het gebeurde dat Catharina, als zij inderhaast iets zocht om aan een half-naakte stakker te geven, zo maar de kamer binnenliep van één van haar broers en er een hemd of een broek wegnam voor de bedelaars. Spoedig wist dan ook heel de onderwereld van Siëna, dat dat aardige meisje van de Benincasa's, zij die heilige wilde worden, met beide handen, aan ieder die zijn nood kwam klagen, wegschonk wat de oude verver had. Het kwam wel voor, dat zij onaangenaam verrast werden. Catharina liet zich niet misleiden door bedriegers, ofschoon haar christelijke naastenliefde een beetje anders oordeelde over waardige en onwaardige hulpbehoevenden, dan wijzen in de zin van de wereld doen.

Het ijverigst was zij in het opsporen van verborgen nood. Zij lag eens te bed, zo ziek dat zij zich ternauwernood bewegen kon, toen zij hoorde van een weduwe, die in de nabijheid woonde. Toen haar man gestorven was, was deze blijven zitten, ontbloot van alles, met veel kleine kinderen, maar zij schaamde zich te bedelen. Toen het nacht werd smeekte Catharina haar Bruidegom, dat Hij haar krachten geven zou slechts voor een korte tijd, zodat zij het huis der weduwe kon bereiken met wat eetwaar. Op hetzelfde ogenblik voelde zij zich sterk genoeg om op te staan, Zij liep de trappen op en af en verzamelde in haar cel een zak meel, een fiasco wijn en een met olie, alle soorten eetwaren die zij in de kast van haar moeder vond. Het zag eruit, als zou zij met geen mogelijkheid dit alles in

één keer kunnen dragen, maar toen zij zorgvuldig haar last verdeeld had, zo dat zij onder iedere arm een bundel nam, de meelzak op haar rug hing en de kleinere pakjes liet bengelen aan haar gordel, kreeg Catharina krachten om met heel de last op pad te gaan; hij moet bij de honderd pond gewogen hebben, giste zij later. Vóór het dag begon te worden haastte zij zich naar het huis der weduwe. Reeds dikwijls was het haar gebeurd, wanneer zij dergelijke werken van barmhartigheid te doen had en de armen niet wilde beschamen, dat zij de deur als door een wonder geopend had gevonden, zodat zij haar gaven daar binnen neer kon leggen en dan verdwijnen, zonder dat iemand haar ontdekt had. Ook ditmaal kwam zij voor een ongesloten deur, maar toen zij alles neer wou zetten op de stenen vloer, gaf dit enig gerucht en de weduwe ontwaakte. En eensklaps was het als stroomde alle kracht uit het lichaam van Catharina weg. Zij kon zich ternauwernood nog op de been houden, en weglopen kon zij met geen mogelijkheid. Bitter teleurgesteld over haar Heer, klaagde zij : "O Gij, die in alle dingen zo goed voor mij geweest zijt, waarom verraadt Gij mij op die manier ? Kan het U plezier doen zo met mij te spelen, mij hier aan de deur te laten staan ? Aanstonds wordt het dag en dan sta ik hier tot spot voor allen die voorbijkomen.” Zij smeekte God om tenminste zoveel kracht, dat zij naar huis kon gaan, maar zij sleepte zich meer langs de muren dan dat zij ging. Zo kwam zij daar dan toch weg, maar niet vóórdat de weduwe een schim van haar bezoekster had gezien. Zij kende de Mantellaten-dracht en giste wie het was. Het was nog niet geheel licht toen Catharina haar cel binnenstrompelde en ineen viel op haar brits, volkomen afgemat en even ziek als zij de dag tevoren was geweest. Later zouden Catharina's geestverwanten tot het inzicht komen, dat de voortdurende ziekte-aanvallen van Catharina de wetten der natuur niet schenen te volgen. Tussen de vreselijkste aanvallen van pijn en de uiterste zwakheid door kon zij opstaan, werklustig en vitaal, als werd zij door onzichtbare handen ondersteund, om ziek en uitgeput ineen te zinken, als zij haar werk volbracht had.

Vanaf de dag waarop zij haar leven in actieve dienst der liefde was begonnen, werd ook haar vertrouwdheid met de geheimen der bovenzinnelijke wereld meer bekend; meer nog: zij werd een tastbare werkelijkheid voor haar onthutste omgeving. Wanneer haar ziel zich verhief in inwendig gebed en in overweging, werd haar lichaam stijf en koud als steen en volslagen ongevoelig. Het kwam ook voor, dat men in haar omgeving de onbeweeglijke, knielende gedaante zag opgeheven worden van de vloer "zo hoog, dat men een hand kon steken tussen de vloer en Catharina's lichaam.” Ongetwijfeld hebben getuigen dit geprobeerd. Somtijds ook, bij voorkeur als zij 's Heren lichaam in het Sacrament des Altaars had ontvangen en bleef liggen in extatische vervoerdheid, was het, als werd haar lichaam overgoten van zulk een hitte, dat de zweetdruppels dicht op haar gloeiend aangezicht parelden.
Daar deze extasen zich vooral voordeden in de kerk, sprak spoedig heel de stad ervan. Voor haar vrienden, die ervan overtuigd waren dat Catharina een uitverkoren vat van genade was, waren deze wondere aanvallen van bewusteloosheid bij de jonge vrouw een bron van ontzag en vreugde. Wanneer haar ziel was opgeheven geweest tot de aanschouwing van de goddelijke liefde, keerde zij altijd terug met gaven voor haar medemensen. De schilder Andrea di Vanni, die eens een schets van Catharina maakte, -het was toen zij vóór in de twintig was- op een pilaar in de St. Dominicus-kerk, geloofde vast aan de volkomen echtheid, ofschoon hij toentertijd nog niet tot de kring van haar nauwe vrienden schijnt behoord te hebben. Hij heeft ons het enig authentiek portret gegeven, dat wij van Catharina hebben, De lelie die zij in haar hand houdt, en de vrouw die voor haar neerknielt, zijn er na Catharina's dood aan toegevoegd.
Maar voor een gedeelte van haar stadgenoten werd Catharina juist wat zij altijd had gevreesd : een ergernis. De arme Lapa werd door hevige schrik bevangen, wanneer haar dochter stijf werd als een lijk, en in ware wanhoop probeerde zij haar te ontrukken aan die hachelijke toestand. Zij trachtte haar stijve ledematen recht te strekken en het gebogen hoofd omhoog te dwingen. Tijdens de extase voelde Catharina niets, maar zodra zij weer tot bewustzijn kwam, leed zij ondragelijke pijnen als gevolg van die pogingen om haar lichaam te buigen of te strekken. Het was als had haar moeder getracht haar nek te breken, zei Catharina.

Vele van haar medezusters in de boetorde beschouwden met diep wantrouwen hun wondere jonge ordesgenote. Onbewust, en somtijds ook bewust, misgunden verschillende van deze brave en vrome vrouwen Catharina de bovennatuurlijke gaven, die haar vergund werden. Want de mensen in de middeleeuwen hielden van alle soort van wonderlijke dingen, vooral van zulke, die voor tekenen van heiligheid werden aangezien. Zelfs mensen, die wat henzelf betrof zich zo goed zij konden ervoor hoedden met de bovenzinnelijke wereld in aanraking te komen, stelden veel belang in verhalen over wonderen en het wonderlijke, over heiligen die verschijningen zagen en voorspellingen deden. Maar dit meisje was niet een non in een klooster, zij was een dochter van Jacopo Benincasa en de oude Lapa, zij woonde thuis te zamen met haar broers, die juist toen tot over de oren in de politiek der stad betrokken waren, zij liep rond in de straten van Siëna, wel zoveel als de goede oude regels voor vrouwelijke eerbaarheid veroorloofden -neen, al die dingen die er verteld werden van haar verschijningen en openbaringen konden onmogelijk waar zijn. Zij wilde slechts de aandacht van de mensen tot zich trekken, en die verhalen van stijfheid en van blozen in de kerk konden nooit of nimmer echt zijn. Zelfs onder de Predikheren waren er verschillenden die twijfelden, en in ieder geval kwam het niet te pas, dat Catharina de godsvrucht stoorde van goede en eenvoudige christenen met haar merkwaardige vertoningen. Laat haar helemaal achter in de kerk staan onder de mis, als zij nu met alle geweld iedere dag naar de mis wil komen.

Somtijds duurden haar extasen tot aan het middaguur, wanneer de kerk een paar uur gesloten werd, zoals het de gewoonte was, terwijl heel Siëna zich terugtrok voor de siësta. Dan namen de kosters soms een baar en droegen het bewusteloze meisje naar buiten, en lieten haar aan de kerkdeur liggen buiten op straat. De mensen kwamen daar voorbij, en lieden die meenden, dat al te ijverige christenen en overdreven godvruchtig vrouwvolk een last waren, gaven haar een paar schoppen of een duw. Wanneer Catharina dan weer ontwaakte, moest zij naar haar huis hinken, gebeukt, en door straatvuil verontreinigd.

Maar de kleine groep die aan de heiligheid van Catharina geloofde, groeide gaandeweg. Zij sloten zich aaneen rond deze maagd, die zij beminden, omdat zij altijd even lijdzaam en opgeruimd en blij was. Zij kon tot hen spreken over de liefde Gods met zo verrukkelijke en wijze woorden, en zij had er zoveel zorg voor dat zij gelukkig zouden worden in alle eeuwigheid. Zij vroegen haar om raad, telkens als zij lichamelijke of geestelijke moeilijkheden hadden, want zij begrepen dat haar hart gloeide van liefde voor alle 'redelijke wezens', dat wil zeggen, mensen die God geschapen heeft. En zij die nederig genoeg en ruim genoeg van zin waren om haar milde tederheid te aanvaarden zonder jaloersheid op hen, die er ook hun deel van kregen, waren reeds begonnen een kinderlijke toewijding te voelen voor dit jonge meisje, dat met de goedertierenheid van een moeder iedereen tot zich liet komen, die de zorgen en angsten van zijn leven in Catharina's hand wilde leggen.

Fra Tommaso della Fonte was nog steeds haar biechtvader. Hij voerde meerdere van zijn ordesgenoten tot Catharina, en enkelen van hen zouden haar trouwe geestelijke zonen en discipelen worden; onder anderen Fra Bartolommeo de Dominici en Fra Tommaso Caffarini, die beiden over hun "moeder" geschreven hebben. Bartolommeo vertelt, dat Catharina, toen hij haar voor het eerst ontmoette, nog blozend jong was, lief en blij van aard. Doch ofschoon hij ook zelf nog jong was, had hij zich, als hij bij haar was, nooit het minst onrustig gevoeld, iets wat wel het geval zou geweest zijn, als hij anders met jonge meisjes had moeten omgaan. Hoe meer hij met haar sprak, des te meer scheen hij al te aardse gevoelens en driften te vergeten.

Ook Catharina, die vroeger zo bang geweest was met jonge mannen om te gaan "alsof zij slangen waren", ontmoette nu haar vrienden die in liefde tot God met haar verenigd waren en sprak met hen zo ongedwongen en vrijmoedig als een goede zuster. Zij zond hun kleine geschenken, liefst bouquetten en kruisen van bloemen, die zij zo gaarne vlocht. Zij hield van bloemen, en al spreekt zij er ook zelden van, de schoonheid van haar eigen Toscaanse land was voor de heilige met de dichterziel een bron van diepe vreugde.

Onder de vriendinnen waren een adellijke weduwe, Alessia Saracini, een andere Siëense dame, Francesca Gori, die ook weduwe was en twee zonen in de orde der Dominicanen had, bovendien

een vrouw Giovanna di Capo, enkelen van de eersten, die het jongere meisje tot geestelijke "moeder" namen.
Thuis had zij, behalve dan haar vader, tenminste één verwante, die haar begreep. Lisa, die getrouwd was met haar broer Bartolommeo, was een volle nicht van de heilige Giovanni Colombini -de rijke koopman van Siëna- die zich op zekere dag van de wereld had afgewend, alles wat hij had aan de armen gaf en de stichter werd der Jesuaten-orde, een broederschap van leken, die zich zouden wijden aan het heil der zielen. Wij weten niet of Catharina Giovanni Colombiní ooit ontmoet heeft; de laatste tijd van zijn leven woonde hij niet in Siëna. Maar zijn werk moet zij gekend hebben uit hetgeen Lisa kon vertellen en ook door de abdis van het Benedictinessenklooster Santa Bonda, want die was een vriendin geweest van Colombini en werd nu de vriendin van Catharina.

Lisa was ook Mantellata, en had al verschillende jaren bij de orde gehoord, toen Catharina erin werd opgenomen. Maar in Catharina's geschiedenis wordt zij nauwelijks genoemd vóór haar schoonzuster haar openbaar leven begon. Lisa heeft vermoedelijk teruggetrokken geleefd in haar eigen huis en God gediend door haar plichten te vervullen als echtgenote en als moeder van veel kinderen. Want nu herbergde Benincasa’s huis een schare kleinkinderen, waarvan sommigen al groot waren, anderen nog heel klein. Zoals de meeste Italiaanse vrouwen hield Catharina hartstochtelijk veel van kinderen en zei eens dat, "had zij zich niet behoeven te schamen, zij gaarne al haar tijd eraan besteed zou hebben om haar kleine neefjes en nichtjes te verwennen.”
Hoeveel Catharina ook op zich begon te nemen, zij bleef toch even vlijtig in al het huiselijk werk, zolang zij in het huis van haar vader leefde. En al ergerde somtijds haar grage geeflust haar minder onwereldlijke broers, en al kon het feit dat zij altijd met haar handen in vuil en ziekten zat, Lapa woedend maken van weerzin en besmettingsvrees, toch scheen er een bijzondere zegen te rusten op de kast en op de kelder, wanneer Catharina daar in en uitging om wijn te tappen voor haar armen of brood te bakken voor de huishouding. Daar was bijvoorbeeld een geschiedenis met een wijnvat. In de regel volstond de inhoud om de dorst van de familie een veertien dagen lang te lessen. Het was zeer goede wijn, maar tot meerdere eer en glorie van haar Heer, had Catharina de gewoonte het beste te nemen dat zij in huis kon vinden, als zij de armen hielp. Zij dook dus iedere dag de kelder in en tapte meerdere fiasco's vol van de beste wijn. Ook de familie tapte haar wijn uit dat vat. Maar toen er al een maand verlopen was en het vat nog even vol scheen, -en de wijn smaakte zo goed, dat haar vader en de broeders moesten zeggen: betere wijn hadden zij nog nooit gedronken- begonnen zij zich te verbazen.
Catharina wist met zekerheid waar die overvloed vandaan kwam; daarom schonk zij van de goede wijn naar links en rechts aan alle arme mensen die zij kende, maar het vat bleef nog een hele maand steeds even vol, en de wijn bleef even goed. Toen kwam de wijnoogst en overal in de omtrek in de huizen maakten de mensen de vaten klaar, die de nieuwe wijn ontvangen zouden. De wijnman van Benincasa zei, dat hij dit onuitputtelijk vat nodig had -en of zij zo vriendelijk wilden zijn, om wat er van de inhoud nog over was in een ander vat te gieten. Zij hadden juist een groot fiasco afgetapt, en de wijn was zo helder en zo vrij van droesem geweest als nooit tevoren, maar toen zij de volgende morgen kwamen om het vat leeg te gieten, ontdekten zij, dat het leeg was en, het hout kurkdroog. Toen werd het de familie duidelijk, dat Hij, die eens van water wijn gemaakt had om een arme bruidegom uit de schande en de nood te redden, ook nu nog Zijn uitverkoren vrienden helpen kon, zelfs in de kleine dingen van het dagelijks leven.
Op zekere dag werkten Catharina en Lisa samen in de keuken, Catharina keerde de spitten met de vleesstukken boven het vuur, toen Lisa zag dat haar schoonzuster ontrukt werd in extase, en dat haar lichaam stijf en roerloos achter bleef. Rustig nam nu Lisa het werk over, en toen het vlees gebraden was, droeg zij het naar tafel, en daarna ging zij naar beneden en maakte bij haar eigen familie alles gereed voor de siësta. Toen zij terug in de keuken kwam ontdekte zij dat Catharina voorover in het vuur gevallen was. Zij lag met het aangezicht op de vuurgloed. Lisa schreeuwde luid van schrik: O Catharina heeft zich verbrand. Maar toen Lisa haar bewusteloze schoonzuster uit het vuur had weggetrokken, zag zij dat Catharina niet het minst gedeerd was; zelfs haar wollen kleding was niet eens geschroeid, en er was niet de minste brandlucht merkbaar.

Het scheen wel dat vuur Catharina niet kon deren als zij in extase was. Eens in de kerk, terwijl zij tegen de muur leunde, dood voor alles om haar heen, viel een kaars vanaf een kandelaar op haar neer, en brandde door op het hoofd der maagd, zonder dat haar sluier vlam vatte. Andere keren struikelde zij en viel in het vuur, alsof een onzichtbare demon haar een duw gegeven had, maar altijd kwam zij er zonder letsel af. Zij lachte zelf om die gebeurtenissen : "wees niet bang, dat is slechts Malatasca'' -een bijnaam die men in Siëna voor de duivel had, omdat hij rondgaat en de zielen van allen, die hij verleidt, zoekt bijeen te zamelen in zijn kwade zak- tasca.

Hoe verder en hoe dieper haar ziel een weg mocht banen in het rijk, dat alle zichtbare dingen omgeeft, des te meer scheen het of een glans van het bovennatuurlijke haar bleef omgeven, wanneer zij weer tot bewustzijn kwam en haar dagelijkse bezigheden opnam. In Zijn macht en heerlijkheid scheen haar Heer het toe te laten, dat zelfs triviale dingen verzadigd werden met het wondervolle en majesteitelijke, als Catharina ze ter hand nam.
Daar waren de bedelaars bijvoorbeeld. Evenals St. Martinus en St. Franciscus, overkwam het Catharina, dat zij haar Bruidegom zag, verkleed in de gedaante van alle bedelaars: "Wat gij aan één van deze mijn geringste broeders hebt gedaan, dat hebt gij aan mij gedaan." En evenals St. Martinus en St. Franciscus mocht ook Catharina in haar visioenen zien hoe letterlijk waar deze woorden van Onze Heer zijn.
In de kerk kwam een bedelaar naar haar toe, een nog jonge man ; hij leek voor in de dertig te zijn. Hij was zo gehavend, dat hij bijna naakt was, en dit was in de winter, wanneer het echt koud kan zijn boven in Toscane. Catharina vroeg hem naar haar huis te gaan, dan zou zij aanstonds achterop komen en wat kleren voor hem zoeken. Maar de bedelaar hield aan. Hij zei, dat hij verging van kou. Hij zag er zo meewarig uit, dat Catharina overweldigd werd van medelijden. Voorzichtig schoof zij haar handen onder haar kleed bij de hals, maakte haar onderkleed, dat zonder mouwen was, los en liet het naar beneden vallen rond haar voeten: "Neem dit aan." Maar de bedelaar was niet tevreden: "Bedankt voor het kleed, maar ik moet ook wat linnen hebben."
Ja, dan moest hij naar haar huis komen, zei Catharina, dan zou zij iets voor hem vinden. Zij liet de bedelaar wachten bij de deur, terwijl zij zich haastte het vertrek der mannen te onderzoeken en toen kwam zij terug met een hemd en met een broek die haar vader toebehoorden. Maar nog wist de bedelaar van geen wijken: "Er zijn geen mouwen in het onderkleed dat gij mij hebt gegeven: mijn armen zijn zo koud."
Catharina antwoordde beleefd: "Neem het niet kwalijk als gij wat moet wachten, ik kom aanstonds bij u terug."
Maar deze keer kon zij in heel het huis niets vinden, totdat zij een kleed ontdekte dat van de dienstmaagd was, en dat aan een haak bij haar deur hing. "In heilig vertrouwen", vertelt Tommaso Caffarini, tornde zij er de mouwen uit en bracht die aan de bedelaar, die zei: "Nu hebt gij mij rijkelijk geholpen, maar in het hospitaal heb ik een makker, die er even erg aan toe is, gij moet mij ook wat kledingstukken voor hem geven."
Nog eens zocht Catharina heel het huis door, maar deze keer vond zij letterlijk gesproken geen lapje waar zij beslag op kon leggen, behalve juist het kleed der dienstmaagd en dat mocht zij toch niet nemen. Maar de bedelaar glimlachte, toen zij terugkwam. "Nu weet ik dat gij barmhartig zijt, en ik zal u niet meer plagen. Ga met God."
De nacht daarna, terwijl Catharina bad, verscheen de gezegende Heiland haar, gekleed in haar kleed, maar nu schitterde het van versieringen. Hij zei tot haar:
"Dochter, gisteren hebt gij Mijn naaktheid gekleed met dit kleed van u, en nu zal Ik u kleden," en uit Zijn zijde nam Hij een kleed, bloedrood en stralend als licht: "Ik zal u dit edele kleed geven, onzichtbaar voor allen behalve voor u, en zeer nuttig en doelmatig, want het zal u beschutten tegen de kou, tot op de dag waarop gij samen met alle engelen en heiligen gekleed zult worden in de eeuwige glans en glorie van de hemel."
Van die dag af droeg Catharina nooit méér dan één kleed, en toch leed zij nooit kou. Of het ook waaide of sneeuwde, zij voelde nooit het ongemak van slecht weer, ook niet als andere mensen klaagden van de kou.

Een andere keer ontmoette zij op straat een bedelaar die om een aalmoes vroeg. Vergeefs vroeg Catharina hem bij haar aan huis te komen. Hij was zo ongeduldig, dat zij gedwongen was hem aanstonds wat te geven. Het enige dat Catharina zich kon denken, was een klein zilveren kruisje dat zij aan haar paternoster had, zoals de rozenkrans destijds genoemd werd. Zij haakte het eraf en gaf het aan de bedelaar. Maar des nachts verscheen Jezus haar en overhandigde haar een kruisje, dat geheel met paarlen en schitterende edelstenen was bezet: "Kent gij dit terug?" "Ja Heer, maar het was niet zo schoon, toen ik het had." Jezus zei, dat Hij dit dierbaar kruis voor haar bewaren zou, totdat zij tot Hem zou komen in de hemel.
Eigenlijk waren het niet veel jaren die Catharina thuis bij haar vader doorbracht en vlijtig besteedde aan de dienst van anderen, terwijl haar ziel tegelijkertijd geheel verdiept was in de beschouwing der geheimen van haar hemelse Bruidegom. Maar toen de zalige Raimondo en Tommaso Caffarini enkele jaren later, na de dood van Catharina, getuigenissen verzamelden over dit gedeelte van haar leven, hadden alle vrienden die haar in die jaren nagestaan hadden in Siëna, zo oneindig veel wondervolle gebeurtenissen te verhalen, dat zij welhaast iedere dag wonderen schijnen beleefd te hebben, toen zij hun seraphijnse moeder bij zich hadden. Daar de monniken ervan hielden de dingen ordelijk op te stellen vonden zij het gewoon de verhalen van de wonderen te rangschikken naar hun aard; hoe Catharina dode dingen wist te gebruiken voor haar werken van barmhartigheid, hoe zij de zieken verpleegde, voor de armen zorgde en de demonen dwong de lichamen en zielen der bezetenen los te laten. Zij stelden niet zoveel belang in de chronologie; die wordt pas overzichtelijk als wij komen tot de jaren waar wij ons kunnen houden aan Catharina's brieven. Maar zeker is, dat haar zorg voor de zieken die Lapa zo'n diepe schrik en weerzin inboezemden, haar, reeds van de eerste tijd van haar leven als Christus' afgezante onder de Siëners af, naar de ziekenhuizen van de stad en naar de gezinnen voerde waar mensen leden aan de afzichtelijkste ziekten.

Hoofdstuk 6

De waarheid over de veelgesmade geneeskunde in de middeleeuwen is, dat zij vermoedelijk zover kwam als maar mogelijk was in een tijdperk, toen niemand nog gedroomd had van de microscoop, en wetenschappen als chemie en biologie nog in haar eerste kindsheid waren. De medische scholen van de middeleeuwen bouwden op het empirisch weten van generaties, ervaringen die gedeeltelijk teruggingen tot de voorhistorie. Maar wat nu eigenlijk de kracht uitmaakte van de geneesmiddelen uit het dierenrijk, het plantenrijk en het mineralenrijk, die men gebruikte, of van de warme en koude bronnen waar de mensen heengingen voor een badkuur, moesten de wetenschapsmannen van die tijd voor het grootste gedeelte gissen. Waar zij niet de middelen hadden om de samenstelling van de stoffen, die zij gebruikten, te analyseren, werd de kern van werkelijke ervaringen omtrent de uitwerkingen gehuld in een bolster van een theoretisering en bespiegeling, die dikwijls wild fantastisch waren. Zij, die destijds de artsenij studeerden, wendden zich tot de theologie en de philosophie, om te achterhalen hoe weerzinwekkende dingen, knoken en ingewanden van dieren en mensen, in bepaalde ziektegevallen genezende werking konden hebben, hoe men werkdadige medicijnen maken kon van bloemen en wortels en afkooksels van schors en hout. De orgaantherapie en de ontdekking van de rol die de hormonen spelen, hebben enkele van de middeleeuwse kuren, die de geneesheren van tot slechts een generatie terug voor de hoogste dwaasheid van een bijgelovig tijdperk hielden, tot op zekere hoogte gerehabiliteerd. Maar waar niemand iets wist van dingen als adrenaline of geslachtshormonen, redeneerden de geleerden van de middeleeuwen zo: waar het voor de ziel zijn nut heeft dat zij zich heenzet over gevoelens als angst en weerzin, moet voor het lichaam wel hetzelfde gelden; en wijl zij in analogieën dachten, schreven zij somtijds volkomen waardeloze geneesmiddelen voor, alleen maar omdat zij weerzin moesten wekken bij normale mensen.
Zij hadden geen instrumenten om te constateren welke de waardevolle ingrediënten waren in de zalven en artsenijen die zij uit kruiden maakten, maar enkele dezer hebben nog hun plaats in de hedendaagse pharmacologie, om niet te spreken van hun gebruik in patent-geneesmiddelen. De

artsen in de middeleeuwen wisten zoveel van besmetting, dat zij de quarantainen uitvonden voor reizigers, die uit plaatsen kwamen waar epidemieën heersten, ook al was hun voorstelling van de aard der besmetting somwijlen fantastisch, en zij waren er allesbehalve zeker van welke ziekten besmettelijk waren ; een vraag die ook levendig bestreden werd in tijdperken toen men verder was gekomen in de natuurwetenschappen, en waarover het laatste woord nog wel niet gezegd is. Zij wisten dat het noodlottig kon worden als een wonde verontreinigd werd, maar zij hadden tegen de verontreiniging geen andere middelen dan het roodgloeiend ijzer van de chirurg, en dan het Bijbelse middel, wijn, om de wonde mee te betten en olie om er over heen te gieten. Toevalligerwijze deed dan somtijds de alcohol dienst als een zwak ontsmettingsmiddel, en het laagje olie over de ruwe wond gaf tenminste enige beschutting tegen infectie uit de lucht. Niettemin was het lot van de patiënten hard. Verdovingsmiddelen had men niet, al kende men wel enkele artsenijen die de pijn een weinig konden verzachten, en bovendien schreef men rijkelijke doses sterke wijn voor.
Doch de wil om het lijden van de medemens te lenigen was even sterk als ooit in de geschiedenis der mensen. Er is veel geschreven en gesproken over de wreedheid in de middeleeuwen. En het is zeker waar dat de mannen en vrouwen van die tijd, wanneer hun driften aan de kook raakten, wandaden en wreedheden tegen hun vijanden konden bedrijven, die bijna even vreselijk waren als enkele die wij kennen uit onze eigen tijd met zijn totalitaire oorlogen, wetenschappelijke tortuur, uitgeoefend door regeringsfunctionarissen tegen mensen die verdacht zijn van vijandelijke gezindheid ten opzichte der regerende partij, systematische uitroeiing van het leven bij hele naties. Over het geheel genomen waren de wetten in de middeleeuwen bij lange na niet zo barbaars en onrechtvaardig als zij in de zestiende- zeventiende- en achttiende eeuw werden, toen autoritaire staten met ijskoude onverschilligheid en op onbeschrijfelijk pijnlijke wijze alle ongelukkigen die hun regels overtreden hadden of daarvan verdacht waren, konden martelen en terechtstellen zonder in conflict te komen met de macht van een Kerk die, ondanks alle menselijke zwakheden en zonden bij haar bedienaren, een bron was van barmhartigheid, en die van tijd tot tijd op de meest onverwachte ogenblikken en bij monde van de onwaarschijnlijkste woordvoerders opstond, om de machthebbers dezer wereld eraan te herinneren, dat recht met barmhartigheid behoort gepleegd te worden. Doch de openbare macht -in de stadstaat, het koninkrijk, het vorstendom- was zeer dikwijls ontoereikend om de goede wetten te handhaven tegenover de boze driften bij eigenmachtige sterke mannen. Thuis in Siëna en later overal in haar Italië en in het buitenland, had Catharina te veel wetteloosheid en uitingen van wilde menselijke hartstochten gezien om nog door iets verrast te kunnen worden.
Maar hand in hand met deze uitingen van wildheid, van gekrenkte trots of van begeerte die in wraaklustige bloeddorst en rooflust uitbrak, was ieder kind in de middeleeuwen eraan gewoon mannen en vrouwen te zien, die hun leven geheel gewijd hadden aan de dienst van de getroffenen en ongelukkigen, slachtoffers van onmenselijkheid van mensen tegen mensen, evenzeer als slachtoffers van ziekten en catastrofen. Enkele van deze boodschappers van goddelijke barmhartigheid hadden dit dienend leven gekozen, toen zij nog op jeugdige leeftijd of zelfs nog in hun kinderjaren waren. Anderen waren verharde zondaars geweest die met bloedige handen naar onrechtmatige rijkdom grepen, toen zij plotseling een bekering doorleefden die geheel hun wezen doordrong. Een soort gemeenschappelijke bewustheid, dat het leven zeer onzeker was in een gemeenschap die niemand veel beschutting bieden kon, wanneer hij niet hoorde tot een familie of corporatie op welker verenigde krachten hij kon steunen, maakte de mensen in de middeleeuwen ontvankelijk voor plotselinge omkeer in het gevoelsleven, en somtijds kon zulk een omkeer diep doordringen tot het merg zelf van hun ziel. Dan kon de macht des geloofs, alles wat men zo in het algemeen van godsdienst had geleerd, plotseling in iemands bewustzijn opvlammen als vuur uit de diepte van het gemoed, en de bekering werd een werkelijke nieuwe geboorte. Het koninklijk gewaad van de vorst, de uitrusting van de ridder, de grove kiel van de boer dekte nu een man die oneindig verschilde van wat hij een ogenblik geleden nog was. De geschiedenis van de heilige Giovanni Gualberti is niet zo uitzonderlijk, zij is slechts een van de meest bekende van dat soort: op de heuvel niet ver van San Miniato's kerk, had de jonge Giovanni zich met zijn mannen in hinderlaag gelegd om, dorstend naar bloed, de man die doodslag gepleegd had op zijn broer, op te

wachten. De vijand liep recht in de hinderlaag, en toen hij ontdekte dat hij onverbiddelijk in handen was gevallen van een man, van wie geen genade te verwachten was, wierp hij zich krijsend in het stof. Toen herinnerde Giovanni zich plotseling dat het Goede Vrijdag was. Hij sprong van zijn paard, viel op zijn knieën naast zijn prooi, nam de man in zijn armen en bad hem heen te gaan in vrede. Doch toen hij zich daarna naar de kerk spoedde in San Miniato, en zich op zijn aangezicht neerwierp voor het kruisbeeld, boog, zo vertelt de oude legende, Christus zich neer van het kruis en omhelsde de jongeling die vergiffenis geschonken had, zoals God wenst aan ons vergiffenis te mogen schenken. Vanuit zijn abdij ín Vallombrosa scheen de heilige Giovanni Gualberti in alle stilte golven van geestkracht uit te zenden. Hij stichtte vrede tussen vijanden en legde bittere veten en twisten bij tot aan zijn dood in 1073.
Het hospitaal Santa Maria della Scala had gedurende minstens tweehonderd jaar gebloeid, toen Catharina Benincasa een jong meisje was. De broeders en zusters die daar werkten hadden zichzelf en al wat zij bezaten in de wereld, aan de armen en zieken gegeven. De Republiek Siëna had een omvangrijk complex gebouwen neergezet vlak bij de domkerk, op een van de meest waardevolle terreinen binnen de stadsmuur. Daar waren afzonderlijke ziekenverblijven voor mannen en vrouwen, herbergen voor pelgrims, vondelingenhuizen en de noodzakelijke vertrekken waar het eten voor de armen gekookt en uitgedeeld werd, magazijnen en kelders.
Zowel de broeders als de zusters leefden naar een aan hun roeping aangepaste kloosterregel, en als ware zonen van de koopmansrepubliek hadden de broeders ook een buitengewoon effectief systeem uitgewerkt voor de boekhouding en administratie van de inkomsten en uitgaven der stichting. Menselijkerwijze gesproken was het onmogelijk gemaakt voor een zwakke broeder, om zichzelf en zijn verwanten in de wereld te verrijken met het erfdeel der armen.
Siëna had intussen meerdere hospitalen, kleinere en armere. Bovendien was er een hospitaal voor melaatsen, San Lazzaro. Dit lag buiten de stadsmuur, zoals destijds gebruikelijk was. Zo gingen onder andere de Mantellaten uit om de zieken thuis te verplegen. Catharina's zending in de wereld, zoals zij die uit Jezus Christus' mond vernomen had, voerde haar spoedig naar de hospitalen in Siëna en naar de huizen waar vrouwen lagen die aan afschuwelijke ziekten leden.
Catharina overnachtte soms in het La Scala-hospitaal, wanneer zij in de ziekenzalen had gewerkt tot na de tijd waarop een jonge vrouw zich alleen in de straten van Siëna kon begeven. Zij had een heel klein kamertje gekregen diep beneden in de kelders. Aan bezoekers werd het, althans tot voor de laatste oorlog, nog getoond. Wanneer zij heel de nacht in La Scala bleef, deed zij dat ook om de wacht over te nemen in de kleine uren, de koude en troosteloze uren voor de dageraad, als de levenskracht der zieken op zijn laagst is en de verpleegsters moe en lusteloos zijn geworden.
Gewillig nam Catharina de verantwoordelijkheid op zich voor de hopeloze gevallen en voor de lastigste en meest ondankbare patiënten, verhalen haar levensbeschrijvers. De goede zusters in La Scala lieten haar met alle genoegen deze gevallen overnemen, sinds zij eenmaal het onuitputtelijk geduld, de onverstoorbare kalmte en de blijde zin van Benincasa's dochter hadden leren kennen.
Natuurlijk waren er ook destijds niet weinig zieken in de hospitalen, die geen engel uit de hemel het naar de zin had kunnen maken. Die zullen er wel altijd blijven. Zij werden de patiënten van Catharina, en onvermoeibaar trachtte zij alles te doen wat in menselijke macht ligt, om hun lijden te verzachten. En altijd was zij even blij en vlijtig, terwijl de zieken mokten, de verpleegster uitscholden en er bitter over klaagden dat zij hen verwaarloosde, niets kon, niets begreep, en bovendien een huichelaarster was die daar liep en zich als een heilige voordeed. Oude charmeurs en afgedankte sletten, die sinds lang aan het lustig leven dat zij eenmaal geleid hadden ontvallen waren, vonden er een treurige troost in de jonge verpleegster het werk zo lastig te maken als zij maar konden. Zoals zij daar lagen op hun bedden in het ziekenhuis, werden zij beangstigd door een sfeer van kuisheid en van vertrouwelijkheid met een God die zij vreesden, omdat zij Hem onophoudelijk gekrenkt hadden, en zij verafschuwden uit heel hun ziel deze vrouw wier hulp zij niet konden missen.
In een van de kleinste hospitalen had een vrouw, die Cecca heette, een onderkomen gezocht, toen zij niet langer in haar eigen huis kon blijven, omdat zij aan een weerzinwekkende ziekte leed. Het hospitaal was uiterst arm, en Cecca bezat niets, zodat de zusters in dat huis haar niet meer konden

geven dan het hoognodige. Maar zij werd erger en erger, en toen het voor allen duidelijk werd dat zij aan melaatsheid leed, wilde niemand haar verplegen omdat zij bang waren voor besmetting. Toen Catharina van dit geval vernam, ging zij Cecca aanstonds aanbieden om haar te verzorgen. Zij bracht de zieke vrouw geneesmiddelen en voedsel, maakte haar eten klaar en waste heel het stinkend, met wondroof overdekte lichaam vóór zij er de zalven opdeed die jeuk en pijn konden verzachten. Maar Cecca was geen gemakkelijk mens. Catharina beloofde, zolang Cecca leefde, iedere avond en morgen bij haar te komen, en de arme vrouw vond er bij al haar ongeluk misschien een soort meewarige troost in het jonge meisje, dat gezond en fris en vrij rondging in de stad, zo ongelukkig te maken als zij kon. Al spoedig maakte zij het tot gewoonte Catharina te behandelen alsof zij haar meid was en zij schold haar uit op een wijze, als geen eerbare huismoeder het een mindere zou doen. Niets deugde van wat Catharina voor haar deed. Wanneer Catharina een weinig langer dan gewoonlijk in de kerk was blijven bidden, gebeurde het dat zij wat later dan anders bij Cecca aankwam. De oude heks ontving haar honend : "Welkom, edele dame, welkom, koningin en vrouwe van Fonte Branda; waar is de koningin heel deze morgenstond geweest? Ja, is zij niet buitengewoon, deze koningin die zich zo lang de dag is ophoudt bij de broeders in de kerk? Haar Genade schijnt waarlijk nooit genoeg te krijgen van deze monniken." Zo trachtte zij Catharina te tergen, om te zien of zij een boos antwoord uit kon lokken. Maar Catharina maakte slechts zo snel mogelijk de kachel aan, vulde de waterketel en hing hem aan de haak, terwijl zij de ander om vergiffenis vroeg : "Beste moeder Cecca, omwille van de liefde Gods, wees niet zo bedroefd, in een ogenblik is alles klaar." Geruisloos ging Catharina aan haar werk rond de melaatse, en Lapa's dochter was een bekwame ziekenverpleegster. Allen bewonderden haar eindeloze zorg voor de vunzige oude heks met haar giftige tong en haar stinkende wonden. Catharina's heimelijke smart was haar bezorgdheid voor de ziel van Cecca, want dat oude mens was al heel slecht op Gods genade voorbereid, en het werd er niet beter op als men een poging deed om met haar over God te spreken. Catharina kon slechts voor haar bidden. Toen kwam Lapa er tussen: "Ellendig meisje, ge kunt ervan verzekerd zijn dat zij u nog besmet met haar melaatsheid, ik verbied u nog naar haar toe te gaan." Catharina die heel haar vertrouwen op God gesteld had, trachtte zo behoedzaam mogelijk de toorn van haar moeder te bedaren en haar te overreden. Er was geen gevaar bij dat zij besmet zou worden. Maar op zekere dag moest zij het wel zien: op haar handen, die zo lange tijd dagelijks de melaatsen hadden aangeraakt, vertoonden zich zekere tekenen van de gevreesde ziekte, Catharina wankelde een ogenblik. Wat er gebeurde met haar lichaam baarde haar geen zorg, zolang zij maar haar eeuwige Bruidegom een dienst kon aanbieden waarvan zij wist dat Hij die verlangde. Zij kende Zijn woorden uit de bergrede van buiten. Nu Cecca in de steek te laten omdat zij deze wonden op haar handen had gekregen, dat was hetzelfde als Hem ontrouw worden.

Cecca stierf. Het schijnt dat Raimondo van mening is geweest, dat Catharina's offer tenslotte zoveel indruk op de oude maakte, dat zij luisterde naar de troost die het meisje in haar oren fluisterde, toen de melaatse in haar armen stierf. Het lijk zag er vreselijk uit, en Catharina waste en kleedde het en legde het in de kist. En toen de zielemis ten einde gelezen was, begroef Catharina het met haar eigen handen, want er was niemand anders die het wilde doen. En toen zij zich oprichtte van het verse graf en naar haar handen keek, die vuil geworden waren van de laatste liefdedienst, die zij Cecca had kunnen bewijzen, was ieder spoor van de ziekte uitgewist. Zij waren nu zo wit en zo schoon als ooit tevoren. Tot aan haar dood, toen vreselijke zelfpijnigingen, onzegbare inspanningen en ziekten haar lichaam hadden gesloopt, bleven Catharina's handen steeds ongewoon mooi.

De patiënten in de hospitalen konden Catharina's geduld beproeven, maar reeds sinds lange tijd was zij er voorgoed van overtuigd, dat zij, die trachtten haar het leven zuur te maken, eigenlijk haar beste vrienden waren, want het was haar enige wens het voetspoor van haar Heer te volgen en Zijn weg op aarde was een lijdensweg geweest. Hem hadden zij misverstaan, de dierbare zielen voor wier zaligheid Hij mens geworden was. Zij hadden Hem gelasterd, Hem verraden en tenslotte als een misdadiger terechtgesteld. Een harde weg ? O neen, niet voor hen die trachten te gaan waar Hij is voorgegaan, want heeft Hij niet gezegd : "Ik ben de Weg." Dus heel de weg was Jezus Christus, die liefde is en licht, zoetheid en heilige vreugde, en de weg ten hemel is reeds de hemel.

En toch, al geloofde Catharina nog zo rotsvast dat het een geluk was om Jezus' wil te mogen lijden, zij kon het toch niet helpen dat het haar tot in haar hart pijn deed, toen haar eigen zusters in de orde zich tegen haar keerden. Palmerina, een Mantellata, was een rijke weduwe, die al wat zij bezat gegeven had aan het Misericordia-hospitaal. Vele jaren had zij geleefd in gebed en boete. Zij was een zeer godvruchtige vrouw, maar toen de duivel haar influisterde dat zij zo bijzonder goed en vroom was, luisterde zij er naar. En nu sprak heel de stad ervan dat dit jonge meisje reeds een heilige was, een meisje, dat maar steeds in heel de stad de ronde deed en al te vertrouwelijk omging niet slechts met haar vriendinnen, maar ook met heel veel jonge mannen, en bovendien met enkele van de jonge monniken. Palmerina kon zich werkelijk niet losmaken van de verdenking dat zij beslist niet zo heilig was als zij zich voordeed, en wat die bovennatuurlijke genadegaven, verschijningen, extasen en zo betrof, zoiets had zelfs Palmerina nooit beleefd, en men moest toch wel geloven van Gods rechtvaardigheid, dat Hij dan eerder Palmerina begenadigd zou hebben. Toen werd zij ziek, en Catharina kwam en bood aan haar te verzorgen. Palmerina liet haar smadelijk de deur uitjagen. Catharina was reeds ervaren in de kennis van het zieleleven, zij moest wel zien dat de haat van Palmerina voortkwam uit jaloersheid. Catharina lag aan de voeten van haar Bruidegom en bad en smeekte voor de ziel der stervende vrouw : "Het ware beter geweest dat ik nooit geboren was, zo ik er schuldig aan zou worden dat deze zuster verloren gaat. O milde Jezus, laat deze ziel, die Gij naar Uw beeld geschapen hebt, niet verloren gaan wegens mijn zonden."

Ofschoon Catharina niet geroepen werd bij het sterfbed van deze zuster, mocht zij in een verschijning zien dat Palmerina in haar laatste stonde haar zonden had berouwd en de laatste sacramenten had ontvangen. Daarna vergunde Jezus Zijne bruid deze ziel, die zij door haar voorspraak had gered, te mogen zien: Al was Palmerina nog niet gekleed in de heerlijkheid die de ziel ontvangt op het ogenblik dat zij God ziet zoals Hij is -zij was nog in het vagevuur- , zij had toch de schoonheid weergekregen die een ziel ontvangt bij haar schepping en bij het doopsel. Maar zelfs dit was een zo wondervolle schoonheid, dat het onmogelijk was haar in woorden weer te geven, vertelde Catharina later aan Raimondo. Jezus zei : "Lieve dochter, vindt gij niet dat zij beminnelijk en wonderlijk aanminnig is? Wie zou niet alle pijnen van de wereld willen lijden om een schepsel zo heerlijk te maken? Ik die de volmaakte schoonheid in Mijzelf ben, degene van wie alle andere schoonheid uitgaat, bemin de schone zielen zo zeer, dat Ik ervoor neerdaal naar de aarde om ze met Mijn eigen bloed vrij te kopen. Hoeveel te meer moeten jullie dan niet strijden voor elkander, opdat zulke schone schepselen niet verloren gaan. Ik toonde u deze ziel, opdat gij nog meer zoudt branden van verlangen naar aller verlossing en opdat gij zoudt trachten anderen aan te trekken tot dit werk, met de genade die Ik u zal geven."
Catharina werd zo aangegrepen door deze verschijning, dat zij haar Bruidegom smeekte haar de genade te willen geven om de schoonheid te zien van de zielen tussen welke zij leefde, zodat zij standvastiger kon worden in haar werk voor hun verlossing. En de Heer beloofde haar dat Hij, wijl zij zo ijverig was geweest voor het zieleheil van Palmerina, in de toekomst haar geest zou verlichten, zodat zij zou kunnen zien hoe schoon of hoe lelijk de zielen waren waarmee zij om zou gaan. "Met uw inwendige zinnen zult gij de toestand dezer zielen even duidelijk begrijpen, als gij met uw lichamelijke zinnen begrijpt hoe het met hun lichamen is gesteld. En niet alleen zult gij de zielen kunnen zien van hen, die in uw omgeving zijn, maar ook alle zielen voor welke gij bidt."
Zo verklaarde Catharina zelf haar onthutsend vermogen om het zieleleven van andere mensen tot de bodem te doorzien. Haar geestelijke "kinderen" werden telkens opnieuw evenzeer overweldigd door verwondering en ontzag, wanneer zij merkten dat hun beminde moeder -zij zouden haar spoedig noemen met de lievelingsnamen mamma en mammina- hun gedachten en zelfs de halfbewuste of geheime bewegingen in hun gemoed kon lezen. Het was als had zij een zesde zintuig; altijd wist zij wat zij gedaan en gezegd hadden op die of die bepaalde tijd toen zij van haar weg geweest waren. Met een glimlach kon zij hun zeggen dat zij een boek hadden gelezen, of ook zag zij hen met haar grote ogen vol liefdevolle zorg in het gelaat en herinnerde hen eraan, dat zij bij hun laatste biecht iets verzwegen hadden, hetzij uit vergeetachtigheid of uit valse schaamte. Als door een wonder genazen zij van een ziekte of werden uit een gevaar gered, en naderhand kwamen zij dan te weten,

dat hun moeder hun hulpbehoevendheid had gezien en de Zaligmaker met al de kracht van haar ziel voor hen had aangeroepen, opdat Hij haar beminde kind uit dit gevaar mocht redden. Eenmaal kreeg zij een terechtwijzing van haar biechtvader -in die tijd was het Raimondo- omdat zij mensen, die haar kwamen bezoeken, haar de hand liet kussen.
Catharina antwoordde enigszins verwonderd, dat zij er geen aandacht aan geschonken had. De bezoeker had zulk een schone ziel, dat zij alles om zich heen vergeten had enkel om haar te aanschouwen. De zonden van goede mensen zag zij als een vlek op hun schoonheid, maar als zij mensen aantrof die doorlopend in doodzonde leefden, werd zij een stank gewaar zo weerzinwekkend, dat zij al haar zelfbeheersing nodig had om niet te laten blijken welk een walging zij gevoelde in hun gezelschap. Het gebeurde bovendien dat haar zelfbeheersing haar in de steek liet, zoals eenmaal ín Avignon, toen een schone adellijke vrouwe, een nicht van één der kardinalen, haar kwam begroeten. Catharina vluchtte weg omdat zij de stank van verrotting die van de dame uitging, niet kon verdragen. Later kwam het uit dat zij een echtbreekster was en jarenlang de bijzit van een priester was geweest.
Maar was er sprake van afgrijselijke ziekten naar het lichaam, dan kon geen natuurlijke afkeer haar ooit weerhouden een liefdedienst te bewijzen. Reeds van de tijd af dat zij een opgroeiend meisje was, had zij de gewoonte aangenomen zich voortdurend te herinneren, dat een mensenlichaam, al is het nog zo gezond en sterk en al blaakt het van jeugd en schoonheid, niettemin is voorbestemd eenmaal te vergaan en tot iets zo afzichtelijks te worden, dat men zich haasten moet het onder de aarde te verbergen. Zij was vol zorg ook voor het lichamelijk welzijn van haar vrienden en vijanden, voor de zieken die zij verpleegde, en voor de vrome mannen en vrouwen die tot haar kwamen om haar raad te vragen. Zij gaf hun leiding met de bezorgdheid van een moeder en met ongewoon gezond verstand: zij ontraadde hun alle soorten overdreven boetedoeningen die de gezondheid konden schaden, raadde hun te eten en te drinken en te slapen met mate, maar voldoende om zich gezond te houden naar ziel en lichaam en bekwaam het werk, dat naar hun staat en stand in de wereld van hen gevraagd werd, te doen uit liefde tot God. Al had Christus haar uitgekozen om Hem te volgen op de weg van het lijden, en haar gesterkt met andersoortige gaven en genaden dan Hij andere christenen gaf, zij was de laatste in de wereld om zich te verbeelden, dat niet ieder mens die God bemint en tracht Hem te dienen op de weg die hem ten hemel voeren moet, Hem even dierbaar is -of mogelijk nog dierbaarder- want indien hij zich door Hem laat leiden, kan hij de volmaaktheid bereiken, en in haar eigen ogen was zij in zo hoge mate onvolmaakt.

Er was een andere Mantellata die Andrea heette. Zij leed aan kanker aan de borst. Het gezwel groeide naar buiten en vrat zich in haar vlees tot bijna heel de boezem één enkele etter-wonde was, die zo'n walgelijke lucht verspreidde, dat de mensen, die Andrea kwamen bezoeken, openlijk de neus dichtknepen; een nogal onbarmhartige wijze, kan men zeggen, van ziekenbezoek, waarbij het de bedoeling is te troosten. Dat vond Catharina ook. Toen zij hoorde dat er heel weinig vrouwen waren die Andrea wilden verplegen of slechts de kamer binnenkomen waar zij lag, bood zij aan deze zuster te verzorgen, zolang zij ziek zou liggen, dat wil zeggen, tot zij stierf. Catharina voelde dat God haar deze taak gegeven had. En aanvankelijk nam Andrea haar hulp aan met diepe dankbaarheid.
Zo was de jonge vrouw voortdurend bij de oude weduwe en zij was als een getrouwe en liefdevolle dochter voor haar. De stank van de kankerwonde werd steeds erger. Hij was ronduit gesproken haast niet te verdragen. Catharina gaf nooit het minste teken van onbehagen; zij ademde normaal met open neusgaten als zij het ruwe vlees ontblootte, zij waste en droogde en zalfde de wonde, legde zuiver verband aan, gaf de patiënte te eten en hielp haar op iedere wijze. Ogenschijnlijk was Andrea vol bewondering voor dit meisje, dat zich zo standvastig opofferde voor een ellendige oude vrouw zonder zich ooit moe of lusteloos of door de weerzinwekkendheid afgestoten te tonen.
Maar al wankelde de wil van Catharina nooit, wijl zij er vast van overtuigd was dat zij deed wat haar Verlosser wilde, toch gebeurde het somtijds dat zij door haar eigen zinnen bijna overweldigd werd. Op zekere morgen toen Catharina het verband van het gezwel nam en de stank moest inademen, werd zij plotseling onpasselijk; zij voelde dat zij moest overgeven. En zij werd

aangegrepen door een heilige woede tegen haar eigen lichaam. "Gij walgt dus van die zuster die door Christus' bloed is vrijgekocht, alsof gij zelf niet op een goede dag de prooi zoudt kunnen worden van een even akelige ziekte, of van een die erger is?" In een storm van hartstocht boog zij haar hoofd over de afzichtelijke boezem en roerde met neus en lippen de wonde aan tot zij meester was geworden over het gevoel van walging, terwijl Andrea krijste; "O neen, mijn liefste kind, gij moogt niet, gij moogt u niet vergiftigen met dit verschrikkelijk bederf."
Catharina voelde dat zij een grote overwinning behaald had of de oude vijand van de mensen, die ons bekoort tot wankelen en dralen op de weg des kruises. Maar nu begon de liefde van Andrea te verkoelen, hetzij de oude Mantellata meende dat zulk eers overdreven toewijding onmogelijk oprecht kon zijn, hetzij Catharina's altijd even rustig en blij en arbeidzaam wezen de oude op de zenuwen werkte, wijl zij wist dat zij zoals zij daar lag en leed, bij normale mensen weerzin wekken moest. Haar sluikse tegenzin werd spoedig naakte haat. Maar tegelijkertijd wist zij heel goed dat zij nooit een andere verpleegster krijgen zou, als Catharina er mee ophield ; zij trachtte dus te verhelen hoe diep zij het meisje haatte. Alle mogelijke lelijke gedachten doken in haar op, en de duivel vond een grage hoorster, toen hij Andrea te verstaan gaf dat Catharina, wanneer zij van haar heengegaan was, waarschijnlijk haar schade in ging halen en schandelijke genoegens zocht. En op een of andere manier vonden de lelijke verbeeldingen van de arme vrouw hun weg buiten de kamer waar zij lag. En aangezien de mensen zijn zoals ze zijn, en vrouwen altijd geweest zijn zoals ze zijn, zo kwam er weer bezoek op de ziekenkamer van Andrea. Spoedig waren de kwaadspreeksters en lasteraarsters van de stad bezig de goede naam van Catharina zwart te maken, en enkele van de boetzusters trotseerden de verpeste lucht rond het ziekbed van Andrea, om te achterhalen wat de sukkel, naar men zei, scheen te weten van Catharina Benincasa. Het was Catharina volkomen duidelijk wat er aan de hand was, maar "als een zuil van kracht" vestigde zij haar ogen op de gekruisigde Bruidegom en ging zonder wijken voort de weduwe te dienen.
Maar op zekere dag werd Catharina bij de priorin en de zusters geroepen. Zij overstelpten het meisje met beledigingen, en vroegen haar vlakweg, hoe het mogelijk was dat zij zich had laten verleiden en dat zij haar maagdelijkheid verloren had. Bescheiden en bedaard antwoordde Catharina slechts: "In waarheid, mijne dames en mijn zusters, door de genade van Jezus Christus ben ik maagd." Bij iedere leugen, bij ieder vuig woord dat zij moest horen, antwoordde zij slechts met dezelfde woorden : „In waarheid, ik ben maagd, in waarheid ik ben maagd."
Maar in de stilte van haar binnenste was Catharina grenzenloos ongelukkig. De natuurlijke opstandigheid die zij moest gevoelen als braaf jong meisje, door brave ouders opgevoed in een gezin waar lichtvaardige gesprekken en oneerbare scherts nooit geduld werden, vermengde zich bij Catharina met afschrik voor de ergernis die christenzielen voelen, wanneer zij, helaas al te dikwijls, priesters en kloosterlingen in zonde zagen leven, en nu wist zij genoeg van zulke ergernissen om uit heel haar hart te treuren over de aanvallen op de Kerk van Christus die van de onwaardige dienaren der Kerk zelf uitgingen. Met bittere tranen smeekte zij haar beminde : "O, Gij die een jonge maagd uitverkoren hebt om Uw zuivere moeder te zijn, Gij weet hoe dierbaar een goede naam voor alle maagden is. Help mij, mijn Heer, mijn God, opdat de oude slang mij niet ontrukke aan een werk dat ik op mij heb genomen uit liefde tot U." En weer werd het haar vergund een verschijning te mogen zien. De Verlosser der wereld vertoonde zich aan haar met een kroon van edelstenen in Zijn rechterhand, maar in de linkerhand had Hij een doornenkroon: "Gij moet weten, dochter, dat gij deze twee kronen aan moet nemen, de ene na de andere. Wilt gij de doornenkroon dragen terwijl gij hier op aarde leeft en de kroon met edelstenen ontvangen in de eeuwigheid? Want gij kunt ook uw kroon van edelstenen hier op aarde krijgen, maar dan moet gij de doornenkroon in het hiernamaals dragen. Kies hetgeen gij wilt." Gretig greep Catharina naar de doornenkroon; zij nam ze in de hand en klemde ze met zulk een kracht op haar hoofd, dat de doornen doordrongen in het vlees. Het liet geen zichtbare sporen na, maar Catharina kon sindsdien altijd de doornen rond haar hoofd voelen.
Doch nu waren de geruchten, die Andrea uitstrooide om Catharina te schandvlekken, Lapa ter ore gekomen. Geen ogenblik twijfelde Lapa aan de reinheid van haar dochter. Zij werd echter aangegrepen door een ontembare woede tegen Andrea en iets van deze woede liet zij neerkomen op het hoofd van Catharina: "Wat heb ik u gezegd. Hoe dikwijls heb ik u herhaald dat gij weg moest

blijven bij dat stinkend oude wijf; nu kunt gij zien hoe zij uw christenliefde loont.” Lapa raasde en schreide stromen van tranen en liet Catharina weten waar het op stond: "Als gij niet ophoudt haar nog langer te verplegen, of als ik maar hoor dat gij in de nabijheid geweest zijt van waar zij woont, dan zal ik u nooit meer mijn dochter noemen.”
Catharina viel op haar knieën bij de schoot van haar moeder; "Moeder, lieve moeder, weet gij niet dat de ondankbaarheid der mensen God nooit weerhouden heeft Zijn barmhartigheid iedere dag opnieuw over alle zondaren uit te storten ? Hield Onze Heer aan het kruis soms op te werken voor de verlossing der wereld, omdat de mensen Hem overlaadden met schande en pijn? Gij weet heel goed dat Andrea, als ik haar niet meer bezoek, geen andere zal kunnen vinden om haar te verplegen, en dat zij van iedereen verlaten zal sterven. Moeten gij en ik schuldig worden aan haar dood ? De duivel heeft haar verleid, maar God kan haar nog steeds zijn licht zenden, zodat zij haar fout inziet.”
Het einde was dat Lapa zich gewonnen gaf en zelfs haar dochter tenslotte zegende.
En werkelijk, geleidelijk begon Andrea te betreuren wat zij gedaan had, misschien vreesde zij enigszins dat Catharina haar in de steek zou laten, en nu had zij er nog dringender behoefte aan dat iemand haar beklaagde. En Catharina kwam en ging, even vriendelijk en zorgzaam voor haar patiënt als ooit, en op zekere dag toen Catharina binnenkwam zag Andrea dat een onverklaarbaar licht het meisje vergezelde ; het was alsof zij was veranderd in een engel. De oude weduwe stortte geheel ineen, huilde en snikte en vroeg Catharina om vergiffenis "als gij mij maar nooit in de steek laat.”
Met onverstoorbaar geduld sprak Catharina haar troost in, zij had nooit aan zoiets gedacht, zij wist heel goed dat het de duivel was geweest die Andrea deze lelijke gedachten in het hoofd gezet had : "Wat u betreft, moedertje, moest ik u dankbaar zijn, omdat gij met zoveel zorg over mijn deugd waakt.”
Nu verzekerde de zieke alle bezoekers die maar bij haar aankwamen, dat Catharina een engel was, en dat zij een heilige was, En zij vertelde van de geheimzinnige lichtglans, die zij met haar eigen ogen had gezien en die haar zo onbeschrijfelijk getroost had. Catharina verdedigde zich even heftig tegen deze nieuwe bekoring: zich door Andrea te laten uitroepen tot iets bijzonders, Even zwijgzaam en naarstig als vroeger ging zij aan haar werk in de ziekenkamer. Maar de kwade reuk van het veretterende lichaam werd steeds moeilijker te verdragen. Al haar geestelijke verheffingen konden niet verhinderen dat haar zinnen van tijd tot tijd in oproer kwamen, en uit alle macht moest zij zich bedwingen om niet over te geven. En toen zij op zekere dag de wonden had gewassen, voelde zij dat zij met geen mogelijkheid dit werk nog langer doen kon. Ontvlamd van ware woede tegen haar eigen gebrekkig vlees, greep zij de schaal die vol waswater en etter was: "Bij het Leven van de Allerhoogste, bij de beminde Bruidegom mijner ziel, zult gij in uw maag nemen wat u zo'n schrik aanjaagt." Zij wendde zich van het bed af en dronk de inhoud van de waskom leeg. Later bekende zij voor Raimondo: neen, toen zij maar eenmaal haar weerzin meester was geworden, was het schrikkelijk brouwsel haar verkwikkend voorgekomen. En van die dag af voelde zij nooit onlust meer bij de verzorging van Andrea.
Want de nacht daarna verscheen haar haar beminde Jezus. Hij ontblootte de vijf wonden, die Hij op het kruis ontvangen had: "Mijn beminde dochter, om Mijnentwil hebt gij menige strijd gestreden en met Mijn hulp hebt gij altijd overwonnen. Maar gisteren hebt gij de grootste overwinning behaald, toen gij om wille van de liefde de verschrikkelijke drank dronk en uw eigen vlees met voeten tradt. Nu zal ik u een drank te drinken geven, die de menselijke natuur niet dikwijls wordt geschonken.”
Hij legde zijn rechterhand op de nek der maagd en boog haar aangezicht naar zijn goddelijke zijde: "Drink, dochter, drink Mijn bloed en gij zult een zoetheid smaken, die heel uw ziel vervullen zal, en die zelfs uw lichaam zal doordringen, dat lichaam dat gij om Mijnentwil veracht hebt.” En Catharina legde haar lippen aan de Bron des Levens zelf en mocht zich laven, waarna zij verzadigd en veranderd achter bleef.
Hedendaagse mensen kunnen van mening zijn dat de geschiedenis van Catharina en Andrea eerder afzichtelijk dan stichtelijk is, en dat haar vervoerde contemplatie van Christus’ bloed -een motief dat zowel in haar visioenen als in haar brieven en haar leer geregeld terugkomt- een ongezonde voorliefde verraadt voor de meest onsympathieke trekken van het christendom. In onze eigen tijd

hebben wij kennis gemaakt met de stank van rottende lijken op slagvelden en in gebombardeerde steden, wij weten een en ander van stinkende wonden en builen bij de gevangenen in concentratiekampen, waar doden en stervenden konden liggen weg te rotten op bedden, die even schamel waren als het bed dat Catharina voor haar deel gekozen had. Wij hebben zeeën van mensenbloed en de tranen van schuldigen en onschuldigen zien vergieten, terwijl wij tegen alle hoop in hoopten dat dit bloed en deze tranen er toe bij konden dragen een onder haar ongelukken bezwijkende wereld te redden. En heel weinig hebben wij bereikt van de grote dingen die wij droomden te scheppen. En toch schijnt het ons toe dat het een dwaling is, die op rekening van haar tijd en van haar eigen donkere opvatting van het christendom geschreven moet worden, wanneer Catharina zich bedrinkt aan het Bloed van Christus, dat aan alle bloedvergieten een einde maken zou, indien de mensen het er maar in volle ernst over eens konden worden het aan te nemen als de verlossing uit onze bloeddorstige hartstochten en onverzadigbare begeerten naar gewaande eigenbaat, naar buiten geprojecteerd in begrippen van natie of van klas. Zelfs vele katholieken denken zo. Het wilskrachtig, moedig en uitermate weinig droefgeestig meisje, dat met gemak en met zeldzaam begrip van de karakters in haar omgeving, machtige mannen van haar tijd naar haar hand zette, dat er werkelijk in slaagde vrede te stichten tussen haar balsturige stadgenoten en dat inderdaad enkele malen oorlogen voorkwam en dikwijls een einde maakte aan bloedige veten, zou ons antwoorden, zoals zij haar tijdgenoten antwoordde -in haar brieven, in de Dialoog en in haar gesprekken- dat dit bloed van Christus de enige bron was van haar moed en van haar kracht en van haar wijsheid en van haar wondere, niet te bedwingen levensblijheid. Zij zou ons zeggen: drinkt daarvan met de lippen van uw ziel, zoals de heiligen in hun visioenen meenden dat zij er ook met hun vleselijke lippen van dronken, lest uw dorst aan de liefde die uitstroomt van Gods heilig Hart, dan kwam er een einde aan de ijdele verspilling van mensenbloed door mensenhand. In haar verschijningen zag Catharina het vuur Gods uit de hemel vallen als een regen van stralend licht en brandende warmte; zijn wij eigenlijk in staat iets te begrijpen van haar ervaring, wij die het vuur van de haat hebben zien komen uit de wolken, wij die in ons hart vrezen dat er eenmaal een nog meer vernielend vuur, uitgevonden door nog bitterder haat en nog wildere driften, neer zal regenen over ons en onze kinderen? Voor ons zou Catharina geen andere boodschap hebben dan voor haar tijdgenoten, zij zou ons slechts hetzelfde geneesmiddel voorhouden tegen onze ongelukken: het bloed van Christus, het vuur van Gods liefde, dat de eigenliefde en eigenzinnigheid verteert en de ziel doet stralen in de volle schoonheid en aanminnigheid, die zij naar Gods bedoeling bij de schepping hebben zou.

Hoofdstuk 7

"De wetten, die de Siëners in October maken, gelden niet meer in November", had Dante smalend gezegd van Catharina's geboortestad, en met recht. Wel was de dichter van zijn eigen Firenze uit gewend aan wisselende regeringen en partijstrijd, aan overwinnaars die zich op de overwonnenen wreekten, en die naar willekeur ieder aan wiens goede trouw zij twijfelden, verbanden. Maar in het Ghibelijnse Siëna, de oude vijand en rivaal van het Welfische Firenze, scheen het nog onmogelijker vrede en orde te scheppen, zelfs maar voor korte tijd. De twee heersende partijen, Gentilhuomini — de partij van de adel — en Popolani — de burgers — waren tot in het oneindige verdeeld in groepen en partijen, die geregeld hun ergste vijanden in de hand speelden, omdat zij het onmogelijk onderling eens konden worden. De burgers, de nieuwe rijkgewordenen in de Italiaanse stadstaten, hadden zich ten doel gesteld de macht van de oude feodale adel te breken, en de hele middeleeuwen door streefden zij bewust en onweerstaanbaar naar dit doel. En zeker is dat de toenemende macht van de aristocratie in de nabuurlanden, zoals de Italiaanse burgers daar de ontwikkeling zagen, en de geleidelijke omwenteling van de krijgstechniek, die gaandeweg het nut dat de samenleving had van het feodale systeem ophief, dit streven van de burgerschap billijkte. Haar leiders waren even rijk en even gecultiveerd als de meeste edellieden, en zij zouden zich geleidelijk aan doen gelden als het voornaamste element in het bestuur van hun eigen stadstaat. Men kan dat in zekere zin een democratische beweging

noemen. Alleen, het ging zoals het gewoonlijk gaat: wanneer een nieuwe klas der maatschappij goed en wel de macht in handen heeft gekregen, gebruikt of misbruikt zij die macht ongeveer op dezelfde wijze als de oude heren. "Eenheid maakt macht, macht maakt trots, hoogmoed komt voor de val", zijn spreekwoorden, die toenmaals even goed golden als zij vermoedelijk altijd onder mensen zullen gelden.
Maar indien ook al voor een enkele keer een groep de teugels der regering vast in handen scheen te hebben, dan zouden veten tussen families en familie-groepen, vijandschap tussen driftige en eigengereide enkelingen, gevechten in de straten en de kroegen er toch nog wel voor zorgen dat het bloed rood stroomde in Siëna's straatgoten.
Er was oorlog tussen de huizen Salimbeni en Tolomei, de familie Maconi leefde in vijandschap met die van Tolomei, Saracini en Piccolomini, de Malavolti's en Patrizi's hadden allen bloedige familieveten geërfd, die zij gaande hielden. Slechts mannen van uitzonderlijke begaafdheid konden zich als eenlingen doen gelden; hen daargelaten, moesten edelen en burgers de verdediging van hun belangen en van hun persoonlijke zekerheid — voor zover men van persoonlijke zekerheid kon spreken — bij hun familie of bij hun clan zoeken, en buigen of breken met de groep waarbij zij hoorden. Wijze en rechtvaardige wetten helpen weinig, indien er geen bestuursmacht achter staat die sterk genoeg is en die duurzaam genoeg is om ervoor te zorgen dat de wetten geëerbiedigd worden. En hoe hoger de golven van wetteloosheid stegen, des te witter gloeiden de hartstochten: haat, vrees, partijzucht. Doodslag op een aanverwant, vergrijpen aan een clan-broeder moesten gewroken worden, zelfs al moest de plicht tot wraak overgaan op kinderen die nog in de wieg lagen.
De priesters en de kloosterlingen waren geboren en getogen in dit geestelijk klimaat. Het intens gevoel van familie-saamhorigheid, dat altijd een wezenlijke trek in het karakter der Italianen is geweest, stierf niet waar een man of vrouw in het klooster ging. Niet allen hadden als Catharina de kracht hun diepe toegewijdheid aan eigen vlees en bloed te laten zinken in "de zee van Goddelijke Liefde" of God te bidden dat Hij allen die zij beminde, schatten geven mocht, die hen rijk konden maken in het eeuwig leven. Wereldlijke goederen daarentegen "zijn altijd behept met zoveel kwaad, dat ik mijn aanverwanten nooit die soort rijkdom toegewenst heb," vertelde zij Raimondo. Veel monniken en nonnen probeerden het, doch wanneer werkelijke ongelukken degenen, die zij in de wereld achtergelaten hadden, bedreigden, schoten zij tekort. Bij sommigen kwam het niet eens in hun gedachten op het te proberen; zij bleven steeds en op de eerste plaats leden van hun familie naar den bloede, bereid de macht en de invloed, die zij in de Kerk of in hun orde hadden bereikt, te gebruiken om bloedverwanten te beschermen en hun welzijn te bevorderen, openlijk en zonder zich te schamen. Het was dus verre van ongewoon dat de vechtlust zelfs in kloosters kon binnendringen. Zowel de annalen van Siëna als kronieken uit andere Italiaanse steden, verhalen lelijke geschiedenissen van monniken die vechten en elkander doodslaan binnen de muren van het klooster, en van nonnen die hun verwanten en vrienden van verwanten gastvrijheid geven in het klooster, zodat arglist en ergernis stinken tot de hemel toe.

In de herfst van 1368 toen Catharina Benincasa’s vader stierf, begon er een tijdvak van burgertwisten en beroeringen, die wel het toppunt waren, zelfs voor Siëna. In 1368 werd Siëna bestuurd door een regering van twaalf leden — le Dodici — allen uit de burgerschap. Bij die partij behoorden Benincasa's zonen. Bartolommeo, de man van Lisa Colombini, had het jaar tevoren in het bestuur gezeten. Maar de partij van de adel stond gereed tot oproer. Naar haar mening ontbrak het de raad van twaalf aan ervaring en waardigheid, en hun politiek was er alleen op uit zichzelf zoveel voordeel te verschaffen als zij maar konden. Intussen waren ook de kleine lui der stad — Popolo Minuti — armen, handwerkers en neringdoeners, losse arbeiders en dagloners bitter misnoegd over de regering van de twaalf. Het gistte in de volksklasse, maar zelfs waar zij bedreigd werden door een revolutie van beneden, konden de adel en de burgers er niet toe komen hun twisten bij te leggen. De 2de September 1368 deed een groep edellieden een inval in Palazzo Pubblico, het wonderschone raadhuis in Siëna, wierp de twaalf op straat en vormde te zamen met enkele weinige burgers die zij zelf gekozen had, een nieuw bestuur. Deze negenmans-regering — Le Noveschi — hield zich drie weken staande. Want nu kwam Malatesta, 's keizers vice-koning in Italië, en legerde

zich buiten de stad. Wel was Siëna een vrije staat met zelfbestuur, maar het was trouw verschuldigd aan de keizer van het Heilige Roomse Rijk en betaalde hem schatting. De Ghibelijnen, die in vroeger dagen de keizer gesteund hadden tegen de paus en zijn Welfen, zolang de strijd tussen paus en keizer alle Italiaanse politiek bepaalde, waren altijd de heersende partij in Siëna geweest. Nu hadden weliswaar de oude partijnamen Ghibelijnen en Welfen iets van hun oorspronkelijke betekenis verloren en waren het nieuwe kwesties die de oude partijen scheidden en verdeelden.
De vierentwintigste September rukten de Salimbeni's geheel gewapend hun paleis uit, sloten zich aan bij de partij der twaalf en openden de stadspoorten voor Malatesta en de soldaten van de keizer. Zij moesten zich van straat tot straat vooruit vechten en tenslotte met een storm-aanval Palazzo Pubblico innemen. Er werd een nieuw bestuur van twaalf "Difensori dell Popolo Siënese" — volksverdedigers — samengesteld. De Popolo Minuti kregen vijf vertegenwoordigers, de burgers vier en de adel drie. Tot loon voor zijn verdiensten voor de "zaak des volks" werd het huis Salimbeni "burgerlijk" gemaakt, dat wil zeggen, een Salimbeni was verkiesbaar, welke partij binnen Siëna ook aan de macht zat. Bovendien kregen zij vijf vaste burchten in de omgeving van Siëna.
Veertien dagen later kwam keizer Karel IV naar Siëna in gezelschap van zijn gemalin. Zij werden door de regerende partij met jubel en eerbetoon ontvangen. De keizer die in Palazzo Salimbeni woonde, bleef slechts enkele dagen in de stad, maar beloofde terug te komen en Kerstmis te vieren in Siëna. Maar voor hij terugkwam, was het nieuwe bestuur van twaalf na een bloedige volksoploop afgezet, en de regering was weer in handen van vijftien defensoren, of reformatoren zoals zij zich ook noemden, van Popolo Minuti. Na nog enkele gevechten speelden de burgers het klaar enkele vertegenwoordigers in de regering te krijgen, maar de adel bleef er buiten, en de meeste van de oude adellijke geslachten werden met kind en kraai uit de stad verbannen.
De keizer kwam de 22ste December terug en sloeg zijn kwartier weer op in Palazzo Salimbeni. En nu hoopten de Salimbeni's de reformatoren af te kunnen zetten met behulp van de keizerlijke troepen. Om de opwinding in de stad nog te verergeren, zou er nu een pauselijk legaat komen — de kardinaal van Bologna —, en er gingen geruchten dat de keizer van zins was zijn recht van heerschappij over Siëna te verkopen aan de paus. De achttiende Januari 1369 reed Niccolo Salimbeni met een stoet mannen in volle wapenrusting door de straten en riep "lang leve het volk ; wee aan alle verraders die de edelen naar hier terug willen." De Siëners grepen naar de wapenen en stroomden naar de Campo, het plein voor het raadhuis, zeker een van de schoonste openbare pleinen in de wereld. Hier werden zij opgevangen door Malatesta en zijn ruiterij, en terwijl de grote klok in de campanil galmde en het volk te wapen riep, raasde de strijd op het plein. De keizer trachtte een uitval te doen uit Palazzo Salimbeni, maar werd opgevangen door Malatesta en zijn cavallerie, die in wilde vlucht was. Van de daken regende het stenen en werptuigen over de soldaten, de keizer zelf kwam ternauwernood heelhuids terug in het paleis, maar vierhonderd man van zijn troepen werden gedood en nog veel meer werden er gewond.
Keizer Karel schreide van woede en van schrik, terwijl hij welke overwinnaar ook die tot hem wist door te dringen omhelsde en kuste, hij vloekte dat Malatesta en de Salimbeni's hem bedrogen hadden. Il Capitano del Popolo, de voorzitter in de raad, verbood in naam van het Siëense volk dat er leeftocht aan de keizer en zijn leger verkocht zou worden. Karel beloofde de stad te verlaten, maar bad om een bepaalde geldsom tot dekking van zijn uitgaven bij de afreis. Met openlijke verachting slingerden vertegenwoordigers der defensoren de eerste termijn, vijf duizend goud-florijnen, voor hem op tafel, en de keizer van het Heilige Roomse Rijk vertrok roemloos uit Siëna.
Karel de Vierde behoorde tot het Boheemse koninghuis, en ofschoon hij tot keizer was gekozen, was zijn hart in zijn geboortelandje. Hij bekommerde zich niet veel om het keizerrijk, nog minder om zijn Italiaanse domeinen, en de onheldhaftige rol die hij speelde tijdens zijn verblijf in Siëna stemde overeen met zijn overige politiek, zij richtte zich voor alles op de welvaart van zijn eigen vaderland. Hij was een verstandig man die geen zin voor heldendaden had en er altijd op bedacht was oorlog en bloedvergieten te ontgaan. Het gelukte hem tot op zekere hoogte vrede te scheppen, althans in een hoek van een door oorlogen geteisterd Europa, en dat pleit in ieder geval voor hem.
Toen de keizer verdwenen was, werd intussen Siëna de prooi van volslagen anarchie. Een soort vrede kwam de volgende zomer toch tot stand. De verbannen adellijke families mochten terugkeren

en het bestuur der vijftien reformatoren kon zich staande houden tot 1385. De private veten tussen aanhangers van de Dodici- en Noveschi-partijen, tussen families van trotse en verbitterde mannen, raasden in de stad, ondanks het feit dat er nu een betrekkelijk stabiel bestuur was. Meer en meer werd het een der voornaamste taken van Catharina Benincasa vrede te stichten. Door haar gebeden en haar zelfopoffering, door de kracht in haar woorden en door haar wijze overreding was de verversdochter een macht geworden, die er dikwijls in slaagde de olie van christelijke barmhartigheid te gieten op de bewogen wateren, en de onoverwinnelijke trots en verbittering bij hooghartige edelen, aanmatigende burgers en wereldlijke priesters en monniken te overwinnen. Jacopo Benincasa bleef ervoor gespaard al dat bloedvergieten en deze broederoorlog te aanschouwen. Hij was gestorven in Augustus 1368, enkele dagen voor de eerste opstand uitbrak, die de partij waartoe zijn zonen behoorden, van de macht verdreef, op een wijze die de nauwe straten rond zijn huis deed weergalmen van wapengekletter en stinken van bloed.

Catharina lag op haar knieën bij zijn bed en smeekte haar Bruidegom haar vader gezond te maken. Maar in haar ziel kreeg zij het antwoord dat Jacopo's pelgrimstocht op aarde ten einde was gewandeld, en dat het niet goed voor hem zou zijn als hij verder leven moest. (Dacht de dochter tijdens de volgende maanden aan deze woorden die haar Zaligmaker in haar ziel gesproken had, toen het lot van de beminde vaderstad en de gevaren die zijn zonen dreigden de milde en vredelievende oude verver in het hart getroffen zouden hebben?)

Uit de gesprekken die zij met haar vader had, wanneer zij alleen waren, werd Catharina ervan overtuigd, dat de stervende oude man zich van alle aardse bekommernissen had bevrijd en gelukkig was dit leven te verwisselen met de hemel. Maar ofschoon Catharina zeer goed wist dat de Heer haar met gaven overladen had, dorst zij niet om meer te bidden, terwille van haar vader die haar beste vriend op aarde was geweest. Zo innig als zij ooit om iets gebeden had, smeekte zij nu Jezus dat Hij Jacopo's ziel tot Zich in de hemel nemen mocht, op hetzelfde ogenblik dat zij het lichaam zou verlaten, zij was immers geheel vrij van ernstige zonden. Maar de stem van Christus sprak in haar binnenste en antwoordde, dat Jacopo weliswaar een zo zuiver en goed leven had geleid als weinig mannen van zijn staat en stand in de wereld deden, maar dat zijn ziel nog door het vagevuur heen moest om gezuiverd te worden van het stof van al zijn kleine zonden. Catharina wilde niet wijken: "Heer, ik kan de gedachte niet verdragen dat de wrede vlammen ook maar een enkel ogenblik de ziel mijns vaders zullen schroeien. Al mijn dagen heeft hij voor mij gezorgd, met oneindige zorg heeft hij mij groot gebracht, zolang hij leefde is hij mijn troost geweest. Ik bid U om wille van Uw eindeloze barmhartigheid: zou mijn vader nog iets verschuldigd zijn aan uw gerechtigheid, laat mij dit dan lijden in zijn plaats." En vóór Jacopo de geest gegeven had, wist Catharina dat God haar vergund had wat zij zo vurig had gewenst.

Toen zij hem tijdens de doodstrijd had geholpen en zich oprichtte van het lijk van haar vader, voelde zij een felle steek in de zijde. Zij voelde die voortdurend zolang zij leefde; hij was niet altijd even sterk, maar zij kon hem altijd merken, en zij hield van deze pijn die voor haar een waarborg was, dat haar Bruidegom haar vader de eeuwige zaligheid had geschonken — het zien van God Zoals Hij Is — datgene waaraan zijzelf verlangde deel te hebben.

Na Jacopo's dood ging het niet zo goed meer met de zaak in het vershuis bij Fontebranda. De oudste zoon, Benincasa Benincasa, was nu het hoofd van de familie. Uit enkele brieven die Catharina aan haar broeders schreef, nadat zij uit Siëna vertrokken waren en zich in Firenze gevestigd hadden, blijkt Benincasa maar matig overweg gekund te hebben met de jongere broers en niet precies gelukkig getrouwd te zijn geweest. Maar in de winter 1368-69 hadden de erfgenamen van Jacopo Benincasa nog hoop het bedrijf van de familie op de oude plaats voort te kunnen zetten, ofschoon zij ook keer op keer op de rand van een bankroet waren. Eens toen het volk op zijn ergst tegen hun partij woedde, hadden zij het plan gemaakt asiel te zoeken in hun parochiekerk San Antonio. Catharina vond dat die plaats niet veilig was en deed haar best haar broers naar het La Scala-hospitaal te brengen. Gekleed in haar witte sluier en de zwarte mantel, ging zij samen met haar drie broers door de stad, die in wilde opstand was. Maar niemand deed de minste poging hen aan te grijpen, waaruit wel blijkt welke plaats het heilige jonge meisje van Fontebranda reeds lang had veroverd in haar geboortestad. Die in San Antonio gevlucht waren, werden op straat gesleept en

ofwel gedood of in de gevangenis geworpen, maar de Benincasa's kwamen ongedeerd naar huis toen het gevaar voorbij was.

Jacopo's dood, de vreselijke dingen die zij zag en hoorde rond zich heen, de angst voor het leven van haar zonen, het werd te veel voor Monna Lapa: zij was nu een oude vrouw. Zij kwijnde weg, en langzaam aan werd het duidelijk voor allen, dat zij van haar ziekbed, waar zij lag weg te teren, nooit meer op zou staan. Maar Catharina liet niet af tot haar Heer te bidden : Hij moest haar haar moeder laten behouden. Tenslotte kreeg zij antwoord uit den hoge: Lapa zou zekerder van haar zaligheid kunnen zijn, indien zij nu stierf, dan wanneer zij voort zou leven en alle beproevingen mee zou maken, die haar bedreigden in de toekomst. Toen ging Catharina naar haar moeder en zo teder en liefdevol als zij kon, trachtte zij Lapa te doen begrijpen hoe goed het voor haarzelf zou zijn indien zij er in toestemde als de Zaligmaker haar nu riep, en zich zonder tegenstand overgaf aan de wil van God. Maar Lapa was nog te zeer gebonden aan deze wereld. Zij was niet van zins haar te verlaten, zij was vervaarlijk bang voor sterven, en zij smeekte haar dochter nog krachtiger tot God te bidden dat Hij haar mocht laten leven; "praat mij nooit van sterven."
Hoe pijnlijk het ook was, Catharina moest voor zichzelf bekennen dat haar moeder beslist nog heel slecht op de dood was voorbereid. Zij bad uit heel haar hart, dat God deze ziel niet van het lichaam scheiden zou vóór zij zich had overgegeven aan Gods wil. Lapa werd steeds zieker, maar nog leefde zij; het was alsof Gods maagd zich voor haar moeder had geworpen en haar beschermde tegen de dood. Maar zelf al scheen God te luisteren naar de gebeden van de dochter, het baatte niet het minst dat zij haar moeder smeekte zich niet zo wanhopig aan het leven vast te grijpen, en te vertrouwen dat God het beste wilde. Christus zei tot Catharina: "Zeg tot uw moeder, die thans niet van haar lichaam scheiden wil, dat er een tijd zal komen dat zij luid zal roepen om te mogen sterven, zonder verhoord te worden."
Niets baatte. En op zekere dag stierf Lapa, of althans: alle vrouwen die rond haar bed stonden waren daarvan overtuigd. Zij had geweigerd te biechten, zij had geweigerd de laatste sacramenten te ontvangen, en over het lijk van haar moeder lag Catharina en bad en schreide jammerlijk: "O mijn goede Heer, houdt gij op deze wijze de belofte die Gij mij eenmaal deedt, dat niemand hier in huis de eeuwige dood zou sterven? O, Gij hebt mij immers ook beloofd, dat Gij moeder niet uit deze wereld weg zoudt nemen vóór zij haar in de ware gesteltenis kon verlaten, en hier ligt zij nu en is gestorven zonder biecht en sacrament. Mijn lieve Zaligmaker, ik riep tot U in Uw grote barmhartigheid Gij moogt mij zo niet teleurstellen. Levend verlaat ik Uw voeten niet vóór Gij mij moeder teruggegeven hebt."
Sprakeloos en overweldigd zagen de vrouwen rond het sterfbed, hoe het leven scheen terug te keren in Lapa's lichaam. Zij ademde zeer zwak en bewoog zich enigszins. Enkele dagen later was Monna Lapa aan de beterhand, en kort daarna was zij geheel gezond.
Raimondo noemt de vrouwen die getuigen waren van dit wonder bij naam : De twee Mantellaten Catharina Ghetti en Andrea Vanni, Lisa, Lapa's schoondochter. Hij vertelt ook dat Lapa leefde tot zij negenentachtig jaar was. Toen had zij aan de welvaart en het geluk van haar familie een eind zien komen, de meesten van haar zonen en dochters en een hele schare kleinkinderen, kleine en volwassene, waren gestorven. Zij had een kleine woning in de nabijheid van Porta Romana, ver van de plaats waar zij als een naarstige en levenskrachtige huismoeder geleefd had te midden van een grote en gelukkige familie, en somtijds uitte zij de klacht: "Ik geloof dat God het zo besteld heeft, dat bij mij de ziel dwars in mijn lichaam zit en er niet uit kan komen."

Hoofdstuk 8

In de jaren 1369-70, terwijl haar geboortestad als een kokende heksenketel van haat was, en de toestand in huis gespannen geweest moest zijn wegens de onzekere toekomst der broers, doorleefde Catharina ook op haar eigen plan geweldige ervaringen. Naar buiten was haar leven een wandeling tussen de cel, de kerken en de ziekenhuizen. Maar daar haar faam zich over Siëna verspreidde en de nabuursteden bereikte, schijnt men haar geheel de eenzaamheid ontzegd te hebben die het jonge

meisje zo dierbaar was geweest. Haar geestelijke familie verlangde haar beminde "mamma" te volgen overal waar zij ging, men wilde met haar spreken, drong zich binnen in haar kamertje, bedelaars en bekommerde mensen volgden haar op de hielen als zij de stad doorkruiste. En de bedillers, de vijanden en de lasteraars hadden de handen vol met al de vreemde verhalen die er gingen over Catharina dí Monna Lapa, zoals zij dikwijls werd genoemd sedert de dood van haar vader. Onvermoeibaar stond de jonge boetzuster ten dienste van allen die tot haar kwamen met hun zorgen en moeilijkheden; altijd even evenwichtig, blijmoedig en geduldig ontving zij de bezoeken ook van mensen, waarvan zij wist, dat zij slechts kwamen om haar op dwaalleer te betrappen of haar als bedriegster te ontmaskeren. Monniken kwamen om haar toe te snauwen of uit te schelden, in allesbehalve christelijke geest. Catharina dankte hen in alle ernst, wijl zij zoveel bezorgdheid toonden voor het welzijn van haar ziel. Loszinnige jongelieden van het soort, dat heel Siëna van hun streken en wild leven deed spreken, braken bij de kluizenaarster binnen om hun verachting voor haar en hun woede de vrije loop te geven, omdat zij er in geslaagd was enkele van hun vrienden te bewegen de bende te verlaten en naar een donkere kerk te sluipen, waar zij op hun knieën kropen voor biechtstoelen en kruisbeelden. De tengere jonge vrouw in haar grove zwarte en witte dracht trad op hen toe, vrijmoedig en vriendelijk als een zuster; haar bang te maken was onmogelijk. En het gebeurde dan niet zelden, dat zij van haar gingen om een biechtvader te zoeken en dan terug te keren om Catharina te verzoeken ook hun moeder te willen worden en hun onzekere schreden op de nieuwe levensweg te steunen.
Maar alleen te mogen zijn, zodat haar ziel zich vrij verheffen kon naar het aanschijn van Hem, die de oorsprong van haar macht over mensen, van haar vreugde en van haar oneindig geduld was, en overal de brandende liefde uit te mogen gieten, die haar ziel vervulde tot de Oorsprong van het Leven en tot alles wat zij om Zijnentwil beminde, vanaf de bloemen, die zij zo gaarne tot bouquetten en kruisen bond, tot aan de "redelijke wezens", voor welke zij gaarne wilde sterven, als zij maar wist dat zij dan verlost konden worden, dat was een geluk dat Catharina thans slechts smaken mocht, als de extase haar ziel bemachtigde en haar lichaam, stijf en dood voor de wereld om haar heen, achter bleef, Het komt dan ook heel natuurlijk voor en schijnt in overeenstemming met de economie der geestelijke wereld, dat de extasen van Catharina thans veelvuldiger en langduriger werden, en dat de zienster steeds dieper door mocht dringen in de geheimen van het geloof.

Toen de zalige Raimondo van Capua na de dood van Catharina werkte aan de levensgeschiedenis van de heilige, die zijn biechtkind en moeder in Christus was geweest, kwamen hem vanzelf de volgende woorden uit de pen: "O Heer, Uw barmhartigheid is onpeilbaar. Hoe goed zijt Gij voor hen die U beminnen. Hoe beminnelijk voor hen die U weten te smaken. Maar wat moet Gij zijn voor hen, wier dorst Gij op zo wonderbare wijze lest! Heer, ik geloof dat zij die zulke wonderen niet beleefd hebben, ze niet werkelijk begrijpen kunnen. Ik weet dat ik het niet kan. Wij begrijpen er even weinig van als de blinde begrijpt van kleuren en de dove van melodieën. Maar om niet geheel ondankbaar te zijn, denken wij er over na en bewonderen wij zo goed we kunnen de grote genade-gaven die Gij met zo milde hand Uw heiligen schenkt, en zover het in onze macht ligt geven wij uiting aan onze armzalige dank aan Uwe Majesteit." Het is natuurlijk ijdele hoop te willen begrijpen wat de heiligen eigenlijk beleefd hebben, zolang men zelf geen glimp gezien heeft van de onzichtbare schoonheid en heerlijkheid die zij mochten binnen-schouwen, terwijl zij nog omsloten waren door de begrenzingen der zichtbare wereld. Catharina gaf het noodgedwongen op, toen zij eenmaal voor Fra Tommaso della Fonte trachtte te beschrijven — en zij had daartoe haar lieflijke en rijke Toscaanse moedertaal tot haar beschikking — wat zij beleefd had tijdens een extase: "het is onmogelijk, het is als parels in het slijk steken."
De verhalen van ooggetuigen over de wonderen die de heilige omgaven terwijl zij leefde, zijn even betrouwbaar en duidelijk als alle getuigenissen die wij van historische gebeurtenissen bezitten. Er is geen enkele andere reden ze te verwerpen, dan het dogmatisch geloof dat er geen almachtige God bestaat, die in het leven van afzonderlijke mensen in kan grijpen. Geen levensbeschrijver is meer nauwgezet geweest dan Raimondo. Hij geeft altijd de bron aan van alles wat hij schrijft, wat hij

gehoord heeft uit Catharina's mond, wat hij zelf beleefd heeft, wat hij van anderen gehoord heeft en wie dit of dat bepaald geval verteld heeft, of zij nog in leven zijn of niet. Maar als hij heel zijn enorme materiaal heeft gezift en met oneindige zorg en liefde geordend, moet hij erkennen, dat een eigenlijk begrip van Catharina's inwendig leven ver boven zijn vermogen ligt.
In het beste geval kunnen wij komen tot een benaderend begrip van de wijze, waarop het inwendig leven van een heilige terugwerkte op het lichaam. Voorzeker weten wij in onze dagen een weinig méér betreffende de wijze waarop gemoedstoestanden inwerken op physieke functies, zelfs bij heel gewone mensen, die een gewoon alledaags leven leiden, dan de oude huisdokters aan wie de gezondheid voor onze grootouders was toevertrouwd. Wij weten dat bloeddruk, spijsverteringsmoeilijkheden en zintuigelijke stoornissen samen kunnen hangen met psychische depressie of overspanning. Wij weten dat een gevoel van minderwaardigheid, het niet aan kunnen van een bepaalde taak, een physieke ziektetoestand scheppen kan, die de lijder verontschuldigt en hem in zekere mate ontslaat van de strijd met de moeilijkheden. Al deze verschijnselen zeggen ons, dat de mechanismen van ons lichaam in hoge mate afhankelijk zijn van de gemoedsbewegingen, ofschoon zij natuurlijk niets zeggen over het wezen van ons zieleleven, bijvoorbeeld of het een functie is van een onsterfelijke ziel, Met dit probleem moeten we tot andere bronnen gaan en vragen: wat is de mens ?
Zoals zovele andere heiligen werd Catharina belemmerd door de ontoereikendheid van alle mensentaal, wanneer zij trachtte de boodschappen die haar Heer haar toevertrouwde aan haar medemensen over te brengen. De voorraad van kennis, die wij door de indrukken der zintuigen verzameld hebben, wordt noodzakelijkerwijze het medium voor degene die wil trachten uit te drukken wat zijn ziel ontdekt heeft, toen de oneindige werkelijkheid, die achter de eindige werkelijkheid van deze wereld ligt, zich voor hem opende. De visionnair moet beelden en vergelijkingen gebruiken, ontleend aan gemeenschappelijke menselijke ervaring. De visionairen moeten analogisch spreken van zien, horen, ruiken, ook waar hun visioenen en het proces waarbij mystieke kennis in hun ziel wordt ingestort, niet vergezeld waren van "showings" zoals Juliana van Norwich haar visioenen noemt, of wanneer het spreken van God in hun ziel zich niet in woorden uitte die zij hoorden. Het voorwerp van Catharina's voortdurende beschouwing was God, mensgeworden en op een een bloedig kruis gestorven uit liefde tot de zielen; dat vervulde haar gemoed met beelden van bloed en vuur die als een reinigende regen neervallen op een wereld, verdord door de vlammen van onheilige driften, langs alle wegen die zij zou begaan. Haar vaste overtuiging, dat de bron van het Eeuwig Leven in alle eeuwigheid uit de doorboorde zijde van Jezus Christus vloeit, bewoog haar met vurige dankbaarheid. Zijn uitnodiging aan te nemen, haar lippen te zetten aan die wonde en de drank te drinken die haar onoverwinnelijk zou maken in de strijd voor het hemelrijk en voor de Kerk, die het mystieke lichaam van Christus op aarde is. Om voor de mensen te kunnen belijden hoe vurig zij God beminde en hoe diep zij ervan overtuigd was dat een liefde als de hare nochthans slechts een heel klein vonkje was, ontstoken aan de brandstapel van Gods liefde tot de mensen, moest zij zich bedienen van de taal der menselijke liefde — de liefde tussen man en vrouw, tussen moeder en kind — wijl alle liefde op aarde slechts de breking is der stralen die van het vuur der Oneindige Liefde uitgaan, wat er dan ook met deze stralen mag gebeuren: of zij een ziel verlichten zullen tot deze God weerspiegelt, zoals helder en rustig water de hemel weerkaatst, of dat zij zich verliezen zullen als de zonnestralen, wanneer zij neerzinken in het vertroebelde moeraswater dat de verwereldlijking is. De ongewone natuurlijke begaafdheid van het Toscaanse meisje kon haar helpen, ja duidelijker en meer aanschouwelijke beelden over onuitsprekelijke dingen te spreken dan de mystieken meestal vermochten, maar wij kunnen er van overtuigd zijn dat Raimondo slechts de waarheid sprak, toen hij beweerde, dat het zieleven van Cathasina oneindig veel schoner en vuriger was dan zij vermocht te openbaren in de geschriften, die haar gaven werden aan alle christenen.
Daar haar ziel voortdurend de grenzen van het lichamelijk leven ontsteeg en van iedere vlucht in de eeuwigheid terugkeerde beladen met een last, met plichten van liefde en barmhartigheid, die zij met haar arme lichaam als werktuig te vervullen had, is het slechts natuurlijk dat het physieke leven van Catharina Benincasa verschillend was van wat wij natuurlijk noemen bij gewone mensen. Het

aanminnige jonge meisje, waarop de familie haar hoop had gesteld het zo te kunnen uithuwelijken, dat zij er allen voordeel van hadden, was sterk en vitaal geweest. De intense psychische spanning van vele jaren, strenge zelftucht en harde oefeningen van boete hadden bij haar, die nu vóór in de twintig jaren oud was, een grondslag van physieke taaiheid gelegd, waarop bovennatuurlijke genade nu voortbouwde op zulk een wijze, dat Catharina dingen doen kon — huisarbeid, ziekenverpleging of reizen te voet of op een ezel over al de slechte landwegen van het Italië der Middeleeuwen — die de meeste vrouwen in onze dagen nauwelijks in staat zijn haar na te volgen, al hebben zij dan ook nog zo naarstig hun gezondheid verzorgd. Tot aan de laatste weken van haar leven gehoorzaamde Catharina's uitgeteerde lichaam aan haar bovennatuurlijke wilskracht, telkens als een ingeving haar gebood van haar ziekbed op te staan en een opdracht van haar goddelijke Meester uit te voeren. In die tijd — rond 1370 — was zij niet in staat te eten of vaste spijzen te behouden. Er waren tijden, en zij werden steeds van langere duur, waarop zij geen ander voedsel nemen kon dan 's Heren lichaam in de Eucharistie. "Onze Heer verzadigt mij in de heilige communie, ik kan geen andere voeding nemen.” Fra Tommaso della Fonte, die nog haar biechtvader was, was bekommerd over deze zeldzame toestand bij zijn biechtkind. Hij twijfelde of deze onnatuurlijke onthouding van alle voeding werkelijk iets zijn kon dat God wenste. Het kon een bekoring van de duivel zijn om gezond godsdienstig leven te verwoesten. Hij beval haar dus, dat zij dagelijks iets zou eten, maar aldra moest hij erkennen dat zij, bij haar pogingen hem te gehoorzamen, zo vreselijk leed, dat hij tenslotte voor haar week: "doe dan zoals de heilige Geest u ingeeft.” Maar Fra Tommaso had dan ook Catharina gekend vanaf toen zij nog een kind was en hij had al vaak genoeg gezien dat het in de regel Catharina was die gelijk had, wanneer zij het met hem niet eens was over de raad die hij haar gaf, goede raad wellicht, maar niet voor haar. Zij was een vat dat de Heer had uitgekozen voor een bijzonder doel. Hij behoefde slechts de aantekeningen, die hij in de loop der jaren had gemaakt om de voortgang van zijn biechtkind van dag tot dag te volgen, door te zien, om daarvan overtuigd te worden.

Er waren anderen, wier twijfel aan Catharina's veel-besproken heiligheid moeilijker was uit te roeien, en toen de geruchten, dat Catharina volstrekt geen voeding tot zich nam, de ronde deden in Siëna, waren er veel uitstekende priesters en monniken die niet begrijpen konden waar dat goed voor mocht zijn. Wilde zij soms heiliger zijn dan Onze Heer, want zoveel was toch zeker dat Hij èn at èn dronk èn zelfs te gast ging bij goede en minder goede mensen. Hadden niet een menigte door de heilige Kerk gecanoniseerde heiligen gewaarschuwd tegen "uitzonderlijkheden”, en deze "uitzonderlijkheid” bij Catharina was vermoedelijk slechts ijdelheid. Enkelen mompelden dat zij misschien vastte voor het oog en zich dik at in het geheim.

Later zei Catharina somtijds klagend, dat zij van ganser harte wenste te kunnen eten zoals anderen, om niemand tot ergernis te zijn. Wanneer het haar vreselijke pijn veroorzaakte iets door te slikken, en haar maag niet kon behouden wat zij zich gedwongen had te eten, zei zij, dat zij dit beschouwde als een straf voor haar zonden, in het bijzonder voor hetgeen zij had gezondigd door gulzigheid, want als kind was zij zo dol op fruit geweest.

Velen namen er aanstoot aan, dat zij zo vaak communiceerde, Dit was ongewoon destijds, daar velen vreesden dat de godsvrucht en het ontzag voor het groot geheim, dat het Altaarsacrament is, konden verminderen wanneer een ziel het al te vaak ontving. Zelfs vrome kloosterlingen ontvingen zelden het Sacrament des Altaars meer dan één of twee maal in de week, en het was nog geen gebruik geworden, dat de priesters elke dag de mis lazen. Vele van haar zusters in de boet-orde en ook vele Dominicanen deden alles wat zij konden om Catharina de lust tot vaker communiceren te benemen, gedeeltelijk omdat zij meenden dat zulk een honger naar het sacrament onmogelijk geheel echt kon zijn, gedeeltelijk omdat zij ongaarne de sensatie zagen die haar extasen vergezelde na de communie. De nieuwsgierigen kwamen om de extatische maagd te begluren, de vijanden van de godsdienst om te spotten, en vrome, eenvoudige en goede mensen werden daardoor in hun devotie gestoord.

Het heeft voorzeker Catharina's fijngevoelige geweten verontrust, dat zij zo weinig sympathie vond bij haar broeders en zusters in de Dominicanenorde. Wat zij intussen tegen haar deden of van haar

zeiden, zij weigerde beslist hen anders dan als trouwe vrienden te beschouwen of in hun onvriendelijkheid iets anders te zien dan bezorgdheid voor de gezondheid harer ziel.
De avond voor de feestdag van St. Alexis, de zeventiende Juli, bereidde Catharina zich voor tot de heilige Communie van de volgende morgen, dat wil zeggen, als zij van de monnik die de mis las en van de zusters verlof zou krijgen. Als antwoord op haar gebeden om een zuiver hart sprak een stem in haar ziel dat zij morgen voorzeker 's Heren lichaam mocht ontvangen, en toen zij nog vuriger bad om daartoe waardig te worden, voelde zij als een regen van bloed en vuur neerstromen over haar ziel en deze met bovennatuurlijke liefde en gloed vervullen. Het was alsof dit haar zuiverde tot in de meest verborgen hoeken van haar wezen. Maar toen de morgen kwam, was zij ogenschijnlijk zo ziek, dat geen mens haar in staat dacht een voet te kunnen verzetten. Doch Catharina geloofde onvoorwaardelijk aan de belofte die haar Zaligmaker haar gegeven had, toen zij de avond tevoren bad. En tot grote verwondering van alle vrienden die bij haar waren, stond zij op en ging naar de kerk.
Men had haar verboden het sacrament te ontvangen uit de handen van andere priesters dan haar biechtvader. Maar toen zij in Capella della Volte aankwam, zag zij niet de minste toebereidselen voor een mis die dag, en zij zei niets tot Fra Tommaso. Hij erkende later, dat hij geen zin had gehad die dag de mis te lezen, en dat hij niet vermoedde dat Catharina in de kerk gekomen was; hij wist dat zij thuis zeer ziek lag. Plotseling voelde hij dat Christus zijn hart bewoog, en er kwam een vurig verlangen bij hem op de mis te lezen. Toen Catharina de hostie uit zijn hand ontving, zag Fra Tomasso hoe haar aangezicht gloeide en bedekt scheen met heel kleine parels van zweet en tranen, en de priester voelde dat haar innige godsvrucht als het ware een licht verspreidde in zijn eigen hart. Na de communie bleef zij lange tijd in vervoering liggen. Doch ook nadat zij tot het bewustzijn was teruggekeerd, was zij niet in staat iemand een enkel woord te zeggen, heel de dag lang.
Maar toen Fra Tommaso later trachtte met haar te spreken over hetgeen zij die dag had beleefd, verklaarde Catharina dat het onmogelijk was dit te vertellen. Neen, zij wist niet hoe zij er uit gezien had, of zij rood of bleek geweest was. Neen, menselijke woorden konden niet uitdrukken wat zij gezien en gevoeld had, het zou godslastering zijn het te proberen. Zij kon alleen maar zeggen dat zij een zo onzegbaar wondervolle zoetheid had gesmaakt, dat alle aardse dingen slechts slijk en droesem werden, en niet slechts de waarneembare dingen, maar zelfs de geestelijke troost waarom zij gewoonlijk bad. "Ik bad dat alles van mij mocht worden weggenomen, indien ik slechts de gave kreeg mijn Heer te mogen behagen en tenslotte te bezitten. Daarom bad ik mijn Heer alle eigen wil van mij weg te nemen en mij Zijn wil in de plaats te geven. En Hij was zo genadig mij te antwoorden; "Zie, lieve dochter, ik zal u Mijn wil geven en die zal u zo sterk maken, dat niets wat u gebeurt ooit in staat zal zijn u te deren of te veranderen."
"En zo gebeurde het ook," zei Fra Tommaso, en Fra Raimondo bevestigt, dat Catharina van die dag af steeds blij en tevreden was, wat er ook met haar gebeurde.
Dezelfde dag overwoog Catharina de woorden van de profeet: "cor mundum crea in me, Domine", en smeekte God haar eigen hart, waarin haar eigen zin geworteld was, haar te ontnemen. Toen kreeg zij een verschijning: haar hemelse bruidegom kwam op haar toe, opende haar linkerzijde, nam er haar hart uit en droeg het in zijn hand weg. Deze indruk was zo sterk, en de lichamelijke verschijnselen die dit vergezelden waren van die aard, dat Catharina in de biecht Fra Tomasso toevertrouwde, dat zij nu geen hart meer in haar lichaam had. De monnik kon er slechts om lachen: "Toch wel, want het is onmogelijk dat iemand zonder hart kan leven." Maar Catharina bleef erbij: "Maar het is waar, vader, ik zou aan mijn zintuigen moeten twijfelen, als ik er nu aan twijfelde dat ik geen hart in mijn lichaam heb. Het is toch zeker, dat niets voor God onmogelijk is."
Enkele dagen later had Catharina de mis gehoord in Capella della Volte en bleef na om te bidden, toen alle anderen reeds lang de kerk verlaten hadden. Plotseling verscheen haar Christus. In zijn hand hield hij een mensenhart, fraai en rood van kleur en fonkelend van licht. Toen zij de glans zag, viel zij op haar aangezicht. Maar wederom opende haar Heer haar linkerzijde en legde het brandend hart binnen in haar lichaam. "Mijn lieve dochter, onlangs nam ik uw hart weg. Vandaag geef ik u Mijn hart, dat u eeuwig leven geven zal."

Haar intiemste vriendinnen verzekerden haar levensbeschrijvers, dat zij met eigen ogen het litteken gezien hadden onder haar linkerborst, waar deze ruil van harten plaats had gehad. Van nu af bad Catharina niet meer: "Heer, ik geef U mijn hart", maar "Heer ik geef U Uw hart." En dikwijls wanneer zij de communie ontving klopte haar hart zo geweldig en zo jubelend in haar borst, dat zij die in de nabijheid stonden, het hoorden en zich verwonderden.

Vóór de communie zag Catharina vaak hoe de hostie veranderd werd wanneer de priester consacreerde: Een onuitsprekelijk schoon kind werd door engelen van de hemel neergedragen en in de handen van de priester gelegd, of ook zag zij een glimp van een stralende mannen-gedaante, of ook slechts vuur dat van de hemel neerviel. Het schijnt dat deze verschijningen gebeurden nog vóór zij in extase viel, terwijl zij om zo te zeggen op de grens tussen bewustheid en onbewustheid zweefde. Wanneer zij het Iichaam des Heren had ontvangen, werd zij altijd ontrukt naar dat rijk waar geen indrukken van buiten haar nog konden bereiken en haar samenzijn met de Beminde storen. Stil, roerloos als een beeld lag Catharina op haar knieën. Maar somtijds hoorden haar vrienden dat zij zachtjes fluisterde: "Vidi arcana Dei": ik heb de geheimen Gods gezien. Raimondo verhaalt dat hij dit zelf gehoord heeft, maar wanneer hij later, nadat zij weer tot bewustzijn gekomen was, haar vroeg iets meer te vertellen, wilde zij liever niet; zij kon niet. Al sprak zij ook dikwijls met Raimondo over haar mystieke ervaringen, ook als hij haar niet daarom vroeg, zij was thans niet in staat iets te zeggen, onmogelijk. Deze beslissende zomer 1370 gebeurde het ook eenmaal, toen Catharina te communie ging, dat zij, toen de priester haar naderde met de geconsacreerde hostie in de hand en de gebruikelijke woorden sprak: "Heer, ik ben niet waardig dat Gij ingaat onder mijn dak", een stem hoorde die antwoordde: "maar ik, ik ben waardig bij u binnen te gaan." Toen zij het sacrament genuttigd had, kwam het haar voor dat haar ziel God binnenging en God haar ziel "als de vis in het water gaat en het water in de vis". Dit gevoel bij haar van één te zijn met God, was zó intens, dat zij nauwelijks in staat was thuis naar haar cel te gaan, en zodra zij neerzonk op haar brits, bleef zij lange tijd onbeweeglijk liggen, terwijl degenen die rond haar stonden (het schijnt dat Catharina in die tijd geen ogenblik alleen mocht zijn, althans niet overdag), zagen, dat haar lichaam opgeheven werd en een ogenblik zweefde zonder dat zij iets konden zien, waardoor het omhooggehouden werd. Als zij weer op haar harde bank lag, hoorden zij haar woorden van liefde tot God fluisteren, zo liefelijk en zo gelukkig dat het een wonder was het aan te horen. Na enige tijd begon zij te bidden voor een hele reeks mensen, bijzonder voor haar biechtvader. Fra Tommaso vertelde later aan Raimondo, dat hij het altijd geweten had, als Catharina voor hem bad. Het kon gebeuren dat hij zich lauw voelde of als het ware geestelijk verdord, maar plotseling werd zijn ziel tot aan de rand gevuld met godvruchtige vreugde en liefde. En altijd bleek het dan, dat het juist geweest was op het ogenblik dat Catharina voor hem bad.
Zo gebeurde het dat Catharina, terwijl zij bezig was voor anderen te bidden, deze zomer het eerste van de wondemerken des Heren ontving. Zij had Christus gesmeekt haar het eeuwig leven te beloven voor Fra Tommaso en voor al haar vriendinnen, en Hij had geantwoord, dat Hij dit gebed verhoren zou. Niet omdat zij twijfelde, maar opdat zij zich steeds zou herinneren, dat Hij haar deze gunst bewezen had, bad zij om een onderpand ten teken dat Hij allen die zij liefhad zalig maken zou. Christus zei tot haar: "Strek uw hand uit." Toen werd de spits van een lichtende nagel midden op haar rechterhand gezet en in haar vlees gedrukt, totdat het haar voorkwam dat hij dwars door haar hand gegaan was. Het werd geen zichtbaar stigma na deze verschijning, maar altijd voelde zij de pijn van deze doorboring van haar rechterhand.

Over het geheel genomen ging er nauwelijks een dag van deze zomer 1370 voorbij, zonder dat verschijningen en openbaringen geheel het wezen van Catharina schenen te overstromen met bovennatuurlijke liefde en aandrang haar Heer te mogen dienen, steeds sterker naarmate haar lichaam scheen te kwijnen van de hevigheid harer geestelijke ervaringen. Haar bewustzijn van Christus' eeuwige tegenwoordigheid in Zijn Kerk nam de vorm aan van een bijna onafgebroken visioen; zij zag Hem en zij hoorde Zijn stem in haar hart. Zij zag Zijn liefde tot alle mensen als bloed uit de wonde van Zijn zijde stromen, zij zag Zijn verlangen naar de zaliging van alle zielen

stralen als vlammen, zij zag de glans van Zijn hemelse heerlijkheid. Somtijds verscheen Hij haar alléén, andere malen in gezelschap van Zijn gezegende Moeder en enkele van Zijn heiligen. Maria Magdalena en St. Dominicus verschenen haar. "Het gelaat van Dominicus geleek zeer op dat van Onze Heer, ovaal, ernstig en vol tederheid; zijn haren en zijn baard waren blond." Terwijl zij het uiterlijk van St. Dominicus beschreef voor Fra Bartolommeo de Dominici, ging één van haar broeders de kerk uit. Catharina keerde zich een ogenblik om en zag hem na. Ogenblikkelijk verdween de verschijning, en Catharina begon bitter te schreien en zich te verwijten dat zij zich ergens door had kunnen laten verstrooien, terwijl God haar een verschijning vergunde.
Maar al deze extasen schenen haar lichamelijke krachten dermate te ondermijnen, dat het tenslotte te veel werd. Op het feest van Maria ten hemelopneming had zij gedacht zich naar de domkerk Santa Maria te begeven, want daar werd die dag de mis altijd met bijzonder grote plechtigheid gevierd, wijl Siëna reeds lang geleden de heilige Maagd tot beschermheilige gekozen had. Maar toen de dag gekomen was, kon Catharina niet opstaan van haar bed. Zij lag daar zonder zich te kunnen verroeren, maar door een wonder hoorde zij de gezangen van de mis uit de domkerk, en in een verschijning bezocht haar Onze Lieve Vrouw.
Gedurende vele dagen was zij voortdurend zo zwak, dat zij zich niet kon bewegen. Maar meestentijds was zij in extase en haar vriendinnen, die naar haar zacht gefluister luisterden, zeiden nadien dat zij geheel vervoerd geweest scheen van geluk: Zij glimlachte zacht voor zich heen, terwijl haar lippen gloeiende woorden van liefde tot de Bruidegom uitten en haar voortdurend verlangen uitdrukten uit dit leven te worden weggeroepen naar de hemel, waar Christus altijd de hare zou zijn en geen scheiding haar terug zou voeren naar de wereld der zinnen.
Zij was zo moe van dit lichaam, dat haar uitsloot van alles waar zij naar verlangde. Maar toen haar Heer haar zei, dat zij niet egoïstisch mocht zijn en dat Hij haar nog veel werk wilde laten doen onder haar medemensen op aarde, boog zij zich deemoedig voor Zijn wil. Zij bad slechts dat zij de gunst ontvangen mocht een weinig, slechts heel weinig, slechts zoveel als zij in staat was te dragen, smaken mocht van de pijnen die Hij in Zijn lichaam op aarde had geleden voor de verlossing der mensen. Want dan wist zij, dat ook zij meer bereid zou zijn voor de mensen te lijden en te dulden. Zij ontving deze gunst. Maar toen zij op deze wijze ervaren had hoe bitter Zijn pijn geweest was, hoe bodemloos de liefde die zich aan zulke pijnen overgaf uit medelijden voor de mensen, was het alsof haar eigen hart brak en de levensgeesten uit haar lichaam weken. Men zond een boodschap naar de kerk om Fra Bartolommeo de Dominici: hij moest vlug bij Catharina komen, want haar vrienden waren er van overtuigd dat zij op sterven lag. Samen met een andere Dominicaan, Fra Giovanni, moest Fra Bartolommeo door het gedrang heendringen buiten haar huis, wijl het volk in grote scharen samenstroomde toen men in de stad vernam dat hun heilige maagd ging sterven, Rond Catharina's leger knielden haar naaste vrienden, schreiend en treurend. Fra Tommaso della Fonte, Fra Tommaso Caffarini, Madonna Alessia en Madonna Lisa en enkele anderen waren tegenwoordig. Deze treurende Italianen gaven blijkbaar door luid gejammer en geweeklaag uiting aan hun smart, want het maakte zulk een diepe indruk op de aan tering lijdende Fra Giovanni, dat hij een hevige aanval van longbloeding kreeg. Doch vol vertrouwen op God en Zijn heilige bruid, nam Tommaso della Fonte Catharina's hand en legde haar op de borst van de zieke monnik. Toen hield de bloeding eensklaps op. Een ogenblik daarna opende Catharina de ogen, zag rond zich heen met een uitdrukking als was zij diep teleurgesteld, keerde zich naar de muur en schreide.
Gedurende meerdere dagen kon zij slechts schreien, maar van lieverlede begon zij Tommaso della Fonte iets te vertellen van hetgeen zij had ervaren, toen zij schijnbaar stervend was geweest. Zelf was zij er zeker van dat haar ziel uit haar gevangenis van vlees en been was weggeweest, zij had iets gezien van de pijn en van het brandend verlangen der zielen in het vagevuur, die weten dat er een dag zal komen waarop zij God zullen bezitten zoals Hij Is, maar wier eigen daden en gedachten deze aanschouwing, waarin de zaligheid bestaat, nog verhinderen. Zij had de pijnen van de verdoemde zielen in de hel gezien, en een ogenblik had zij de zalige vreugden van de hemel mogen smaken.
Maar bij de poort van het Paradijs was Jezus haar tegemoet gekomen en had haar bevolen terug te keren naar de wereld en te vertellen wat zij gezien had. Maar vertellen van deze dingen zoals ze

werkelijk zijn, is onmogelijk in mensentaal — wij hebben geen woorden, die zulke grote geheimen kunnen uitdrukken. Het enige dat zij doen kon, was voor heel de wereld te belijden, hoe groot de liefde van Onze Heer tot haar en tot alle zielen is, hoe vreselijk de pijnen in de hel zijn en hoe heet het vagevuur de zielen brandt die over hun zonden treuren en verlangen één te worden met Hem, die zij nu kennen als de Enige, waard bemind te worden. Daarom beminde zij haar lijden, zei Catharina vele jaren later tot Raimondo, want de bedoeling van dat lijden was dat het haar tot inniger vereniging met Christus zou voeren.
Tenslotte had Christus haar gezegd: "Er zijn er velen wier zaligheid van u afhangt. Het leven dat gij tot nu toe geleid hebt, zal veranderd worden, voor de zaligheid der zielen zult gij zelfs genoodzaakt worden uw geboortestad te verlaten. Maar Ik zal altijd met u zijn, Ik zal u wegvoeren en Ik zal u ook weer terugbrengen. Gij zult de eer van Mijn naam belijden voor rijken en geringen, voor leken en voor clerken, want Ik zal u woorden en wijsheid geven waaraan niemand kan weerstaan. Ik zal u zenden tot de pausen en tot de leiders Mijner Kerk en tot geheel het christenvolk, want het is Mijn gewoonte de hoogmoed van de machtigen te beschamen met gebrekkige werktuigen."
Catharina had dus goede redenen haar biechtvader te vragen, zoals zij deed van tijd tot tijd: "Vader, kunt gij niet zien dat ik een andere ben? Kunt gij niet zien dat uw Catharina niet meer die van vroeger is?"

In Augustus 1370 verlieten drie van Catharina's broers, Benincasa, Bartolommeo en Stefano, Siëna om zich in Firenze te vestigen. Hier werden zij ingeschreven als burgers en oefenden het oude handwerk der familie uit, de ververij, blijkbaar nooit met bijzonder groot gevolg. Enkele jaren later moest Catharina haar Florentijnse vriend Niccolo Soderini verzoeken hen te helpen met een lening. Maar het schijnt dat zij voortdurend schulden maakten. Catharina moest aan Benincasa schrijven dat hij hun oude moeder niet om hulp mocht vragen: "Zij heeft u vlees van haar vlees gegeven, u gevoed en grote kommer verduurd voor u en voor ons allen."
Dat Bartolommeo's vrouw, Lisa — de enige van haar verwanten die nu na de dood van Catharina's vader haar werkelijk innig na stond — haar man moest volgen naar Firenze en haar kinderen met zich meenemen, moet voor Catharina een grote smart geweest zijn. De familieleden die in Siëna achterbleven — dat wil zeggen minstens nog een broer en mogelijk enkele van de zwagers, die de zaak op de oude voet trachtten voort te zetten — kunnen ook niet veel fortuin gehad hebben. Het duurde niet lang of de Benincasa's moesten uit hun oude huis in de Via dei Tintori vertrekken. Het schijnt dat Catharina sindsdien bij haar verschillende vriendinnen gewoond heeft, totdat de tijd kwam op welke haar bruidegom haar tijdens haar mystieke dood voorbereid had, en zij de wijde wereld ingedreven werd.
Maar het was ongetwijfeld nog terwijl zij in haar huis bij Fontebranda woonde, dat haar ontmoeting met de Franciscaner Fra Lazzarino plaats had. Hij was lector in de theologie aan het college, dat zijn orde in Siëna had, en een zeer populair predikant. Mogelijk had de oude professionele jaloersheid tussen de twee bedelorden er iets mee te maken. Fra Lazzarino was in ieder geval ook professioneel jaloers op Fra Bartolommeo de Dominici, die lector was in het Dominicanenklooster. Fra Lazzarino was razend over het gedoe met dat meisjeskind der Benincasa's dat voor heilig werd gehouden. In zijn preken ging hij te keer tegen Catharina en de kring van vrienden die zich rond haar verzameld had; in de stad had men er een bijnaam voor "de Catharinati". Hij maakte zich gereed tot een laatste storm-aanval op de bedriegster, want dat zij een bedriegster was stond voor hem vast, en besloot dus haar een bezoek te brengen. Hij twijfelde er niet aan of het zou een kleine kunst zijn voor hem dit jonge meisje te verstrikken en aan de kaak te stellen als een ketterse.
Hij was brutaal genoeg Fra Bartolommeo te verzoeken hem met Catharina in contact te brengen. En de goedgelovige Dominicaan dacht, dat de Franciscaan mogelijk was gaan inzien dat hij Catharina onrecht had gedaan. Hij wandelde dus vrolijk te zamen met hem naar de Via dei Tintori. Het was laat op de namiddag, maar Catharina verzocht hen beleefd te gaan zitten. De vreemdeling nam plaats op haar kist, Fra Bartolommeo op de kant van het bed, terwijl Catharina op de vloer ging zitten aan de voeten van haar nieuwe bezoeker.

Fra Lazzarino stak van wal met een vloed van vleiende bewoordingen: "Ik heb uw heiligheid zo horen roemen — het schijnt zelfs dat Onze Heer u een diep begrip der Schriften heeft ingegeven — dat ik gekomen ben om enkele woorden van troost en stichting te mogen horen."
Geen mens ter wereld was minder ontvankelijk voor vleierij dan Catharina. Verstandig en bescheiden richtte zij integendeel een beleefde uitnodiging tot hemzelf; zij verzocht hem tot haar te spreken, haar arme ziel te sterken en te onderrichten. Een hele tijd gingen zij voort elkaar op die manier te woord te staan. De Franciscaan kon er niet in slagen de jonge lekezuster op ketterse of zelfs maar verdachte uitspraken te betrappen, en hij had er blijkbaar niet het flauwste vermoeden van dat het bescheiden meisje dwars door hem heen keek. Toen de kerkklokken van de stad de Engel des Heren begonnen te luiden, moesten de beide bedelmonniken afscheid nemen van hun gastvrouw. Beleefd vergezelde Catharina hen tot aan de deur, viel op haar knieën en bad Fra Lazzarino om zijn zegen: "en als het u blieft, bid voor mij." De zelfverzekerde monnik sloeg met de hand een soort kruisteken over de knielende vrouw en mompelde verstrooid: "en bid voor mij ook, zuster."
Des nachts sliep Fra Lazzarino slecht, en toen hij in de vroegte opstond om zijn les voor te bereiden, voelde hij zich op eigenaardige wijze triest en lusteloos. Het gevoel van ontstemdheid nam toe, en plotseling brak hij tot zijn eigen geweldige verbazing in tranen uit. Daar hij van harte een hekel had aan alle soort gevoeligheid, schaamde hij zich ter dege, maar hij kon niet ophouden met schreien. Hij moest zijn les laten uitvallen en in zijn cel blijven. En daar zijn tranen zonder ophouden bleven stromen, trachtte hij te achterhalen wat de oorzaak kon zijn van die onnatuurlijke aanval van zwaarmoedigheid. Mogelijk had hij gisteravond te goed gegeten en gedronken, of misschien had hij zich een ernstige verkoudheid op de hals gehaald, want gisteren toen hij naar bed ging, had hij vergeten de piek van zijn pij over zijn geschoren kruin te trekken. Of misschien had hij die attaque gekregen als een waarschuwing van boven, dat er slechte tijdingen op komst waren uit zijn geboortestad Pisa — kon zijn moeder of zijn broer gestorven of in levensgevaar zijn — ? En ten lange laatste begon hij zich af te vragen of hij mogelijk, zonder het te weten, op een of andere manier God ernstig gekrenkt kon hebben?
Hij kwam heel de dag zijn cel niet uit. En tegen de avond werd het hem eensklaps duidelijk: hij herinnerde zich de kleine naakte cel van Catharina, het jonge meisje dat zo bescheiden op de vloer zat aan zijn voeten, hij herinnerde zich hoe zij knielde en om zijn zegen vroeg. En koud en trots had hij haar een soort zegen toegeslingerd en zonder er iets mee te bedoelen gemompeld: "bid voor mij, zuster." En Catharina had voor hem gebeden.
Hij zag om zich heen. Zijn eigen cel bestond eigenlijk uit twee cellen waarvan er één zo gemaakt was, dat hij een gerieflijke studeerkamer had, met boekenrekken, een goed bed en gemakkelijke stoelen. Daar hij zich niet schuldig maakte aan de openbare ondeugden die zo vele geestelijken van de stad openlijk voor de ogen van de gelovigen ten toon spreidden, had hij van zich zelf gedacht dat hij een goed en rechtschapen monnik was. Hij had zijn Heer en Meester gediend met de lippen, maar Catharina beleefde wat hij preekte. Ja, zij had liefde, vurige liefde tot God, en uit liefde tot God ook tot al Zijn schepselen. Zij leed voor de zonden van alle mensen, ook voor de zijne; zij was arm zoals zijn vader Franciscus geweest was, zij was kuis, openhartig en verstandig, heilig. Nu zag hij haar zoals zij was.
En aanstonds bedaarde de storm in zijn gemoed. Hij had de waarheid over zichzelf ingezien en nu kon hij haar onder de ogen zien zonder onmannelijke tranen. Bij de eerste schemering van de dageraad spoedde Fra Lazzarino zich naar de Via dei Tintori. Catharina kwam de deur opendoen voor hem en toen hij zich voor haar op de knieën wierp, knielde zij ook. Samen gingen zij haar cel binnen, samen zaten zij op de vloer en spraken over hun beider Meester en de monnik erkende dat hij tot nu toe slechts de schillen van het geloof in zijn handen had gehad, maar zij de kern.
Terwijl Catharina tot hem sprak, teder en mild als tot een zoon, kwam er vrede over de ziel van Fra Lazzarino. Zij herinnerde hem aan de geloften die hij gedaan had toen hij jong was; zijn grove pij, het koord om zijn middel en zijn blote voeten, waren daar een teken van. "Volg uw vader St. Franciscus, zijn weg is voor u de weg ter zaligheid," zei de zuster.

Fra Lazzarino ging naar huis en gaf alles wat hij aan overbodige dingen had, aan de armen; zijn boeken verkocht hij, de meubels gaf hij weg. Zelf behield hij slechts de noodzakelijkste kledingstukken en enkele weinige boeken die hij werkelijk nodig had. Natuurlijk werd hij het mikpunt van spot, kritiek en lachlust. Fra Lazzarino was er niet kwaad om; nu wist hij niet hoe hij de kleine boetzuster die hij eergisteren zo hevig had geminacht, voldoende kon prijzen. Maar enkele jaren later trok hij zich terug in een kluis buiten Siëna. Van tijd tot tijd verliet hij die om te gaan preken, en zijn preken waren nu nog beter dan ze vroeger geweest waren. En Fra Lazzarino en Catharina bleven steeds getrouwe vrienden.

Hoofdstuk 9

Van de dag af, waarop Catharina haar leven in eenzaamheid had opgegeven, werd zij druk in beslag genomen door “lichamelijke werken van barmhartigheid”. Maar van het ogenblik af waarop haar ziel uit haar lichaam was getreden voor haar mystieke tocht door de hel, het vagevuur en de hemel, wist zij dat zij op de eerste plaats geroepen was tot geestelijke werken van barmhartigheid. Toen Christus haar uitkoos om haar zelf op te voeden, en haar zo grote vertrouwelijkheid en zulke ongewone gunsten te schenken, deed Hij dat om haar te smeden tot een wapen, dat Hij wilde gebruiken in de strijd om de zielen der mensen.
Het schijnt dat de eerste van de miraculeuze bekeringen die Catharina door haar gebeden bewerkte, en waarvan de ruchtbaarheid zich verspreidde tot ver over de grenzen van Siëna, die van Andrea de Bellanti geweest is. Hij was jong, van adellijke afkomst, onnoemelijk rijk en in alles een schelm, zo verdorven dat heel de stad van zijn slechtheid sprak, ofschoon de burgers van Siëna anders tamelijk gewoon waren aan verdachte, jonge edellieden. Andrea de Bellanti was een drinker, een speler, een woesteling en een vervaarlijk godslasteraar. Hij wilde nooit een woord over godsdienst horen, en met de kerk had hij natuurlijk niets van doen gehad sinds hij volwassen begon te worden. In December 1370 werd hij plotseling zeer ziek, maar toen zijn pastoor de zieke kwam bezoeken, zoals zijn plicht was, joeg Andrea hem de kamer uit met een vloed van scheldwoorden en godslasteringen. Zijn familie liet toen Tommaso della Fonte komen, maar ook deze kon de jongeman niet tot berouw brengen. Andrea maakte zijn verwanten duidelijk, dat hij dacht te sterven zoals hij had geleefd. Fra Tommaso ging toen naar Catharina om haar gebed te vragen voor een ziel die mogelijk zou sterven in doodzonde.
Catharina was in extase, toen de monnik aan haar woning kwam; de vrouwen die bij haar waren, vertelden hem dat Catharina ook des morgens in extase geweest was, en toen had zij een blik mogen werpen in de hemel, waar de hemelscharen der heiligen zich opmaakten het feest van de heilige Lucia te vieren, dat op de volgende dag viel. Fra Tommaso vertelde zijn boodschap aan de vrouwen, met het verzoek haar door te geven aan Catharina, wanneer zij tot het bewustzijn teruggekeerd zou zijn.
De volgende morgen vroeg hoorde Fra Tommaso, dat Andrea de Bellanti gestorven was als een rouwmoedig zondaar, gesterkt door de sacramenten der Kerk, en na zijn testament gemaakt en over zijn vermogen beschikt te hebben als goed christen. Andrea had gezegd tot hen die rond zijn sterfbed stonden, dat hij in een hoek van de kamer de Zaligmaker zag staan, en aan Zijn zijde stond “die Mantellaat die ze Catharina noemen”. Christus zag er uit als een streng rechter en Hij zei, dat de zonden van Andrea zo verschrikkelijk waren, dat de gerechtigheid haar loop moest hebben. Maar de maagd bad voor Andrea, ja zij bood aan zelf de verdoemenis op zich te nemen, als Christus de ziel van deze jongeman maar wilde redden. Toen werd het verstokte hart van Andrea getroffen door berouw over zijn zonden, hij liet een biechtvader roepen en stierf verzoend met zijn Schepper.
Catharina erkende voor Fra Tommaso, dat dit werkelijk gebeurd was. Terwijl zij geknield lag ín haar cel en de hemel bestormde met haar gebeden voor Andrea de Bellanti, was zij in de geest te zamen met Christus in de kamer van de stervende man geweest, en zij had aangeboden in alle eeuwigheid de straf zijner zonden te dragen, indien Christus Andrea maar barmhartig wilde zijn. In het begin geloofde Fra Tommaso niet veel van die geschiedenis. Maar Catharina kon een beschrijving geven van de jongeman die zij nooit gezien had en van de doodskamer waar zij nooit

geweest was, doch die Fra Tommaso maar al te goed kende van zijn droevige en vergeefse bezoeken bij de zieke.
“Niemand mag er zich over verwonderen,” zei zij later tot Raímondo van Capua, “dat ik alle zielen zozeer bemin. Want ik heb haar waarlijk duur gekocht, omdat ik immers om harentwille bereid geweest ben in de wereld te blijven, gescheiden van mijn Heer.”
Na die vooravond van St. Lucia-dag, volgde een periode van volstrekt vasten; gedurende meerdere maanden was Catharina niet in staat ook maar de minste voeding tot zich te nemen. Zij leefde enkel van het Sacrament des Altaars en verkeerde geheel in de andere wereld. De ene verschijning volgde op de andere en zij keerde slechts tot haar omgeving terug, wanneer haar Heer haar een opdracht had gegeven, die zij voor Hem volbrengen moest. Ofschoon haar physieke krachten verminderden en zij dikwijls zo vreselijk verzwakt scheen dat haar vrienden voor haar leven vreesden, was Catharina zelf er zeker van dat zij nog niet zou worden weggeroepen. Christus zou haar zeker altijd zoveel kracht geven, als zij nodig had om zijn bevelen uit te voeren.

Van het begin van 1371 af, woonde Catharina meerdere maanden bij haar vriendin Alessia Saracini. Alessia was een weduwe en had haar schoonvader Francesco Saracini bij zich in huis. Hij was nu meer dan tachtig jaar, een verstokt zondaar en een fanatiek priesterhater. Slechts eenmaal in zijn leven had hij gebiecht, een keer toen hij gevaarlijk ziek was. Maar nu lachte hij met zijn toenmalige zwakheid; dat zou hem geen tweede maal gebeuren. De oude Francesco beschouwde een zekere prior in Siëna als zijn lievelings-vijand: “als ik die kerel ooit tegenkom, sla ik hem dood”.
Gedurende de lange winteravonden zat Catharina samen met de oude heer, hoorde aan hoe hij de godsdienst hoonde en te keer ging tegen alle priesters. Catharina sprak hem niet tegen. In plaats daarvan sprak zij tot hem over Jezus Christus, over Zijn liefde tot de mensen, Zijn bittere dood, over de verlossende kracht van de sacramenten, die Hij zijn Kerk heeft toevertrouwd en die onveranderd blijft, ook waar de priesters, die ze toedienen, slechte en onwaardige mensen zijn. En zij won tenslotte, Francesco wilde zich verzoenen met haar Heer Jezus. Catharina zei, dat hij vergiffenis van al zijn zonden krijgen zou, als hij vergiffenis gaf aan allen die hem beledigd hadden.
De volgende morgen vroeg nam Francesco Saracini zijn meest geliefde valk, en met die edele vogel op zijn pols ging hij naar de kerk in het klooster waar zijn doodsvijand prior was. De eerste vrucht van zijn bekering, meende hij, moest zijn dat hij zijn lievelings-haat begroef. En ten bewijze van zijn oprechtheid had hij besloten zijn geliefde valk aan zijn voormalige vijand ten geschenke te geven. Maar zodra de prior de oude Saracini in het oog kreeg, zette de arme man het op een lopen als ging het om zijn leven. Saracini moest aan de andere priesters verklaren waarvoor hij gekomen was, om hen er toe te krijgen de prior te gaan halen. Na zich ervan overtuigd te hebben dat Saracini ongewapend was, waagde de niet bepaald heldhaftige prior het hem te ontvangen, maar hij beefde van schrik toen hij het kostelijk geschenk van de boetvaardige grijsaard in ontvangst nam. Saracini keerde terug naar Catharina en vertelde haar wat hij gedaan had, “en wat wilt gij nu dat ik zal doen ?”’ Zij stuurde hem naar Fra Bartolommeo de Dominici en beval hem bij de monnik te biechten. Drie dagen achtereen luisterde Fra Bartolommeo naar de generale biecht, waarin Francesco Saracini al de zonden bekende die hij gedaan had in de tachtig goddeloze jaren die hij geleefd had.
Gehoorzaam aan zijn jonge “mamma” als een soldaat, wandelde Francesco Saracini iedere morgen naar de mis in de domkerk en na de mis bad hij honderd Onze Vaders en honderd Wees Gegroeten aan een snoer met honderd knopen, dat Catharina hem gegeven had. Hij leefde nog een jaar, en toen stierf hij stil en vreedzaam.

Dezelfde winter stond Alessia een morgen bij het venster en zag neer op straat, en plotseling schreeuwde zij: “O moeder, wat een verschrikkelijk gezicht, hier vlak bij onze deur. Ze rijden hier voorbij met twee ter dood veroordeelden op twee karren, die veroordeeld zijn om gepijnigd te worden met gloeiende tangen.”
Het waren twee beruchte rovers, die men eindelijk gevangen had en voor het gerecht gebracht. De lijst van hun misdaden was zo ongehoord verschrikkelijk, dat zij veroordeeld waren tot de dood na

gruwelijke tortuur. Die dag werden zij rond gevoerd door de stad. Zij stonden aan een paal gebonden, ieder op zijn kar, terwijl de beulsknechten hen met roodgloeiende ijzeren vorken staken en het vlees met gloeiende tangen van hun ledematen scheurden. In plaats van de toeschouwers met luid geroep om hun gebed te vragen, zoals misdadigers meestal deden op weg naar de plaats der terechtstelling, stieten zij vervloekingen uit en lasterden God dermate, dat allen die het hoorden huiverden van ontzetting.

Catharina zag een ogenblik naar buiten uit het venster, niet uit nieuwsgierigheid, maar uit medelijden. Toen trok zij zich terug en zocht haar toevlucht in het gebed. Met al de gloed van haar ziel smeekte zij haar Bruidegom deze twee ongelukkigen te helpen. “Gij hebt de rover, die naast U op het kruis hing, gered, ofschoon hij rechtvaardig veroordeeld was voor zijn misdaden, red nu ook deze twee ellendige mannen, die geschapen zijn naar uw beeld en door uw dierbaar bloed verlost; of zult Gij toelaten dat zij eerst deze gruwelijke pijnen lijden voor zij sterven om dan naar de eeuwige pijnen der hel te gaan?” Op deze wijze, zegt Raimondo, smeekte Catharina om erbarming bij Hem, die gesmeekt wil worden om erbarming te kunnen bewijzen. Catharina mocht in de geest de twee ter dood veroordeelden vergezellen op hun gruwzame laatste reis.

De knielende vrouw zag hoe de schand-karren door de straten getrokken werden op weg naar de terechtstelling buiten de Porta della Giustitia. In de lucht rond de rovers zwermden duivels als een dichte wolk muskieten; zij hitsten de zondaars op tot nog wildere haat tegen de mensen en tot nog dieper wanhoop. Maar ook de ziel van Catharina zweefde rond de misdadigers. Met alle krachten van haar vurige en tedere ziel trachtte zij de twee verloren zielen te bewegen tot berouw en tot vertrouwen op de eindeloze barmhartigheid van Jezus Christus. De onzuivere geesten die zich reeds verheugd hadden op hun zekere prooi, keerden zich nu in woede tegen Catharina; zij bedreigden haar met alle mogelijke verschrikkingen indien zij hun trachtte te ontnemen wat hun rechtmatig toebehoorde, ja, zij dreigden haar te pijnigen tot waanzinnig-wordens toe. Catharina kon slechts antwoorden: “alles wat God wil, wil ik ook en al uw bedreigingen zullen mij niet van Hem doen wijken.”

De karren reden het poortgewelf in, en onder de donkere boog stond Christus, gekroond met doornen en bloedend van de geseling. Catharina zag Hem, maar de twee rovers zagen Hem ook. Smartelijk schouwde Hij in de ogen en harten der zondaars, en eensklaps was hun trots gebroken. Zij riepen om een priester, zij wilden biechten. En de menigte die de karren gevolgd was en zich verheugde op de pijniging der twee gehate booswichten, sloeg even plotseling om en riep luid van vreugde, toen zij zag dat de twee ter dood veroordeelde boosdoeners nu tranen stortten van zuiver en oprecht berouw, terwijl zij hun zonden biechtten. Zulke plotselinge bekeringen waren destijds niet zeldzaam, en zelfs de wraakgierigste vijanden van een ter dood veroordeelde veranderden dan meestal van gezindheid en dankten God voor de redding van hun ziel. De naargeestige processie trok verder, maar nu zongen de twee mannen op de karren kerkelijke gezangen (hoelang was het wellicht geleden, dat zij deze half-vergeten tonen geneuried hadden), en toen de beulen de gloeiende tangen in hun vlees zetten, riepen zij dat zij nog erger pijniging hadden verdiend. Door deze bekering van hun slachtoffers werden zelfs de beulsknechten zo ontroerd, dat zij hun foltertuig neerlegden, en toen de rovers op de plaats der terechtstelling aankwamen, gingen zij zo rustig en blijmoedig de dood te gemoet als gingen zij naar een feest.

De priester die de twee veroordeelden had gevolgd, verhaalde deze merkwaardige bekering aan Fra Tommaso della Fonte. En Alessia kon hem vertellen, dat Catharina juist op het ogenblik toen de rovers de dood ingingen, opgehouden had te bidden en ontwaakte uit de extase. De zalige Raimondo schreef later dat hij dit wonder voor het grootste hield dat Catharina had gedaan, want zoals St. Augustinus en St. Gregorius zeggen: de bekering van zulke misdadigers is een groter wonder, dan wanneer men hen na de onthoofding weer ten leven wekken zou. (St. Eystein zegt hetzelfde in zijn boek Passio & Miracula Sancti Olavi, in het verhaal van de verstokte man die zich bekeerde tijdens de processie op de dag van St. Olav, de gedachte keert terug bij alle Middeleeuwse hagiographen.)

Dat zij de twee verstokte zondaars, die een gruwzame straf ondergingen voor een reeks gruwelijke misdaden, bekeerde, is en blijft een wonder, ook al is het uit hetgeen wij weten van ongewone —

sommigen zullen zeggen abnormale — psychische phenomenen, voor mensen van onze tijd tot op zekere hoogte een verklaarbaar feit dat Catharina wat zij dacht en wat zij zag, kon overbrengen op de twee veroordeelden door al de macht van haar intense ziel rond hen te concentreren, al is dus de wijze waarop zij dit wonder bewerkte tot op zekere hoogte verklaarbaar.
Voor haar tijdgenoten was dit vermogen van Catharina om afwezige mensen dermate te beïnvloeden, dat zij zagen wat zij hun wilde doen zien en deden wat zij hun beval, het merkwaardigste van de wonderlijke vermogens dezer jonge vrouw. Niccolo Saracini, een andere oude vechtjas uit de familie, zag haar op zekere nacht in een droom. Hij zei tot zijn vrouw dat hij Catharina wilde gaan bezoeken, alleen maar natuurlijk om te zien of zij zo was als hij haar in de droom gezien had. Hij stelde niet het minst belang in hetgeen het meisjeskind hem eventueel te zeggen had. Het slot was dat hij haar verliet om de biechtstoel in te gaan, en even als zijn verwant Francesco werd hij een brave en vrome oude kerkganger.

De Tolomei's waren een van de grootste families, die Siëna een reeks beroemde burgers en meerdere heiligen had geschonken. Zij waren altijd leiders der Welfen-partij geweest, die de pausen steunden tegen de Duitse keizers. Maar de jonge Jacopo Tolomei was wijd en zijd gevreesd om zijn gewelddadigheid en zijn vele wreedheden. Vóór hij zijn twintigste jaar voleind had, had hij reeds tweemaal doodslag gepleegd. Zijn twee schone jonge zusters waren de ijdelste vrouwen van heel Siëna en dachten aan niets anders dan vermaak en pret; als zij nog maagd waren, was het wijl zij bang waren voor praatjes in hun eigen kring en niet wijl zij zich om zuiverheid bekommerden. Hun moeder Madonna Rabe ging naar Catharina en smeekte haar om gebed voor de zaligheid van deze kinderen, de wilde zoon en de lichtzinnige dochters. En weder bestormde Catharina de hemel met gebeden voor de Tolomei's.
Het slot van de eerste ontmoeting tussen Catharina en de twee jonge meisjes was, dat zij al hun kruikjes en doosjes met cosmetiek in de beerput wierpen. Zij knipten hun schone gouden lokken af en verzochten gekleed te mogen worden in de dracht der Mantellaten. Jacopo was niet in Siëna toen dat gebeurde, maar toen zijn jongere broer Matteo hem de tijding bracht, raakte hij buiten zichzelf van woede. En de oudere broer vond iets verdachts in het gezicht van Matteo. "Neem u in acht", zei Matteo, "als gij in Siëna komt, zou zij ook u best kunnen bekeren." "Nooit," vloekte Jacopo, "ik snijd nog liever al dat gebroed van zusters en monniken en priesters de hals af."
Monna Rabe had een uitzinnige vrees voor de woede van haar oudste zoon, maar Catharina, die volkomen op de hoogte leek van de toestand, zond Fra Tommaso naar Jacopo: "Gij moet mijnentwege tot Jacopo spreken, en ik zal over Jacopo spreken met onze Heer."
Fra Tommaso nam Fra Bartolommeo mee en op Jacopo's burcht buiten Siëna troffen de twee Dominicanen de jonge booswicht. Hij schuimbekte van woede. Doch na korte tijd werd Jacopo in zijn hart een verandering gewaar: "Ik voel dat ik doen moet wat die Catharina wil." De schone zusters waar hij zo trots op was geweest, — nu ja, het was heel goed, dat zij nu God dienden in de grove dracht der boetzusters, — en nu zou hij zelf wel willen biechten en een vriend worden van Jezus Christus.
Jacopo Tolomei werd zeer oud; hij was een ander man geworden, een rechtschapen burger en nabuur, een goed echtgenoot en vader. Tenslotte sloot hij zich aan bij de derde orde van St. Dominicus en werd dienstbroeder. De jongere broer Matteo werd Dominicaan, en de twee zusters leefden en stierven als godvruchtige boetzusters.
Een andere van Siëna's schurken was Nanni di Servanni. Gluiperig en diep verdorven als hij was, waagde niemand het met hem in onmin te geraken, want al was het nooit mogelijk geweest Nanni's misdaden te bewijzen — wellicht omdat niemand dit aandurfde — het was toch merkwaardig hoevelen van zijn vrienden het slachtoffer van sluipmoord waren geworden. Catharina wilde gaarne een onderhoud hebben met Nanni, want zij hoopte dat zij daardoor met Gods hulp een einde zou kunnen maken aan al deze vijandigheden en gewelddadige sterfgevallen. Maar Nanni was zo bevreesd voor het meisje als "de slang de slangentemmer vreest". Een principieel priesterhater schijnt Nanni intussen niet geweest te zijn; hij was niet bang dat een priester er in zou slagen hem op het goede pad te brengen, hij leefde precies zoals hem lustte. Maar op zekere dag beloofde hij de

Augustijner-monnik William Fleete, een jonge Engelsman die in Lecceto in de bossen buiten Siëna in het klooster was gegaan, dat hij Catharina een bezoek zou brengen; niet dat hij dacht haar raad te volgen, dat spreekt vanzelf. Catharina was niet thuis, toen hij kwam. Zij was uitgegaan voor een werk van barmhartigheid. Fra Raimondo van Capua, die nu haar biechtvader was geworden, was ook gekomen om haar te bezoeken. De monnik ontving de woesteling en begon een gesprek met hem. Maar opeens riep Nanni verschrikt: “O Heer, mijn God, wat is dat voor een kracht; ik wil gaan, maar ik kan niet. Ik heb nooit zulk een dwang gevoeld, een ongekende macht heeft mij overwonnen.” En toen Catharina binnenkwam, wierp hij zich aan haar voeten neer en huilde: “Al wat ik heb en al wat ik ben, leg ik in uwe handen. Wat gij mij ook beveelt te doen, ik zal u gehoorzamen wanneer gij, goede maagd, mijn arme ziel wilt helpen.”
Catharina sprak met hem vol tederheid. Zij had met haar Heer en Meester over hem gesproken, zei zij. Dan zond zij hem naar een biechtvader. Nu was Nanni een ander mens geworden, kort daarna werd hij gevangen genomen door de mannen der Podesta, en in de stad werd er gezegd dat hij wel ter dood veroordeeld zou worden.
Raimondo werd diep bekommerd toen hij dit hoorde en zei tot Catharina: “Zolang Nanni deze wereld diende, scheen hem alles te gelukken. En nu hij zich tot God gewend heeft, schijnen hemel en aarde zich tegen hem te keren. Ik ben bang dat hij ineen zal storten van wanhoop, want zijn geloof is nog zwak. Bid, dat hij uit dit gevaar bevrijd mag worden.”
Maar Catharina begreep een man als Nanni beter: “Ziet gij dan niet hoe God hem vergiffenis heeft geschonken en hem van eeuwige straf gered heeft? In de plaats daarvan laat Hij hem tijdelijke straffen lijden voor zijn zonden. Zolang hij de wereld liefhad, beminde de wereld hem en nu hij bekeerd is, zal de wereld hem haten en vervolgen. Wees niet bezorgd, Hij die Nanni uit de hel bevrijd heeft, zal hem ook uit dit gevaar bevrijden.” Werkelijk werd Nanni enkele dagen later op vrije voeten gesteld, maar hij verloor het grootste gedeelte van zijn aards bezit. Catharina verheugde zich slechts daarover, want zij beschouwde dit als een afwending van zware bekoringen.
Niettemin bezat Nanni nog verschillende vaste burchten in de omstreken van Siëna. Van één dezer gaf hij het beheer aan Catharina, en zij nam de burcht aan om er een klooster van te maken voor contemplatieve nonnen van de eerste orde van St. Dominicus. Het was zeker een grote vreugde voor Catharina dit klooster te kunnen stichten, maar het duurde meerdere jaren voor zij van de regering de toestemming kon bekomen een vesting te veranderen in een nonnenklooster, en daarbij moest zij nog een pauselijke goedkeuring hebben voor haar stichting. Zij verkreeg die in een bul van paus Gregorius XI. Het is intussen onzeker of het klooster geheel klaar was vóór Catharina stierf.
Steeds sloten nieuwe zonen en dochters zich aan bij de familie van “de seraphijnse moeder Catharina”. De groep Catharinati groeide van maand tot maand. Haar levensbeschrijvers, Fra Raimondo en Fra Tommaso Caffarini vonden, toen zij de stof verzamelden voor hun geschriften, ontelbare geschiedenissen van haar macht over de mensenzielen. Een schare van getuigen was bereid vol ijver te verhalen al wat zij zich herinnerden van haar wondervolle leven, de betovering van haar wezen, haar heilige blijdschap; allen die iets wisten brandden van verlangen te mogen vertellen van la Beata Popolana — het gezegend volkskind — zoals de Siëners bij voorkeur de verversdochter van de Via dei Tintori noemden.

Hoofdstuk 10

Het waren harde tijden voor de gewone man in Italië. Stad en dorp konden ieder ogenblik overvallen en geteisterd worden door de legers van een naburige republiek of door een Condottiere aan het hoofd van zijn huurlingen, in dienst van een of andere heerser, of tijdelijk buiten dienst en uit op plundering. Het was het lot der overwonnenen het slachtoffer te worden van orgieën van zinloze bloeddorst en foltering, massamoord en plundering. In het voetspoor der soldaten volgden pest en hongersnood. Mannen en jongens, die tussen al deze wetteloosheid waren opgegroeid, trokken de wouden en de bergen in, werden rovers en moordenaars die barmhartigheid bezaten noch verwachtten. Men mag niet vergeten dat Catharina en haar makkers hun reizen ondernamen —

zoals alle reizigers destijds — over wegen vol rovers en vijandige soldaten — en slechte wegen bovendien.
De wortels van deze ellende waren even talrijk als de wortels van het hondsgras; de wortels van menselijke ellende zijn dat nogal dikwijls. Maar één van de ergste en diepstgaande wortels was de vrijwillige ballingschap van het pausdom in Avignon.
Niet dat de pausen in de middeleeuwen altijd in Rome hadden vertoefd. Het onrustig en eigengereide Romeinse volk en de Romeinse adel waren maar al te genegen de plaatsbekleder van Christus, die ook hun bisschop was, te beschouwen als hun eigendom: tumult en oproer uit misnoegdheid met door de paus genomen maatregelen, tumult en oproer tijdens de pauskeuzen, wanneer een gewapende bende Romeinen de kardinalen onder bedreiging wilden dwingen hun candidaat te kiezen, waren schering en inslag geweest. De candidaat van de Romeinen was dikwijls hun favoriet enkel en alleen omdat hij Romano di Roma, geboortig uit Rome was. Duitse keizers waren Italië binnengevallen om de pausen met geweld tot de erkenning te dwingen, dat geestelijke macht aan tijdelijke macht onderdanig had te zijn. Zij hadden pausen gedwongen naar Napels of Lyon te vluchten, terwijl een tegenpaus, op Duitse lansen steunend, zich vestigde in het paleis van Lateranen. Enkele pausen hadden er de voorkeur aan gegeven tientallen van jaren ín Viterbo te wonen, doch ook Anagni, Rieti, Perugia en andere Italiaanse steden hadden pausen, die uit de eeuwige onrust en onveiligheid in Rome wegwilden, tot residentie gediend.
Maar toen Bertrand de Got, aartsbisschop van Bordeaux, in 1303 tot paus gekozen werd onder de naam van Clemens V, weigerde hij zijn Frans geboorteland te verlaten en naar Italië te vertrekken. Avignon aan de oever van de Rhône, lag niet in het gebied van de Franse koning, maar in de provincie Venaissin, die aan de koning van Arragon behoorde, tot paus Urbaan V haar kocht van koningin Giovanna van Napels. Moreel waren de pausen van Avignon niettemin gevangenen van de koning van Frankrijk, vanaf de dag toen Bertrand de Got zich onder de invloed van Philips de Schone stelde. Koning Philippe le Bel was een man zonder de minste morele scrupules en hij was reeds schuldig zowel aan moord als heiligschennis, toen hij de Got hielp paus te worden. Een van de zwartste hoofdstukken in de geschiedenis der Kerk van Christus is eigenlijk het verhaal, hoe de zwakke en geldzuchtige Clemens V zich liet overreden koning Philippe te helpen, toen hij de orde van de Tempeliers ontbond, omdat hij de rijkdommen der orde naar zich toe wilde halen en bang was voor haar politieke invloed. Dwars tegen het beginsel in dat eden en bekentenissen door tortuur ontlokt ongeldig zijn, een beginsel dat de Kerk gedurende honderden jaren had bevestigd — terwijl de wereldlijke rechtspleging tortuur gebruikte als volkomen gewettigd middel om zich getuigenissen te verschaffen — erkende Clemens V de bekentenissen van ketterij en homosexualiteit, door de beulen van de Franse koning ontwrongen aan meerdere ridders van de orde, waaronder enkele grijsaards, die van jongs af tot de orde hadden behoord en die nu ten naaste bij kinds waren. Toen de Kerk aan dit, haar oud beginsel ontrouw werd, schiep zij een precedent dat later haar bitterste vijanden zou voorzien van een uitnemend wapen tegen haar. Voor het volk betekende dit, dat het sterkste bolwerk tegen de gaandeweg groeiende geweldpleging van de wereldlijke overheid, geleidelijk aan werd ondermijnd, totdat de Renaissance en de Hervorming de wereldlijke heren overal in Europa een bijna volslagen alleenheerschappij in handen gaven, en de slachtoffers van hun willekeur en onrechtvaardigheid dermate weerloos werden tegen georganiseerde wreedheid, dat wij er eerst in onze eigen tijd in de totalitaire staten de weerga van gezien hebben.
Bij zijn dood liet Paus Clemens V een vermogen na van een millioen florijnen. Zijn testament bracht aan het licht, hoe hij twee christen-koningen, van Frankrijk en van Engeland, geld geleend had om elkander te beoorlogen en hun ongelukkige landen te verwoesten.

Zijn opvolger was ook een Fransman, Jacques d'Euse, die de naam Johannes XXII aannam. Ook hij bleef wonen in Avignon en ging verder met de bouwplannen van zijn voorganger, die de pausstad aan de Rhône tot een der meest versterkte en prachtigste steden van Europa zouden maken. Maar de orde der Franciscanen kwam in verzet tegen het wereldse en corrupte hof der Avignonpausen, waar simonie en geldzucht ongegeneerd aan bod waren. De Franciscanen schiepen het slagwoord “de

Babylonische gevangenschap der pausen". De paus antwoordde met ban-bullen tegen de "Fraticelli, begijnen en broeders van de heilige Armoede". Jaren lang knaagde de strijd tussen de pausen in Avignon en de radicale vleugel der Franciscaner-orde aan de Kerk als een ziekte in haar binnenste organen. De pausen veroordeelden de Franciscanen als ketters, en de Franciscanen antwoordden met een verbitterde tegenstand, die hen vaak tot ketterijen voerde en hen er toe bracht noodlottige bondgenootschappen aan te gaan met vorsten en heersers, die zich niet het minst om het wel of wee der Kerk bekommerden. Intussen beschuldigde Dante de paus ervan, dat hij het pausdom met Frankrijk had laten trouwen; de paus was niet veel anders meer dan de kapelaan van Frankrijks koning. Ook Petrarca's stem klaagde Avignon, het Babylon der Openbaring, aan. Het baatte niet. Een reeks Fransen volgden elkander op als paus en benoemden op hun beurt nieuwe Franse kardinalen, dikwijls verwanten en vrienden van de regerende paus. Enkelen hunner waren rechtschapen en vrome priesters, maar het waren er bedroevend weinig.

Ook voor de Kerk in Frankrijk had deze afhankelijkheid der pausen van de Franse wereldlijke macht betreurenswaardige gevolgen. Terwijl de eindeloze oorlogen met Engeland Frankrijk materieel en geestelijk verwoestten, verloor het volk zijn liefde tot de Kerk van Christus en voelde zich teleurgesteld, nu haar macht, de zielen op de ware weg te leiden en de wonden te verbinden van het uitgeputte volk, zodanig was verzwakt. Het moreel onder de geestelijkheid, zowel de hogere als de lagere, was veelal zo diep gezonken, dat de gelovigen er smartelijk van ontsteld waren. Op vele plaatsen heerste een barre onwetendheid betreffende de godsdienst; het volk kreeg zo goed als geen godsdienstig onderricht, mannen en vrouwen wisten practisch gesproken niets van het geloof dat zij officieel beleden. Wat zij nog aan christelijke overleveringen bewaarden, was overwoekerd door bijgeloof van zowel oud-heidense als nieuwe oorsprong.

De gevolgen van deze ongelukkige toestanden werden in heel de christenheid gevoeld, ofschoon minder sterk naarmate de landen verder van de bron van het kwaad verwijderd waren. Maar nergens leed men er zo bitter onder dat Christus' plaatsvervanger uit de oude hoofdstad van de Kerk verwijderd bleef als in Rome.

Daar de pausen ook wereldlijke vorsten waren in de pauselijke staat, die zich nu uitstrekte ver buiten de Romagna, zodat hij aan het Milaan der Visconti's grensde, en de Toscaanse republieken als eilanden door 's pausen land omgeven waren, droegen zij hun gezag als tegelijk wereldlijke en geestelijke bestuurders over aan legaten. Velen dezer waren Fransen zonder een zier begrip of sympathie voor de Italianen. De twee zogenaamde Latijnse zusternaties hadden destijds al even weinig wederzijdse liefde en wederzijds begrip voor elkander als nu. De voorsprekers van de Italiaanse stadstaten en evenzeer de leden der oude vorstenhuizen, die hun staatjes bestuurden als erfelijke heersers of vazallen van de Heilige Stoel in een reeks versterkte stadjes, trokken bijna altijd aan het kortste eind, als er bij ontstane twisten getracht moest worden tot een vergelijk te komen met de pauselijke legaten uit Avignon. In Rome zelf was er geen gezag te vinden, dat de woestelingen uit de grote baronnen-families, die, gesteund door hun aanhangers uit de lagere adel en de Romeinse burgerij, elkaar beoorloogden, de toom kon aanleggen. Zij hadden hun vestingen binnen de muren van de stad, dikwijls in de ruïnen van gedenktekenen van het Rome uit de keizertijd ingebouwd, en in de bergen rond de Romeinse Campagna hadden zij hun Castelli, vaste burchten met een dorp rondom. De beschrijving van Muratori in zijn Fragmenta Historiae Romana III is beroemd. Ruwe macht had het recht verdrongen; er was geen achting voor de wet, geen bescherming van het eigendomsrecht, geen persoonlijke zekerheid. De pelgrims die kwamen om te bidden bij de graven der apostelen, werden geplunderd, de boeren werden overvallen buiten de stadsmuren, vrouwen werden verkracht, de ongerechtigheid had plaats genomen op de zetel der rechtvaardigheid, de liederlijkheid vestigde zich in de heiligdommen, de nood in de schoot der families. De kerken in de heilige stad lagen in puin, in St. Peter en Lateranen groeide het onkruid aan de voeten der altaren, het Forum bestond uit moestuinen of was een woestenij waar het wild zich schuil hield. De Egyptische obelisken lagen neergestoten en gebroken, de stukken tussen brokken muur en gruis begraven. Tengevolge van de afwezigheid der pausen bloeiden partij- en groepsstrijd. Algemene ontreddering en ontvolking volgden en de grote dichters in het eertijds zo

trotse Rome hingen hun harpen in de populieren en klaagden met de profeten: “Hoe verlaten zit de stad die eens zo rijk aan mensen was, de heerseres der volkeren is als een weduwe geworden.” Maar ondanks alles was Rome nog de heilige stad der christenheid. En nog trotseerden de pelgrims gevaren en vermoeidheid om uit verre landen te komen bidden bij het graf der apostelen, de traditionele bezoeken te brengen aan de heiligdommen, toegewijd aan de gedachtenis van heiligen en martelaren uit de heldentijd der kerk, binnen de muren van Rome of daarbuiten in de lieflijke groene Campagna. Naar huis gingen zij weer met de aflaten die zij hadden verdiend, met reliquieën en heiligenbeelden, die hun kinderen of hun parochiekerk van hen zouden erven, en met verhalen hoe vreselijk het gesteld was in de stad van St. Peter en St. Paulus.

Cola di Rienzo schiep een tussenspel, dat voor korte tijd de wedergeboorte van Rome scheen in te luiden. Niccola di Lorenzo was van burgerlijke afkomst, hoogbegaafd, welsprekend, rijk aan fantasie, grootmoedig, vol brandende liefde tot zijn geboortestad, wier groot verleden hij kende. Hij achtte zich geroepen dit verleden te doen herleven. In 1344 was één zijner broers vermoord en toen Cola tevergeefs getracht had de moordenaar te doen vonnissen, begaf hij zich aan het hoofd van een gezantschap bestaande uit de woordvoerders der dertien districten waarin Rome verdeeld was, naar Avignon. Het drastische beeld dat hij schilderde van de ellende in Rome en van de tyrannie der baronnen, bewoog paus Clemens VI Cola terug te zenden als notarius van de Heilige Stoel. Met zijn redenaarsgaven had hij spoedig het Romeinse volk vast in handen, en in 1347 ensceneerde hij zijn revolutie. Op het kapitool promulgeerde hij de constitutie van de Romeinse Republiek. Cola was er in het diepste van zijn ziel van overtuigd, dat het de oude Republiek was, die uit de dood was opgestaan. Het volk gaf hem de titel Tribuun en Bevrijder, en de paus was wijs genoeg de nieuwe stand van zaken goed te keuren, doordat hij zijn vertegenwoordiger, bisschop Raimondo van Orvieto, met Cola liet samenwerken. Wet en orde werden hersteld, de kerkruïnes kwamen weer onder dak, en er werden magazijnen gebouwd waarin men graan kon opslaan tegen de schaarste en de nood, die de stad met kortere of langere tussenruimte plachten te teisteren. De macht der baronnen werd grondig gekortwiekt en de pelgrims die naar Rome kwamen, konden binnen en buiten de stadsmuren veilig van de ene bedevaartsplaats naar de andere gaan. Het schijnt te mooi om waar te kunnen zijn. Het bleek dat het te mooi was om lang te kunnen duren. De wispelturige Romeinen keerden zich tegen hun tribuun en joegen hem de stad uit. Het meeste van hetgeen door Cola di Rienzo's revolutie was bereikt, werd teniet gedaan toen de zwarte dood — de Aziatische builenpest — over Europa streek in de jaren 1348 en 1349, en de volkeren in alle landen dermate decimeerde, dat er noch vroeger noch later de weerga van bekend is. Naar schatting zou niet minder dan de helft van de bevolking van Italië aan de pest gestorven zijn. In alle landen waren de volken er zeker van, dat het de gesel Gods was over een wereld die Hem verworpen had en zich wentelde in schaamteloosheid. Bij het koor van stemmen, die de wereld tot boete maanden en de paus wilden nopen terug te keren naar de stad waar de Heilige Stoel rechtens staan moest — dit laatste schijnen de meeste gewone christenmensen destijds als een noodzakelijke voorwaarde voor een christelijke wedergeboorte beschouwd te hebben — sloot zich een schallende vrouwenstem aan uit de noordelijkste uithoek van de christenheid. Vergeefs hadden dichters, vaderlandsgezinden en heiligen, — want zelfs in de dagen harer diepste vernedering heeft de Kerk van Christus nooit opgehouden heiligen voort te brengen — de heilige vader gebeden en gesmeekt zich over zijn kinderen te ontfermen en naar huis te komen. Bij gelegenheid van het jubeljaar 1350 kwam een weduwe, die later bekend is geworden als de heilige Birgitta van Zweden, naar Rome met enkele vrome Zweedse priesters en enkelen van haar verwanten en vrienden. Sancta Birgitta, zienster en profetes, beval de paus Avignon te verlaten en voorspelde de komende toorn Gods, als hij niet gehoorzaamde aan haar hartstochtelijke waarschuwingen. Haar tijdgenoten in Italië en velen van haar latere bewonderaars hebben Birgitta Birgers dochter graag een Zweedse prinses genoemd. In een brief van 1374 spreekt Catharina van Siëna over haar als “de gravin die onlangs in Rome stierf”. Het is zeker waar, dat zowel Brigitta als haar man verwant waren aan bijna al de grote Zweedse stam-families die in de bloedige middeleeuwen van het land de kroon van Zweden hadden gedragen en verloren. Maar zelf hoorde zij eigenlijk tot de zeer oude stamfamilies die, hoewel wars

van titels, hun stamboom konden volgen tot in de grijze heidentijd en gedurende eeuwen in de landstreek waar zij thuishoorden, hadden geregeerd als hoofd van een samenleving, bestaande uit vrije boeren. Niets verhinderde echter dat hun zonen zich door hun koning tot ridder konden laten slaan, als zij overigens van hem hielden of meenden hem trouw te kunnen blijven, maar zij zagen enigszins uit de hoogte neer op de nieuwe aristocratie van graven en baronnen, en waren zelf niet het minst belust op dergelijke titels. Birgitta verhaalt dat haar in een van haar visioenen door de Moeder Gods gevraagd werd: “Wat zeggen de trotse vrouwen in uw land.” De heilige antwoordde: “Ik zelf ben één van hen, daarom schaam ik mij het u te zeggen” — Maria antwoordde: “Ik weet het beter dan gij het weet, maar ik wil graag, dat gij het mij zegt.” En Birgitta: “Toen men ons ware ootmoed predikte, antwoordden wij: Van onze vaderen erfden wij grote bezittingen en hoofse zeden, waarom zouden wij niet zijn zoals zij waren? En onze moeders zaten tussen de eerste vrouwen van het land, goed gekleed, zij hadden vele dienaren en voedden ons op tot eer en waardigheid in de wereld. Waarom zou ook ik dit alles niet verder geven aan mijn dochter, die ik zulke tucht geleerd heb, dat zij zich met edele waardigheid bewegen, in vreugde leven en met eer en achting in de ogen der wereld sterven kan?”

Niettemin was Birgitta een vroom kind geweest, een vrome flinke vrouw van een vrome en goede echtgenote, een liefdevolle en nauwgezette moeder, een grootmoedige en wijze huisbestuurster, die met omzichtigheid en bekwaamheid grote eigendommen beheerde. Toen haar verwant, de jonge koning Magnus Eriksson van Zweden, haar verzocht de huishouding van zijn koningin te besturen, trachtte Birgitta, weliswaar zonder veel succes, het jonge paar van lichtzinnigheid en ijdelheid op de paden van christelijke deugd te leiden. Toen haar man stierf, legde zij de gelofte af in armoede, kuisheid en gehoorzaamheid aan haar geestelijke raadsman te leven, en zij streed dapper om haar trotse en hartstochtelijke ziel tot volmaakte nederigheid en liefde tot Christus te buigen. Haar natuur zoals die nu eenmaal was, veranderen, kon zij niet; haar grote mildheid ten opzichte van alle mensen die leden, en haar vorstelijke vrijgevigheid waren haar van nature eigen. De genade verandert onze natuur niet, zij vervolmaakt haar. De genade heiligde Birgitta en maakte haar tot zienster en profetes.

Reeds vóór zij Zweden verliet, had Birgitta een brief gezonden aan paus Clemens VI, waarin zij hem beval vrede te stichten tussen Frankrijk en Engeland en naar Rome te komen voor het jubeljaar. In de naam van Christus voorspelde Birgitta de vreselijke vernederingen en ongelukken, die de paus zouden treffen wanneer hij niet een nieuw leven begon, niet dacht aan het lijden dat de Kerk om zijnentwil te verduren had, terwijl hij zijn lichamelijk welzijn verzorgde. “Onderzoek uw geweten en zie of het niet waar is wat ik zeg.”

Twee Zweedse prelaten brachten deze brief naar Avignon. De paus werd weliswaar diep getroffen door de forse taal van deze zienster uit de verre noordelijke landen, die voor de mensen in Europa nog door een soort nevel van avontuurlijkheid en geheimzinnigheid omgeven waren, al was de verbinding tussen het Noorden en Zuid-Europa ook beduidend nauwer en levendiger in de katholieke tijd dan zij na de Hervorming werd. Bovendien behoorde de dame tot het koninklijk huis in haar moederland en was zij er aan gewoon geweest in het politieke spel een rol te spelen, vóór zij de wereld de rug toekeerde. Maar Clemens was juist toen in een buitengewoon moeilijke situatie. In Duitsland had Ludwig van Beieren twist met de Curie, en tengevolge daarvan waren de Duitsers fel verbitterd op het hof in Avignon. In Spanje woedde de oorlog tussen de koningen van Castilië en Arragon, en de oorlog tussen Engeland en Frankrijk was weer opgeleefd. Tevergeefs trachtte de paus vrede te stichten in een wereld waar de vrede dakloos was geworden. De Engelsen beschuldigden hem, niet zonder reden, van partijdigheid in Frankrijks voordeel. Een wapenstilstand van drie jaar was alles wat de paus bereiken kon, en die wapenstilstand werd aldra verbroken.

Toen de zwarte dood naar Avignon kwam, gaf paus Clemens VI blijk, dat het hem niet aan physieke moed ontbrak. In deze tijd van rampspoed trachtte hij een ware vader voor zijn volk te zijn. Ontsteld als hij was door de tijdingen over de toestand, trachtte hij ook een reeks dringende hervormingen door te voeren, maar hij deed het vanuit Avignon. Naar Rome te vertrekken, weigerde hij vlakweg. Daarentegen versterkte hij de banden tussen het pausdom en Frankrijk en

benoemde een reeks Franse kardinalen. Toen hij stierf in 1352, riep Birgitta uit : „Gezegend zij deze dag, maar niet deze paus."
Als een verschietende ster keerde Cola di Rienzo hetzelfde jaar naar Rome terug, en nu kwam hij werkelijk als afgezant des pausen. Twee jaar later werd die ster uitgedoofd. In 1354 werd Cola di Rienzo bij een opstootje in Rome gedood.
Birgitta had veel hoop gesteld op de opvolger van Clemens VI, Innocentius VI, maar werd smartelijk teleurgesteld. Birgitta schreef hem, toornde, smeekte en dreigde met tijdelijke en eeuwige strafgerichten als hij niet naar Rome kwam. Maar ook hij stierf in Avignon zonder een voet op Italiaanse bodem gezet te hebben. Na hem kwam paus Urbaan V. En ondanks protesten en overredingspogingen van de Franse kardinalen en de Franse koning, zeilde hij in 1647 uit Marseille en landde in Corneto, waar hij ontvangen werd door Italiaanse volksmassa's die bijna waanzinnig waren van vreugde.
"Dit was het schoonste en stichtelijkste schouwspel dat ooit gezien is," schreef de heilige Giovanni Colombini aan zijn vrienden thuis; hij was erbij geweest als vertegenwoordiger van Siëna.
In de herfst van 1367 hield Urbaan V zijn intocht in Rome. En de jubel der Italianen scheen alles te overtreffen wat vroeger ooit gezien was. Het volgend jaar kwam de nieuwe keizer van het Heilige Roomse Rijk, Karel IV, om gekroond te worden. De paus zette de keizerskroon op zijn hoofd. Doch kort daarna verliet Urbaan V Rome, na slechts drie jaar en drie maanden in Italië te zijn geweest. Vergeefs trachtte Birgitta hem te overreden, zij verhaalt de paus de schrikwekkende openbaringen die zij ontvangen had, zij wijst hem op het lot der Kerk en op zijn eigen lot, als hij zijn plicht ontrouw wordt. Kort na zijn terugkomst in Avignon werd Urbaan V doodziek. Hij herinnerde zich de voorspellingen van de Zweedse zienster en beloofde thans plechtig naar Rome terug te keren en de heilige stad nooit meer te verlaten, als God hem het leven gunde. Enkele dagen later was hij dood.
Kardinaal Pierre Roger de Beaufort werd tot zijn opvolger gekozen. Hij was een neef van paus Clemens VI en aan het hof in Avignon had hij zich onderscheiden door zijn diepe godsvrucht en zijn zuiver leven. Toen hij de pauselijke troon besteeg onder de naam van Gregorius XI, jubelden alle gelovige christenen. Eindelijk scheen dan de waardigste man tot opvolger van St. Petrus te zijn gekozen. En de nieuwe paus was nog betrekkelijk jong, nog geen veertig jaar. Maar hij had een zwakke gezondheid, en het zou later blijken dat zijn aangeboren angstvalligheid, ondanks zijn vele achtbare en beminnelijke eigenschappen, hem voortdurend deed wankelen en dralen.
In een verschijning had Birgitta gezien welk lot hem wachtte, zo hij in zijn plicht te kort schoot en niet naar Rome terugkeerde. Zij zond hem nu een brief, die een geweldige indruk maakte op het overgevoelige gemoed van de paus. In zijn antwoord zond hij haar zijn apostolische zegen en een belofte: hij was vastbesloten naar Rome te vertrekken. Maar daar de tijd verstreek en nergens uit bleek dat de paus toebereidselen maakte voor de reis, schreef Birgitta hem opnieuw en vertelde van een nieuwe openbaring, die zij aangaande hem had gehad. Indien hij zich uit liefde tot verwanten en vrienden en tot zijn Franse vaderland liet weerhouden van de reis, zou God hem de bovennatuurlijke troost, die Hij tot nu toe de paus geschonken had, ontnemen. Bovendien zou Frankrijk nooit vrede en geluk genieten, indien de Fransen geen boete deden voor hun zware zonden tegen Christus. Met betrekking tot de kruistocht die de paus van plan was te ondernemen, had Onze Lieve Vrouw tot Birgitta gezegd, dat haar Zoon niet méér op prijs zou stellen dat de paus benden goddeloze krijgers naar Zijn graf zond, dan Hij er prijs op had gesteld dat eertijds de Israëlieten hun goud geofferd hadden om er een gouden kalf uit te vervaardigen.
Het is een eigenaardig feit, dat Catharina later een geheel ander standpunt innam met betrekking tot de bedoelde kruistocht. Over het geheel genomen schijnt de jonge Siëense popolana de politieke problemen realistischer bezien te hebben dan de oude Zweedse landvoogdesse, die dochter en moeder was van krijgers en van jongsaf gewoon geweest in kringen te verkeren waar politieke intriges dagelijks aan de orde waren. Beide vrouwen wisten dat één ding in de wereld het leven waard is: God beminnen en alle mensen om Zijnentwil. Maar Catharina was geneigd te hopen dat het beste zou zegevieren in alle mensen, de wereld te nemen zoals zij die vond en te trachten die te veranderen door zelfopoffering, gebed en heilige liefde, veel meer dan de strenge en hartstochtelijke

weduwe uit Zweden. Weer antwoordde Gregorius dat het de wens zijns harten was de pauselijke stoel weer naar Rome terug te voeren, maar juist nu was het onmogelijk. De oorlog tussen Engeland en Frankrijk dwong hem in Avignon te blijven, Maar ook in Italië was de stand van zaken zo, dat zijn terugkomst dwingende noodzaak was geworden, al was het slechts om de tijdelijke macht van de paus in de pauselijke staat te redden. En dit beschouwden de meeste christenen in die tijd als een zaak van groot belang, ook in godsdienstig opzicht. In vroeger tijden was het feit dat de pausen tezelfdertijd plaatsbeklederS van Christus en wereldlijke vorsten waren, een waarborg geweest voor de vrijheid van geestelijk gezag in zoverre deze dan gewaarborgd worden kan in een wereld, waar zondige mensen zich voortdurend laten drijven tot nagenoeg alles uit louter zucht naar macht. Maar grote pausen hadden de voorrang en de vrijheid van de geest verdedigd tegen Duitse keizers en Europese vorsten, die er zich aan vergrepen om de bedienaren van de godsdienst tot onderdanigheid aan wereldlijke heren te dwingen; een verlangen dat de monarchen en de vorsten enkele eeuwen later met behulp der protestantse hervorming in vervulling zagen gaan. Uit het Noorden werden thans de grenzen van de pauselijke staat bedreigd door Bernabo Visconti, tyran van Milaan, en de Toscaanse republieken, die met bange voorgevoelens hadden aangezien hoe de pauselijke legers onder de Spaanse kardinaal-legaat Albornoz de andere Italiaanse vorsten hadden overwonnen, vroegen zich met argwaan af, of hun onafhankelijkheid niet in gevaar was. Buiten de eigenlijke reden waren er dus nog redenen te over voor Gregorius om zijn belofte aan de heilige Birgitta na te komen en naar Rome terug te keren. Maar nog steeds draalde de Fransman.
Intussen had Christus in een openbaring tot Birgitta gezegd dat zij naar Palestina reizen moest. Hij zou haar vroegere wens: te mogen bidden op de heilige plaatsen waar Hij uit een maagd geboren en voor de verlossing der mensen gestorven was, in vervulling laten gaan. Zij mocht zich niet laten weerhouden door de vrees, dat zij voor deze lange reis te oud of te zwak was. Zo vertrok dan Birgitta naar Jerusalem. Maar er was geen Gregorius te zien toen Birgitta weer in Rome terugkwam, om er slechts enkele maanden later, de 23ste Juli 1373 te sterven. Zij was zeventig jaar oud. Birgitta en Catharina hebben elkander nooit ontmoet. Maar reeds vóór Birgitta haar ogen had gesloten, had de Siëense maagd haar werk op zich genomen, en het werd Catharina's lot het te volvoeren. Zij zou in Gods hand het voornaamste werktuig worden om de opvolger van St. Petrus terug te voeren naar zijn plaats bij de graven van St. Petrus en St. Paulus.

Hoofdstuk 11

Steeds meer mannen en vrouwen, priesters, kloosterlingen en leken, zochten raad en leiding in gewetensaangelegenheden bij Catharina, ofschoon zij geen ander gezag kon doen gelden dan haar brandende liefde tot God en haar ijver voor Zijn Rijk op aarde. Dit bracht onder andere mee, dat zij een steeds uitgebreider correspondentie kreeg te voeren.
Schrijven kon zij niet, zodat zij haar brieven moest dicteren. In het begin schijnen Alessia Saracini en Francesca Gori haar correspondentie verzorgd te hebben, maar aldra was zij gedwongen meerdere secretarissen te gebruiken, en zonder moeite vond zij onder haar mannelijke discipelen steeds de hulp die zij behoefde. Al haar secretarissen hebben uitdrukkelijk verklaard dat zij twee of drie brieven tegelijk dicteren kon, zonder een ogenblik de draad in iedere brief te verliezen of de verschillende gedachten ineen te laten lopen. Sinds haar roeping als vrede-stichtster en haar roem van heiligheid tot buiten Siëna reikten, en mannen die macht en invloed hadden onder haar landslieden elders haar ook raad vroegen, moet Catharina begrepen hebben, dat het beter was haar brieven door mannelijke secretarissen te laten schrijven — zij wist heel goed welke vooroordelen mannen hebben tegen vrouwen die zich met hun zaken bemoeien.
Want geleidelijk was het zo gelopen, dat de seraphijnse maagd in Siëna in hoge mate zou betrokken worden in de Italiaanse en Europese politiek. De kunstmatige scheiding tussen godsdienst en politiek bestond niet voor de mensen der middeleeuwen. Indien zij al over deze dingen nadachten, was het hun ten volle duidelijk dat alle problemen die de maatschappij betreffen — goed of slecht bestuur, welvaart of ellende — tenslotte godsdienstige problemen zijn. De fundamentele vraag is : wat is, naar onze mening, de mens? Wat behoeft hij op de allereerste plaats, zodat hij in staat is ook

datgene te bereiken, wat hij daarna het meest behoeft: vrede, rechtvaardigheid, zekerheid, bevredigende betrekkingen tot zijn medemensen. Catharina kende nooit de minste twijfel aan het antwoord. De mens is op zichzelf niets, uit zichzelf heeft hij niets. In zijn Schepper heeft hij zijn bestaan, van zijn Schepper heeft hij ontvangen alles wat hij is en bezit. Verenigd met zijn Schepper die Grenzeloze Liefde, Eeuwige Waarheid, de Wijsheid Zelf is, wordt de mens deelachtig aan de eigenschappen Gods, binnen de grenzen van het menselijke natuurlijk. Indien hij God bemint, wordt hij in staat gesteld ook zijn naaste te beminnen, wijsheid te verwerven, rechtvaardig en waarachtig te worden. Omdat God zelf onze eeuwige zaligheid is, wordt een kind Gods een zegen voor zijn medemensen. Liefde tot zichzelf, tot iets dat eigenlijk een niets is, voert tot de afgrond van het niet, een jagen naar steeds vliedende en onwerkelijke doeleinden. De liefde van een zelfzuchtig mens is niets, de waarheid ontwijkt zijn greep, zijn wijsheid zal dwaasheid blijken, zijn rechtvaardigheid onrechtvaardigheid en tenslotte zal een reeks ontgoochelingen en vergissingen hem ter helle voeren, naar de duivel, die de geest der ontgoochelingen en der verdorring is. “Wanneer de Heer het huis niet bouwt, werken zij die eraan bouwen tevergeefs.” Catharina wist hoe waar deze woorden zijn.
Sinds 1370, Catharina's Annus Mirabilis, waarvan zij zei dat het haar tot een andere vrouw gemaakt had dan zij daarvoor was geweest, scheen haar leven vooralsnog in het oog van de mensen te verlopen als vroeger. Verschijningen en extasen waren haar dagelijks brood, en haar lichaam kwijnde weg om slechts te duidelijker haar miraculeuze veerkrachtigheid te doen blijken, telkens als de liefde tot Christus en tot haar medemensen haar aandreef op te staan en haar handen aan de ploeg te slaan. De zeldzame toestand waarin zij leefde, geheel zonder zich te voeden, werd zelden afgebroken door perioden waarin zij een onbeduidend beetje voeding tot zich kon nemen: vruchtensap, groenten, die zij kouwde en waarvan zij de vaste delen uitspuwde, een weinig water.
Voortdurend groeide de groep der Catharinati, haar geestelijke zonen en dochters. Met verwondering had Siëna aanschouwd hoe de ene sterke kwaadaardige man na de andere zich had laten temmen door de kleine boetzuster en zich terug had laten voeren naar de schaapskudde, Eigenlijk was het misschien nog merkwaardiger dat vele der geraffineerde jonge edellieden, jongelingen met zin voor intellectueel genot en verfijnde wellust, Catharina's leerlingen en dagelijkse gezellen werden.
Neri di Landoccio dei Pagliaresi hield van poëzie en was zelf geen slecht dichter; zijn liefelijke verzen werden overal in Siëna gezongen en gelezen. Zenuwachtig en gevoelig, onderhevig aan aanvallen van zwaarmoedigheid naast levensonlust en twijfel aan zijn zaligheid, zocht hij zijn toevlucht bij zijn “mama”, wier heilige gloed door geen tegenslag noch lichamelijke smarten kon worden verduisterd. Het bijzondere van Catharina was, dat haar aan Christus gelijkvormig hart plaats had voor al haar geestelijke kinderen; misschien beminde zij hen allen niet evenzeer, maar zij beminde hen in ieder geval zo, dat ons niets bekend geworden is van ook maar een schijn van onderlinge jaloersheid. Het was als beminde zij ieder afzonderlijk op een eigen wijze, zodat zij voor ieder van haar zonen en dochters juist kon zijn wat deze behoefden. De gedachte, die in al haar brieven aan Neri di Landoccio terugkomt, is dat hij goede moed moet houden. Maar zij raadt hem ook ernstig aan, deze wereld te doorschouwen, te bezien hoe weinig haar gunsten waard zijn, zich te doordringen van de liefde tot God, want Zijn liefde tot ons zal al onze waarachtigste en heiligste verlangens vervullen. In het dierbaar bloed van Jezus Christus is genezing voor zijn ziel, die Catharina ergens vergelijkt met een blad dat beeft voor iedere windvlaag.
Neri werkte voor Catharina als een van haar secretarissen en was voortdurend bij haar. Hij bracht vele van zijn oude kameraden tot haar en meerdere van hen werden haar leerlingen. Een van deze vrienden was Francesco di Vanni Malavolti, jong, rijk, zinnelijk, steeds uit op genot en afwisseling. Zijn familie had hem doen trouwen met een jong en lief meisje van adellijke afkomst, maar hij was een in hoge mate ontrouw echtgenoot geweest, die sheik speelde met meisjes en jonge vrouwen op de buitengoederen van het geslacht. Toen hij erin toestemde Neri te vergezellen naar Catharina, deed hij er een eed op dat, als zij hem iets durfde zeggen van bekering en biecht, hij haar een antwoord geven zou dat haar de mond zou stoppen. Nauwelijks stond hij tegenover de jonge zuster, zag haar stralende ogen en hoorde de eerste woorden van haar betoverende liefelijke stem, of hij begon te beven. Dit was een macht die hij tevoren nooit ontmoet had, en impulsief als hij was gaf

hij zich aanstonds aan haar over en bad haar zoon te mogen worden. Hij bedoelde het goed genoeg met zijn bekering, maar het viel Francesco Malavolti verre van gemakkelijk met zijn oude slechte gewoonten te breken. Niet lang nadat zij hem aangenomen had als zoon, kwam hij een bezoek brengen bij Catharina. Zij kwam hem te gemoet met een vraag: “Zoon, wanneer hebt gij het laatst gebiecht?” De vorige Zaterdag, zei Francesco vrijmoedig, en morgen, Zaterdag, zou hij weer te biechten gaan. Maar deze keer keerde zijn “moeder” zich tegen hem; oprecht en begrijpelijk verbitterd: “Zoon, gelooft gij werkelijk dat ik niet weet wat gij gedaan hebt ? Gelooft gij niet dat ik mijn kinderen volg op al hun wegen ? Gij kunt niets zeggen en niets doen, dat ik niet op hetzelfde ogenblik weet.” Zij zei hem dat hij daar en daar die en die zonde had gedaan. “Ga ogenblikkelijk en bevrijd u van deze grote ellende.”
Het was niet Francesco Malavolti's laatste verlies der genade. Vooral wanneer Catharina niet in Siëna was, liet de jonge man zich teruglokken naar de oude zondige paden. Catharina schreef hem en smeekte hem met oneindige tederheid, terug te keren tot de kudde. “Ik, uw arme moeder, tast en zoek en vraag naar u. Ik zou u willen opheffen op de schouders van mijn bitterheid en u naar huis dragen. Gij zijt arm geworden, gij zijt in nood en uw ziel is bezig te verhongeren. Troost mijn ziel en wees niet langer zo wreed voor u zelf en voor uw zaligheid... Liefste zoon, ik durf u mijn hartekind noemen, want gij hebt mij veel tranen en arbeid gekost.”
Francesco keerde terug en voelde zich gelukkig weer aan de voeten van zijn moeder te zitten. En opnieuw kwam hij weer op de dwaalweg, zo dat de meeste van Catharina's vrienden hem opgaven: hij kon nooit een betrouwbaar lid van de kudde worden. Catharina glimlachte slechts. Zij zei er zeker van te zijn dat deze wilde vogel haar tenslotte niet ontsnappen zou. Maar eerst na de dood van Catharina en nadat Francesco Malavolti ook zijn vrouw en kind verloren had en Benedictijner monnik was geworden, begreep hij ten volle hoe dapper zijn beminnelijke moeder gestreden had voor de zaligheid van zijn ziel. Hij schreef de geschiedenis van zijn bekering, die voorgelegd zou worden bij haar canonisatieproces, en nu zag hij pas goed in dat hij waarlijk haar liefste zoon geweest was, ofschoon zij even grote liefde had gehad tot alle anderen; maar hoe dat allemaal mogelijk is, is het geheim van hen, die hun hart gelijkvormig hebben laten maken aan het heilig hart van Jezus.
Toch waren het niet enkel jonge, lichtzinnige, of brutale, brute zondaren uit Siëna's adellijke families die door Catharina's intense persoonlijkheid werden meegerukt. Messer Matteo di Cenni Fazi was een man van een andere soort, een burgerman op gevorderde leeftijd, toen hij Catharina ging bezoeken in gezelschap van een ander waardig oud heer. Zij kwamen uit nieuwsgierigheid, maar de aanblik van de maagd in gebed geknield, roerloos als een beeld, maakte zo diepe indruk op hen, dat zij zich bij haar aansloten en haar trouwste vrienden en leerlingen werden. Messer Matteo, die op zijn eigen stille, keurige manier bijzonder werelds was geweest, gaf al wat hij bezat aan goede werken en koos een arbeidzaam leven als armen- en ziekenverzorger. Hij werd rector van Casa della Misericordia, op één na het grootste hospitaal der stad. Christofano di Gano Guidini was ook een burger op rijpere leeftijd, een notaris met drukke practijk. Ook hij sloot zich bij de familie van Catharina aan en werd één van haar secretarissen. Andrea di Vanni, de schilder die een schets gemaakt had van de twintigjarige Catharina op één van de pilaren in de Dominicaner-kerk, sloot zich nu ook nauwer aan bij de kring van Catharinati.

Messer Michele di Ser Monaldo was ook notaris. Hij was godvruchtig en rechtzinnig, en met toestemming van zijn vrouw had hij zich tot taak gesteld de nonnen te dienen in het klooster San Giovanni Baptista in Siëna. Zijn twee kleine meisjes liet hij bij deze nonnen opvoeden. Maar kort nadien begon de jongste, een kind van acht jaar, aan kwaadaardige aanvallen te lijden. Zij kende noch Grammatica noch Latijn, Maar tijdens de aanvallen sprak zij vloeiend Latijn en praatte over wetenschappelijke onderwerpen als was zij een oude geleerde. Bovendien leed zij aan kramp. aanvallen, en de goede zusters twijfelden er niet aan of het meisje was door een boze geest bezeten. Het werd zo erg met haar en haar toestand veroorzaakte zo grote ontsteltenis in het klooster, dat de nonnen de kleine Lorenzina niet durfden te behouden en de vader verzochten haar mee naar huis te nemen. Tevergeefs namen de ouders het meisje mee naar alle kerken in Siëna waar wonderdoende

heiligen begraven waren of waar men wonderbare reliquieën had. Raimondo helt over naar de verklaring dat de heiligen bepaald Catharina deze genezing wilden laten bewerken, en daarom Lorenzina niet hielpen. Messer Michele en zijn vrouw namen het kind mee naar Catharina en vroegen haar gebed voor Lorenzina. Maar Catharina verweerde zich: “Ach, ik word zelf iedere dag zo vreselijk geplaagd door de boze geesten, ik heb er waarlijk geen behoefte aan de strijd op te nemen met de demonen van andere mensen.” Zij trachtte bovendien door een achterdeur weg te vluchten en zich te verbergen voor de wanhopige ouders.
Haar geschiedschrijvers verzekeren dat zij dit deed uit bescheidenheid. Maar mogelijk was Catharina inderdaad zo aangevochten door bekoringen van demonen, dat zij bang was zich in te laten met het geval van Lorenzina. Het gebeurde later ook dat zij dezelfde onwil toonde om zich met een bezeten vrouw te bemoeien, ofschoon zij tenslotte meester werd over haar vrees voor demonen die andere mensen folterden, en bekend werd om haar macht onreine geesten uit te werpen.
Messer Michele en zijn vrouw wilden de hoop niet opgeven. Niets kon hun vertrouwen in Catharina schokken. En wijl zij wisten dat zij altijd haar biechtvader gehoorzaamde, namen zij Lorenzina mee naar Fra Tommaso della Fonte. Hij beval haar het meisje gedurende de nacht bij zich te laten slapen en gehoorzaam nam Catharina Lorenzina op. Zij liet het kleine meisje naast zich neerknielen toen zij begon te bidden en zo streed Catharina heel de nacht met de duivel. Tegen de morgen liet hij zijn prooi los en Lorenzina legde zich te slapen, ogenschijnlijk geheel gezond en normaal.
Zodra het licht werd, spoedde Alessia zich naar Fra Tommaso met de goede tijding. Te zamen met Lorenzina's ouders ging Fra Tommaso naar Catharina, maar toen Messer Michele en zijn vrouw buiten zich zelf waren van vreugde en dankbaarheid, antwoordde Catharina ernstig, dat het het beste was zo het meisje nog enkele dagen bij haar kon blijven. Nu leerde zij het kind innig te bidden en onderrichtte haar in al de oefeningen, die de gezondheid van haar ziel konden sterken. Op zekere dag was Catharina echter gedwongen enkele uren van huis te gaan. Voor zij ging, zei zij tot haar vriendinnen, dat zij om geen enkele reden la Lorenzina ook maar een minuut alleen mochten laten. Catharina ging, doch plotseling zei zij tot de zuster die haar vergezelde, dat zij hun mantels moesten aandoen en naar huis terugkeren: “Ik voel en ik weet dat die helse wolf is weergekomen om ons kleine lam te pijnigen en te schaden.” Het eerste wat zij zagen toen zij binnenkwamen, was dat het kind weer was veranderd, het raasde en had krampen. De ijverige maagd gebood de duivel ogenblikkelijk te vertrekken: “Gij boze draak, hoe kunt gij het wagen terug te komen om dit onschuldig kleine meisje te folteren? Ik denk dat gij door de macht van Jezus Christus deze keer zo zult uitgeworpen worden dat gij nooit meer terugkomt.” De boze geest dreigde: “Word ik uit haar weggedreven, dan vaar ik in bij u.” Maar Catharina zei: “Indien het de wil is van mijn Heer, want zonder Zijn toestemming hebt gij niet de minste macht.”
Wederom bedaarde het kleine meisje, maar haar hals had zo geleden dat de keel geheel was opgezwollen. Catharina maakte nu een kruis over haar hals, en toen verdween het gezwel. Lorenzina bleek nu voorgoed genezen. Na korte tijd konden haar ouders haar terugbrengen naar het klooster en toen zij volwassen was werd zij een flinke non, bij wie nooit iets ongezonds of abnormaals te zien was. Zowel Raimondo als Fra Tommaso Caffarini kenden Messer Michele en zijn vrouw zeer goed en vernamen deze geschiedenis van hen.

Doch naarmate de faam van Catharina's heiligheid en van het buitennatuurlijk leven dat zij leidde, zich verspreidde in de omstreken van Siëna en nog verder, kregen de bedillers en de klapeksters het daar ook druk met het geval: de verversdochter van Fontebranda. De Augustijner-eremiet Fra Giovanni Tantucci zat in zijn klooster Lecceto, aan een klein meer ten Noorden van Siëna midden in schone eikenbossen, en maakte er zich ongerust over dat deze onwetende vrouw de eenvoudigen en ongeletterden zou verleiden met haar gewaande openbaringen en haar willekeurige uitleg van de waarheden des geloofs. De Augustijn was een geleerd doctor in de Theologie en een beroemd predikant. Lang en breed besprak hij het geval met een vriend, die ook doctor in de Theologie was, de Franciscaan Fra Giovanni da Volterra. En zo kwamen de twee experts in de geloofsleer overeen

Catharina te gaan bezoeken om haar te doen zien zoals zij was: een gevaarlijke, fanatieke vrouw en vermoedelijk een ketterse bovendien, ofschoon zij het mogelijk zelf niet wist.
Het toeval wilde, dat zij kwamen op een ogenblik, toen vele van de vrienden bij Catharina waren. Behalve Francesco Malavolti, die de geschiedenis verteld heeft, was Fra Tommaso della Fonte daar — hij was haar biechtvader nog — bovendien Matteo Tolomei, Neri en enkele andere van de zonen, Alessia, Cecca en andere boetzusters. De twee doctores wierpen zich op het meisje “als briesende leeuwen”, overstelpten haar met theologische vragen zo ingewikkeld en moeilijk als zij maar konden bedenken. Zij kwamen door haar heldere en wijze antwoorden zo beschaamd te staan, dat zij zich juist wilden terugtrekken toen Catharina eensklaps het offensief opende. Zij herinnerde hen eraan, dat zij eens de gelofte hadden afgelegd in armoede te leven (de Augustijnereremieten-orde was ook een bedel-orde), maar hoe hadden zij die gelofte gehouden? Zij leefden zoals het kardinalen wellicht paste, in ruime cellen met boekenrekken, goede bedden en leunstoelen. “Waar haalt gij de driestheid vandaan iets van het rijk der hemelen te willen begrijpen? Gij werpt de kern weg en kouwt op de lege bast. Om Christus wil, ga niet door zo te leven.”
De geleerde Franciscaan reikte Catharina de sleutel van zijn cel: of zij zo goed wilde zijn iemand daarheen te sturen om alle overbodige boedel uit de cel te ruimen en aan de armen te geven. Fra Giovanni Tantucci deed evenzo. Hij werd later een van Catharina's naaste vrienden en vergezelde haar naar Avignon en Rome. Toen de paus beval dat er altijd drie priesters in het gezelschap van Catharina moesten zijn om biecht te horen en de zondaars die zich bekeerden de sacramenten toe te dienen, was Fra Giovanni Tantucci een van de drie.
Te zamen met Fra Giovanni bezocht Catharina de kluis Lecceto en maakte kennis met de monniken die daar leefden. Een van hen was de Engelsman William Fleete. Hij was een zwaarmoedig aestheet en dromer, die in de godsdienst op de eerste plaats een geestelijke vreugde voor zichzelf zocht. Hij werd een warm bewonderaar van Catharina, stond in briefwisseling met haar en maakte na haar dood haar naam en werk bekend in Engeland. Maar zich aan te sluiten bij de kring van een heilige, die het actieve leven verenigde met het beschouwende zoals Catharina deed, weigerde hij beslist. Hij hield al te veel van zijn eenzaamheid bij het schone bos-meer, waar hij zulke wondere uren in gebed en overweging beleefd had.
Catharina Benincasa was beschouwend en actief, en lof of smaad maakten even weinig indruk op haar. Zij was reeds bemiddelaarster bij twisten tussen afzonderlijke mensen en tussen heersende groepen, wonderdoenster en heelster van zieken geworden. Van haar arbeid in de wereld die zelfs voor een sterke vrouw te zwaar was, kon zij slechts die uren rusten als haar ziel het broze lichaam als het ware ontvluchtte om de hemelse Bruidegom te omhelzen. Uit de woorden die Hij in haar ziel sprak, uit Zijn handen die haar overeind hielden, uit de levensbron die opwelt in Zijn doorstoken zijde, putte Catharina haar geestkracht waaraan weinigen konden weerstaan, evengoed als haar physieke kracht om een leven te leiden, dat van alle materiële goed ontbloot was. Vrienden die bij haar waren, zagen hoe Catharina tijdens de extasen scheen opgeheven te worden van de vloer waarop zij knielde, en als het ware zweefde, als trok haar ziel bij haar vlucht naar boven het lichaam met zich mee omhoog in plaats van door het lichaam in de wereld der stof te worden vastgehouden. Raimondo van Capua, die zelf ook wel mystieke ervaringen had gekend, ofschoon zelden, en bijna altijd, naar het schijnt, in verband met zijn biechtkind Catharina, tracht in zijn levensschets van haar, vol liefde zo veel van haar bijzondere levensvorm te verklaren, als hij ervan kon begrijpen. Wanneer de ziel naar verre hemelen wordt weggerukt en geheel intellectuele visioenen geniet, wordt zij onafhankelijk van het lichaam, en in haar aandrang geheel één te worden met hetgeen zij ziet, God, wenst zij vurig geheel van het lichaam gescheiden te worden. Indien God dan niet door een wonder het leven in het lichaam onderhield, zou dit ontbonden worden en vergaan. Wanneer de ziel dan wederkeert tot de lagere sfeer, gevoelt zij dit als een verootmoediging; bij haar kennis der Goddelijke Volmaaktheid en eigen onvolmaaktheid is het, als dreef de ziel op twee uitgespreide vleugels tussen twee afgronden. Veilig en gelukkig heeft zij de stranden van het eeuwig leven aangeraakt, maar zolang zij één is met het sterfelijk lichaam kan zij niet tot rust komen, noch in het anderzijdse noch aan de oevers van de zee dezer wereld. Raimondo is van mening, dat dit de bedoeling was van St. Paulus toen hij schreef aan de Corinthiërs: “opdat ik mij niet verheffe op de

openbaringen die ik heb ontvangen, heeft God mij een prikkel in het vlees gegeven” en later: “de kracht wordt voleindigd in zwakheid.”
Het intens berouw dat Catharina altijd voelde over haar zonden, kwam voort uit haar vertrouwdheid met de werkelijk Volmaakte Zuiverheid, de Volmaakte Liefde. Wanneer zij zich hevig aanklaagt God onteerd te hebben, enkel omdat zij zich een ogenblik liet verstrooien toen zij een broeder in de kerk voorbij zag gaan; wanneer zij zich bitter berispt wegens haar onwaarachtigheid, omdat zij uit beleefdheid de uitnodiging van een paar Dominicanen om met hen een klooster te bezoeken aangenomen had, ofschoon zij er níet aan dacht er heen te gaan, dan kan de gevoeligheid van haar geweten zo overdreven lijken, dat iemand er licht toe komt te twijfelen, of Catharina werkelijk geheel eerlijk was, wanneer zij zich de ergste van alle zondaars noemde. Zelfs Raimondo van Capua moest erkennen, dat hij somtijds een dergelijke twijfel heeft gevoeld. Maar tenslotte leerde hij begrijpen dat Catharina volmaaktheid en onvolmaaktheid mat met een maat, die gewone mensen niet kennen. Alleen God is volmaakt. Dat had zij in haar verschijningen mogen zien, en alles wat niet God is, is onvolmaakt. Wanneer zij sprak alsof zij geloofde, dat haar zonden de schuld waren van de ellende in de heilige Kerk en in heel de wereld, meende zij dat met bloedige ernst. Vanzelf wist zij heel goed dat honderdduizenden andere zielen ook voldoende zondig waren om dezelfde ellende over de wereld en over de Kerk te brengen. Maar het kwam haar niet toe hen te oordelen: zij moest zichzelf oordelen. Dit is het communisme in de gemeenschap der heiligen: evenals de verdiensten van de heiligen verzameld liggen in de schatkamer van de Kerk, opdat alle arme en zwakke zielen deelachtig worden aan deze rijkdom, zo verarmen ook de zonden van de gelovigen op geheimzinnige wijze heel de christenheid. Onze generatie, die heeft beleefd hoe de afgrijselijkheden van de oorlog en van de concentratiekampen zowel neerkwamen op schuldigen als op hen die menselijkerwijze gesproken het alleronschuldigst waren, behoorden het dogma van de Kerk, dat wij deel hebben aan de verdiensten van alle heiligen en aan de schuld van alle zondaars, gemakkelijker te verstaan dan onze voorvaderen, die zelfs heel naïef geloofden dat persoonlijk succes de beloning voor persoonlijke verdienste was.*
Bij een vulcanische uitbarsting vloeien de stromen van gloeiend magma over de kraterranden uit, terwijl steenblokken en wolken van gloeiend witte gassen in de lucht geworpen worden. Een plotseling inzicht in de structuur van iemands eigen ziel kan komen als een vulcaanuitbarsting. Na enige tijd wordt de lava koud en verhardt om vruchtbare aardbodem te worden, waar wouden en boomgaarden groeien of om te blijven liggen als een zwarte en dorre woestenij, al naargelang de omstandigheden. Maar jarenlang na de uitbarsting kunnen wolken van fijn stof zweven in de luchtstromen hoog daarboven, onzichtbaar, tenzij bij bepaalde sterke belichtingen. In de ogen van de heiligen zullen de stofwolken van de kleine zonden die wij ternauwernood bemerken, altijd zichtbaar zijn in de gloed van het licht van boven.

** De lezer gelieve te bedenken dat, waar in dit boek gesproken wordt over „onze voorvaderen", de schrijfster een Noorse is.*
(Noot van de uitgever.)

Hoofdstuk 12

Tussen het pausdom en Bernabo Visconti, tiran van Milaan, was er vijandschap geweest vanaf de dag waarop Bernabo aan de macht kwam, ofschoon er, tussen de perioden van openlijke oorlog door, tijden geweest waren waarin de partijen de ontwikkeling van de toestand onder een soort gespannen wapenstilstand afwachtten. Toen de legaten van Innocentius VI in 1361 met de banbul aankwamen, dwong Bernabo hen ze op te eten met perkament, zilversnoer, loodzegel en al, en overstelpte hen met beledigingen van zo grove aard, dat de aartsbisschop van Milaan een poging deed hem terecht te wijzen; iets waar de prelaten van zijn gebied uiterst ongaarne aan begonnen, want als hij zijn buien van waanzinnige razernij kreeg, spaarde Bernabo niemand, priesters noch leken, mannen noch vrouwen. Zo schreeuwde hij de aartsbisschop toe: “Op mijn eigen grond ben ik

zelf én paus én keizer, en God bovendien, want hier kan God niets doen zonder verlof van Bernabo."
Zijn tijdgenoten waren door alles wat zij dagelijks te zien kregen aan wrede straffen, die schuldigen en onschuldigen troffen, en door alles wat zij hoorden over geweldplegingen, ongerechtigheid en wraaklust van grote en kleine tyrannen, vrij gehard, maar de wreedheid van Bernabo kwam hun niettemin satanisch voor. Bernabo was een geweldig jager, en hij had zijn vijfduizend jachthonden in kwartier gedaan bij zijn vertrapte onderhorigen. Ook de kloosters op zijn gebieden moesten hun deel van de meute herbergen. Als de dieren stierven, liet hij de ongelukkige bewakers geselen en knuppelen, somtijds ten dode toe. Om zijn jachtwetten te handhaven liet hij boeren en burgers, die ervan verdacht werden ze te overtreden, folteren, blind maken of vermoorden.
Hij vreesde God noch mensen, maar vertrouwde op zijn geslepen arglistigheid in de politiek en op zijn kracht als legeraanvoerder, overtuigd dat hij alle finesses en knepen van de krijgskunst kende. Zijn broer, Galeazzo, heer van Pavia, was even verdorven, maar minder begaafd. Zijn vrouw, Beatrice della Scala uit Verona, was zeer werelds en had bijna even weinig hinder van moraal als haar heer echtgenoot.
Toen Urbaan V tot paus gekozen was, liet Bernabo zijn gezanten zijn gelukwensen overbrengen; dit was slechts een hoofs gebruik dat alle christen-vorsten volgden. Maar de paus herinnerde de gezanten er aan, dat hun heer in de ban was en niet op nieuw in de Kerk kon worden opgenomen, tenzij hij zijn zonden betreurde en stappen deed om de roverijen en ongerechtigheden die hij tegen de pauselijke stoel had gepleegd, goed te maken. Toen Bernabo geen notitie nam van 's pausen klachten, verklaarde de paus als heerser van de pauselijke staat Bernabo Visconti de oorlog en wist een verbond te sluiten tegen hem. Hij nodigde de Duitse keizer, de koningen van Hongarije en Frankrijk en koningin Giovanna van Napels uit tot deelgenootschap in het offensief en defensief verbond.
Bernabo Visconti rekende op de toenemende verbittering bij de Italiaanse onderdanen van de paus over de willekeur der Franse legaten, die voor hem de pauselijke staat kwamen besturen. Nu was het op vele plaatsen tot ziedende haat gekomen; er was niet veel meer nodig om de stadstaten en de provincies die vazallen van Rome waren, tot opstand te brengen en tot afwerping van het juk, dat ondragelijk was geworden tijdens de afwezigheid der pausen in Avignon. In 1371 had de nieuwe pauselijke legaat, Pierre d'Estaing, Perugia genomen. De Toscaanse republieken, die omgeven waren door provincies van de pauselijke staat, vreesden voor hun onafhankelijkheid. Visconti was niet precies een gemakkelijke bondgenoot, maar zou de coalitie aan wier hoofd de paus stond, erin slagen Bernabo Visconti een ernstige nederlaag toe te brengen, dan kon hun eigen situatie allicht meer dan moeilijk worden.
Eerst in het jaar 1372 schreef Catharina een brief aan de kardinaal-legaat d'Estaing, die nu in Bologne was. "Aan de zeer geliefde en eerwaardige Vader in de zoete Jezus Christus schrijf ik, Catharina, de dienaresse en slavinne van de dienaren Gods, in Zijn dierbaar bloed, uit aandrang u te zien gebonden (legato) worden met de banden van de liefde, zoals gij door uw plichten in Italië zijt gebonden… Deze tijding was voor mij een grote vreugde, want ik ben er zeker van dat gij veel kunt doen voor de eer van God en het welzijn van de Kerk... Ik zou wensen u door de banden der liefde gebonden te zien, want gij weet dat zonder liefde de genade niets kan doen in u en in onze naaste."
Op doordringende wijze spreekt zij tot d'Estaing over de liefde, die de band is tussen de ziel en haar Schepper, tussen God en het mensengeslacht; de liefde, die de mens-geworden God aan het kruis nagelde. Slechts de liefde is in staat te verzoenen bij onenigheid, te verenigen die gescheiden zijn, rijk te maken die arm zijn aan deugd, want de liefde zal leven geven aan alle andere deugden, vrede stichten, oorlog beëindigen, geduld, sterkte en volharding verlenen in alle goede en heilige werken.
"Zij wordt nooit gerechtigheid, zij laat zich niet scheiden van de liefde tot God en onze naaste, niet door lijden of onrechtvaardigheid, niet door spot of krenkingen, zij laat zich niet aan het wankelen brengen door ongeduld en ook niet door de vreugden en genietingen die deze onechte wereld ons aanbiedt".
"Ik verlang," schrijft de jonge Mantellata aan de kardinaal, "dat gij u laat binden door deze banden, dat gij zulk een liefde hebt, dat gij luistert naar de zoete Waarheid Zelf, die uw weg heeft

uitgestippeld, die u uw leven, uw vorm, uw regel heeft gegeven, en u de leerstukken van de waarheid geleerd heeft." Zij beveelt hem uit alle macht te werken aan de uitroeiing van de schandelijkheden en de ellende waar de wereld vol van is, en die te wijten zijn aan de zonden die gedaan worden en die Gods naam beledigen. Hij moet de macht, die de plaatsbekleder van Christus op hem heeft overgedragen, gebruiken zoals zij zegt, zonder liefde kan hij zijn plicht niet doen. Maar om God van ganser harte te beminnen, moet men alle liefde tot zichzelf en alle toegeeflijkheid aan het egoïsme en aan de wereld uit het hart rukken. Want deze twee soorten liefde zijn tegenstellingen, zodat de eigenliefde ons scheidt van God en van onze naaste; de ene liefde brengt ons het leven, de andere de dood, de ene licht en de andere duisternis, de ene brengt vrede, de andere oorlog. De eigenliefde doet het hart zo samenkrimpen dat het niet eens onszelf of de naaste kan bevatten. Zij baart slaafse vrees, die iemand hindert zijn plicht te doen, hetzij uit onverstand of uit angst zijn plaats in de wereld te verliezen. Dan raadt Catharina de kardinaal zich te sterken in de zoete Jezus Christus, zich met ijver te bezielen en de banier van het heilig kruis op te richten. Zij ondertekent deze brief op dezelfde wijze als al haar andere brieven: "Dolce Gesù, Gesù Amore".
In een andere brief neemt zij hetzelfde onderwerp op: "Een ziel die aan slaafse vrees lijdt, kan niets verrichten dat waarachtig is, in wat voor omstandigheden zij zich ook bevindt, of het kleine dingen geldt of grote. Zij zal altijd schipbreuk lijden en nooit volbrengen wat zij heeft aangevangen; hoe gevaarlijk is deze vrees. Zij houwt de armen af van de heilige aandrang, zij maakt iemand blind, zodat hij de waarheid zien noch kennen kan. Deze vrees wordt geboren uit de blindheid van de eigenliefde, want zodra een redelijk schepsel (dit betekent in de taal van Catharina: een mens) zichzelf bemint met zinnelijke eigenliefde, begint het te vrezen, en de oorzaak van deze vrees is dat het schepsel zijn hoop en liefde heeft gesteld op broze dingen, die geen substantie of vastheid hebben en voorbijvaren als de wind". Zij bidt hem in de leer te gaan bij het vlekkeloze Lam dat noch de boosheid van de Joden, noch die van de duivel, noch schande of hoon of beledigingen vreesde, dat niet terugweek voor de schande van de kruisdood. "Zoek niets anders dan de ere Gods en het heil der zielen en de dienst aan de beminde Bruid van Christus, de heilige Kerk... Christus die de Wijsheid des Vaders is, ziet wie er deel neemt aan Zijn bloed, en wie door eigen schuld dit niet doet, en omdat dit bloed is uitgegoten over allen, lijdt Hij omwille van al degenen die weigeren eraan deel te nemen. Het was deze dorst (alle zielen te mogen verlossen), die Zijn lijden uitmaakte vanaf Zijn geboorte tot Zijn dood, maar toen Hij Zijn leven had gegeven, werd dit daarom nog niet het einde van Zijn dorst; alleen de dorst was niet langer meer een kruis. Vat moed," roept zij, "handel als een man. Is het niet betreurenswaardig, dat wij in oorlog zijn met God door de talloze zonden die grote en kleine volken bedrijven, en door de opstandigheid tegen Zijn heilige Kerk, dat wij onder de wapenen zijn tegen elkander, waar alle gelovigen zich behoorden voor te bereiden op de strijd tegen de ongelovigen en de valse christenen." En haar laatste woord aan de kardinaal is: "Vrede, vrede, vrede, liefste vader, denk aan u zelf en alle anderen, en beweeg de Heilige Vader zich bezorgd te maken over de verwoesting van de zielen liever dan over de verwoesting van de steden, want voor God zijn zielen meer waard dan steden."
Pierre d'Estaing was een van de beste legaten die naar Italië kwamen en hij nam de raadgevingen die zij hem gaf ter harte, raadgevingen van een jonge vrouw, die het volk voor een heilige was gaan houden, door God toegerust met bijzondere genade en macht. Nadat hij Bernabo Visconti overwonnen had, sloot hij vrede met hem en doordat hij de souvereiniteit van het huis Este in Ferrara erkende, won hij het voor de Heilige Stoel als vazallen onder de paus, wien zij een jaarlijks tribuut verschuldigd waren, Intussen was de vrede met Milaan niet van lange duur, en in 1374 werd kardinaal d'Estaing teruggeroepen. In zijn plaats werd Guillaume de Noëllet als legaat naar Bologna gezonden. Deze was in veel mindere mate een waardig prelaat.
Nog terwijl d'Estaing in Italië was, was het land trouwens genoodzaakt geweest nog een vertegenwoordiger van het pauselijk bestuur te ontvangen, Gerard du Puy, abt van Marmoutiers, neef van paus Gregorius XI. Hij had de heilige Birgitta gekend. Het schijnt dat hij graag de vriendschap van de Siëense zienster wilde winnen. Haar brief aan de nuntius is namelijk geschreven als antwoord op een brief die hij haar zond. Zij uit haar dankbaarheid, omdat hij zich een zo nietswaardig en ellendig schepsel als zij herinnerd heeft, maar dan gaat zij over tot haar antwoord

op zijn vragen: “Met betrekking tot uw eerste vraag betreffende onze beminde Christus op aarde (de plaatsbekleder van Christus), geloof ik en ben ik overtuigd, dat Hij er goed aan deed in Gods ogen, zo hij zich haastte twee dingen die de Bruid van Christus in het ongeluk storten, te verbeteren. Het eerste is zijn al te grote liefde en bezorgdheid voor zijn verwanten. Aan dit misbruik moet ineens en overal een einde komen. Het andere is zijn overdreven mildheid, die daaruit voortkomt, dat hij al te toegeeflijk is. Ach, dit is de oorzaak van de corruptie bij die ledematen, welke nooit flink terechtgewezen worden. Onze Heer verafschuwt meer dan wat ook drie weerzinwekkende ondeugden: hebzucht, onkuisheid en hoogmoed. Zij heersen in de Bruid van Christus, dat wil zeggen in de prelaten, die slechts genietingen, faam en rijkdom zoeken. Zij zien dat de zielen die aan hun zorgen toevertrouwd zijn, door de demonen uit de hel van hen worden weggesleept, en dat verontrust hen niets, omdat zij wolven zijn en handel drijven met de goddelijke genade. Hier is strenge rechtvaardigheid van node om hen te tuchtigen. Want overdreven barmhartigheid is hier inderdaad de ergste wreedheid. Om zulk kwaad te helen is het noodzakelijk, dat rechtvaardigheid met barmhartigheid samengaat. Niettemin is zij vol hoop dat de Bruid van Christus haar schoonheid zal bewaren, ook al wordt zij vervolgd, wanneer zij zich bevrijdt van de misbruiken die haar tot in de grondvesten toe ontstellen. Wat haar zelf betreft, zijn arme, onwaardige, kleine dochter, zij is bereid zijn zondenlast op zich te nemen. “Te zamen zullen wij uwe zonden en de mijne verbranden in het vuur der beminnelijke liefde, die ze verteren zal.” Zij geeft hem de raad zijn zonden oprecht te betreuren en bidt hem te werken niet slechts voor het tijdelijk welzijn van de Kerk — het is zeker dat ook dit belangrijk is — maar bovenal gaat het erom deze wolven, duivels in mensengedaante, die aan niets anders denken dan hun zondige genoegens en hun misdadige praalzucht, uit de schaapstal te verdrijven. Tenslotte bidt zij om verschoning voor haar vrijmoedigheid en vraagt om zijn gebed.

Maar Gerard du Puy stuurde zoals hij van wal gestoken was, en bleef de Italianen tergen tot steeds groeiende verbittering. Hij was zelf een duidelijk voorbeeld van het nepotisme van Gregorius, dat Catharina in haar brieven zo openhartig had gelaakt. De helm zou hem beter gestaan hebben dan de mijter, maar met de protectie van zijn oom bood de Kerk hem de beste carrière. Het was hoofdzakelijk zijn schuld dat een weinig later de oorlog uitbrak tussen Firenze en de pauselijke stoel. In 1375 werd hij kardinaal, en in 1377, toen het schisma uitbrak, koos hij partij voor Robert van Genève tegen de ware paus en stierf als scheurmaker.

In de winter 1373-1374 kwam het weer tot openlijke vijandschap tussen de paus en de Visconti's. Hun misdaden tegen de geestelijkheid en het kloostervolk in het aartsbisdom Milaan waren zo grof, dat het opperhoofd der kerk genoodzaakt werd in te grijpen. Maar nu werd Catharina's invloed op alle zaken waar godsdienst en politiek in elkander waren gevlochten zo erkend, dat Bernabo Visconti, toen hij zijn gezanten naar Siëna stuurde om te trachten de gunst van de republiek voor zich te winnen, order had gegeven dat zij ook contact zouden zoeken met de verversdochter en zo mogelijk haar steun verwerven. Catharina zond een antwoord-brief, op schrift gezet door Neri di Landoccio. Zij spreekt de in de ban geslagen tyran aan als haar eerwaardige vader in de beminnelijke Jezus Christus en smeekt hem terug te keren en deelachtig te worden aan het bloed van Gods Zoon. Kan een hart zo verstokt zijn dat het zich niet laat bewegen, wanneer het de liefde ziet, die de Goddelijke Goedheid het toedraagt? “Liefde, liefde, liefde, en denk er wel aan dat gij bemind werdt voor gij geboren waart. Want God, die zichzelf ziet, bemint hevig de schoonheid van Zijn schepsel, en Hij schiep het omdat Zijn liefde zonder grenzen is, om het een eeuwig leven te geven en het te doen genieten van de onzegbare zaligheid die Hij zelf bezit.”

Geen macht is waard dat men haar bezit, behalve de macht over de eigen ziel. “Deze stad is zo sterk, daarin is men zo machtig dat noch duivelen, noch mensen haar in kunnen nemen zonder dat men erin toestemt.” De ziel ontvangt deze sterkte van het smetteloze Lam, Jezus Christus, en Catharina gebruikt al haar vurige welsprekendheid om de tyran te herinneren aan het offer van de Zaligmaker voor alle mensen op het bloedig kruis. Maar de Kerk heeft de sleutel tot het bloed, daarom is hij, die zich van de plaatsbekleder van Christus scheidt of tegen hem ín opstand komt een dwaas. “Daarom bid ik u dat gij niet langer voortgaat een oproermaker tegen hem te zijn, die uw hoofd is. Luister niet naar wat de duivel fluistert, als zoudt gij moeten strijden tegen de slechte

herders binnen de Kerk... Onze Zaligmaker wil dat niet hebben." Hij alleen heeft het recht zijn onwaardige bedienaren te vonnissen — wij moeten niettemin voortgaan ons tot hen te wenden om de sacramenten te ontvangen wier bediening God heeft overgelaten aan Zijn Kerk, om wille onzer zaligheid. Catharina die bereid was zich met ziel en lichaam over te geven aan pijn en dood, indien God haar wilde aannemen als zoenoffer voor de hervorming der Katholieke Kerk, geloofde even vast en zeker als de heilige Birgitta — en alle heiligen — dat er buiten de Kerk geen zaligheid is, indien een mens uit vrije wil zich buiten haar plaatst. De zorg voor de oorspronkelijke schoonheid van de Bruid van Christus, het verlangen de Kerk gezuiverd te zien van alles waarmee haar onwaardige bedienaren haar besmeurd hadden, werd meer en meer de kern zelf van Catharina's strijd om een volkomen vereniging met Jezus Christus te bereiken.
Haar brief aan Bernabo Visconti sluit met een hartstochtelijke aansporing gehoor te geven aan de oproep van de Heilige Vader tot een kruistocht tegen de ongelovigen. Gregorius XI had de christenvorsten van Europa opgeroepen tot de heilige oorlog tegen de Islam, die alle oude christenlanden in Klein-Azië, Afrika en zelfs delen van de zuidwestelijke hoek van Europa veroverd had. Nu stonden de ongelovigen aan de Bosporus en bedreigden Byzantium; het leek ernaar dat het slechts een kwestie van jaren zou zijn, of het Constantinopel der patriarchen zou hetzelfde lot ondergaan als de geboortesteden van St. Paulus, St. Athanasius en St. Augustinus, en de halve maan, die reeds eeuwen lang over de geboorteplaats en het graf van Christus had gewaaid, zou steeds verder de christen-wereld binnenrukken.

In de negentiende eeuw was een zekere school geschiedschrijvers geneigd de kruisvaarders voor te stellen als bloeddorstige barbaren. Bijgelovige voorstellingen en zucht tot plunderingen bewogen hen de oorlog te verklaren aan een voortrukkende hogere cultuur. Ongetwijfeld was het zo, dat vele christen vorsten en ridders die het kruis grepen en over zee en land trokken om tegen de "ongelovige honden" te strijden, dikwijls huis hielden als barbaren. Evenzo is het zeker, dat de materiële cultuur in Europa in de middeleeuwen primitiever was dan de materiële cultuur der Oosterlingen, dat wil zeggen de cultuur van de boven-klas in de Oosterse landen. Dat het bestuur dezer Oosterlingen, landen, die onder het Oost-Romeinse Imperium dicht bevolkt en rijk geweest waren, tot woestenijen maakte ondanks de grotere bekwaamheid dezer Oosterlingen in wetenschap, kunst en handwerk, was vermoedelijk volgens de opvatting van deze geschiedschrijvers, voor de beschaving van even weinig belang als het voor Catharina was. Voor haar waren zij slechts vijanden van het kruis: waar zij heersten werden christen-mannen en -vrouwen tot slaaf gemaakt naar ziel en lichaam. Birgitta van Zweden kon er zich met kracht tegen keren, dat onbehouwen en verdorven soldaten uitgestuurd werden om het graf van Christus te bevrijden; als het erop aan kwam was zij vrouw en moeder van krijgers geweest en kende uit eigen ervaring niet weinig van toestanden, die de maagd van Siëna wel gezien had tijdens haar leven maar waardoor zij zich niet wilde laten afschrikken. Zij was beter dan Birgitta op de hoogte van de plunderingen van de Oosterse piraten langs de kusten van Italië en langs alle kusten van de Middellandse zee, zij kende het lot van de gevangen christenen in de slavernij bij de Mohammedanen. Het kwam Catharina voor dat het, wanneer een woesteling van een krijgsman het kruis nam om die ongeluksvloed te stremmen, een stap was die met de genade Gods het begin van zijn bekering kon worden. Daar de oorlogsvlammen zich over steeds grotere gedeelten van haar bemind Toscane en heel Italië verspreidden, redeneerde Catharina, eenvoudig genoeg: waar deze mannen, vorsten, condottieri en gewone mensen, zo op strijd belust waren, waarom zouden zij zich dan niet keren tegen de ongelovigen en hen die Christus en de christenen vervolgden, in plaats van broederoorlog te voeren tegen hun medechristenen ?
Catharina zond ook een brief aan Beatrice della Scala, Bernabo's trotse vrouw. Weer schrijft de seraphijnse maagd over de onwerkelijkheid van alle wereldse dingen, die tenslotte iemands ziel tot een niets maken. Zij schrijft hoe gelukkig degenen zijn, die werkelijke dingen beminnen: God en het bloed van Christus. Het schijnt dat Catharina van plan geweest is zo mogelijk persoonlijk Milaan te bezoeken, om te werken aan de verlossing der zielen van dit zondig echtpaar. Intussen is er van haar reis naar Milaan nooit iets gekomen.

In de lente van 1374 werd Catharina naar Firenze geroepen. De Dominicaner-orde zou in deze stad eerst in de zomer haar generaal-kapittel houden, en zij kreeg bevel daarheen te komen. Blijkbaar was de faam van de Siëense Mantellata de hoogste gezagdragers der orde ter ore gekomen en over die faam waren de meningen verdeeld. Was zij een heilige of was zij een huichelaarster en bedriegster? De generaal der orde, Fra Elia van Toulouse, had besloten dat hij nu zelf eens wilde zien wat soort mens zij was, die Catharina Benincasa.

Hoofdstuk 13

Catharina en haar reisgezelschap, waaronder enkele van de intiemste vriendinnen uit de Mantellaten, trokken langs de door oorlog geteisterde dorpen. Het huis Salimbeni voerde strijd tegen zijn eigen landgenoten. De Siëners hadden de roofridder Andrea di Niccolo Salimbeni gevangen genomen en terechtgesteld te zamen met zestien leden van zijn bende. Uit wraak grepen zijn verwanten naar de wapenen en de dorpen in de omtrek van Siëna moesten er voor boeten. Daarbij was ook de vreselijke landplaag, de builenpest, weer opgedoken. De sterfte bereikte haar hoogtepunt eerst later in de zomer, maar in Firenze stierven reeds mensen aan de pest toen Catharina en haar gezelschap in de stad aankwamen. Dat was omstreeks de twintigste Mei.
Op het generaal-kapittel schijnt niets tegen Catharina te zijn aangevoerd, ofschoon we weinig van de verhandelingen weten. Zij kreeg meerdere vrienden in Firenze, de rijke en machtige Niccolo Soderini, de kleermaker Francesco Pippino en zijn huisvrouw, Monna Agnese, met wie zij later in geregelde briefwisseling staat. Maar de voornaamste gebeurtenis die tijdens Catharina's eerste oponthoud in Firenze gebeurde, is de ontmoeting met Raimondo van Capua. Volgens de laatste onderzoekingen schijnt het vast te staan, dat zij hier elkander voor het eerst ontmoetten, ofschoon Raimondo van zelf reeds veel over Catharina gehoord had. Van het begin af had hij naar de verhalen over haar nogal met scepsis geluisterd, en bij de eerste kennismaking dacht hij er blijkbaar geen ogenblik aan alles wat zij vertelde voor goede munt aan te nemen. Niet dat hij ooit twijfelde aan haar goede trouw, maar kon een jong en ongeletterd meisje wel altijd onderscheid maken tussen ware openbaringen, eigen fantasieën en begoochelingen van de duivel?
Catharina hield zich ogenblikkelijk aan Raimondo. Zij was er zeker van dat dit de biechtvader was, die Onze Lieve Vrouw beloofd had haar te geven. Hij zou nu verplaatst worden naar Siëna en daar lector worden in het Dominicanenklooster, en toen de trouwe Tommaso della Fonte zich terugtrok als Catharina's geestelijke leider, gaf hij de vier banden dagboeken over Catharina, die hij vanaf 1358 gevoerd had, aan zijn opvolger. Ongetwijfeld was de oudere Dominicaan met zijn dieper inzicht beter geschikt voor een uitzonderlijk phenomeen als Catharina. Onder andere toonde hij een beter begrip voor haar aandrang vaker de sacramenten te ontvangen — iets dat Fra Tommaso haar niet had durven veroorloven. Voor Catharina's contacten met mannen en vrouwen die het lot van landen en volkeren in handen hadden, was het voorzeker ook van belang dat zij te rade kon gaan bij een man met Fra Raimondo’s achtergrond, al was het dan ook, zelfs waar het over dergelijke zaken ging, meestal Catharina die vanuit haar ingevingen besliste wat zij zou doen en Raimondo te verstaan gaf, welke opdrachten zij meende dat hij uit te voeren had.

Raimondo della Vigne was afkomstig uit een oud voornaam geslacht in het koninkrijk Napels. Hij was geboren in Capua rond 1330, zodat hij naar de maatstaf van die tijd een man van gevorderde leeftijd was, toen Catharina hem leerde kennen. Als kind was hij waarheidslievend, rein en vroom geweest, en hij had altijd de Moeder Gods bijzonder teder bemind en geëerd. Hij was nog heel jong toen hij intrad bij de orde der Dominicanen, waar hij een voorbeeld werd voor zijn medebroeders. Zijn oversten in de orde gaven dan ook Fra Raimondo verschillende belangrijke opdrachten toen hij nog zeer jong was. Ondertussen had hij zich een grondige theologische kennis verworven en hij was bekend om zijn vlekkeloos leven en diepe godsvrucht. In 1363 werd hij benoemd tot biechtvader bij de Dominicanessen in Montepulciano. Terwijl hij daar was, schreef Raimondo een levensgeschiedenis van de heilige Agnes, een zuster uit dat klooster, die in 1307 gestorven was, beroemd door de wonderen die zij tijdens haar leven en na haar dood gedaan had. Haar

ongeschonden lichaam rustte nu in de kloosterkerk. Van Monte Pulciano werd Raimondo naar Rome geroepen om rector te worden van het nonnenklooster bij Santa Maria Sopra Minerva, doch kort daarna verzocht hij van deze post ontheven te worden; hij wilde graag heel zijn leven wijden aan de zielzorg onder mannen. In 1374 werd hij als lector naar het klooster der broeders in Siëna gezonden en daar de boetzusters van de derde orde altijd onder leiding van de broeders hadden gestaan, werd Raimondo de biechtvader van Catharina. Zijn beminnelijk karakter, dat slechts ontsierd wordt door een zekere angstvalligheid en besluiteloosheid, blijkt uit iedere regel van het boek, dat hij over Catharina heeft geschreven, de vrouw, die hij bemind had als zijn moeder en dochter in Christus en geëerd als de uitverkoren bruid van zijn beminde Meester. Nauwgezet tot het uiterste, geleerd en ervaren als zielzorger, onderwerpt hij al het materiaal dat hij verzamelen kon aan de strengste bronnen-critiek; hij is vastbesloten zijn onderwerp te behandelen op een wijze, die Catharina waardig is. Op deze wijze zou hij het nageslacht een der boeiendste geschiedenissen geven van een vrouwenleven; een rijke en stralende natuurlijke begaafdheid, die zich op een uitzonderlijke wijze ontwikkelt onder de invloed der heiligmakende genade.

De banden tussen Catharina en Raimondo moeten nog sterker geworden zijn, wijl zij beiden van de dag af dat zij in Siëna terugkeerden, tot voortdurende zelfopoffering werden geroepen. Zij kwamen in een stad, die zwaar getroffen was door de grote volksgesel, de pest. Catharina's broer Bartolommeo had haar vanuit Firenze vergezeld, mogelijk omdat hij het plan Florentijns burger te worden had laten varen, — goede zaken had hij er blijkbaar niet gedaan — of ook, omdat hij zijn oude moeder en enkele van zijn kinderen die hij bij Lapa had achtergelaten, wilde weerzien. Maar Bartolommeo keerde slechts in zijn geboortestad terug om er te sterven aan de pest. Behalve deze zoon verloor de arme oude Lapa een dochter, die Lisa heette. Zij moet ouder geweest zijn dan Catharina, maar was ongetrouwd en wordt overigens nergens genoemd in de geschiedenis van haar zuster, zodat er mogelijk naar lichaam of geest iets aan haar mankeerde. Acht van Lapa's kleinkinderen stierven ook aan de pest. Catharina verzorgde de lijkjes, terwijl zij zuchtte: “Deze kinderen zal ik tenminste nooit verliezen.” Zij moet ernstige redenen hebben gehad voor haar vrees, dat het met haar broers niet goed stond. Stefano stierf omstreeks die tijd in Rome. Tegenslag schijnt Benincasa in Firenze verbitterd te hebben en uit enkele woorden in een van Catharina's brieven aan hem, kan men besluiten dat zijn huiselijk leven verre van gelukkig was.
De pest teisterde Siëna vreselijk; ongeveer een derde deel der inwoners schijnt er aan gestorven te zijn. Zoals zovaak bij zulke rampspoeden, toonden de priesters en de monniken zich van hun beste kant; velen zelfs, die werelds en onverschillig geweest waren zolang zij in vrede en voorspoed leefden, begonnen nu aan hun heilige verantwoordelijkheid te denken en waagden tussen afgrijselijke en jammervolle tonelen hun leven om zieken te verplegen, stervenden de laatste sacramenten toe te dienen en de doden te begraven.
Onvermoeibaar ging Catharina van hospitaal tot hospitaal, huis in huis uit waar zieken lagen, om hen te verplegen, voor hen te bidden, hen te troosten, de lijken te wassen en te kleden voor de teraardebestelling. Dag en nacht bewoog zij zich tussen de slachtoffers van de pest, gewapend met een kleine riekende kruik die tegen besmetting door de verpeste lucht moest beschermen, en een handlantaarn.
De Dominicanen werkten dapper totdat zij bijna neervielen van vermoeidheid. Heel de dag door ging Raimondo van sterfbed naar sterfbed, maar van tijd tot tijd moest hij even op verhaal komen. Dan ging hij naar het Misericordia-hospitaal, waar hij een goede vriend gevonden had in rector Messer Matteo Cenni Fazi. Hier kon hij wat rusten ofschoon hij altijd paraat was, wanneer Messer Matteo hem kwam halen voor een van de armen in het hospitaal, die de diensten van de priester nodig had. Maar op zekere morgen, toen Fra Raimondo van huis gegaan was na de mis der Conventuelen en even stilhield bij het hospitaal om te vragen hoe alles er bijstond, ontmoette hij enkele van de broeders, die kwamen aandragen met Messer Matteo; hij scheen reeds stervende te zijn. Raimondo kwam mee binnen, zag dat zijn vriend te bed gelegd werd en hoorde zijn biecht. Maar het sneed hem door de ziel te zien hoe erg de zieke er aan toe was; de geneesheren beschouwden dit geval als hopeloos. Raimondo begaf zich naar zijn werk maar hij was zeer

bedroefd en bad bij zichzelf, dat God het leven van een man, die van zoveel nut was voor zijn medemensen, sparen mocht. En zodra hij maar de kans had, ging hij weer terug naar Casa della Misericordia en ontmoette Catharina die er juist vandaan kwam. De uitdrukking op haar gelaat was als steeds, blij en rustig, en in zijn droefheid wendde Raimondo zich tot haar met bittere verwijten: “Moeder, wilt gij die man van wie wij zoveel houden en die zoveel goed doet, laten sterven?” Catharina schudde het hoofd: “Wat zegt gij toch? Gelooft gij dat ik ben als God en een sterfelijk mens van de dood kan redden?” Maar Raimondo bleef even bitter: “Dat kunt gij zeggen aan wie het geloven wil, maar niet aan mij, want ik ken uw geheimen. Ik weet heel goed dat gij van God alles krijgt waarom gij in het binnenste van uw hart bidt.” Catharina glimlachte: “Verheug u dan, want deze keer zal hij niet sterven.”

Raimondo ging weer binnen, en daar zat Messer Matteo in zijn bed en at een stevig middagmaal, groenten en rauwe uien; niet precies het juiste diëet voor iemand die bezig is te sterven aan de pest. En nu vernam Raimondo dat Catharina gekomen was en reeds uit de gang buiten het ziekenvertrek had zij hardop en vrolijk geroepen: “Opstaan, Messer Matteo, opstaan, er is nu geen tijd om in bed te liggen en te luilakken.” Plotseling voelde toen Matteo dat zijn pijnen en de koorts verdwenen. Hij sprong op en ogenblikkelijk keerde Catharina om en vluchtte, schuchter, wijl allen zich verwonderden en haar bedankten. Toen hij zijn eten op had, stond Messer Matteo op, gezond en fris, en ging ogenblikkelijk terug naar zijn werken van barmhartigheid in het hospitaal.

Nu was Messer Matteo er vroeger reeds getuige van geweest, dat Catharina, als door een wonder, leven en gezondheid teruggegeven had aan mensen die stervend schenen. Maar Raimondo beleefde deze zomer haar uitzonderlijke macht voor de eerste maal.

Er was een oude kluizenaar die men slechts kende als Fra Santo. Toen de pest hem aantastte, liet Catharina hem uit zijn kluis buiten de stad overbrengen naar Casa della Misericordia, maar hij was er bijzonder ellendig aan toe. Catharina zei tot hem: “Wees maar niet bang, gij zult nog niet sterven.” Hij scheen echter maar steeds erger te worden en zij zei dat al zijn vrienden voor hem moesten bidden. Doch zij ging maar voort tot hem te fluisteren: “Gij zult nog niet sterven.” Toen de doodstrijd aanving, zei zij hem zacht in het oor: “Gij zult nog niet sterven.” De doodsstrijd was van buitengewoon lange duur, maar tenslotte beval Catharina de bewusteloze Fra Santo: “Ik beveel u in de naam van Onze Heer Jezus Christus, sterf niet.” Ogenblikkelijk was het of de ziel die streed om het lichaam te verlaten, terugkeerde; Fra Santo ging overeind zitten in het bed en vroeg om eten. Later vertelde hij zijn vrienden wat Catharina hem toegefluisterd had en dat hij vandaag nog leefde, omdat Catharina hem in Jezus’ naam bevolen had te leven.

De karren ratelden door de straten van Siëna dag en nacht, vol blauwzwarte lijken. Men vond dat de pest deze keer nog vervaarlijker was dan laatst. Zij sloeg op de mensen neer als de bliksem: een mens kon 's morgens opstaan, ogenschijnlijk volkomen gezond, en ‘s avonds dood zijn. Zij was ook besmettelijker. De lucht zelf scheen geladen van smetstof: men kon de pest krijgen zonder in de nabijheid van een zieke te zijn geweest; naarmate de paniek toenam waren er ook veel priesters en monniken, die de moed verloren en buiten de stad vluchtten. Raimondo en zijn trouwe makkers moesten nog harder werken dan tevoren. Maar hij rekende erop “dat Christus sterker is dan Galeen en de genade sterker dan de natuur”. Hij verzorgde dus zonder angst de zieken, want de ziel van de naaste is meer waard dan iemands eigen leven.

Op zekere nacht echter, toen hij wilde opstaan en zijn brevier bidden na enkele uren te hebben geslapen, voelde hij een stekende pijn in de lies. Toen hij de plaats aanraakte, voelde hij een verharding: het zekere teken van de builenpest. Ontzet van schrik zonk hij op zijn bed neer en lag verlangend te wachten op de dageraad om bij zijn “mamma” hulp te zoeken. De koorts en de barstende hoofdpijn kwamen daar nog bij, maar hij probeerde toch zijn officium te bidden. Eindelijk werd het morgen, hij riep een van de broeders en met diens hulp kon hij zich naar het huis van Catharina slepen. Zij was niet thuis, en Raimondo die zich niet meer bewegen kon, werd naar een bed geleid en ging liggen, terwijl hij de mensen in huis verzocht Catharina te gaan zoeken. Zodra zij binnenkwam, viel zij op haar knieën, bedekte zijn voorhoofd met haar hand en begon geluidloos te bidden. Raimondo zag op naar de extatische vrouw en dacht: zij verkrijgt, dat óf mijn lichaam óf mijn ziel gezond wordt. Hij voelde zich bar ellendig en dacht: nu komt het vreselijke

braken, dat aan de dood voorafgaat. Maar in plaats daarvan had hij een weinig later het gevoel alsof iets met geweld uit zijn lichaam werd getrokken en uit zijn ledematen werd weggerukt; toen werden de pijnen zwakker en spoedig waren zij volkomen verdwenen. Nog vóór Catharina weer tot het bewustzijn kwam, voelde Raimondo zich geheel gezond en sterk. Toen Catharina uit de extase ontwaakte, verzocht zij hem te blijven liggen en nog wat uit te rusten, terwijl zij voor hem wat eten klaar zou gaan maken, daarna kwam zij binnen en bediende hem bij de maaltijd. Voor zij wegging, zei zij ernstig: “Ga nu en werk voor het heil der zielen en dank de almachtige God, die u uit dit gevaar gered heeft.” En Raimondo begaf zich weer aan zijn werk als gewoonlijk terwijl hij de Heer prees, die “zulk een macht gegeven had aan een maagd, de dochter van een mens”.
Hij zou ooggetuige worden van meerdere wondervolle gebeurtenissen, die Catharina bewerkte door haar gebeden, zowel toen de pest in Siëna woedde als in de jaren die daarop volgden. Intussen begon de ziekte van lieverlee te wijken, maar spoedig volgde een periode van hongersnood. Thuis bij Alessia Saracini bakte Catharina brood dat Alessia uitdeelde aan de armen. Een gedeelte van het meel was echter zo beschimmeld en rook zo duf, dat Alessia het wilde wegwerpen; als zij de armen iets gaf was zij gewoon het beste te geven dat in huis was. Catharina protesteerde: het was zonde Gods gaven weg te werpen, beweerde Lapa's dochter. Zij begon brood te bakken van het beschimmeld meel en zij kreeg er vijf maal zo veel broden uit als men redelijkerwijze verwachten kon en heerlijk geurend brood was het. Doch later erkende zij dat tijdens haar werk in de keuken Onze Lieve Vrouw verschenen was en haar met het werk had geholpen: het deeg had gekneed en de broden aangegeven, die Catharina in de oven schoof. Stukken van dit mirakel-brood werden later door verschillende van Catharina's geestelijke kinderen bewaard als reliquieën.
Op het eind van de zomer werd Catharina ziek, zo goed als zeker grotendeels van overspanning. En weer deed zij een poging haar innigste wens vervuld te krijgen, “te mogen sterven en ontbonden worden in haar beminde Jezus Christus”. Op het feest van María ten hemelopneming verscheen 's Heren Moeder weer aan Catharina en zei, dat haar Zoon haar nog een weinig langer wilde laten leven. Hij had nog veel werk dat zij op aarde voor Hem moest doen. In een visioen liet de Moeder Gods haar alle zielen zien, die zij later zou redden, zo duidelijk dat Catharina later zei er zeker van te zijn, dat zij hen terug zou kennen als zij hen in levende lijve zou ontmoeten.

Er kwam een brief uit Pisa, geschreven door Pier Gambacorti, die practisch gesproken deze republiek beheerste. De zusters in de stad daar zouden graag bezoek ontvangen van Catharina en zonden nu een uitnodiging door Gambacorti. In haar antwoord-brief stuurde Catharina de Heer van Pisa haar gewone waarschuwing tegen wereldsheid, de liefde tot onwerkelijke dingen. Voor dit onderwerp vindt zij voortdurend nieuwe, afwisselende en schilderachtige uitdrukkingen; iemand die aan het verderf der zonde is gebonden, bevindt zich als het ware in boeien, hij heeft de handboei om de handen zijner ziel en kan de goede werken van Christus niet ten uitvoer brengen, de voeten zijner ziel zijn zo aaneengebonden, dat zij hem niet dragen kunnen naar de goede werken, die de vruchten der genade zijn. Met betrekking tot haar reis naar Pisa betreurt zij het, dat die op het ogenblik niet mogelijk is. Haar gezondheid laat het niet toe, en bovendien zou het aanleiding geven tot “gemor”. Maar met Gods barmhartigheid hoopt zij dat zij een andermaal deze reis zal kunnen doen, in vrede en zonder aanleiding te geven tot gemor, want zij is altijd bereid te doen wat de Hoogste Waarheid haar beveelt.
Zij die zouden morren als zij naar Pisa ging, waren de bestuurders van haar geboortestad. De verhouding tussen Siëna en Pisa was op zijn zachtst gezegd gespannen. De Johannieter-ridders van Pisa hadden Talamone, de havenstad van Siëna aan de Tyrrheense zee bezet. En terwijl Pisa nog trouw was aan de zaak van de paus, had de regering van Siëna nog niet besloten bij wie zij zich aan zou sluiten. Catharina's tegenwoordigheid in Pisa zou er ook toe bijdragen, dat Bernabo Visconti, die intrigueerde om de republiek naar zijn partij over te halen, in zijn plannen werd gehinderd.
Doch wat later in de herfst trok Catharina van huis weg om een bedevaart te doen naar Monte Pulciano. Vermoedelijk had Fra Raimondo, die de reis meemaakte, haar overreed het graf van de heilige Agnes te bezoeken. Bedevaarten waren de enige vorm van vacantie en tourisme, die men in de middeleeuwen had ontdekt. Het bewuste doel der bedevaart was natuurlijk van godsdienstige

aard; weg van de bekende en dagelijkse omgeving en van de eentonigheid van het leven van iedere dag kon men met frisse kracht aan het welzijn zijner ziel denken, de lucht in vèrgelegen bedevaartplaatsen blies het stof der saaiheid van de ziel en sterkte iemand om met nieuwe innigheid te bidden. Maar de reis, de wisselende landschappen, het zien van nieuwe en ongekende dingen, bracht niettemin ontspanning voor geheel de mens, ziel en lichaam. Bewust dacht Catharina slechts aan het bezoek bij de heilige Agnes, een heilige maagd uit haar eigen orde, voor wie zij grote liefde had: zij had zo veel over haar gehoord van Raimondo. Zij verheugde zich erop Agnes in de hemel te ontmoeten. Maar het moest gezond zijn voor Catharina, een tijd uit Siëna weg te komen na al de inspanningen en ziekten die haar deel geweest waren.
Catharina en de Mantellaten die bij haar waren, kwamen vóór Raimondo in het klooster aan. Zij ging aanstonds naar de kerk om de heilige Agnes te huldigen. Alle zusters in het klooster volgden haar. En alle vrouwen zagen hoe de heilige Agnes op de baar beleefd haar voet oplichtte, toen Catharina knielde om die te kussen. Toen de volgende dag Raimondo aankwam, was heel het huis in opschudding over dit wonder. Daar de provinciaal Raimondo met gezag had bekleed over het klooster, riep deze aanstonds alle zusters naar het kapittel om de gebeurtenis te onderzoeken. Alle vrouwen hadden de gebeurtenis gezien, doch zij waren het niet eens over de betekenis ervan. Enkele van de nonnen twijfelden eraan of het een wonder was; het kon een bedrog van de Boze zijn geweest. Anderen neigden tot de mening dat het heel goed een natuurlijk iets geweest kon zijn; indien namelijk het lijk wat dieper naar beneden was gezonken en enigszins de voeten opgewipt had. Doch Raimondo maakte uit dat in dit geval de beide voeten omhoog gekomen zouden zijn. God liet St. Agnes slechts de ene voet opheffen, opdat het voor ieder onmiskenbaar duidelijk zou zijn dat er hier van een wonder sprake was. En toen een van de nonnen verklaarde dat St. Agnes met haar geste iets anders had bedoeld, brak Raimondo haar kortweg af: “Beste zuster, wij vragen niet aan u wat St. Agnes wilde doen, wij weten dat gij noch haar vertrouwelinge noch haar secretaresse bent, wij vragen u alleen maar: zaagt gij de miraculeuze opheffing van de voet of zaagt gij ze niet? ” “Dat wel,” zei de non, vrij ontdaan waarschijnlijk. Deze gebeurtenis, die ons nogal koddig voorkomt, wordt door Raimondo met innig genoegen verhaald; dat de twee heilige maagden, van wie hij zoveel hield, op deze wijze hun wederzijdse eerbiedige hulde zouden hebben uitgedrukt, moet zijn warm gemoed verheugd hebben.

Catharina bezocht Montepulciano voor de tweede maal enkele jaren later met twee van haar nichten, Lisa's kinderen, die als novicen in het klooster zouden intreden. Ook ditmaal gebeurde hetzelfde teken, dat door de getuigen werd verklaard als zouden de twee maagden, Agnes en Catharina, zusters blijven ín eeuwigheid.

Voor Catharina was het van het grootste belang dat Raimondo haar veel vaker de heilige communie liet ontvangen dan haar vorige biechtvaders haar hadden durven toestaan. Het maakte niet de minste indruk op Raimondo dat enkele zusters fluisterden — Catharina was te fanatiek om geheel oprecht te kunnen zijn, als zij al niet door de duivel werd misleid — en evenmin dat enkele monniken er sceptisch tegenover stonden, terwijl anderen zich ergerden wijl de extasen en de tranen van Catharina onder de mis storend werkten op goede eenvoudige christenen, wier aandacht van hun eigen gebeden werd afgetrokken. Integendeel, hij verzekerde dat hij dikwijls de geconsacreerde hostie voelde sidderen in zijn hand, terwijl hij haar uitreikte aan Catharina, alsof ook Onze Heer in het sacrament vol ongeduld was zich aan haar te geven, die Hem beminde uit alle kracht van haar vurige natuur. Eenmaal was hij er bovendien van overtuigd, dat een stuk van een geconsacreerde hostie op onverklaarbare wijze het altaar had verlaten en naar Catharina werd gebracht zonder hulp van mensenhanden. Hij twijfelde geen ogenblik aan haar brandende liefde tot God en aan haar volmaakte oprechtheid.
Maar somtijds twijfelde hij er aan of zij wel al de verschijningen en stemmen die zij voor hem beschreven had, werkelijk had beleefd; waren niet althans sommigen daarvan verbeelding? Terwijl zij in Montepulciano waren, zei hij op een avond tot haar, dat zij van haar hemelse Bruidegom volkomen vergiffenis voor al de zonden van Raimondo moest trachten te verkrijgen, maar met

minder dan een aflaatbul zoals men er ontvangt van de Romeinse curie, kon hij geen genoegen nemen. Catharina glimlachte, en vroeg wat soort bul hij dan wilde hebben. Ernstig antwoordde de priester: indien hij een zo diepe droefenis over zijn zonden voelen kon als hij nooit tevoren had gehad, dan zou hij dat beschouwen als gelijkwaardig met de bul. Catharina knikte. Kort daarna ging ieder zijns weegs.
De volgende morgen voelde Raimondo zich zo onwel, dat hij te bed moest blijven. Een andere monnik was bij hem om hem te verplegen. Catharina was ook ziek en had koorts. Zij stond echter op en kwam binnen om Raimondo even te bezoeken. Hij verzette zich daartegen: “Gij zijt nog zwakker dan ik, gij hadt niet moeten komen.” Maar Catharina ging zitten en zoals gewoonlijk begon zij te spreken over de goedheid Gods en de ondankbaarheid der mensen. Intussen was Raimondo opgestaan, een weinig gegeneerd, maar ook bemoedigd door dit bezoek van zijn “mamma”. Hij ging op een bank zitten. Plotseling voelde hij iets als een openbaring: hij zag al zijn zonden ontmaskerd worden, zodat hij eeuwige verdoemenis van de strenge Rechter had verdiend, maar hij zag ook de barmhartigheid en de liefde van de Rechter, die hem niet alleen vrijgekocht en van de straf bevrijd had, maar ook zijn naaktheid met Zijn eigen kleren had bedekt, hem verwarmd had en hem rust had laten vinden in Zijn eigen burcht. Door Zijn genade en Zijn oneindige goedheid was nu de dood verkeerd in leven, de vrees in hoop, de smart in vreugde, de schande in ere. Raimondo brak in tranen uit en schreide alsof zijn hart zou breken en de zeer wijze maagd zat zwijgend aan zijn zijde en liet hem uitschreien. Plotseling herinnerde Raimondo zich waar zij de vorige avond over hadden gesproken en nu zag hij het ineens: “Is dat de bul die ik van u verlangd heb?” “Dit is de bul,” antwoordde zij en richtte zich op. Een ogenblik liet zij haar hand lichtelijk op zijn schouder rusten: “Herinner u de gave Gods” en toen ging zij. Zij woonde nog in het klooster, en Catharina lag te bed met hoge koorts. Raimondo bracht haar een bezoek. Vurig begon zij te vertellen van haar laatste openbaringen. En Raimondo bekent openlijk zijn zwakheid. Al had hij ook de bijzondere genade als antwoord op haar gebeden ontvangen, toch twijfelde hij: ja, het was weliswaar bijzonder merkwaardig en hoogst ongewoon, maar het was toch de vraag, of alles wat zij vertelt wel waar was. Hij zag naar het koortshete gelaat der jonge vrouw, en opeens veranderde het in een mannen-gelaat. Het gelaat van een man rond de dertig jaar, koninklijk schoon, ovaal, blond van haar en baard. Hij zag de monnik streng in het gelaat en Raimondo begon te beven, hief zijn handen op en riep luid: “O, wie is dat, die mij zo aankijkt? ” De stem van Catharina antwoordde: “Het is Hij Die Is.” Toen verdween de verschijning, het aangezicht op het grove kussen was weer dat van Catharina. Waar Raimondo over deze gebeurtenis schrijft, besluit hij plechtig: Voorwaar, ik zeg dit voor het aanschijn Gods, voor God zelf, de Vader van Onze Heer Jezus Christus, die weet dat ik niet lieg.”
Van die dag af twijfelde Raimondo er nooit meer aan, dat Catharina was uitverkoren om te handelen en te spreken als de gezante van Christus bij haar tijdgenoten. Dit nieuwe en diepere inzicht in geestelijke dingen schreef hij dankbaar toe aan de gebeden en de kracht van Catharina. Hun wegen hier op aarde zouden na enkele korte jaren scheiden, maar tot het einde zijner dagen leefde Raimondo van Capua op de ingevingen die hij van zijn moeder had ontvangen en hij werd nooit moede God te loven voor zijn gave aan de mensheid: zijn uitverkoren boodschapster Catharina Benincasa.

Hoofdstuk 14

Het schijnt dat ook Catharina de nonnen in Montepulciano spoedig voor zich innam, want zij schrijft hoe gelukkig zij zich gevoelt hier bij deze beschouwende nonnen, waar de vrede en de stilte van het klooster slechts worden onderbroken door de godsdienstoefeningen en koorgezangen in de kerk. Een lange herademing bleef toch Catharina niet vergund, vóór de verwikkelingen van deze wereld en de tomeloze driften van de mensen weer haar diensten vorderden.
De Riformati-regering in Siëna liet haar weten, dat zij haar tegenwoordigheid wenste. Te oordelen naar de antwoordbrief die zij hun zond, schijnen de geruchten die altijd over haar doen en laten in omloop waren, gewild te hebben dat haar oponthoud in een vreemde stad op ontrouw aan de

vaderstad zou duiden. Catharina verdedigt zich tegen deze uitleg; daarentegen houdt zij Siëna's heren voor, dat mannen die over anderen gesteld zijn eerst en vooral meester moeten zijn over zichzelf. Hoe kan een blinde een blinde leiden of een lijk een lijk begraven, zegt zij met een versterking van het oude spreekwoord. "Ik heb gezien, en zie ook nu nog, dat gij de onschuldigen straft en de schuldigen vrijuit laat gaan, omdat gij niet voldoende ingelicht zijt." Haar raad is altijd dezelfde: verbreek de boeien van de zonde, zuiver u door de biecht, verzoen u met God, dan zal men zien, dat gij ware stuurlieden wordt, want wie kan waarlijk heerser zijn als hij niet heer is over zichzelf, als het verstand zijn zinnen niet beheerst? Zij noemt een bepaald geval van een waardig abt die vervolgd werd, en dat nog wel, nadat de regering zo bitter over onwaardige kloosterlingen heeft geklaagd. Heeft dat zin? Wat haar terugreis betreft, zij heeft in Montepulciano nog heel wat te doen, op het ogenblik kan er niets van komen. Zij betreurt dat zij naar valse aanklachten geluisterd hebben; zij kunnen er gerust op zijn dat zij hen lief heeft, zij bidt met smart en tranen dat de goddelijke gerechtigheid ons niet zal straffen zoals wij verdienen door onze ondankbaarheid, en dat de waarheid ons vrij moge maken. "Laat iedereen het werk doen, dat God hem heeft opgelegd en zijn talent niet begraven, want doen we dat, dan verdienen we strenge straf. Het is noodzakelijk altijd en overal te werken voor alle schepselen. God liet zich niet door plaatsen of schepselen weerhouden. Hij ziet naar onze eerlijke en heilige wil, en die is het, waarmee wij moeten werken."

Tegen het einde van 1374 was Catharina intussen weer thuis in Siëna, waar zij bezoek ontving van Alphonso da Vadaterra, een Spanjaard die vroeger bisschop was geweest van Jaen doch nu Augustijner-eremiet geworden was. Hij was biechtvader geweest van de heilige Birgitta van Zweden en was een goede vriend van haar. Nu had de paus hem uit Avignon gezonden om Catharina de pauselijke zegen te geven en haar te vragen of zij door haar gebed voor de heilige Kerk en voor Gregorius zijn plannen wilde steunen. Een van zijn plannen had ten doel alle christenvorsten tot een nieuwe kruistocht op te roepen. Er waren echter bijna twee jaren verlopen sedert zijn eerste oproep en nog steeds waren de christenvorsten slechts bezig met hun eigen onderlinge twisten. Vol argwaan, vol begeerte hun eigen macht te vergroten en die van de nabuur, die morgen een vijand zijn kon, te bekorten, beantwoordden zij de poging van de paus hen tegen hun aller gemeenschappelijke vijand, de Islam, te wapen te roepen, slechts met verontschuldigingen en uitvluchten. Voor Catharina werd nu deze kruistocht een zaak, die haar in beslag zou nemen zolang zij leefde. Voor haar betekende de kruistocht bevrijding van de christenen die nu door ongelovigen werden onderdrukt, herovering van de heilige plaatsen, waar Christus geleefd had en gestorven was, en waar apostelen en martelaren in de oude tijd gewerkt haddden en de dood hadden gevonden: Ieder ogenblik kon een golf uit het Oosten de landen overstromen, waar christenen Hem nog vrij konden eren, die Catharina zo gaarne de Waarheid Zelf noemde, waar niets anders de Kerk verhinderde haar kinderen de genadegaven van de sacramenten toe te dienen dan de wereld, de duivel en wijzelf. Een kruistocht zou ook een einde maken aan de broederoorlog, die heel de aan Catharina bekende wereld teisterde, indien de krijgslustige heren en volkeren ootmoedig naar de wapenen grepen om in plaats van voor eigen eerzucht voor de eer van God te strijden, en dit zou ook misschien de zielen van de kruisvaarders zelf in hoge mate ten goede komen. Van nu af verliet een stroom van brieven de arme kleine cel van Catharina, brieven aan de koningen alom in de landen, brieven aan staatslieden, befaamde legeraanvoerders; omwille van hun eigen ziel en zaligheid raadt zij hun aan zich te bekeren tot ware liefde tot God en zich uit te rusten voor de heilige zaak, de kruistocht. Aan de machtigen dezer wereld schrijft de Siëense popolana als iemand die gezag heeft, ten volle overtuigd dat zij een werktuig in de hand des Heren Jezus Christus is, en wat de heerlijkheid van deze wereld aangaat, Catharina gelooft er niet aan. Voor haar was het slechts een schijnbeeld dat een ogenblik oplicht om dan te verdwijnen in het niet. Niettemin is haar oordeel in wereldlijke aangelegenheden dikwijls scherpzinnig, en haar raadgevingen aan haar correspondenten zijn vaak vol gezond verstand. Zij waren maar al te rechtuit en te eerlijk voor mensen die hun vertrouwen stelden in sluwheid en intrigues, en werden daarom niet gevolgd.

In deze tijd schreef Catharina voor de eerste maal zelf aan paus Gregorius XI, en smeekte hem omwille van het dierbaar bloed van Christus, “onze lichamen te mogen overleveren aan alle mogelijke folteringen”, Catharina spreekt over martelaarschap tot deze paus wiens vroomheid en warme inborst werden ontsierd door weekheid en overdreven liefde tot eigen familie en het schone Franse vaderland, zodat zijn wil de kracht miste de maatregelen te nemen, die voor de uitroeiing der corruptie binnen de Kerk noodzakelijk waren, en hij er nooit toe kwam daadwerkelijk te verhinderen, dat de lammeren tot wier herder hij was aangesteld, misleid werden. Martelaarschap, beweert Catharina met indruk, is het enige middel, dat de bruid van Christus haar jeugdige schoonheid terug kan schenken. Spoedig zou zij de gelegenheid hebben te tonen hoe zij dit van ganser harte meende. Door naar Pisa te vertrekken in Februari 1375 zou het haar ook gegeven zijn 's pausen zaak te dienen. Bernabo Visconti had er nog steeds belang bij tot een alliantie te komen met de Toscaanse republieken, Pisa, Lucca, Siëna, Firenze en Arezzo. Hun aansluiting bij de paus, dat wil zeggen, bij de paus als wereldlijk vorst van de pauselijke staat, lag in de weegschaal; er was slechts weinig nodig om haar te doen doorslaan naar de verkeerde kant, zoveel te meer wijl de Franse legaten de Italianen voortdurend tartten. Catharina en alle trouwe kinderen der Kerk in Italië zagen geen andere uitkomst voor de ellende van hun land dan dat de paus naar Rome terugkwam. Maar vooralsnog was Catharina niet zover, dat zij zich reeds met heel de kracht van haar vurige natuur voor deze zaak inzette. De weg, die haar zover zou voeren, sloeg zij in, toen zij de uitnodiging der Pisaners om een bezoek te brengen aan hun stad aannam. Haar verblijf aldaar kon voorlopig hun loyaliteit aan de zaak van de paus bevestigen.

In haar gezelschap bevonden zich Alessia, Lisa, en enkele andere Mantellaten. Een dezer was haar moeder, Lapa. Zij had zich enige tijd geleden laten kleden in de zwarte mantel van de boetzusters, en hoorde dus nu ook tot de “geestelijke familie” van haar dochter. Catharina's “kinderen” noemden haar Nonna — grootmoeder. Het is jammer dat Catharina's eerste levensbeschrijvers het niet de moeite waard geacht hebben iets naders te vertellen over de bekering van Lapa. Men kan slechts gissen hoe eenzaam deze oude moeder zich moet gevoeld hebben; zij had zovele van haar kinderen verloren, en het kind waar zij het allermeest van hield, haar geliefde Catharina, leidde een uitzonderlijk en moeilijk leven. Zo is zij wellicht tot het heldhaftig besluit gekomen Catharina's levenswijze te beproeven, omdat dit haar mogelijk kon helpen iets te begrijpen van wat er rond haar heen gebeurde en haar zo dichter tot haar eigen kind kon brengen. Zij klampte zich aan Catharina vast, wilde hoe dan ook haar volgen waar zij ging, en was geheel wanhopig wanneer Catharina haar niet bij zich kon hebben.

Fra Raimondo, Fra Bartolommeo de Dominici en Fra Tommaso della Fonte maakten ook deel uit van het gezelschap. Het getal van degenen die door het missiewerk van Catharina bekeerd werden was immers zo groot, dat de paus bepaald had dat er altijd drie priesters in haar gezelschap moesten zijn om biecht te horen en te absolveren.

In Pisa werd de boetzuster van Siëna ontvangen zoals men in de middeleeuwen een gast ontving die men voor heilig hield. De gouverneur van Pisa, de aartsbisschop en een aantal andere vooraanstaande personen gingen haar te gemoet en de menigte huldigde haar zoals volksmassa’s altijd en overal hun lievelingshelden huldigen, of het nu zegepralende generaals zijn, gevierde leiders, populaire voetbalkoningen of wereldberoemde filmsterren. Maar in de middeleeuwen waren op de eerste plaats de heiligen de lievelingshelden, ook voor mensen die zelf verre van heilig waren en in de verste verte er niet naar verlangden het te worden, wijl iedereen wist dat heiligheid heldenmoed veronderstelt, een heldenmoed van een zeer bijzonder strenge soort nog bovendien. Catharina en haar reisgenoten vonden onderdak in het huis van Gherardo Buonconti, een heer die daar in de stad nogal veel te zeggen had. Naast het huis lag een kleine kerk, toegewijd aan Santa Christina, en daar ging Catharina iedere morgen naar de mis.

Zieke mensen werden bij haar gebracht en gingen, genezen door haar voorspraak en door haar raad hun zonden te biechten, gezond naar huis. Dit trok nog meer mensen naar haar toe. Hier in Pisa zag Raimondo voor het eerst dat zij bezoekers toeliet haar hand te kussen. Raimondo hield daar niet van en zei dat ook, maar kreeg ten antwoord dat zij de gave had ontvangen de ziel van een mens te kunnen zien, en daarom nauwelijks bemerkte hoe de mensen er uitzagen of wat zij deden.

De overweldigende gebeurtenis in Catharina's leven tijdens haar verblijf in Pisa, was ongetwijfeld dat zij hier getekend werd met de wonde-merken van Christus de gekruiste, Raimondo vertelt de feiten, zoals hij ze zag.
Op Laetare-Zondag — de Zondag midden in de vasten — las hij de mis in Santa Christina en had Catharina de heilige communie uitgereikt. Daarna bleef de maagd lange tijd op haar aangezicht liggen, zonder zich te bewegen. Raimondo en de vrienden wachtten geduldig; zij koesterden de hoop dat zij bij haar ontwaken uit de vervoering een boodschap voor hen zou hebben van de lippen van haar Bruidegom. Eensklaps was het alsof de languit liggende gedaante werd opgeheven, zij kwam in knielende houding, met gesloten ogen, en haar aangezicht straalde van bovenaardse gelukzaligheid. Zij hief haar armen op, met de handpalmen naar buiten, stijf en stil, toen stortte zij ter aarde als iemand die dodelijk gewond is. Een poosje daarna kwam zij bij zinnen.
Even later riep zij Raimondo naar zich toe en fluisterde:: “Vader, weet dat ik nu door de genade van mijn Heer Jezus Zijn wondetekenen in mijn lichaam draag. ”Raimondo had dit reeds vermoed uit haar bewegingen, doch hij verzocht hem te vertellen op welke wijze haar deze genadegave was geschonken. “Ik zag onze Zaligmaker op Zijn kruis naar beneden zweven op mij toe, in sterk licht. En toen mijn ziel opstreefde om mijn Schepper tegemoet te ijlen, dwong zij mijn lichaam zich op te richten. Toen zag ik hoe vijf stralen van bloed uit de vijf wonden sprongen en zich op mijn arm lichaam richtten. Ik riep, o, mijn Heer en Zaligmaker, ik bid U, laat de wonden in mijn lichaam niet naar buiten zichtbaar worden. Terwijl ik sprak, veranderde de kleur der stralen van bloed in verblindend licht en als lichtstralen troffen zij mijn handen en voeten en mijn hart.”
Op Raimondo's vraag erkende Catharina, dat de pijn in de wonden, vooral in die van het hart, zo smartelijk was, dat zij, zo scheen het haar, onmogelijk zou kunnen leven en zulk een pijn doorstaan, indien God niet een nieuw wonder had verricht. Zodra zij teruggekeerd was in Buonconti's huis, moest zij naar bed gaan en een hele week lag zij zonder zich te kunnen bewegen; zij zag er bijna uit als was zij reeds gestorven. Raimondo en de vrienden verzamelden zich rond haar en schreiden en treurden. Zij baden God, dat Hij hen niet moederloos zou maken; hoe zouden zij in de stormen van deze wereld kunnen standhouden, indien Hij hun moeder en leermeesteres van hen wegnam; van haar immers hadden zij alles geleerd wat zij wisten van de heilige weg der deugd.
Zij smeekten Catharina: “Moeder, wij weten dat gij vurig verlangt naar Christus uw Bruidegom, maar gij zijt zeker van uw loon, daarom moet gij medelijden hebben met hen die achter zullen blijven midden in de storm en in de golven, en die nog zo zwak zijn. Wij bidden u, bid Hem dat Hij ons vergunne u nog een korte poos bij ons te hebben.” Catharina schreide, maar zij antwoordde: “Van ganser harte wens ik dat gij allen in alle eeuwigheid gelukkig wordt, maar ik weet dat Hij, die uw en mijn Verlosser is, het best weet hoe gij geleid moet worden. Zijn wil geschiede.” Dit schenen vreselijke woorden voor allen die haar beminden, want zij vatten ze op als betekenden zij een vaarwel. Toen schreiden zij nog bitterder en smeekten God hun moeder te mogen behouden.
Zo ging een week voorbij, maar toen begrepen haar kinderen dat zij haar niet zouden verliezen. Op Passiezondag was Catharina zo gezond, dat zij op kon staan en zich naar de mis begeven en de communie ontvangen in Santa Christina. Het leek zelfs, of haar lichaam nieuwe kracht en energie ontvangen had, en toen Raimondo vroeg: “Moeder, lijdt gij nog in de wonden van uw lichaam?” antwoordde zij van ja, maar op een wondervolle wijze schenen deze pijnen haar te sterken en overeind te houden. Zolang zij leefde waren de wonde-tekenen onzichtbaar zoals zij haar Heer had gebeden, doch op haar lijk waren zij duidelijk te zien.

In Pisa gebeurde ook een nieuw wonder met een wijnvat. Catharina was ellendig zwak, en daar zij absoluut niets door kon slikken, kwam Raimondo op de gedachte dat het haar misschien verfrissen zou, als men haar polsen bette met een soort witte wijn. Buonconti had die wijn niet, maar hij meende wat te kunnen krijgen bij een buurman. De buurman betreurde het echter zeer, — hij had wel een vat met zulke wijn gehad, doch al sinds lang was het leeg en om dit te bewijzen trok hij de tap eruit. De wijn spoot in een straal naar buiten, zodat de drie mannen doornat werden. Toen het gerucht van deze merkwaardige gebeurtenis de stad rondvloog, wekte dit zulk een opzien dat

Catharina in grote verlegenheid kwam en zij bad dat de wijnstroom toch, als het God beliefde, mocht ophouden. En zij die kwamen om wat van de wonderwijn te drinken moesten teleurgesteld weer weggaan: er was niets meer in het vat dan een beetje dikke droesem.

In de zee buiten Livorno, de havenstad van Pisa, ligt een eiland dat Gorgona heet. Op dat eiland lag een Karthuizerklooster, en nu stuurden de prior en de monniken een uitnodiging aan Catharina, of zij kon komen en hen bezoeken. Tenslotte moest zij toestemmen, en van Livorno namen Catharina en haar vrienden een boot naar Gorgona. Dit was haar eerste zeereis; wellicht de eerste keer dat zij de zee zag. Men zou graag weten welke indruk dat op haar maakte, want in haar fantasie moet de zee een grote rol gespeeld hebben, wijl zij voortdurend beelden gebruikt als van de vis in het water en het water in de vis, of van dingen die in de zee zijn neergezonken en door het water heen gezien worden, om haar geestelijke ervaringen te verklaren.
Bij de aanlegplaats werden zij ontvangen door de prior en enkele van zijn monniken. Catharina en de vrouwen in haar gezelschap werden naar een herberg gebracht, een eindje van het klooster, terwijl de mannen bij de monniken zouden wonen. De volgende morgen kwam de prior met alle Karthuizers om Catharina te begroeten en de prior verzocht haar tot hen te spreken over geestelijke dingen. Eerst trachtte Catharina te ontwijken, maar tenslotte moest zij toegeven aan hun aandrang en zij hield toen een toespraak over bekoringen en overwinningen daarop, “zoals de heilige Geest haar te spreken ingaf”. De prior zei naderhand tot Raimondo: “Ik ben biechtvader voor al mijn zonen. Maar indien Catharina al hun biechten had gehoord zou zij niet duidelijker en zakelijker hebben kunnen spreken; toen zij sprak over de moeilijkheden en gevaren van het kloosterleven kreeg ieder van mijn monniken afzonderlijk juist te horen wat hij nodig had. Het is zeker dat zij een zienster is en door de heilige Geest wordt bewogen.”
Vóór Catharina terugreisde, nam zij de prior terzijde en waarschuwde hem: “De duivel zal trachten ergernis te wekken, maar wees niet bang, hij zal niet slagen.” Op zijn verzoek gaf Catharina de prior haar mantel. Enkele dagen later, toen een jonge monnik plotseling een aanval van wanhoop kreeg en zich het leven trachtte te benemen, genas de prior hem door de mantel van Catharina over zijn schouders te leggen: “Ik weet dat zij voor mij bidt,” zei de jonge monnik later tot zijn broeders, “zonder haar voorspraak was ik nu verloren geweest.”
Catharina's verblijf in Pisa was voorzeker geen vacantie. Trots visioenen die haar ziel tot in de grond schokten en trots overgrote inspanning werkte zij onvermoeibaar, gebruikte haar invloed bij Pier Gambacorti en zijn bestuursraad, om de band tussen Pisa en de pauselijke stoel te versterken. Zij schreef brieven aan de koningin van Hongarije en aan koningin Giovanna van Napels om hen te winnen voor de voorgenomen kruistocht. Ook hier kwamen de twijfelaars om te trachten haar van ketterij en bedrog te overtuigen, doch zij gaven zich gewonnen voor haar wijsheid en gezonde zin. Een dichter in Firenze schreef haar om haar te waarschuwen tegen waanvoorstellingen; vooral vreesde hij, dat zij het slachtoffer was geworden van een bedrog des duivels, wanneer zij trachtte te leven zonder voeding. Catharina antwoordde zeer nederig en dankte hem voor zijn bezorgdheid voor haar zaligheid; zij was voortdurend bang voor de strikken des duivels. En met betrekking tot het feit, dat zij niet kon eten, verzocht zij hem voor haar te bidden, dat zij in dit opzicht als andere mensen zou mogen worden, maar het scheen dat God haar met deze vreemde lichamelijke toestand had bezocht. Doch zij vroeg hem dus voor haar te bidden, opdat zij ervan bevrijd zou worden.
Toen gebeurde er iets dat heel Italië trof als een ware bliksemslag. De zevende Juni reed een koerier van kardinaal de Noëllet, de vicaris van de Heilige Stoel in Italië, Pisa binnen met de boodschap dat de paus onlangs in Bologna een wapenstilstand van een jaar gesloten had met Bernabo Visconti. De gezant droeg een olijftak in de hand. Voor de Pisaners moet het de schijn gehad hebben van een wrede hoon. Zij zagen in deze wapenstilstand de eerste stap tot een nieuwe samenzwering tegen de vrijheid der Toscaanse republieken. Nu zou de weg tot hun kleine stadstaten open liggen zowel voor de legers van de paus als voor die van Bernabo Visconti; de Toscaners vertrouwden noch de een noch de andere. En de Engelse condottiere, Sir John Hawkwood, met zijn huurtroepen van onbehouwen krijgsknechten was nu dienstloos; hij was in soldij van de paus geweest tegen Visconti. Nu moest hij uitzien naar buit om zijn huurtroepen te kunnen betalen en het meest

waarschijnlijke was dat hij zich tegen de kleine rijke republieken en het vruchtbare Toscane keren zou, Deze republieken waren reeds school-voorbeelden van de voor- en nadelen, die de democratie altijd en overal vergezellen. De vrijheid had de burgers verrijkt, beschaafd, ontwikkeld, hun beste mannen brandden van vaderlandsliefde en namen de verantwoordelijkheid ten opzichte van hun landslieden diep ernstig op. Maar deze vrije burgers waren ook in een eindeloze verwarring van persoonlijke twisten en politieke veten gewikkeld; nu eens waren kinderachtige ijdelheid en kleinzielig egoïsme de oorzaak van vijandschap, dan weer waren het ernstige conflicten tussen idealen en levensbeschouwingen, die leidden tot verschillende opvattingen over de voorwaarden tot een goed en rechtvaardig bestuur. Voortdurend kwam het tot botsingen tussen mannen, die cynisch hun eigen voordeel zochten of blind geloofden aan hun eigen onfeilbare wijsheid. Het volk liep over van de ene partij naar de andere uit overtuiging of uit winzucht. De vrijheid had haar hoorn van overvloed over het schone Toscane uitgestort en liet er haar goede en kwade gaven over neer regenen.

Om de vooruitzichten nog donkerder te maken, had de legaat alle toevoer van koren uit de pauselijke staat verboden en tegelijkertijd vroeg hij de Florentijnen om een lening van 60.000 gulden om zich vrij te kunnen kopen van Sir John Hawkwood. Kreeg hij ze niet, dan legde hij alle verantwoordelijkheid voor wat de condottiere zou doen of laten naast zich neer.

De Florentijnen besloten om in de plaats van de Noëllet dit geld te lenen, liever zelf Hawkwood en zijn troepen te huren. De condottierre nam al het geld dat hij van de Florentijnen krijgen kon aan, daarna begon hij zo veel mogelijk van de andere Toscaanse republieken af te dwingen. Nog steeds was de oorlog niet openlijk verklaard, maar Firenze dat zeker het eerste slachtoffer zou worden als er een overval werd beraamd, gaf de macht aan de Ghibelijnen en bereidde zich op oorlog voor. Men vormde een regering van acht raadslieden — zij werden genoemd gli Otti della Guerra — de acht krijgsheren. Nu was er omtrent de toekomstige politiek van Firenze geen misverstand meer mogelijk. Toen er in Prato, een stad die bij de Florentijnse republiek hoorde, een samenzwering was ontdekt — er werd gezegd dat zij ten doel had de stad aan de kardinaal over te leveren — werden de samenzweerders, waarvan één een priester was, naar Firenze overgebracht en vermoord door de razende volksmassa's die hen letterlijk aan flarden scheurden en hun vlees voor de honden wierpen. Nauwelijks was er nog hoop de vrede te kunnen redden, en de Florentijnen brandden van strijdlust voor de vrijheid van hun stad. Als eerste stap tot voorbereiding op de komende oorlog met de pauselijke legaat sloten de Florentijnen een wapenstilstand van vijf jaren met Bernabo Visconti. Ondertussen was Sir John Hawkwood met enkele afdelingen van zijn huurtroepen — wanhopigen uit vele naties, die zowel hun vaderland als alle begrippen van menselijkheid en moraal de rug hadden toegekeerd — tegen Pisa opgerukt en had zich niet ver van de stad gelegerd. En vanuit Pisa zond Catharina Fra Raimondo met een brief naar de condottiere. “In naam van Jezus Christus gekruisigd en van zijn milde Moeder”, wendt zij zich tot een opperhoofd van rovers en moordenaars en noemt hem en zijn onderhorigen haar beminde broeders in Christus, terwijl zij hen bidt te bedenken welke grote kwellingen en moeiten zij verduurd hebben in de dienst van de duivel. Zij raadt hun aan zich te bekeren en dienst te nemen onder het kruis van Christus. “Ik bid u in de naam van Jezus Christus, omdat God en onze Heilige Vader ons bevelen tegen de ongelovigen op te rukken, en aangezien gij zo gaarne oorlog voert en strijdt, strijdt thans niet langer tegen christenen, want dat beledigt God, maar keert u tegen hun vijanden. Is het niet een grote wreedheid dat wij, die christenen zijn en één zijn, omdat wij ledematen zijn van het lichaam der heilige Kerk, elkander beoorlogen?” Zij verbaast er zich over dat Hawkwood nu hier oorlog wil voeren, want zij heeft van hem gehoord dat hij zou beloofd hebben in een heilige kruistocht voor Christus te willen sterven. (Het is zeer waarschijnlijk dat Hawkwood zulk een gelofte heeft afgelegd.) Dit is geen goede voorbereiding om de roepstem Gods naar de heilige plaatsen te volgen. Hij en zijn makkers behoorden zich voor te bereiden door de wegen der deugd te zoeken en zich te doen kennen als ware en edele ridders. Zij beveelt Raimondo aan Hawkwood aan en ondertekent Catharina, de onnuttige dienares.

Wat mensen van onze tijd misschien het meest verbaast bij deze briefwisseling tussen een bevelhebber over huurtroepen en een jong meisje zonder enige andere macht dan dat men haar voor

heilig houdt, is wel dat Fra Raimondo goed ontvangen werd in het kamp van de condottiere. Samen met zijn kapiteins beloofde hij zich bij de kruistocht aan te sluiten, zodra er iets van kwam. Hij bezegelde zelfs zijn belofte door het ontvangen der heilige communie. Het schijnt dat Catharina tenminste voor het ogenblik erin geslaagd was, voor Pisa tijd te winnen, en Pier Gambacorti en zijn raadsheren ontgingen een breuk met de heilige stoel; voor de trouwe kinderen der Kerk altijd een hachelijke stap. Zij hadden besloten neutraal te blijven; toen, als immer, een moeilijke en twijfelachtige politiek.

In September kon zij de terugreis naar Siëna weer aanvaarden. Uit haar geboortestad had zij meerdere brieven ontvangen, waarin men met ongeduld haar terugkeer vorderde. Catharina moest antwoorden en zich verdedigen tegen de verdenking, dat zij niet loyaal was ten opzichte van haar eigen stad, een verdenking die zelfs enkele van haar naaste vrienden deelden. Onder de vrienden die zij in Pisa had gekregen, was een zeventienjarige weduwe, die later bekend zou worden als de zalige Clara Gambacorti, Dominicanes, dochter van Messer Piero.
Catharina's verblijf thuis in Siëna werd van korte duur. Nog scheen de paus geen ogenblik te vrezen, dat de Siëense republiek hem ontrouw zou worden, en nu zond hij Catharina de boodschap of zij niet naar Lucca wilde vertrekken om te trachten de aanhankelijkheid aan 's pausen zaak in deze republiek, — een van de kleinste, — te bevestigen. Catharina nam de weg over Pisa en het was vermoedelijk tijdens haar verblijf in Lucca, dat zij een lange brief schreef aan de paus.
De brief is niet meer of minder dan een ernstige waarschuwing aan paus Gregorius XI. Zo hij niet moedig zijn onmetelijke verantwoordelijkheid op de schouders neemt, kunnen de zware rampspoeden waaronder de Kerk van Christus lijdt, niet verholpen worden. Als immer begint zij in de naam van Jezus Christus en van de milde Maria en wendt zich tot de paus, haar zeer beminde en eerwaardigste vader in Jezus Christus. Voor zichzelf heeft zij de naam gekozen van dienstmaagd en slavinne der dienaren Gods; hij herinnert aan de traditionele ondertekening der pausen, dienaar der dienaren Gods. Zij schildert hoe zij verlangt hem te zien staan als een vruchtbare boom, buigend onder edele vruchten, wijl hij geplant is in vruchtbare bodem. Maar zo hij niet geplant wordt in deze vruchtbare bodem, die de zelfkennis is, — Wij zijn niets en bestaan slechts in Hem Die Is — zal de boom verdorren. De worm van het egoïsme vreet de wortels op, want hij die zichzelf bemint, voedt zijn ziel met dodelijke hoogmoed, de oorsprong en het beginsel van het kwaad bij alle mensen van alle rangen, bij hen die regeren en bij hen die moeten gehoorzamen. Iemand die het slachtoffer geworden is van eigenliefde, wordt onverschillig ten opzichte van zonden en gebreken bij zijn onderhorigen, want hij vreest hen te stoten en hen tot zijn vijanden te maken. Ofwel tracht hij zo halfslachtig te tuchtigen, dat het geen nut heeft, of hij tuchtigt hen in het geheel niet. Inderdaad vertelt Catharina de paus vlakweg, dat hij tenslotte heel de verantwoordelijkheid draagt van al de vreselijke misbruiken die de Kerk doen kwijnen, al moge hij menselijkerwijze gesproken een nog zo fijn mens zijn met vele beminnelijke eigenschappen. Hij is niettemin verantwoordelijk voor de slechte herders en de trouweloze monniken, wier schandelijk leven het geloof bij de gelovigen ondermijnt. “Als een blinde een blinde leidt, vallen zij beiden in de afgrond, de zieke en de geneesheer ijlen samen naar de hel.” Het soort vergoelijking dat uit eigenliefde of uit liefde tot verwanten, vrienden en aardse vrede voortkomt, is inderdaad de ergste wreedheid, want zo een wonde niet met gloeiend ijzer of met het mes van de geneesheer wordt gereinigd waar het nodig is, gaat zij over tot verrotting en voert tenslotte tot de dood. Zalf erop te smeren kan voor de zieke aangenaam zijn, doch maakt hem niet gezond. Bemin uw naaste om Jezus wil en om de eer en de roem van Zijn zoete naam. “Ja, ik zou willen dat gij een goed en trouw herder waart, bereid duizend levens te geven zo gij ze hadt, voor de ere Gods en de zaliging Zijner schepselen. O mijn beminde Vader, gij die Christus zijt op aarde, volg de beminnenswaardige St. Gregorius. Gij kunt doen wat hij deed, want hij was een man zoals gij zijt, en God is altijd dezelfde als Hij was. Het enige wat ons ontbreekt, is honger naar het heil van de naaste en moed. Maar om deze honger in ons op te wekken moeten wij ons enten op het vruchtbare hout des kruises. Het Lam dat voor onze zaligheid werd geslacht, blaat nog steeds van dorst. Zijn verlangen naar onze zaligheid is groter dan uit Zijn lijden blijken kon, want Zijn lijden is niet zonder einde maar Zijn liefde wel.”

Van de ontrouwe kinderen die tegen de paus in opstand zijn gekomen, zegt zij : laat Gregorius bezorgd zijn voor geestelijke dingen, in zijn steden goede herders en goede bestuurslieden aanstellen, want het zijn de slechte herders en de boze bestuurslieden, die er de schuld van zijn dat het oproer ontbrandde. "Zo ga dan voort en volvoer met heilige ijver de goede besluiten, die gij genomen hebt. Keer terug naar Rome en begin de heerlijke kruistocht… Moed, Heilige Vader, geen nalatigheid meer, richt de banier op van het heilige kruis, het is de goede geur van het kruis die u vrede brengen zal."… "Vergeef mij Vader, wat ik u gezegd heb. De tong spreekt waar het hart van overvloeit." Wat de burgers van Lucca en Pisa betreft, zend hun de vaderlijke woorden die de Heilige Geest u in zal geven. Help hen zoveel gij kunt, dan zullen zij stand houden en trouw blijven. Zij vertelt hoe zij heel haar invloed bij het volk in de twee republieken heeft aangewend om hen te weerhouden van een verbond met de schuldigen die tegen de paus zijn opgestaan. Maar zij begrijpen niet, dat zij geen hulp van hem ontvangen, waar hun vijanden hen zo beknellen. Nochtans hebben zij nog niets beloofd. Schrijf zonder dralen naar Gambacorti, is haar raad.
Tenslotte spreekt zij over de aanstaande benoeming van kardinalen en waarschuwt hem: hij moge de waardigste mannen uitkiezen, anders mag het hem niet verbazen, als God hem treft met straf en gesel. Ook voor haar eigen orde, die een nieuwe generaal moet krijgen, bidt zij hem een vroom en deugdzaam man te kiezen, "want onze orde behoeft er zo een". Tenslotte vraagt zij nederig om zijn zegen en om vergiffenis voor wat zij waagde hem te schrijven. "Zoete Jezus, Jezus Liefde."
Dit is een goed staal van de brieven die zij het volgend jaar aan paus Gregorius schrijven zal. Tot deze man, wiens eigenliefde er een van de beminnelijkste soort was (wat hem tussen prelaten, die zich openlijk aan grove en onterende ondeugden overgaven, als rein deed uitkomen) spreekt Catharina van heilige liefde tot God en van Christus' liefde tot het menselijk geslacht, hem eraan herinnerend dat hij de plaatsbekleder van Christus is op aarde. En toen Gregorius ten lange laatste zijn egoïstische liefde tot zijn familie, tot zijn schoon land, Provence, en tot zijn Franse landgenoten, die hem zo veel vriendelijker en gemoedelijker leken dan de steile en opstandige Italianen, overwonnen had, nam zij de strijd op tegen zijn andere fout: zijn besluiteloosheid, wanneer hij voor belangrijke beslissingen stond. Zij vordert luid manhaftigheid en moed. Ofschoon Gregorius minder werelds was dan de meeste machthebbers van zijn tijd en veel minder wraakzuchtig dan bijna al zijn tegenstanders, vermaant zij hem te strijden voor de geestelijke en niet voor de tijdelijke rijkdommen van de Kerk, en raadt hem aan zijn vijand te behandelen met mildheid en vriendschappelijkheid, eigenschappen waarvan hij, als het zijn vrienden gold, te veel had.
Om een indruk te krijgen van Catharina's bijna ontstellend vermogen in mensenzielen te lezen, behoort men haar brieven aan Gregorius XI te vergelijken met die welke zij later schreef aan zijn opvolger, de ascetische Urbaan VI, wiens zuiver leven ontsierd werd door zijn gebrek aan inschikkelijkheid, een gebrek dat later toen deze paus ouder werd, ontaardde in psychopatische wraakgierigheid. Aan hem schrijft zij in een andere toon, hem smeekt zij al zijn vijanden vergiffenis te schenken, zelfs de scheurmakers (die zij zelf zonder meer geïncarneerde duivels noemt), in geval zij bereid zouden zijn terug te keren tot de gehoorzaamheid aan het rechtmatig hoofd der Kerk.
Catharina schreef altijd in het Toscaans, haar moedertaal. Het is onmogelijk in onze taal een indruk te geven van haar stijl, — zij bezit de volmaaktste heerschappij over de vocaal-muziek der Italiaanse volkstaal, — hetzij zij innig teder en bekommerd een ziel, wier welzijn voor haar van evenveel belang is als het hare, smeekt en bidt, haar hemelse verschijningen beschrijft en met de komende toorn Gods dreigt, hetzij zij machtige heren en kleine lieden, leken en kloosterlingen raad geeft in zaken, die het lot van volkeren en van landen gelden, zowel als in de dagelijkse moeilijkheden van afzonderlijke mensen. Maar omdat haar ziel van niets anders is vervuld dan van liefde tot Christus en van geloof in Hem, is haar belangstelling voor al het menselijke in dit geloof verzonken; om haar eigen beeld te gebruiken: zoals de zwemmer onder water slechts datgene ziet wat in het water is of wat door het water heen gezien kan worden, zo ziet Catharina alles door haar geloof. Maar in onze taal en in onze tijd zijn de uitdrukkingen voor godsdienstig gevoel en godsdienstige ervaring onmiskenbaar vervlakt tot on-beduidendheid; woorden die in Catharina's taal schitteren als pasgeslagen goudmunt worden, zodra wij ze moeten weergeven, als afgesleten

geldstukken, nauwelijks nog gangbaar. Catharina spreekt van *Vertù;* voor haar is het woord vol, betekent het vitaal en krachtig streven naar hoge idealen. Deugd, in onze taal, heeft voor de meeste mensen geen verband met deugdelijkheid, deugen in het goede; bij deugd denken wij gemakkelijk aan iets zuurs en slaps en saais. Catharina's eeuwige verzuchting *Gesù Dolce - Gesù Amore* is geladen met associaties in hoge mate verschillend van die welke bij ons opkomen, wanneer wij lezen Zoete Jezus, Jezus Liefde. Een zoete-Jezus — een dame-Jezus, Jezus-liefde, een surrogaat of een sublimering van geslachtelijke erotiek. In Catharina's taal, en in haar tijd, is ook zoetheid een naam voor kracht, voor alle goed dat tegelijkertijd mild en bedeesd is, want dat goedheid soms ook hard en onverbiddelijk zijn moet, wist niemand beter dan Catharina. En voor haar en voor haar tijdgenoten, zelfs voor de heersers die het in de practijk trachten te vergeten of te ontkennen, was het een feit, dat *Amore,* Liefde, fundamenteel de verhouding uitdrukt tussen God en de mensenziel. Analogisch kan men spreken van *Amore*, Liefde, tussen mensen, tussen kinderen en ouders, tussen echtgenoten of minnenden, tussen gezusters en geestverwanten, en zij kan een kracht ten goede of ten kwade zijn al naar gelang aardse liefde in harmonie of disharmonie is met Zijn wil die *Auctor Vitae*, 's levens oorsprong is. Nog moeilijker is het wellicht voor hedendaagse mensen in een protestants land haar verhouding tot de twee pausen te begrijpen, die zij in een en dezelfde brief "Christus op aarde", "de onsterfelijke Petrus, op wie Christus Zijn Kerk gebouwd heeft" noemen kan, en tegelijkertijd vermaant en beveelt en wegens zijn menselijke zwakheden laakt. Ook kan zij zich tot de paus wenden als een bedroefd klein meisje tot haar Vader en hem Babbo — pappa in Italiaanse kindertaal — noemen. Voor haar was het geen tegenspraak — behalve dan in zoverre als alle menselijke verhoudingen vol tegenspraak zijn — dat Christus over Zijn gelovigen, zolang zij op aarde zullen leven, een plaatsbekleder heeft gesteld en eist dat wij Zijn plaatsbekleder eerbied en gehoorzaamheid bewijzen, zelfs wanneer die plaatsbekleder niet tegen zijn ambt is opgewassen of niet waardig is het te bekleden. Of de Heilige Vader ook een heilig mens geweest is, kan niemand weten voor hij dood is, en waar het mensen in handen is gelegd een mens tot Christus' plaatsbekleder uit te kiezen, is het niets anders dan hetgeen men kan verwachten, wanneer de kiezers al te vaak uit onzuivere, kleingeestige of kortzichtige motieven iemand kiezen, die voor Gods Kerk op aarde een ongeluk wordt. God zal toch waken over Zijn Kerk, herstellen wat mensen vernietigen of onteren; het is om mystieke redenen, die de heiligen enigszins hebben gezien en bevroed, noodzakelijk dat de ergernis komt. Maar wee de mens van wie ze komt.

In Lucca werd Catharina met geestdrift ontvangen en als een heilige geëerd, maar de politiek van een kleine staat, van alle kanten door gevaarlijke en overmachtige vijanden bedreigd, wordt beslist door andere factoren. Vele nieuwe toegewijde vrienden sloten zich bij de oude aan. Een in ieder geval, Monna Mellina Balbani, schijnt zich met een al te aardse vriendschap bij haar gast (Catharina had bij haar gewoond) te hebben aangesloten. Want Catharina schreef later aan Monna Mellina en verwijt haar dat zij zich beklaagt, omdat zij de vriendschap van haar vriendin moet missen: "…ik wens niet dat gij van mij of van enig ander mens houdt, indien uw liefde niet in God gegrondvest is." Zij bidt haar de Waarheid Zelf ten voorbeeld te nemen: Hij zocht de dood op het kruis, hoe innig Hij Zijn Moeder en leerlingen ook beminde, — of de apostelen: zij gingen ieder huns weegs de wereld in, hoeveel zij ook van elkander en de zalige Moeder Maria hielden, om voor de eer van God en het heil der zielen te werken. Zij die God beminnen zijn verbonden door de ware liefde, ook al zijn zij in het vlees gescheiden. Zij moge God beminnen en het kruis, dan zal haar natuurlijke drang naar liefde en wederliefde worden verzadigd.
Hier zoals overal waar Catharina was, gebeurden wonderen. Eens, toen zij ziek lag, zou een priester haar het lichaam des Heren brengen. Zij lag geheel krachteloos te bed toen de priester kwam met koorknapen, brandende kaarsen en heel het gebruikelijk ceremonieel. Maar de hostie die hij bij zich had, was niet geconsacreerd; hij was op het idee gekomen zodoende zelf te constateren of het waar was dat deze vrouw bovennatuurlijk inzicht had. De anderen die in de kamer waren knielden neer en aanbaden de Heer in het sacrament, maar Catharina verroerde zich niet, en de priester gaf haar een terechtwijzing, omdat zij geen eerbied toonde. Toen wendde zij zich tot hem en zei streng: "Schaamt gij u niet hierheen te komen met een gewoon stukje brood en te proberen of gij allen hier

verleiden kunt tot afgoderij?" Door berouw over zijn godslasterlijk gedrag getroffen, ging de priester heen; hij was overtuigd van Catharina's mystieke zieners-gaven.
Doch ondanks al de eerbied en liefde die men Catharina zelf bewees, hadden vermoedelijk de Luccesers reeds beslist dat zij op het gunstige ogenblik de zaak van de pausen zouden opgeven om zich bij Firenze en de andere opstandige republieken aan te sluiten.

In de herfst van 1375 waren John Hawkwood en zijn huurlingen weer in soldij bij de legaat, en de Florentijnen namen het offensief. Firenze's leger rukte de pauselijke staat binnen en vaardigde een proclamatie uit aan de steden die zoveel als vazallen van de paus waren. Firenze zocht geen voordelen voor zichzelf maar wenste slechts de Italianen te helpen het juk der wrede Franse heersers van zich af te werpen: in naam van de paus begingen deze overal waar zij de macht kregen, talloze onrechtvaardigheden en gewelddaden.
In minder dan een maand was heel Umbria in opstand. Citta di Castello, Viterbo, Gubbio, Forli, verklaarden zich voor Firenze. In Perugia had een verwant van de abt van Marmoutiers getracht de vrouw van een geacht burger te verkrachten, en om haar eer te redden wierp de dame zich uit het venster en was op slag dood. Woedend sloot Perugia zich bij het oproer aan. In minder dan tien dagen gingen tachtig steden voor de zaak van de paus verloren.
Op de thuisreis van Lucca moest Catharina Pisa aandoen. Hier kwam haar ter ore, dat haar eigen Siëna, waar de Ghibelijnen altijd aan de macht waren, zich bij Firenze had aangesloten.
Toen Fra Raimondo en een andere monnik haar kwamen vertellen dat ook Viterbo, in de Romagna, oproer had gemaakt, schreide zij. Doch toen zij zag hoe moedeloos haar vrienden waren, sprak zij tot hen: "Het is nog te vroeg voor tranen. Dit is nog maar melk en honing bij wat er gaat gebeuren." Wat zou nog erger kunnen zijn dan dit, vroeg Raimondo in zijn angst ; hij geloofde vast dat Catharina in de toekomst kon zien. "-zal het geloof aan Christus openlijk ontkend worden?" Catharina zei: nu zagen zij hoe de leken in opstand kwamen tegen de Heilige Vader, maar lang zou het niet duren of zij zouden de geestelijkheid hetzelfde zien doen." Wanneer de paus in ernst de zeden van de priesters tracht te hervormen, zullen zij in oproer komen en de éénheid van Christus' Kerk verscheuren. Neen, een nieuwe ketterij zou het niet worden, doch een scheuring. En zij zei Raimondo en zijn vriend, dat zij dit ongeluk beleven zouden.
Doch ondanks haar donkere voorgevoelens, die inderdaad de grote scheuring van enkele jaren later voorspelden, schreef Cathatina aan de Gonfaloniere (de generaal) en de Bestuurders in Lucca een zeer lange brief, waarin zij zich beijvert hun trouw aan de zaak der Kerk te versterken. Zij begint met haar lievelingsthema: iemand heeft verstand gekregen om te begrijpen dat zijn leven ervan afhangt of hij getrouw is aan de Schepper en de deugd bemint. Gij weet wie gezegd heeft: "Ik ben de weg, de waarheid en het leven." En "die mij volgt wandelt niet in duisternis, doch in licht". En de Kerk is Zijn bruid, haar trouwe zonen zijn zij die duizendmaal liever de dood ondergaan dan haar te verlaten. "Indien gij mij antwoordt: het ziet er naar uit als moet de Kerk verliezen, en het schijnt onmogelijk dat zij zichzelf en haar kinderen redden kan, dan zeg ik u, dat dit niet zo is. De schijn bedriegt, doch beschouw het binnenste van de Kerk, daar zult gij een macht vinden die haar vijanden nooit kunnen hebben…" God is Hij Die Sterk Is, want alle kracht en deugd gaat uit van Hem. Deze kracht is Zijn Bruid niet ontnomen, en niets anders bezit die kracht. De vijanden der Kerk die tegen haar strijden hebben die kracht en die hulp verloren, zij zijn rot geworden ledematen, gescheiden van het lichaam; sluit u niet bij zulke verdorde ledematen aan. Zij bidt de bestuurders van Lucca stand te houden, te volharden zoals zij begonnen zijn, en zich te herinneren dat zij niet alleen staan, zij hebben hun broeders de Pisaners met zich, en denk er aan, als een vader vele kinderen heeft en ook maar één blijft trouw aan hem, dan laat hij heel de erfenis aan dat kind na.
Nog waren de Pisaners loyaal. Maar de Liga tegen de pauselijke legaten omvatte nu de koningin van Napels, Bernabo Visconti en zijn broer, Siëna en Arezzo, en al de opstandige steden in Umbria en Romagna stonden aan hun kant.

Hoofdstuk 15

Catharina kwam terug in Siëna voor kerstmis 1371. En de 21ste December creëerde Gregorius XI in Avignon negen nieuwe kardinalen. Toen Catharina hun namen hoorde, moet zij begrepen hebben, dat haar somberste voorgevoelens nu in vervulling begonnen te gaan. Van de negen kardinalen waren zeven Fransen, waarvan drie verwanten van de paus, — één was Italiaan en één Spanjaard — Pedro de Luna — , die later de tegenpaus Benedictus XIII werd. Dit was een vervaarlijke slag voor alle Italianen die de Kerk nog trouw waren: het was op de eerste plaats aan Franse invloed te wijten, dat alle pogingen de paus naar Rome terug te krijgen, mislukt waren, en de voornaamste oorzaak, zowel van de corruptie binnen de Kerk als van de ellende in Italië, was “de Babylonische gevangenschap" der pausen in Avignon.
De Dominicanen-orde kreeg geen nieuwe generaal; Fra Elia van Toulouse bleef aan. Tijdens de grote scheuring koos hij tenslotte de zijde van de tegenpaus. De wens van Catharina ging niet in vervulling: de paus gaf haar orde niet “een wijs en deugdzaam bestuurder". Het was nu lang geleden sinds zij als aankomend jong meisje naar buiten liep om de straatstenen te kussen voor het huis, waar de Dominicaner-monniken in de zwarte en witte dracht voorbijgingen. Sinds lang was het haar duidelijk geworden, dat ook in de tuin van St. Dominicus het onkruid welig tierde tussen het goede zaad; ook hier stonden al te veel bomen die geen goede vruchten voortbrachten. Het was bedroevend noodzakelijk dat er hier gewied en gesnoeid werd. Doch na Catharina’s dood werd de Dominicanen-orde hervormd door haar geestelijke kinderen, de zalige Raimondo van Capua en de zalige Clara Gambacorti van Pisa.
Ofschoon het Catharina's taak geworden was actief in te grijpen in actuele vragen van het grootste belang, was zij toch steeds even bereid met al haar krachten iedere afzonderlijke ziel te helpen die daarom vroeg. Eens in het begin van het nieuwe jaar 1376 bracht één van haar geestelijke zonen zijn vriend Stefano Maconi tot haar. Noch de jonge edelman noch zijn familie hadden tot nog toe de minste belangstelling getoond voor de befaamde popolana en haar doen en laten. Doch nu was de familie Maconi in een twist verwikkeld met twee geslachten die veel machtiger waren, Rinaldini en Tolomei, en de vriend had Stefano di Corrado Maconi gezegd dat Catharina beslist een regeling zou kunnen treffen als hij haar zijn zaak voorlegde; zij had reeds veel dergelijke twisten tot een vergelijk gebracht.
Stefano Maconi verhaalt hoe Catharina hem ontving, “niet als een schuchter of vreesachtig jong meisje, zoals ik verwacht had, maar als een liefdevolle zuster, wier broer is thuisgekomen van een lange reis". Met haar vermogen in de zielen der mensen te lezen, had zij aanstonds de rijke mogelijkheden ontdekt bij deze jongeman, die ondanks zijn lichtzinnigheid en pretlust zich uit aangeboren fijngevoeligheid en reinheid van gemoed had weten te vrijwaren voor grovere ondeugden. Doch ook Stefano werd diep ontroerd door Catharina's beminnelijk wezen, hij luisterde gretig naar alles wat zij zo ernstig en met zo tedere bezorgdheid voor zijn waar geluk, te zeggen had. Hij was meteen bereid om te gaan biechten, hij wilde graag proberen een goed christen te worden. Met betrekking tot de twist tussen zijn geslacht en Rinaldini en Tolomei, zei zij dat hij op God vertrouwen moest; van haar kant zou zij alles doen wat in haar macht stond om tot een vreedzame oplossing te komen.
Zij verkreeg inderdaad van Rinaldini en Tolomei de belofte, dat zij op een bepaalde dag met Stefano en zijn vader Corrado Marconi een bijeenkomst zouden hebben in de kerk van San Cristoforo om tot een vergelijk te geraken. Doch toen de twee Maconi's daar aankwamen, verscheen de andere partij niet. De bedoeling was blijkbaar Maconi een nieuwe belediging toe te voegen. Catharina begaf zich naar het hoogaltaar en knielde: “Willen zij mij niet horen, dan zullen zij gedwongen worden naar de almachtige God te luisteren.” Zij lag onbeweeglijk in extase; kort daarna kwamen de Tolomei's en de Rinaldini's door een zijdeur tersluiks de kerk binnen. Het scheen hen als was de knielende vrouw voor het altaar door een zeldzame lichtglans omgeven. Zij legden heel de zaak in haar handen en de verzoening kwam spoedig tot stand.
Nu werd Stefano de allerliefste zoon van zijn “mammina”’ en zij noemde hem haar Benjamin. Zoveel mogelijk bracht hij zijn tijd bij haar door, nam een gedeelte van haar correspondentie op

zich en zong haar lof voor allen die hem maar wilden horen; hij trok er zich niets van aan, dat zijn oude makkers lachten om hem en om zijn onaardse liefde tot deze schim van een boetzuster. Op zekere dag sprak Catharina tot hem: “Mijn liefste zoon, ik heb een goede tijding voor u. Uw liefste wens zal vervuld worden.”
“Maar mamma mia,” zei Stefano verbaasd, “ik weet niet wat mijn liefste wens is.”
“Kijk binnen in uw hart,” zei Catharina en glimlachte.
“Waarlijk, liefste mamma, ik weet niet van een andere wens dan steeds bij u te kunnen zijn.”
“En dat is juist wat u vergund zal worden,” zei zijn moeder.
Want intussen was er veel gebeurd. Catharina voorzag dat zij spoedig naar Firenze zou reizen om te trachten een vergelijk tussen de republiek en de paus tot stand te brengen. Of zij wist dat zij van Firenze de reis zou voortzetten tot het verre Avignon, weten we niet. Maar Stefano Maconi zou deel uitmaken van haar reisgezelschap.
De 12de Maart hadden Pisa en Lucca zich bij de Florentijnse liga aangesloten, ofschoon onder zeker voorbehoud: zij zouden niet verplicht zijn aan de oorlog tegen de pauselijke stoel actief deel te nemen. De Florentijnen trachtten zelfs Rome afvallig te maken van de paus, of althans te laten beloven dat de Romeinen geen pogingen meer zouden doen om hem terug te halen. Rome weigerde. Nu zond Gregorius gezanten naar Firenze, met de bedoeling de vrede weer tot stand te brengen. Doch de ongelukkige man was wel zo wankelmoedig en van alle begrip verstoken, dat hij tegelijkertijd in een bul van de Florentijnen eiste dat zij hem alle leden van de verzets-regering zouden uitleveren; zij zouden hem ontmoeten in Avignon vóór het einde van Maart. Een van hen die op deze wijze opgeroepen werden, was Niccolo Soderini, die van Catharina's eerste verblijf in Firenze af haar vriend geweest was. Hij had een paar maanden in de regering gezeten.

Catharina voelde zich gedreven de paus een nieuwe brief te zenden. Nog dringender bepleit zij hierin bij het hoofd der christenheid de zaak van de vrede. Aan haar allerheiligste en allereerwaardigste vader in Christus richt zijn onnutte kleine dochter Catharina, de dienaresse en slavinne Gods, haar welsprekende en hartstochtelijke oproep; het moet tot vrede komen tussen hem en zijn kinderen. Het moge al noodzakelijk zijn de tijdelijke goederen der Kerk te bewaren en terug te winnen, doch noodzakelijker is dat het kostbaardere bewaard blijft. De schat der Kerk is het bloed van Christus, en deze schat werd niet betaald voor tijdelijke goederen maar voor de verlossing van de zielen. Zijn eerste en voornaamste plicht is het, al de lammeren die de rijkdom van de Kerk uitmaken, terug te winnen. Weliswaar kan de Kerk nooit arm worden, want Christus’ bloed kan nooit vernietigd worden, maar zij zal al de sieraden verliezen die zij door de deugd en gehoorzaamheid harer kinderen ten geschenke krijgt. Indien hij echter alles doet wat hij kan, zal hij voor God en voor de mensen zonder schuld staan; win hen terug met de wapenen van mildheid en liefde; toon vredelievendheid, dan zult gij al uw rechten herwinnen, zowel de geestelijke als de tijdelijke.
“Mijn ziel die met God verenigd is, dorst brandend naar uw, zaligmaking, naar een hervorming van de Kerk en naar het geluk van heel de wereld. Doch het komt mij voor dat God ons geen ander geneesmiddel dan vrede openbaart, een ander kan ik niet bij Hem zien. Vrede, vrede terwille van de liefde van de gekruisigde Jezus, en laat u niet weerhouden door de onkunde, blindheid en vermetelheid van uw kinderen.” Zij herhaalt haar waarschuwing: indien de paus er zich toe verlaagt zijn bondgenoten de prelaten en herders te geven, die zij zelf willen in plaats van de beste en de waardigste, om hen daardoor te vriend te houden, zal hij de ware redenen tot oorlog slechts vermenigvuldigen. “Ach, doe dat toch niet, omwille van Jezus’ liefde en omwille van uw eigen ziel en zaligheid.”
Catharina zond nog een brief naar Avignon; de koerier was ditmaal Neri de Landoccio. Weer smeekt zij om vrede, om goede herders en om bestraffing van de slechte, die het Lam van Christus als wolven verscheuren. Hij gaf Zijn leven voor de eer Gods en voor het heil der zielen. “En gij, Zijn plaatsbekleder, behoorde het te doen in Zijn plaats. Is het geen gewoonte dat de officier het voorbeeld volgt van zijn kapitein? ”

Daarna schreef zij een brief waarin zij de zaak der opstandige Florentijnen bepleit: “Ik bid u vanwege de gekruisigde Jezus, en ik wil dat gij mij deze gunst bewijst: overwin hun boosheid met uw goedheid.” Steeds meer drukken Catharina's brieven haar overtuiging uit, dat zij, waar zij de spreekbuis is van haar gekruisigde Heer, vrijelijk mag schrijven: “ik wil —” dat gij doet zoals ik u raad. “O Vader, wij zijn de uwen en ik weet dat zij er bijna allen van overtuigd zijn, verkeerd gedaan te hebben. Laat Ons aannemen dat zij niet te verontschuldigen zijn, zij meenden niettemin dat zij niet anders konden handelen, wegens al het onrecht dat zij geleden hebben en al de afpersing waaraan zij blootstonden, onder het juk van slechte herders en bestuurders. Zij werden besmet door de ontaarding van hen die u niet onbekend zijn; duivels in mensengedaante zijn het, en zij (de Florentijnen) vielen zoals Pilatus, toen hij Christus veroordeelde, omdat hij het verlies van zijn macht vreesde, in verachtelijke lafheid. Zij hebben u vervolgd om hun steden niet te verliezen. Barmhartigheid, Vader, ik bid voor hen. Zie niet op hun onwetenheid en hoogmoed, maar trek uw kinderen tot u door beminnelijke mildheid en goedheid, door zachtzinnige en heilzame berispingen. O, uwe heiligheid, geef ons vrede, wij zijn uw ongelukkige kinderen die misdeden. Ik zeg u, Christus op aarde, van wege Christus in de hemel, doe dit zonder hooghartigheid en zonder toorn, en zij zullen u tegemoetsnellen vol berouw over hun fouten, en hun hoofden in uw schoot leggen.” Verhuis naar Rome, zegt zij de paus, en richt de banier van de kruistocht op, en gij zult zien dat de wolven in lammeren veranderen.
“Vrede, vrede, vrede. En indien gij meent dat de rechtvaardigheid eist dat gij u wreekt, sla dan mij en laat mij, nietige, al de pijnen en folteringen lijden die gij wenst, zelfs de dood. Ik geloof dat het de smet van mijn zonden is, die grotendeels de schuld is van deze ellende en wanorde, zodat gij uw kleine dochter straffen kunt zoveel gij wilt. Ach, Vader, ik sterf van smart en ik kan niet sterven.…” Aan Niccolo Soderini had Catharina geschreven en de zaak van de andere zijde opgevat; zij maande de regering van Firenze bij de paus vergiffenis te zoeken en zich tot iedere prijs met hem te verzoenen. Het is niet onze zaak de slechte herders te veroordelen, God zal hen lonen naar verdienste. En al zijn zij nog zo bedorven, zij zijn gewijd voor de bediening der sacramenten. Catharina geloofde niet aan zaligheid buiten de Kerk.

De twintigste Maart veroverden de legers van de anti-pauselijke Liga Bologna. Maar de volgende week daarna namen de pauselijke troepen onder Sir John Hawkwood Cesena, massacreerden de mannen en gaven de vrouwen prijs aan de soldaten. Bij dit huurleger van bloedhonden en woestelingen was kardinaal Robert van Genève, dezelfde die later tegenpaus werd onder de naam van Clemens.
Tezelfdertijd kwamen afgezanten uit Firenze bij de paus in Avignon aan en verklaarden in naam der Republiek dat de politieke leiders, die hij opgeroepen had, niet konden komen; enkele hunner zaten op het ogenblik in de gevangenis. En Firenze was niet bereid zich op genade en ongenade aan de paus over te geven, de republiek had reeds te veel onrecht geleden onder het juk van 's pausen verdorven legaten. De paus antwoordde met Firenze onder interdict te leggen en behalve eenentwintig van de eerste burgers der stad, waaronder Soderini, de Acht Krijgsoversten in de ban te doen. Donato Barbadori, een der gezanten, hoorde dit vreselijk vonnis aan. Hij wendde zich tot het kruis boven 's pausen troonzetel: “Zie op mij neer, Gij God mijns heils en help mij, verlaat mij niet, want mijn vader en mijn moeder hebben mij verlaten.”
Interdict op een land betekende in de middeleeuwen, dat de burgers hiervan in alle christenlanden ex lege waren. Concurrenten konden de gelegenheid uitbuiten, de handel van het land te vernietigen, de Florentijnen in gevangenschap of slavernij weg te voeren, waar zij ze aantroffen. “Overal in de wereld werden de Florentijnen door de regeringen gegrepen en in de landen waarop zij handel dreven, van hun eigendom beroofd,” schrijft Raimondo, “zij moesten vergelijk zoeken met de paus door tussenkomst van personen, van wie zij wisten dat de paus er niet naar wilde luisteren.”
Catharina was bereid. Om haar zending in te leiden zond zij Raimondo en nog twee priesters van haar geestelijke familie naar Avignon met een nieuwe brief, in dezelfde toon als de vorige. Zij eist hervorming binnen de Kerk; het onkruid moet met wortel en al uitgerukt worden, de slechte herders

en bestuurders, wier bedorvenheid de tuin verpest, moeten uitgeworpen worden, en edele zoetgeurende bloemen moeten in plaats daarvan geplant worden. Zij verlangt dat de paus terug zal keren naar Rome, zij verlangt een kruistocht en vrede met de christen oproerlingen. Tenslotte beveelt zij haar boodschappers, haar zonen, aan, „zij zijn boodschappers van Christus Gekruisigd en van mij."
In de nacht van de eerste op de tweede April had zij een verschijning die zij beschrijft in een brief aan Raimondo. Christus verscheen haar en liet haar op zulk een wijze in Zijn geheimen delen, dat zij niet wist of haar ziel in het lichaam was of daarbuiten. En zij werd vervuld van onuitsprekelijke vreugde, omdat zij begreep. Zij zag de noodzaak van de vervolging die de Kerk moest lijden, maar zij zag ook hoe nieuwe jeugd en verheffing daarop zouden volgen. De Zoete Waarheid herinnerde haar aan deze woorden uit het Evangelie: "Het is noodzakelijk dat de ergernis komt," maar ook „wee hem die de schuld der ergernis is". Om Zijn bruid te genezen van de doornen die in haar vlees staken en daarin pijn veroorzaakten, had Hij een zweep gemaakt van slechte mannen zoals Hij eens een zweep gemaakt had van dunne koorden; met die zweep zou Hij de onreine, gierige en hoogmoedige kooplieden uitdrijven die de gaven van de Heilige Geest verkopen. Maar toen haar verlangen, alle mensen in de wond van Jezus' Heilig Hart te zien binnengaan tot een geweldige vuurbrand steeg, vergunde Christus haar te zien, dat grote scharen, aangevoerd door zijn heiligen, op de wonde in Jezus' zijde toestroomden. Onder deze heiligen herkende zij haar vader St. Dominicus. Daarna legde Christus Zijn kruis op haar schouders en plaatste een olijftak in haar hand. "Ga en zeg hun: zie, ik verkondig u een grote Vreugde." En ik jubelde en zei zoals Simeon: "Heer, laat nu uw dienaar gaan in vrede." Maar welke tong spreken kan van de geheimen Gods, niet de hare. Zij kan dus niets anders doen dan de eer van God, het heil der zielen en de wedergeboorte en verheffing der Heilige Geest daarin volharden tot de dood. "Verheugt u daarom wanneer gij in benauwing zijt, en bemint, bemint, bemint elkander."
Vóór Pasen schreef zij aan de Florentijnen om hun haar bemiddeling aan te bieden tussen hen en de paus. Daar Raimondo hoopvolle tijding had gestuurd, gingen zij op haar aanbod met vreugde ín. In het begin van Mei kwam Catharina met haar gezelschap van vrienden voor de tweede maal in Firenze aan. De Florentijnen bogen zich voor het interdict. Er werden geen missen meer gelezen, enkele weinige priesters hadden volmacht de sacramenten toe te dienen aan stervenden en kinderen te dopen, overigens was het met alle handelingen van godsdienstige aard gedaan. Intussen beleefde het beproefde volk een ware godsdienstige vernieuwing. Boetedoeners trokken zich geselend en onder het zingen van de miserere in processie door de straten. Enkele jonge edellieden sloten zich in een broederschap aaneen om hun leven te wijden aan werken van liefde en barmhartigheid. En Catharina werd ontvangen als de enige waarop zij hun hoop gesteld hadden.
De Florentijnen legden zulk een vroomheid aan de dag, dat hun vijanden kwaadaardig mompelden van een verdeemoedigingsvertoon om op de best mogelijke voorwaarden vrede met de paus te verkrijgen. Zeker is, dat de materiële gevolgen van het interdict zo vernietigend waren voor de handelsrepubliek, dat er zo spoedig mogelijk een regeling moest getroffen worden. Vóór het einde van de Meimaand hadden Catharina en haar vrienden zich op weg begeven voor de lange reis naar Avignon. In haar gezelschap bevonden zich de trouwe oude vriendinnen Lisa, Alessia, Cecca en haar "jongste zoon" Stefano Maconi, behalve nog verschillende anderen van haar geestelijke familie. De Florentijnen beloofden haar gezanten na te zenden, met de verplichting in naam van de stad zo te handelen als Catharina Benincasa wenste. De Signoria van Firenze, de regering der meest trotse van alle Italiaanse republieken, had aan een jong meisje, dat voor een heilige werd gehouden, de macht toevertrouwd in alle aangelegenheden van vitaal belang voor haar grootheid en toekomstige welvaart te beslissen.

Hoofdstuk 16

De achttiende Juni kwam Catharina in Avignon aan. Het laatste gedeelte van de reis had zij gemaakt in een kleine boot, die haar en haar gevolg de Rhône op voer. Onder de volksmenigte die haar bij de aanlegplaats opwachtte, bevonden zich Fra Raimondo, Fra Giovanno Tantucci en haar

lieve zoon Neri di Landoccio. Doch noch Raimondo, die haar tegemoet kwam, noch Stefano Maconi die de reis in haar gezelschap meemaakte, hebben ons verteld wat de Siëense maagd dacht, toen zij voor de eerste maal de blik richtte op de stad van de paus aan een Franse rivier. Avignon was achter zijn muren een van de meest versterkte steden van die tijd. Als streefde zij ten hemel, zo verhief zij al haar torens en tinnen en spitsen naar de wolken. Vlak bij de domkerk, Notre Dame des Domes, lag de grote pauselijke burcht, vesting en paleis tegelijk. Nog op de dag van vandaag pronken de oude gebouwen in schoonheid en pracht; een reusachtig gedenkteken van een der donkerste en noodlottigste tussenspelen in de lange geschiedenis der katholieke Kerk.
Catharina had intussen talloze schone en prachtvolle bouwwerken gezien in haar eigen land. Wat ons vandaag voorkomt als de romantische erfenis uit een tijd van lage wreedheid en krijgszucht, maar ook van scheppingskracht en schoonheidsvreugde, een tijd zonder weerga in de geschiedenis van Europa, was voor Catharina de alledaagse achtergrond van haar wonderlijk leven in vertrouwelijke omgang met de onzichtbare wereld en in harde arbeid in de wereld der mensen. Misschien rustten haar grote, stralende ogen met diepe ontroering op de gebouwen aan de andere zijde van de Rhône; aan het andere einde van de beroemde burcht in Avignon verhief zich de wachttoren van de koning van Frankrijk. Ja, daarginds lag Frankrijk, het rijk van de Franse koning, Villeneuve-lez-Avignon lag in zijn land, het land van de vijand, omdat Frankrijks invloed altijd gebruikt was om de paus gevangen te houden in het schone land Provence. Enkele van de Franse kardinalen woonden ginds.
De Italianen werden naar het verblijf gevoerd dat de paus gereed had laten maken om Catharina van Siëna te ontvangen. Het bevond zich in een paleis, dat een onlangs gestorven kardinaal had toebehoord. Catharina kon echter een kamer vinden die overeenkwam met haar ascetische smaak en er was een oratorium waarin zij zich terug kon trekken om te bidden. Want bij het werk dat nu voor haar lag, kon zij waarlijk behoefte hebben aan de onophoudelijke steun van haar hemelse Bruidegom, die Zijn bruid geleid had op de lange weg van het ververshuis bij Fontebranda tot aan de voet van de troon van Zijn aardse plaatsbekleder. En de zwakke, nederige jonge vrouw zou tot die plaatsbekleder spreken met het gezag van Jezus Christus.
Twee dagen na haar aankomst in Avignon werd Catharina ontvangen door de paus. Raimondo was erbij als tolk, want Catharina sprak slechts haar Toscaanse moedertaal en de Fransman sprak Latijn. Catharina verstond die taal voldoende om het brevier te kunnen bidden, maar was niet in staat er een gesprek in te voeren. Gregorius kreeg echter een zo sterke indruk van het gezond verstand en het diepe geestelijk inzicht bij deze jonge vrouw, die hem de vrijmoedige brieven had gezonden, dat hij reeds, voor het gesprek een einde nam, heel de kwestie met de Florentijnen in haar handen had gelegd. Hij bad haar, zich ervan overtuigd te houden, dat ook hij er ernstig naar verlangde een eind te maken aan de bittere oorlog. Maar "vergeet niet de waardigheid der Kerk”.
Doch de gezanten uit Firenze, die onmiddellijk na Catharina gekomen zouden zijn, kwamen niet. De zesentwintigste Juni schreef zij aan de acht krijgsheren en gaf hun de raad te bewijzen dat zij het ernstig meenden een eind te maken aan de oorlog met het pausdom. Dat zij onlangs de priesters een belasting hadden opgelegd, scheen haar een stap terug op de weg des vredes. "Ik heb met de Heilige Vader gesproken en hij heeft mij met grote goedheid aanhoord… Hij heeft bewezen dat hij de vrede innig bemint en dat hij als een goede Vader bereid is de beledigingen die zijn zonen hem hebben aangedaan, door de vingers te zien, maar het is noodzakelijk dat de zonen zich verootmoedigen, opdat de Vader hun ten volle vergeven kan. Ik kan u niet zeggen, hoe gelukkig ik mij voelde, toen hij tenslotte, na lang met mij te hebben gesproken, zei dat hij, waar de zaken staan zoals ik hem verklaard had, bereid was zijn kinderen te ontvangen en te doen zoals het mij het best voorkwam.” Het verbaast haar echter dat de gezanten niet gekomen zijn; voordien kan niets beslist worden. Zij moeten zich dus haasten om te komen.
Gregorius vertelde haar tijdens een gesprek: "De Florentijnen drijven een spel met u en met mij. Ofwel zenden zij helemaal geen gezanten, of in het andere geval zult gij zien dat zij niet de nodige volmachten bezitten.” Hij had gelijk. Sinds de zesde Juli had een nieuwe regering de macht in handen in Firenze. En deze regering wenste inderdaad geen vrede. Zij stuurde drie gezanten enkel om haar werkelijke bedoelingen te maskeren.

Ondertussen had ook Gregorius zich gebogen voor Catharina's macht over de mensenzielen. Hij was er volkomen van verzekerd dat deze vrouw een heilige Gods was. Wanneer zij openhartig met hem sprak over de misbruiken waaraan priesters en prelaten zich schuldig maakten, en die zo grote verwoestingen aanrichtten in de Kerk, veroordeelde zij ook de weelde aan het pauselijk hof en de ondeugden die tot vlak onder de ogen van de paus ongestoord tierden. Hier, waar alle hemelse deugden behoorden in bloei te staan, rook zij de stank van helse verwording. Gregorius onderbrak haar: "Hoe hebt gij tijdens uw kort verblijf al de kennis opgedaan van hetgeen hier plaatsgrijpt?" Uit Catharina's houding tegenover de plaatsbekleder van Christus sprak de diepste nederigheid. Doch nu richtte zij zich plotseling op in heel haar lengte, zag hem in het aangezicht en sprak zoals een vorst spreekt tot een andere vorst: "Tot eer van God almachtig, durf ik zeggen dat ik, toen ik nog thuis was in mijn eigen stad, de stank der zonden, die tieren aan het Romeinse hof, scherper speurde dan zij die ze bedreven en ze hier nog iedere dag bedrijven."
De faam van de heilige zienster wekte natuurlijk nieuwsgierigheid bij het pauselijk hof. Niet het minst nieuwsgierig waren de vrouwen waar het hier nodeloos van wemelde, zusters en nichten en verre verwanten en bijzitten van de kardinalen. Enkelen geloofden aan haar uit volle overtuiging en lieten zich gewillig door Catharina raden om betere christenen te worden. Anderen maakten er geen geheim van, dat zij haar invloed vreesden. Nog anderen maakten er zich vrolijk over. Sommigen vonden slechts dat het spannend was; zij slopen naar de kapel om haar te begluren als zij in extase lag. 's Pausen zuster, de hertogin van Valentinois, werd zo door dit gezicht ontroerd, dat zij van nu af eerlijk en oprecht trachtte uit heel haar ziel te bidden. Maar de jonge Alys de Turenne, die getrouwd was met een neef van de paus, dreef een grote naald in de voet van Catharina om te zien of het werkelijk waar was, dat zij er niets van voelde. Toen Catharina weer tot bewustzijn kwam, veroorzaakte dit een ondraaglijke pijn in de wond en dagenlang kon zij niet steunen op die voet. Catharina had de gave ontvangen (evenals vele andere heiligen) de uitstralingen van een ziel die in doodzonde leefde, gewaar te worden als een physieke reuk van verrotting. In Avignon werd deze gave vaak een plaag voor haar. Eens kwam een voorname dame haar bezoeken en legde een mateloze eerbied en godvruchtigheid aan de dag, maar Catharina wilde haar niet aanzien en wendde het aangezicht van de dame af, telkens als zij in haar nabijheid kwam. Raimondo berispte haar omdat zij zo onhoffelijk was, doch Catharina antwoordde: "Als gij de stank van haar zonden zoudt kunnen ruiken, deedt gij precies als ik." Wat later kwam Raimondo aan de weet, dat deze dame een bijzit van een priester was.

Drie van de geleerdste prelaten aan het hof kwamen op bezoek om deze ongeletterde vrouw wier invloed op de paus zo gevaarlijk scheen voor de Franse belangen, te ondervragen en in de war te brengen. Om te beginnen onderwierpen zij haar aan een uiterst aanmatigend verhoor over haar Florentijnse missie; was het werkelijk waar dat de regering, zoals zij voorgaf, haar gestuurd had? Kan het waar zijn dat zij daar geen enkele man hebben, die in staat is in zulk een belangrijke aangelegenheid voor hen te onderhandelen, en dat zij daar een klein onbeduidend vrouwtje als gij nodig hebben? Geduldig en beleefd verklaarde Catharina hoe het gekomen was dat men haar gestuurd had, en tegen hun wil in kwamen de prelaten onder de invloed van haar innemendheid. Zij hielden echter aan, vroegen haar naar haar levenswijze, naar haar verschijningen, haar vasten, en hoe zij er zo zeker van kon zijn dat de duivel haar niet misleidde? De discussie liep uit op de moeilijkste theologische vraagstukken, en Fra Giovanni Tantucci, die erbij was en die zelf in zijn tijd een paar doctorsgraden had behaald, trachtte enkele woorden in het geding te brengen. De bezoekers snauwden hem af: "Laat haar toch zelf antwoorden, zij doet het stukken beter dan gij." Het gesprek duurde van de nonen totdat het nacht begon te worden, en toen de geleerde heren afscheid van haar namen, waren zij ervan overtuigd dat "het onbeduidend vrouwtje" helderder inzicht in geestelijke dingen had dan een doctor in de theologie. Als eerlijke, werkelijk geleerde mannen, gingen zij naar de paus en zeiden hem dit. Zij kreeg nog andere vrienden onder de leden van de Romeinse curie. Een hunner was de vice-kanselier Bartolommeo Prignani, aartsbisschop van Acerenza. Hij was een voorbeeld van een prelaat door zijn deugd en rechtschapenheid, en hij brandde van ijver om de weelde en de corruptie binnen de Kerk uit te roeien. Een uitstekend man op

een ondergeschikte plaats, maar zijn hardheid en wraakzucht werden eerst later, toen hij Gregorius XI opvolgde als paus Urbaan VI, een bedreiging voor zijn eerlijke hervormingspogingen.

Terwijl de Florentijnse gezanten nog steeds schitterden door afwezigheid, werd Catharina meerdere malen door de paus ontvangen en kreeg ruimschoots gelegenheid met hem te spreken over de dingen die haar zo nauw aan het hart lagen: zijn terugkeer naar Rome en de oproep aan heel de christenheid tot een nieuwe kruistocht. Nu had Gregorius van tijd tot tijd het verlangen uitgesproken de Heilige Stoel weer terug te brengen naar de stad van St. Petrus, en zijn omgeving zag met schrik hoe hij er meer en meer van overtuigd werd dat Gods heilige Geest hem riep door de mond van Catharina. De paus is ook bisschop van Rome, en het hof herinnerde zich dat een bisschop een tijd geleden, toen de Heilige Vader hem berispte wegens zijn afwezigheid uit zijn bisdom, geantwoord had "en u allerheiligste Vader, waarom reist u niet terug naar uw bruid die zo rijk en schoon is?" Het had geleken als was de paus er diep van aangedaan.
Maar Catharina, die in de mensenzielen las, wist meer. Eens toen de paus, die op dat ogenblik in hoge mate zenuwachtig was, haar vroeg wat zij van deze zaak dacht — alsof hij dat niet uit haar brieven wist — antwoordde zij nederig, dat het haar niet paste de plaatsbekleder van Christus raad te geven. Hij antwoordde tamelijk geprikkeld, dat hij haar niet om raad gevraagd had, hij vroeg haar hem te zeggen wat Gods wil was. Catharina antwoordde: "Wie kent Gods wil zo goed als uw Heiligheid, gij hebt u immers door een gelofte gebonden." Ontsteld staarde Gregorius het meisje aan. Hij had de gelofte afgelegd dat hij naar Rome terug zou keren, als hij ooit tot paus gekozen werd. Dat was toen hij nog kardinaal was. En nooit had hij een levende ziel daar iets van verteld. Vanaf dat ogenblik wist hij dat hij Avignon moest verlaten. Maar hij wist ook hoeveel hindernissen hij zou moeten overwinnen voor hij daartoe kon komen. Het was een kwelling voor zijn angstige natuur, die zo bevreesd was de gevoelens van zijn verwanten en vrienden te kwetsen.

Vanuit Villeneuve-lez-Avignon, waar Catharina op herhaaldelijk verzoek een kort bezoek bracht bij de hertogin van Anjou in haar burcht, schreef zij aan Gregorius, dat hij niet moest luisteren naar de kardinalen die hem van de reis naar Rome zouden trachten te weerhouden. "Ik bid u vanwege Jezus Gekruisigd, moge het toch uw Heiligheid behagen spoedig te handelen. Hoe spoediger gij het doet, des te minder zult gij eronder lijden... Als God met u is, zal niemand tegen u zijn."
Ten langen laatste kwamen de Florentijnse ambassadeurs. Doch toen Catharina in tegenwoordigheid van Raimondo hun vertelde, dat de paus haar toevertrouwd had met hen te onderhandelen over de vrede, antwoordden zij haar onbeschaamd: zij hadden geen volmacht om met haar te onderhandelen, zij waren naar Avignon gekomen om met de paus te spreken, niet met een vrouw. Toch trachtte Catharina nog de Florentijnen ten gunste te zijn. De paus benoemde twee Franse kardinalen om met hen te onderhandelen, doch ondanks de noodlottige gevolgen van het interdict voor de handel van de republiek, waren de ambassadeurs niet met ernstige plannen gekomen. De onderhandelingen liepen op niets uit, en in September werd de Florentijnse ambassadeurs meegedeeld dat zij Avignon konden verlaten. Weer in Firenze aangekomen, deden zij verslag van hun zending, van hun gezichtspunt uit, en de Signoria van Firenze besloot de oorlog voort te zetten tot vernietiging van de tijdelijke macht der Kerk. Zij trachtten nu de anti-pauselijke Liga te versterken door aansluiting te zoeken met Venetië en Genua.
De enige taak van Catharina was dus nu geworden de paus naar Rome te doen reizen en de kruistocht aan de gang te brengen. Zij had de hertog van Anjou voor de zaak gewonnen in zoverre, dat hij beloofde als een der leger-aanvoerders mee te gaan, indien er iets van kwam, en vanuit zijn burcht schreef zij ook aan zijn broer Charles van Frankrijk, dat deze zich aan zou sluiten.
Een laatste poging om de paus nogmaals van plan te doen veranderen, werd gedaan, toen de Franse kardinalen een persoon die voor heilig werd aangezien, er toe brachten hen een waarschuwing te schrijven: indien hij naar Rome reisde, zou dit met zekerheid zijn dood betekenen. Gregorius zond de brief door aan Catharina, die het een werk noemde van een duivel in mensengedaante, en wat het gevaar betreft dat hij in Rome vergiftigd kon worden, merkte zij snedig op: vergif is nu eenmaal overal te koop, er is zeker evenveel vergif in Avignon als in Rome.

Enkele dagen nadat Catharina zich weer op weg naar Italië had begeven, verliet Gregorius Avignon voorgoed. Het was de dertiende September en alle kardinalen op zes na, volgden hem. Hij had Catharina's raad gevolgd en brak plotseling op. De Franse kardinalen in zijn gezelschap schreiden en zijn verwanten, die hij achterliet, jammerden en treurden. De oude vader van de paus, graaf Guillaume de Beaufort, knielde in de poort van de burcht, wanhopig over het vertrek van zijn zoon. Paus Gregorius ging hem zwijgend voorbij.

De tweede October ging hij aan boord van het schip, dat hem van Marseille naar Genua zou voeren. De paus schreide, zijn Frans gezelschap schreide en treurde, maar er was geen weg terug. De woorden die Jezus Christus lange jaren geleden tot Catharina, Zijn bruid, gesproken had, toen Hij haar voorzegde dat Hij zwakke vrouwen als Zijn gezanten zou gebruiken bij de trotse en machtige mannen dezer wereld, waren thans in vervulling gegaan, en wel op een wijze, die het levenslot van Catharina van Siëna aan iedere vergelijking in de wereldgeschiedenis onttrekt.

Hoofdstuk 17

Catharina en haar gezelschap schijnen het grootste deel van de reis te voet te hebben gedaan, doch telkens wanneer zij in een stad kwamen om te overnachten, stroomde het volk bijeen om deze boetzuster te zien, die de paus had weten te bewegen zijn Babylonische gevangenschap te verlaten. Raimondo vertelt hoe zij in Toulon regelrecht belegerd werden door nieuwsgierigen doch ook door mensen die hoopten dat zij hen helpen kon. Een arme moeder drong in Catharina's kamer in de herberg binnen om haar stervend kind in haar schoot te leggen. Het werd ogenblikkelijk gezond. Maar toen zij weer voet zette op Italiaanse bodem, schijnt de heilige vreugde waar Catharina's vrienden voortdurend van vertellen, zich als een natuurlijk gevoel van geluk geuit te hebben; zij jubelde luid bij het zien van een plekje grond met rode bloemen of van het wemelende leven in een mierenhoop. Alles wat onze Schepper heeft gemaakt is even wonderbaar. “Deze miertjes zijn evengoed als ik uit zijn gedachten voortgekomen, het kostte Hem even weinig moeite de engelen te scheppen als deze diertjes en de bloesem aan de bomen.” Hoe brandend Catharina ook verlangde naar de verlossing van alle zielen in de wereld, toch beminde zij haar eigen stad Siëna en alle landen waar haar eigen Italiaanse volk leefde met een gezonde eenvoudige hartstocht.
Ten Noorden van Genua kwam zij door een kleine stad, Varazze geheten. Het stadje was bijna ontvolkt door de pest. In Varazze was Jacopo a Vorazine geboren, hij die het lievelingsboek der middeleeuwen, Legende d'or, geschreven had. Catharina gaf de dorpelingen die de besmetting overleefd hadden, de raad een kapel te zijner eer te bouwen, dan zouden zij van de pest bevrijd blijven. Zij deden het en sinds is er nooit meer een besmetting geweest in Varazze.
In Genua moest het reisgezelschap een tijd verblijven, omdat de een na de ander ziek werd. Madonna Orietta Scotti nam hen gastvrij op in haar paleis en liet de beste geneesheren in de stad bij de zieken roepen. Neri di Landoccio was er erg aan toe, hij had hoge koorts en zulke ingewandspijnen, dat hij noch liggen noch zitten kon. Op handen en voeten kroop hij van het ene bed naar het andere “als wilde hij voor zijn pijnen vluchten”. Stefano Maconi en Neri waren nauwe vrienden geworden, weer een getuigenis dat egoïstische jaloersheid niet tierde onder hen die Catharina eerlijk beminden. Stefano was diep bekommerd en smeekte hun “mamma’’ dat zij Neri niet zou laten sterven zo ver van huis om “in een vreemd land begraven te worden”. Het scheen echter als wilde Catharina Neri geheel aan de geneesheren overlaten en dezen gaven geen hoop voor zijn leven. Toen ging Stefano wederom naar Catharina en nu beloofde zij voor Neri te zullen bidden de volgende morgen, wanneer zij te communie ging. Toen zij uit de extase ontwaakte, kon zij Stefano met een glimlach vertellen, dat God haar beloofd had Neri te genezen. Doch toen Stefano de volgende dag zelf in hoge koorts moest blijven liggen en ondragelijke pijn had in zijn hoofd, kwam Catharina aanstonds bij zijn bed en beval eenvoudig de koorts te verdwijnen. Op hetzelfde ogenblik was Stefano vrij van koorts.

Don Giovanni Tantucci en Fra Bartolommeo di Dominici kregen de ziekte ook, horen wij in een brief die Catharina aan haar moeder schreef. Monna Lapa verlangde wanhopig naar haar dochter, die nu reeds vier maanden van haar weg geweest was, en zo ver weg in een vreemd en vijandig land, God weet in wat voor vreemde en gruwelijke gevaren; natuurlijk was de oude moeder buiten zichzelf van angst. Zij liet dus iemand voor haar aan Catharina schrijven. Het antwoord van haar dochter is zeer ontroerend door kinderlijke eerbied en tederheid. Men vraagt zich echter af of de arme Lapa zoveel troost putte uit de brief als zij zich wellicht gedrongen voelde voor te wenden toen zij de brief ontving.

Er zijn vier brieven van Catharina aan haar moeder bewaard gebleven en het sleutelwoord in alle vier is geduld, de deugd, die Catharina noemde het merg zelf van de godsvrucht, doch waart haar driftige moeder blijkbaar alle natuurlijke aanleg voor miste.

In de brief uit Genua groet zij haar beminde moeder in de zoete Jezus Christus en vertelt haar hoe innig zij verlangt in haar moeder een ware moeder, niet slechts van haar lichaam maar ook van haar ziel, te kunnen zien. “Ik geloof dat alle overdreven tederheid in u zal wegsterven, wanneer gij mijn ziel meer dan mijn lichaam bemint, en uw lijden zou niet zo groot zijn, wanneer gij mijn tegenwoordigheid in het vlees moest missen. Gij zoudt troost vinden, en gij zoudt de droefheid die ik u veroorzaak dragen tot meerdere eer van God, wanneer gij er aan denkt dat ik de genade en de kracht in mijn ziel zoek, door te werken voor de eer van God.” Zij herinnert haar aan Maria, de beminnelijke moeder, die voor de eer van God en voor het heil der zielen haar beminde Zoon aan de dood gaf op het kruis, en later verlieten haar de leerlingen om de boodschappers van haar Zoon te zijn. “Ik weet dat gij graag wilt, dat ik aan de wil van God gehoorzaam. Het was Zijn wil dat ik zou vertrekken, en dit is niet gebeurd zonder het verborgen plan van de Voorzienigheid noch zonder zeer belangrijke resultaten. Dat er zoveel tijd mee verstreek, lag niet aan de wil van mensen, doch was Gods wil, en als iemand iets anders zegt, is dat een leugen. Herinner u wat gij deedt voor tijdelijk voordeel, toen gij uw kinderen ver van u weg liet reizen om rijk te worden, en nu dit gebeurt om eeuwig leven te winnen, lijdt gij daar zo onder dat gij zegt ervan te zullen sterven, als ik u niet aanstonds antwoord.” De reden is, dat het vlees waarmee zij Catharina heeft bekleed haar dierbaarder is dan de ziel die haar kind van God ontving. Doch behalve de troost van de godsdienst kan Catharina tenslotte ook de troost brengen, dat zij reeds op de terugweg is, en was die ziekte bij haar gezelschap er niet tussengekomen, dan zou ze spoedig thuis geweest zijn.
Doch ook de moeder van Stefano Maconi verlangde vol ongeduld naar haar zoon en maakte zich voor hem evenzeer bezorgd als Lapa voor haar dochter. En de vrouw van Corrado Maconi was er waarschijnlijk niet zo aan gewoon als Lapa, haar kinderen hun eigen wegen te zien gaan ver van huis en hun dierbare ouders. Catharina antwoordde op een brief van Stefano’s moeder en noemt haar, die goed Catharina's moeder had kunnen zijn, “haar dochter”. Van haar eist zij direct, dat zij de natuurlijke moederliefde, die de kinderen voor zich zelf wil bezitten moet overwinnen. “Kinderen en andere schepselen moogt gij slechts beminnen uit liefde tot Hem die hen schiep, niet uit eigenliefde of liefde tot de kinderen. Gij moogt God nooit beledigen om hunnentwil.… Een moeder, die haar kinderen op de onjuiste wereldse wijze bemint, zegt vaak: ik heb er niets op tegen dat mijn kinderen God dienen, maar ze moeten niettemin ook de wereld dienen… Zulke mensen beproeven de Heilige Geest en schrijven Hem wetten en regels voor.” Om haar te troosten verzekert Catharina haar, dat zij goed voor Stefano gezorgd heeft en tot haar laatste uur zal zij steeds alles voor hem doen wat in haar macht staat. “Gij, zijn moeder, hebt hem eens gebaard, ik zal hem en u en geheel uw familie baren in onophoudelijk gebed, in tranen en in ijver voor uw zaligheid.”
De paradoxen van het christendom zijn van die aard, dat beide moeders het er heel waarschijnlijk over eens geweest zijn, dat Catharina niets anders schreef dan de zuivere waarheid. Doch leven en voelen in overeenstemming met de gekende waarheid, waar die hard en bitter schijnt, is een andere zaak; ons hart van vlees en bloed weigert te gehoorzamen. Op Catharina's laatste reis naar Rome vergezelde Lapa haar ondanks haar hoge leeftijd, en het doet iemand waarlijk goed te weten dat de moeder de laatste tijd van Catharina's leven niet van haar dochter gescheiden was. Doch vóór

Stefano Maconi zich aan kon sluiten bij hen die rond Catharina's doodsbed stonden, had hij veel moeilijkheden met zijn moeder, die hem niet wilde toestaan Siëna te verlaten.

Ondanks de ziekte, die haar reisgezelschap teisterde, dringen de Genuezen naar het Palazzo Scotti op om bij Catharina binnen te komen. Zij was nu te beroemd geworden om in haar privaat-leven nog vrede en rust te genieten. Haar uitgemagerd lichaam, en haar ziel die nu slechts bij de Beminde kon verwijlen wanneer zij in extase was, werden geen ogenblik met rust gelaten door opdringerige bezoekers, die met hun kommer en zorg tot haar kwamen of uit louter nieuwsgierigheid en uit de zeer menselijke behoefte te kunnen vertellen dat men die en die, waar alle mensen over spreken, zelf ontmoet heeft. Ofschoon de ene secretaris na de andere, Neri, Stefano, Bartolommeo door ziekte verhinderd werden in hun werk, verliet een stroom van brieven Catharina's verblijf: brieven met raadgevingen, bemoediging, geestelijke leiding of als antwoord op brieven die Catharina had ontvangen. De vrouw, die eenmaal geen andere wens had gehad dan een kluizenaarsleven te leiden, was nu geheel in beslag genomen door de problemen van haar tijd, evenzeer als een regerende koningin en gehoorzaam nam zij alles, wat zij erkende als een opdracht van haar Bruidegom, op haar tengere schouders.
Zij beschouwde zich als Zijn onwaardige kleine dienstmaagd, zondig, in het geheim besmet met de eigenliefde, die zij voor de oorzaak van alle ellende in de wereld hield. Wat zij had kunnen doen, had God gedaan ondanks het nietswaardig werktuig dat Hij gebruikt had. Want zij kon er onmogelijk aan twijfelen, dat grote dingen tot stand gekomen waren door haar als werktuig in Gods hand.
Laat op een avond kwam een man, gekleed als een gewoon priester, naar Palazzo Scotti en verzocht naar de kamer van Catharina gebracht te worden. Hij kwam binnen en de maagd viel op haar knieën voor de voeten van de plaatsbekleder van Christus. De paus verzocht haar op te staan en tot laat in de nacht waren zij samen in gesprek. Toen Gregorius haar verliet, was hij gesterkt en gesticht.
Hij was na een stormachtige zeereis van Marseille in Genua geland; de overvaart was zo zwaar geweest, dat zij zestien dagen had geduurd. Uit Rome werd oproer gemeld, de legers van Firenze hadden bij meerdere botsingen die van de paus verslagen, de doge van Genua had aansluiting bij de Liga afgewezen, doch vriendschappelijke neutraliteit beloofd. De Franse kardinalen poogden uit alle macht Gregorius te overreden terug te keren naar Avignon. Het onweer op de zeereis werd verklaard als een waarschuwing van God en de ongeluksberichten werden zoveel mogelijk overdreven.
Gregorius riep een consistorie bijeen en was op het punt te wijken voor de kardinalen. Maar hij wist dat Catharina in de stad was en zijn geweten liet hem niet toe een beslissing te nemen, alvorens hij haar raad had ingewonnen. Om geen aanstoot te geven kleedde zich de opperherder der Kerk vlak na het consistorie in een eenvoudige priesterdracht en begaf zich zonder enig gezelschap naar de Siëense vrouw om haar de beslissing te laten nemen over zijn eigen lot en dat der Kerk voor vele jaren in de toekomst.
De negen en twintigste October ging hij aan boord en voer tot Livorno, de vijfde December landde hij in Corneto in de pauselijke staat. Hij besloot daar te blijven tijdens de advent en zijn eerste Kerstmis in zijn eigen rijk in Corneto te vieren.

Hoofdstuk 18

Ook Catharina nam de boot van Genua tot Livorno, de havenstad van Pisa. Ook zij leed onderweg bijna schipbreuk, want zij kregen storm en hoge zee. Haar reisgenoten en zelfs de loods aan boord waren bang, maar Catharina bleef heel de tijd even kalm: "Waar zijt gij bang voor, gelooft gij u zelf te moeten redden?"
En tot de loods: "Leg het roer om in Gods naam en zeil met de wind, die de Hemel ons zal geven."
De volgende morgen kwamen zij behouden en wel in de haven en de monniken en priesters zongen het Te Deum.

In Pisa was Catharina weer gedwongen tot een oponthoud van enkele weken. Terwijl de Paus in Livorno was, had hij Pierre Gambacorti ontvangen, alsook gezanten uit Lucca, die over de vrede met Firenze en de Liga wilden onderhandelen. Het nieuws van de fronten over de krijgsverrichtingen van de Liga tegen hen had echter paus Gregorius dusdanig opgewonden, dat de vredesonderhandelaars niets bereikten.
In Pisa sloten haar moeder en Tomasso della Fonte zich bij Catharina aan. Zodra zij wist dat haar dochter op de thuisreis was, was Monna Lapa bereid alle gevaren te trotseren en de lange reis te maken om zo spoedig mogelijk haar kind, dat zij zo vreselijk gemist had, terug te zien. Het was vermoedelijk uit Pisa, dat Catharina naar de paus in Corneto schreef om hem moed in te spreken. Zij bidt hem standvastigheid, kracht en geduld te tonen, hij is uitverkoren de plaatsbekleder van Christus te zijn, omdat Christus hem uitgekozen heeft om te werken en te strijden voor Zijn eer, voor de zielen van de mensen en voor de vernieuwing van de Kerk. “Gij weet heel goed, allerheiligste Vader, dat gij, toen gij de Kerk naamt tot vrouw, u verbonden hebt tegenspoed, folteringen en tegenkanting te verduren om harentwil”… “Vrede, vrede, heiligste Vader, en moge het uw Heiligheid behagen de zonen die hun Vader gekrenkt hebben, aan te nemen. Uw goedheid zal zegevieren over hun boosheid en trots... Ja Vader, geen enkele vorm van oorlog meer… Ik hoop dat onze Heer zo krachtig in U zal werken, dat uw en mijn verlangen zal vervuld worden, Hoe zou ik iets anders in het leven kunnen verlangen dan de eer van God, uw vrede, de vernieuwing der heilige Kerk en het leven der genade in alle redelijke wezens.” Voor deze arme stad, die altijd de dierbare dochter van uwe Heiligheid is geweest, bidt zij om vrede en vergiffenis. De inwoners weten dat zij gezondigd hebben, maar de macht der omstandigheden dwong hen dingen te doen, die zij nu betreuren. Tenslotte bidt zij om zijn zegen voor zich en haar grote familie.
Doch eerst in 1377 kwam zij ten langen laatste terug in Siëna.
Stefano Maconi was vooruit gezonden. Onder andere zou hij een ridotto in gereedheid maken, een kleine kamer, die wellicht als kapel voor Catharina dienen moest. Uit Avignon had Catharina de toestemming van de paus meegebracht de heilige mis te mogen laten lezen op een reisaltaar, waar zij ook verbleef. De drie priesters die altijd in haar gezelschap moesten zijn, waren nu Fra Raimondo, Fra Bartolommeo de Dominici en Don Giovanni Tantuccí.
Het feit dat Siëna nu bondgenoot was van de vijanden van de paus, moet een schaduw over haar vreugde geworpen hebben bij het weerzien van de oude vrienden thuis. En tijdens de afwezigheid van zijn “mamma'' had Francesco Malavolti zich terug laten lokken naar zijn oude zondige paden. Zij schreef hem en smeekte hem vol tederheid en kommer over zijn waar geluk, en weer een keer kwam het zwarte schaap tot de schaapstal terug. Maar het was niet de eerste en het zou ook niet de laatste keer zijn, dat hij weer afdwaalde en weer terugkeerde. Eerst na de dood van haar, die hij bemind had als zijn moeder, ontving Francesco Malavolti de kracht om trouw te blijven en de weg te volgen, die hem eens tot de beminde voeren zou in een land waar geen scheiding meer bestaat.
De zeventiende Januari 1377 hield paus Gregorius XI zijn intocht in Rome, rijdend op een wit muildier. De Romeinen, die de plaatsbekleder van Christus, ondanks alle pogingen hen over te halen naar de kant van hen die de wereldlijke heerschappij van de paus aanvochten, en ondanks alle tartingen van zijn onwaardige legaten trouw gebleven waren, waren nu bijna waanzinnig van geestdrift. Wolken van bloemen en confetti begroetten de thuiskerende rechtmatige heer van de stad. Heel de nacht werd er gedanst in de straten, die straalden in het licht van duizenden fakkels en lampen. Zelfs de Franse kardinalen in het gevolg van de paus waren ontroerd.
Maar de oorlog ging voort en berichten van steden die veroverd en onder orgieën van moorden en wreedheden geplunderd werden, stroomden uit alle streken van Italië binnen. In het begin van de lente was Catharina in het nieuwe klooster Santa Maria degli Angeli, dat zij in de oude burcht Bel Caro — Neri di Ser Vanni's geschenk aan Catharina — gesticht had, en uit Bel Caro schreef zij weer aan de paus, nu hij in Rome was. Zij vergelijkt hem met een kelder-meester, omdat hem de sleutels toevertrouwd zijn van de Kerk, die het bloed van Gods Zoon beheert, en met een moeder, want hij moet alle kinderen der heilige Kerk verzadigen met de melk van de goddelijke liefde. En daarom vrede, vrede. Het beminnelijke en milde Woord Gods liet zich door onze ondankbaarheid niet weerhouden, volg dus terwille van de liefde van Jezus Christus Zijn voetspoor. Het komt haar

voor dat de duivel deze wereld in zijn macht gekregen heeft, niet uit zichzelf, want hij is machteloos, doch met de hulp van ons die hem gehoorzamen. De smet van de verdorven priesters en kloosterlingen en de oorlogen die christenen tegen christenen voeren, betekenen oorlog tegen God. Zuiver dus de Kerk, sticht vrede, denk aan geestelijk, niet aan tijdelijk voordeel, zegt zij de paus voor God weet de hoeveelste keer. Zij verlangt hem weer te zien, doch aangelegenheden die van belang zijn voor de Kerk weerhouden haar. Vrede, vrede, om wille van de liefde van de gekruiste Jesus, en geen oorlog, dat is het enige heelmiddel.
Uit Bel Caro schreef zij op Witte Donderdag een brief aan alle gevangenen in Siëna. Tot haar innig geliefde zonen in de zoete Christus Jezus spreekt Catharina, de dienaresse en slavinne der dienaren Gods, over onze zonden tegen God, niet over hun grotere of kleinere misdaden tegen de maatschappij. Wat zij in haar oog nodig hebben, is verzoening en vrede met hun Schepper, zij heeft daar zelf evenzeer behoefte aan als zij, en ook de paus en alle andere groten in de wereld aan wie zij geschreven heeft en later schreef, zij hebben allen behoefte aan hetzelfde: bekering. Haar brief aan de gevangenen wordt door een diepe bezorgdheid voor hun heil gedragen, hij is gehouden in een aandringende en hartstochtelijke toon. “De zonde heeft de dood van Christus bewerkt. De Zoon Gods behoefde de weg des kruises niet te gaan, want het gif der zonde was niet in Hem, en Hij bezit het eeuwig leven, maar wij, ellendigen, hebben dat verloren door onze zonden, tussen God en ons was er een grote oorlog.” De opstand tegen de Schepper heeft de mens zwak en ziek gemaakt, zodat hij de bittere medicijn niet nuttigen kon, die nodig was om hem te genezen, God moest ons Zijn Zoon, Zijn Woord geven, en Zijn eindeloze barmhartigheid verenigde Zijn goddelijke natuur met onze mensen-natuur. Christus kwam om te lijden, opdat wij geheeld konden worden, onze geneesheer was onze Zaligmaker, die ons door Zijn bloed genas. Zij vergelijkt Christus met de voedster, die de bittere medicijn neemt waar de zuigeling te klein en te zwak voor is; de kleine moet haar tot zich nemen door de melk der voedster. In de melk der goddelijke liefde ontvangen wij, de arme kleine kinderen Gods, de bittere medicijn, die het lijden van Christus aan het kruis is, het enige geneesmiddel tegen onze dodelijke ziekte, de zonde. Zij vergelijkt Christus ook met een ridder, die uitreed om voor ons te strijden en over de duivel te zegevieren. De doornenkroon is Zijn helm, Zijn gegeseld vlees is Zijn maliënkolder, de nagelen in Zijn handen en voeten zijn Zijn vuisthandschoenen en sporen. Wij behoren dus onze ridder te volgen en nieuwe moed te scheppen bij onze beproevingen en benauwenis. “Baadt u in het bloed van Jezus Christus.… Dan kunt gij niet anders dan met geduld uw ellende dragen, want in de gedachtenis aan dat bloed is al wat bitter is zoet, en zijn alle lasten licht.” Natuurlijk was de middeleeuwse maatschappij er op berekend zich tegen misdaden te beschutten. De straffen waartoe misdadigers veroordeeld werden, waren vaak bruut en wreed — hechtenis gedurende een bepaalde tijd was nog niet in gebruik gekomen als straf —, als mensen in de gevangenis geworpen werden, lagen zij daar om hun vonnis af te wachten. Zij konden veroordeeld worden tot boeten en tot schade-vergoedingen, tot vogelvrijheid of verbanning, tot lichamelijke straffen als geseling, tortuur en dood. Maar al keurden de mensen deze officiële wreedheid meestal goed als het natuurlijk loon voor misdadigers, toch wensten zij tegelijkertijd dat zij zich zouden bekeren om eeuwige straffen te ontgaan. Het gebeurde dat slachtoffers van grove misdaden er leedvermaak in hadden, wanneer hun vijand weigerde de hulp der Kerk aan te nemen en onverzoend met God en de mensen de dood inging. Maar zelfs aan de ergste misdadigers werd in ieder geval geestelijke hulp aangeboden; alle regeringen beschouwden het als een plicht, priesters en monniken te veroorloven de veroordeelden in hun cellen te bezoeken en hen op hun laatste weg naar de terechtstelling te volgen. Zelfs de twee rovers die Catharina's geest vergezelde op hun tocht in de schandkar, terwijl haar lichaam bewusteloos lag in het huis van Alessia Saracini, werden begeleid door priesters, die de godslasteringen, vervloekingen en gruwelijkheden tijdens de langzame pijniging doorstonden, en zij werden vorstelijk beloond, toen de ter dood veroordeelde mannen, bewogen door de gebeden van de extatische maagd, zich eensklaps tot de priesters wendden om zich met hun schepper te verzoenen alvorens Hem tegemoet te gaan.
De Reformati-regering in Siëna was ten opzichte van haar waardigheid even lichtgeraakt als de meeste volksregeringen. Zo hadden zij Niccolo di Toldo uit Perugia tot onthoofding veroordeeld, omdat deze telg van buitenlandse adel in dronkenschap zich loslippig en spottend had uitgelaten

over de burgers die in Siëna aan het roer zaten. Maar Tommaso Caffarini kon de jongen vrij bezoeken in de gevangenis en trachtte hem met zijn bitter lot te verzoenen. Niccolo weigerde vlakweg naar deze stem te luisteren. Hij was bijna gek van woede en wanhoop over de waanzinnige strengheid van de ellendelingen, die zijn leven eisten voor zulk een onbenulligheid. Neen, hij wilde niet biechten, hij had trouwens niet meer gebiecht, sinds hij als jongen voor het eerst en voor het laatst de heilige communie had ontvangen, en hij wilde niet te communie gaan, hij wilde niet buigen voor Gods wil, als Gods wil hem in zijn volle jeugd van het leven wilde beroven.
Toen ging Catharina naar hem toe. Zij schreef aan Fra Raimondo, die toen in Rome was, over deze gebeurtenis, die zeker het meest bekend maar ook gewoonlijk het droevigst misverstaan is in het wondere leven van de boetzuster. Een nog jonge vrouw van ongewone innemendheid temt een hartstochtelijke en wanhopige jongeman, die tegen zijn hard lot en tegen alle machten in de hemel en op aarde die dit lot veroorzaakten, in opstand komt. Maar Catharina had reeds zo vele wilde en wanhopige mannen getemd, en wat zij voor Niccolo deed, zou zij voor welke ziel dan ook gedaan hebben als haar eeuwig lot in de weegschaal lag tussen hemel en hel. Bewust of onbewust is mogelijk di Toldo onder de invloed geweest van het feit dat zijn bezoekster de jonge vrouw was, die uit pure geesteskracht de pauselijke stoel van Avignon naar Rome had verplaatst, of het kan de glans van heiligheid geweest zijn rond dit meisje, dat zowel een moeder als een zuster was voor alle noodlijdenden in heel de wereld. De geschiedenis van zijn bekering kennen wij uitsluitend uit Catharina's verhaal en zij zag daarin niets anders dan een geheim van de genade Gods en van de reinigende macht van Christus’ bloed. Wat zij aan Raimondo schrijft is een lofzang op het hart van Gods Zoon.
“O hart, o vat dat overstroomt en bedwelmt en dat alle drang naar aardse liefde uitdooft ! Gij geeft vreugde, Gij geeft licht aan het verstand, Gij vervult ons geheugen en Gij vangt het, zodat het onmogelijk aan iets anders denken kan of iets anders kan begrijpen en beminnen dan de milde en goede Jezus. O bloed, o vuur, liefde zonder einde, hoe zou mijn ziel zich verheugen, indien ik u (Raimondo) daarin vernietigd zag. Ik wil dat gij doet als iemand die water opput met een emmer om het over anderen uit te gieten. Ja, giet het water van de heilige aandrang over de hoofden van uw broeders, die met ons verenigde ledematen zijn in het lichaam van de Kerk... En wees op uw hoede tegen de waanbeelden van de duivel, want ik weet dat hij u gaarne tot stilstand brengen wil.” Bij meerdere gelegenheden had Catharina Raimondo reeds gewaarschuwd tegen een zekere weekheid in zijn natuur. Zij verhaalt hem van haar ontmoeting met Niccolo om zijn moed aan te wakkeren en om hem aan te sporen tot volharding, al zijn de omstandigheden nog zo schrikaanjagend en al moet hij bloed zien vloeien — zijn eigen of dat van anderen — bloed, dat uit teder en liefdevol verlangen wordt vergoten. Nu weet ik dat ik nooit meer wijken of rusten zal. Ik heb reeds een hoofd in mijn handen gehouden en ik voelde een zoetheid die het hart niet kan begrijpen, de mond niet uit kan spreken, de ogen niet kunnen zien en de oren niet horen. God heeft mij waarlijk geheimen getoond, hoog verheven boven alles wat voorafgegaan js; ze te verhalen zou intussen te veel tijd vorderen.”
“Ik ging om hem, ge weet wel, te bezoeken en hij ontving zo grote kracht en sterkte, dat hij in goede gesteltenis zijn biecht sprak. Hij liet mij beloven, dat ik om wille van de liefde Gods bij hem zou zijn als de dag der gerechtigheid kwam, en dat beloofde ik. Des morgens vóór de klokken voor de eerste maal luidden, ging ik naar hem toe, en dit troostte hem zeer. Ik vergezelde hem naar de mis en hij ontving de heilige communie, waarvan hij zich altijd verre gehouden had. Hij was slechts voor één ding bevreesd: dat zijn moed hem zou begeven in het laatste ogenblik. Doch Gods oneindige goedheid ontstak in hem zulk een liefde en verlangen, dat hij nooit genoeg kreeg van Gods tegenwoordigheid. Hij zei, blijf bij mij, ga niet van mij weg, dan zal ik goed zijn en zal ik met vreugde sterven. En hij leunde zijn hoofd tegen mijn borst. Ik was vol vreugde, want het scheen mij als mengde zich de geur van zijn bloed met het mijne, dat ik zo gaarne wil vergieten voor mijn beminde Bruidegom Jezus. Dit verlangen werd heviger in mijn ziel, en toen ik begreep dat hij bang was, zei ik hem: “moed, beminde broeder, want spoedig zult gij tot het eeuwig bruiloftsfeest ingaan. Gij gaat er heen, gewassen in het bloed van Gods Zoon, met de zoete naam van Jezus voor eeuwig in uw ziel, en ik zal op u wachten op de plaats der terechtstelling.” O mijn vader en mijn zoon, toen werd zijn hart van alle vrees bevrijd, de zwaarmoedigheid op zijn gelaat veranderde in vreugde, en

in zijn vreugde zei hij: “Vanwaar komt zij, deze zo grote genade? O vreugde van mijn ziel, beloof mij op mij te wachten op de heilige plaats der terechtstelling." Zie wat een licht hij had ontvangen, hij noemde die plaats heilig. En hij voegde er aan toe: “Ja, ik zal gaan, vrij en blij, en het is mij als moest ik duizend jaren wachten, wanneer ik eraan denk dat gij mij daar opwacht. En hij zei nog vele andere woorden, die zo lieflijk waren dat ik Gods goedheid moest bewonderen.”
Zo wachtte zij hem dus op bij de terechtstelling, in volhardend gebed, en zij legde haar hals op het blok “doch ik ontving niet wat ik verlangde”. Vurig bad zij de moeder Gods hem licht en vrede in het hart te geven in zijn laatste ogenblikken, en voor zichzelf bad zij om de genade, te mogen zien dat hij zijn laatste doel bereikte. En omdat zij als bedwelmd van vreugde was over de milde belofte, zag zij niets al stond het rondom vol met mensen, Niccolo kwam, vreedzaam als een lam en hij glimlachte toen hij zag, dat Catharina daar stond en op hem wachtte. Hij bad haar het kruisteken over hem te maken. En zij fluisterde tot hem: mijn lieve broer, laat ons naar het eeuwig bruiloftsfeest gaan om ons te verheugen in het leven dat nooit een einde neemt. Hij ontblootte zijn hals, en toen hij het hoofd op het blok legde, knielde zij aan zijn zijde neer. Hij zei slechts, Jezus, Catharina, en terwijl hij dit zei, ontving zij zijn hoofd in hare handen.
“Toen vestigde ik mijn blik op de Goddelijke Goedheid en ik zei: Ik wil. Aanstonds zag ik zo duidelijk als men het zonlicht ziet, Hem die is God en Mens. Hij was daar, Hij nam het bloed aan. In dat bloed was het vuur van het heilig verlangen dat de genade in zijn ziel ontstoken had en dit vuur werd opgezogen in het vuur der goddelijke barmhartigheid.” Zij zag dat Niccolo als het ware binnengezogen werd in een schatkamer van barmhartigheid, het doorboorde hart in Christus’ borst, zodat de grote waarheid dat Christus een ziel uit barmhartigheid en niet wegens enige verdienste van de ziel aanneemt, haar heel duidelijk werd. Doch toen Niccolo's ziel in het geheim der Heilige Drieëenheid binnenging, wendde zij zich tot haar en zag haar aan zoals de bruid doet wanneer zij bij de deur van haar bruidegom is gekomen en met gebogen hoofd hen die haar vergezeld hebben, groet als een laatste blijk van dankbaarheid.
Catharina bleef achter, met diepe vrede in haar ziel en met groot verlangen de dode jongen te mogen volgen naar haar hemelse Bruidegom. Daarom moet het hem niet verwonderen, schrijft zij aan Raimondo, als zij er naar haakt in het vuur en het bloed uit Christus’ zijde-wonde te worden vernietigd. “ En nu geen nalatigheid meer, mijn geliefde zonen, want in dat bloed is ons leven, Jezus.”

Hoofdstuk 19

Tijdens de zomer van 1371 verbleef Catharina met “haar familie” op het land ten Zuiden van Siëna. Het schijnt dat zij deze keer kleine groepen van haar geestelijke kinderen op verschillende plaatsen achterliet, om daar te werken voor hun doel: de vrede onder de mensen en de vrede tussen de mensen en hun Schepper, door boete en gebed. Haar moeder en haar oude vriendin Cecca liet zij achter in Montepulciano. Monna Lapa had een kleindochter en Cecca een dochter in het klooster van St. Agnes. Op het laatst van de zomer was zijzelf op de onneembare burcht der Salimbeni's, Rocca di Tentenanno, op een rotstop, die bij de rivier Orcia oprijst. Bij haar waren Raimondo, Tommaso della Fonte, de eremiet Fra Santo, Lisa en nog enkele andere vrienden.
De burchtvrouwe, de gravin-weduwe Bianchina, had Catharina ontboden, in de hoop dat zij een eind zou kunnen maken aan een vete tussen de adellijke verwanten Agnolino en Cione, de hoofden van twee takken van het geslacht Salimbeni. Zij schreef hun brieven en bezocht Cione in zijn burcht, en zo wist zij een vergelijk tot stand te brengen tussen de heren. Terwijl zij in het Orcia-dal was, verzoende zij ook de abt van St. Antimo met zijn oude vijand de dom-proost van Montalcino. Doch korte tijd daarna vertrok Raimondo naar Rome en hij had een boodschap bij zich van Catharina aan de paus. Fra Santo vertelde hem later hoe zij een demon uitgedreven had bij een van vrouwe Bianchina's dienaressen. Catharina's vrienden hadden vrouwe Bianchina gezegd, dat Catharina zeer ongenegen was iets met bezetenen te doen te hebben; omdat zij zo nederig was, meenden zij. Zij gaven haar de raad de ongelukkige geplaagde dienares bij Catharina te brengen, doch zo, dat zij er te voren niets van wist, dan zou haar goed hart er door ontroerd worden. Doch

toen de bezetene bij Catharina werd gebracht, stond deze juist op het punt om uit te gaan voor haar vredeswerk; zij wendde zich naar Bianchina: “God vergeve u, vrouwe, wat hebt gij gedaan? Weet gij niet, hoe dikwijls ik door de demonen word gefolterd; waarom brengt gij andere mensen bij mij die onder zijn aanvallen lijden?”

Doch zij ging op de bezetene toe: “Om mij niet te hinderen bij het goede werk dat reeds begonnen is, leg, vijand, uw hoofd op de borst van die man daar en wacht totdat ik terugkom.” Gehoorzaam ging de bezetene haar hoofd leggen op de borst van Fra Santo. Maar door haar mond vervloekte de boze geest zijn vijand, die hem verhinderde het vertrek te verlaten, ofschoon de deuren wagenwijd openstonden. De onreine geest onderhield nu de belangstellende luisteraars met het noemen van de plaatsen waar Catharina voorbijkwam op haar weg van en naar huis. Maar zij konden de vrouw er niet toe brengen haar hoofd op te lichten van de borst van de vrome oude kluizenaar. En toen Catharina weer terugkwam, beval zij hem de arme vrouw te verlaten en nooit meer tot haar terug te keren en hij moest gehoorzamen. Fra Raimondo hoorde deze geschiedenis later van meer dan dertig personen die erbij geweest waren.
Toen Catharina eenmaal in het strijdperk was, streed zij als een dappere ridder tegen de demonen, zolang zij op het slot Rocca verbleef. Want nu kwam men met verschillende krankzinnigen en bezetenen tot haar. Sommigen kwamen geboeid en waren zo woedend en onstuimig, dat zes of acht mannen niet in staat waren hen te bedwingen. Catharina zat gewoonlijk in het gras op een terras buiten de burcht en altijd zei zij tot de bewakers: “Waarom hebt gij de sukkelaar geboeid? In de naam van Christus, laat hem los.” Zelfs de woedendsten werden ogenblikkelijk rustig en zodra Catharina het hoofd van de ongelukkigen in haar schoot genomen had, voor hen bad en tranen van medelijden stortte, werden zij gezond. Niet slechts de demonen die de zieke hadden gefolterd, namen dan de vlucht, ook de luizen waar het vervuild lichaam van krioelde, trokken weg, tot schrik en afschuw van haar familie. Catharina glimlachte slechts. “Maak u geen zorg, deze luizen zullen niet bij jullie komen.” En zij kreeg gelijk.

De Salimbeni's waren altijd onruststokers geweest en keer op keer hadden zij in openlijke oorlog gelegen met de republiek Siëna. Het langdurig bezoek van Catharina bij een van dat geslacht wekte dus achterdocht bij de Siëense bestuurders — zij wisten natuurlijk dat Catharina een groot gedeelte van hun politiek van ganser harte afkeurde. Zij schreef een verontwaardigde antwoordbrief aan de defensoren en aan Siëna’s Capitano del Popolo. Nogmaals herinnert zij hen eraan dat mannen, die anderen moeten leiden, op de eerste plaats zichzelf moeten kunnen beheersen. “Hoe kan een blinde blinden leiden, of een lijk een lijk begraven?” “Ja, waarde heren, wie blind is, wiens geest door doodzonde is verduisterd, kan noch zichzelf noch God kennen, en evenmin kan hij de fouten bij zijn onderhorigen zien of verbeteren, of wanneer hij ze verbetert, dan doet hij het met de duisternis en de onvolmaaktheid die in hem is.” Zij vertelt haar waarde heren hoe zij bij voortduring onschuldigen straffen en schuldigen, die duizendmaal de dood verdiend hadden, straffeloos laten lopen. Zij jammeren over slechte priesters en kloosterlingen, doch laten zich door hen misleiden en vervolgen daarentegen de goede en rechtvaardige dienaren Gods. “Wat betreft mijn terugkeer samen met mijn geestelijke kinderen, heb ik gehoord dat er alle soort van achterdocht en aanklachten zijn uitgebroed, doch ik weet niet of ik het geloven moet. Indien gij zoveel belang stelde in het welzijn van anderen als wij, zoudt gij en zouden alle inwoners van Siëna dergelijke ongegronde verdenkingen van de hand wijzen en er niet naar luisteren. Wij allen zoeken steeds uw geestelijk en tijdelijk welzijn en dragen onder verzuchtingen en tranen onze goede werken aan God op, om te verhinderen dat de Goddelijke Gerechtigheid ons bezoekt met de straffen, die wij door onze onvolmaaktheid hebben verdiend. Ik bezit zo weinig deugd, dat ik alles slechts op onvolmaakte wijze doen kan, doch die volmaakt zijn en naar niets anders streven dan naar de eer van God en het welzijn van de zielen, doen goede werken, en de ondankbaarheid en onwetendheid van mijn stadgenoten zullen ons niet verhinderen tot aan de dood toe voor hun heil te werken… Ik zie dat de Duivel woedend is wegens de verliezen, waarop mijn reis door de genade Gods hem te staan kwam en nog zal komen te staan. Ik kwam hierheen om mij te voeden met zielen en hen uit de handen van

de duivel weg te rukken. Voor dat doel zou ik duizend levens willen offeren, als ik ze had. Zo zal ik gaan en handelen zoals de Heilige Geest mij drijft."
Aan een burger in Siëna die veel invloed had, schrijft zij op dezelfde wijze. "Of de duivel er nu van houdt of niet, ik zal mijn leven gebruiken voor de eer van God en het heil der zielen, tot groter welvaart van de wereld maar vooral tot groter welvaart van mijn geboortestad. De burgers van Siëna behoren zich diep te schamen als zij menen dat wij hier bij de Salimbeni's zijn om geheime samenzweringen te smeden…"
Doch Monna Lapa was weer ongeduldig geworden en Catharina moest weer naar haar moeder schrijven: Zij moest haar geduld bewaren en naar Maria opzien, die het grote voorbeeld is van een onzelfzuchtige moeder. "Gij weet goed, mijn liefste moeder, dat uw geringe dochter voor niets anders op de wereld is dan om te doen, wat mijn Schepper van mij vraagt. Ik weet dat gij tevreden zijt, wanneer gij ziet dat ik aan Hem gehoorzaam ben."
Maar de moeder van Fra Matteo Tolomei, die nu Dominicaan was, was nog ongeduldiger. Enkele jaren geleden was zijzelf tot Catharina gekomen en had haar gesmeekt haar schaamteloze zoon en haar lichtzinnige dochters te redden. Nu zond zij Fra Matteo een toornige brief en beval hem direct naar huis te komen van de burcht van Salimbeni, die erfvijand van Tolomei's huis, en als hij niet wilde luisteren, bedreigde zij hem met de vervloeking van een moeder. In haar brief aan Monna Rabe veronderstelt Catharina, dat de andere een diepe godsdienstige ervaring bezit — zij spreekt van "het pad der volmaaktheid" dat Jezus is, en eerst aan het slot waarschuwt zij de andere met ernst — wereldse liefde tot haar kinderen heeft haar op een dwaalweg gevoerd en haar ertoe gebracht van haar zoon te eisen, dat hij zijn plichten in de wereld in de steek moet laten om zich naar huis te spoeden en bij haar te zijn.

Tommaso Caffarini verhaalt, dat Catharina tijdens haar verblijf op Rocca di Tentenanno op zekere dag plotseling ontdekte, dat zij nu kon schrijven. Toevalligerwijze vond zij een kruik met rode kleurstof zoals men gebruikt voor het tekenen van initialen. Lezen had zij reeds verscheidene jaren geleerd, en zij had reeds honderden brieven aan haar secretarissen gedicteerd, zodat het niet verwonderlijk is dat zij op zekere dag zin kreeg te proberen, of zij mogelijk ook zelf zou kunnen schrijven; doch in een brief aan Raimondo in Rome zegt zij, dat zij tijdens een extase geleerd had te schrijven en dat deze gave haar tot troost gegeven was in een tijd, toen zij zware beproevingen moest doorstaan. De geleerde Franse Dominicaan Père Hurtaud, die de dialoog heeft uitgegeven, twijfelt aan heel deze geschiedenis, vooral omdat er geen eigenhandig door Catharina geschreven brieven zijn bewaard gebleven; hij vermoedt dat de brief aan Raimondo door de afschrijvers veranderingen heeft ondergaan. Het is in ieder geval een open vraag. Het lijkt niet onwaarschijnlijk, dat Catharina op zekere dag ontdekt heeft, dat zij zelf kon doen wat zij dagelijks anderen zag doen, en ook niet, dat zij dit met dank aanvaardde als een bijzondere gunst van God. Caffarini zegt dat het eerste wat Catharina eigenhandig schreef met de rode kleurstof, een vers was, een gebed tot ieder der drie Personen in de Drieëenheid om heilige liefde voor haar ziel, bescherming tegen slechte gedachten, hulp bij al haar werk. Geen vertaling kan bij benadering de charme weergeven die dit gedichtje heeft in haar eigen muzikaal Toscaans dialect.

Troost van de hemel kon zij inderdaad gebruiken. Paus Gregorius was geheel afhankelijk geworden van de Siëense maagd, die zoveel manhaftiger en moediger was dan hij, en nu was hij er uiterst misnoegd over, dat zij al deze maanden verdaan had in het Orcia-dal, terwijl zij zoveel meer voor hem had kunnen doen, indien zij naar Firenze was gegaan. In October 1377 hadden de Florentijnen een grote overwinning behaald op de huurlegers van de paus, en toen het gezanten uit Firenze weer een keer mislukt was een voor de republiek aannemelijke vrede te sluiten, besloten de Florentijnen zich niet langer aan het interdict te storen. De mis werd weer openlijk in alle kerken in Firenze gelezen en de stemming der Florentijnen ten opzichte van de paus was uiterst bitter.
De positie van de paus was wanhopig. Zijn tijdelijke bezitting beperkte zich nog slechts tot Rome en tot enkele stroken land in de omgeving. Hij verkeerde in hachelijke economische omstandigheden; onder andere trachtte hij geld geleend te krijgen bij de koningin van Napels. Doch

de onhandelbaarheid, die dikwijls een gevolg is van besluiteloosheid en vreesachtigheid, bracht Gregorius er toe alle pogingen tot een voor beide partijen eervolle vrede af te wijzen. Hij was zelfs onverstandig genoeg om Bernabo voorzitter van de beraamde vredesconferentie te willen maken, Visconti, wiens dwingelandij en intrigues de oorzaak van al de ellende waren.
Catharina schreef aan de Heilige Vader en bad ootmoedig om vergiffenis voor de fouten, die zij zonder het te willen had begaan. Zij zond de brief met Fra Raimondo naar Rome. Hier werd deze weer op zijn vroegere post geplaatst als prior van het klooster bij Santa Maria Sopra Minerva. Catharina zou dus nog maar eenmaal haar beste vriend en meest toegewijde zoon ontmoeten en met hem enkele weinige weken samenzijn, toen zij enkele jaren later naar Rome kwam. Gedurende drie jaren was hij haar biechtvader geweest, en het wederzijds vertrouwen had in de zielen van de broeder en de zuster een rijkdom geschapen, waaruit zij elkander vrijgevig hun mystieke ervaringen konden mededelen. Fra Raimondo is wel de man geweest die er het dichtste bijkwam, deze uitzonderlijke vrouw te begrijpen en iets te vermoeden van het intense leven dat zij leidde, zwevend, zoals zij zelf het eenmaal uitgedrukt had, op twee vleugels over de afgrond tussen tijd en eeuwigheid. Beide oevers raakte zij aan, maar zij mocht zich nooit op een der beide te ruste leggen. Loyaal had Raimondo alles wat hij vermocht gedaan, om tegemoet te komen aan de behoefte van een ongewone ziel; hij had haar toegestaan haar voortdurende honger naar de bovennatuurlijke voeding der sacramenten te stillen, hij liet zijn biechtkind haar eigen inspraken volgen, zo dikwijls zij hem ervan overtuigen kon, dat zij een dieper inzicht ontvangen had in de wegen die haar hemelse Bruidegom voor Zijn bruid had uitgestippeld. Bij de innige tederheid, waarmee Catharina allen beminde, die zij haar zonen en dochters noemde, of het jonge mannen en vrouwen gold of mensen die heel anders waren dan zij, verwachtten allen dat zij hen zou sterken en troosten en zij waren allen van haar afhankelijk. Raimondo was de enige, die haar menselijke troost had kunnen geven.
Catharina was nu dertig jaar geworden en de frisse charme van de jonge en gezonde verversdochter van Fontebranda was verdwenen. Haar lichaam was een broze, bijna doorzichtige vaas geworden, van binnen uit verlicht door haar brandende ziel. Maar ofschoon Catharina, ondanks haar onbedwingbare energie, zodra de Heer haar uitzond voor Zijn opdrachten, nu een zieke vrouw was, gebeurde het juist tijdens haar bezoek op Rocca di Tentenanno, dat zij een hevige erotische hartstocht wekte bij een man. Een jonge monnik, die haar leerling was geworden, ontbrandde in een ongeregelde drift tot haar en werd op zelfzuchtige en hartstochtelijke wijze verliefd op Catharina. Toen zijn begeerte machteloos bleek tegenover haar liefde tot hem, van geheel geestelijke aard en vol tederheid voor zijn ziel als deze was, werd hij wanhopig en deed op zekere dag in de kerk een poging haar te vermoorden. Hij werd door enkele van de bijstanders ontwapend, doch nu vluchtte hij, wierp zijn pij weg en trok zich terug op de burcht zijner vaderen. Hier gaf hij zich volkomen aan de wanhoop over. Twee brieven, die Neri di Landoccio ontving tijdens zijn verblijf op Rocca di Tentenanno van iemand die ondertekent met de naam: “want ik weet niet hoe ik heet”, zijn mogelijk van deze man. Hij twijfelt weliswaar niet, noch spot hij met de godsdienst, hij heeft alleen de smaak voor alles wat eens zijn ziel met geluk vervulde, verloren en ziet noch licht, noch vrede. “Ik ben van de tafel weggejaagd, omdat ik mij in duisternis gekleed heb… God geve u Zijn genade, de volharding en een zalige dood.”
Wij vernemen nog dat de weggelopen monnik zich tenslotte in de bossen verhing. Wat voelde Catharina, die uit al haar macht voor de zoon die zij verloren had, bleef bidden? Tegen haar wil was zij schuldig geworden aan zijn ondergang. Zij heeft het nooit gezegd. Enkele regels in een brief aan Neri doelen mogelijk op de zelfmoordenaar: “wees niet bang, God wil niet dat het met u zal gaan, zoals het met die ander ging.” Neri dei Pagliaresi was wat zwaarmoedig van natuur, en als de brieven aan hem door de monnik, die zich ophing, zijn geschreven, dan zijn wellicht deze en Neri eenmaal goede vrienden geweest.

Hoofdstuk 20

Voor Fra Raimondo naar Rome vertrok, had hij bezoek ontvangen van Niccolo Soderini uit Firenze, de oude vriend en correspondent van Catharina. Messer Niccolo was nogal optimistisch: de Florentijnen wilden werkelijk graag vrede hebben.

De vier of vijf mannen die de oorlog wilden voortzetten, konden onschadelijk gemaakt worden, als alle mannen van goede wil, ondanks onenigheid tussen de partijen, zich aaneensloten en bewerkten dat zij verbannen werden. Het beste ware, dat de leiders der Welfen-partij zich aan het hoofd stelden van een actie tegen de oorlogshitsers.
Op zekere morgen, toen Raimondo in Rome tijdens de hoogmis had gepreekt, werd hij door paus Gregorius geroepen. De paus zei gehoord te hebben, dat de Florentijnen vrede wilden sluiten, in geval Catharina naar Firenze kwam. Raimondo voelde er heel weinig voor, dat zijn mamma op zulk een gevaarlijke missie zou worden uitgezonden en bood aan zelf te reizen. "Niet alleen Catharina, doch wij allen zijn bereid alles te doen wat uw Heiligheid beveelt, al zou het ons ook tot de marteldood voeren.” Maar de paus bleef bij zijn mening: "Ik wil u niet sturen, zij zouden u kunnen vermoorden. Ik geloof echter niet, dat zij Catharina iets zullen doen. Zij is een vrouw en zij hebben grote eerbeid voor haar.” En de volgende morgen moest Raimondo weer bij de paus komen om de geloofsbrieven voor Catharina in ontvangst te nemen. Zij zou naar Firenze reizen als 's pausen afgezante.

In December 1377 was dus Catharina weer in Firenze. Deze keer waren er geen priesters bij haar: de stad lag onder interdict. Zij had slechts een klein gezelschap bij zich, de trouwe Alessia en twee andere mantellaten, Stefano Maconi, Neri en Fra Santo, de oude eremiet. Niccolo Soderini huisvestte de Siëners. Doch een andere aanvoerder der Welfen, Pier Canigiani — ook een vroegere vriend van Catharina na haar eerste bezoek — hield een inzameling onder de mannen en vrouwen van zijn partij om een huis voor haar te bouwen.
Catharina was er dikwijls bij, als de partijen hun bijeenkomsten hadden, en vrienden en vijanden waren het over één ding eens: deze vrouw is bijzonder goed op de hoogte van alles wat de Kerk betreft, zij is zeer geleerd en heeft een buitengewoon verstand. Overigens stonden zij scherp tegenover elkaar: haar aanhangers hielden haar voor een heilige maagd, een zienster, die van God bijzondere openbaringen ontving. Haar vijanden noemden haar een huichelaarster, een brutaal vrouwspersoon of een heks.
Reeds als heel jong meisje was Catharina er aan gewoon geweest verbitterde tegenstand, wanbegrip en argwaan te ontmoeten. Eerst binnen haar eigen familie, toen zij weigerde te trouwen zoals de familie had beraamd, en later bij haar zusters binnen de orde der Mantellaten, omdat velen hunner haar extasen en haar overdreven liefde tot armen en zieken ongaarne zagen; was dit alles echt of was de dochter van Benincasa slechts een huichelaarster? Giftige tongen hadden haar vriendschap met de broeders boven in San Dominico voorzien van commentaar, er was gefluisterd dat het, als puntje bij paaltje kwam, nauwelijks verwondering zou wekken als de heilige maagd geen maagd bleek. Haar gloeiende ijver voor de bekering van de zondaren had zondaren, die niet het minste verlangen koesterden bekeerd te worden, verbolgen; dit al te stoutmoedig jonge meisje bracht immers om zo te zeggen met geweld mensen, die op de brede en pleizierige weg naar de hel wandelden, tot staan en duwde hen op het doornige pad dat naar de hemel voert. Weldenkende mensen critiseerden lang en breed haar rondreizen in Italië, tot zelfs in het buitenland, tot aan ’s pausen hof in Avignon, aan het hoofd van een gezelschap dat bestond uit priesters en monniken, jonge en oude mannen en vrouwen en God weet wie nog. Zij waren van oordeel dat een godgewijde maagd thuis hoorde in haar cel, haar getijden diende te bidden, in stilte goed moest doen en overigens haar mond moest houden. En de minder weldenkende beoordelaars, die ieder voor zich hun reden hadden om zich boos te maken, wanneer zij een jonge vrouw, dochter van nette maar per saldo heel gewone mensen, zich met zaken zagen bemoeien die bij de regeringen en de prelaten thuishoorden, en wanneer zij haar de arena zagen betreden waar ingewikkelde partijbelangen en

staatsaangelegenheden op bloedige wijze werden uitgevochten, wat konden zij eigenlijk anders zeggen dan dat er ondanks al haar mooie woorden over nederigheid en liefde tot Christus, over bekering en over alle soorten geestelijke onderwerpen, tenslotte toch achter al haar schuchtere verontschuldigingen voor het feit dat zij het waagde mannen die het lot van landen en volkeren in hun handen hielden, raad te geven, onloochenbaar een onbedwingbare wil moest steken, en dat er onder al haar mooie woorden een toon van onwrikbare vastberadenheid te beluisteren viel?
Doch nu zou zij ten volle gaan ervaren wat woede ís bij mannen die door politiek fanatisme en hartstochtelijke partijzucht in vuur en vlam gezet zijn. Zelfs veel Welfen waren er in hun binnenste over verbitterd, dat Catharina in de stad was en aan de partijbijeenkomsten deelnam. Het was onduldbaar, dat de paus een vrouw volmacht had gegeven hierheen te komen en zich met hun zaken te bemoeien. Canigiani had de hoon van zijn partij-mensen te verduren, omdat hij Catharina bewonderde en beminde. Dit verhinderde intussen niet, dat Ser Piero zijn jonge zoon Barduccio toestond zich bij Catharina's familie aan te sluiten. Barduccio was nog zeer jong, broos van gezondheid, doch had een uitzonderlijk beminnelijk en zuiver karakter. Hij werd een van haar secretarissen, en toen zij Firenze verliet, ging Barduccio mee en bleef bij haar tot zij stierf.
Toch was het de Welfen duidelijk, dat zij door hun relatie met Catharina aan prestige wonnen. Zij gebruikten dit om hun dorst naar wraak op oude vijanden te lessen, en toen zij eenmaal begonnen waren de "oorlogshitsers" tot verbanning te veroordelen, werden er veel meer dan de oorspronkelijke zes of acht schuldigen uit hun vaderland verdreven. Maar niettemin had Catharina goede hoop: de Florentijnen hadden zich opnieuw voor het interdict gebogen. Zij dwongen de priesters niet meer tot heiligschennende missen en godsdienstoefeningen en dit leek haar het eerste teken dat de republiek graag weer tot een goede verstandhouding met de paus wilde komen. Zij schreef overal naar de kloosters waar zij onder de monniken en nonnen vrienden had en vroeg hun te bidden om vrede en om Gods genade.
In het begin van 1378 werd er een vredesconferentie geopend te Sarzana. De paus liet zich vertegenwoordigen door drie Franse kardinalen, Firenze door vijf ambassadeurs, Venetië, Frankrijk en Napels hadden ook gezanten afgezonden, doch Bernabo Visconti kwam zelf. En vóór de conferentie iets had kunnen uitrichten, kwam er bericht dat paus Gregorius XI de 27ste Maart plotseling gestorven was. De conferentie ging uiteen en het zag er niet naar uit dat de vrede dichterbij gekomen was.
Een Florentijnse kroniek verhaalt, dat de wachtposten in porta San Frediano in de nacht van de zevenentwintigste Maart op de poort hoorden kloppen en een stem hoorden roepen: "Doe onmiddellijk open voor iemand die de vrede brengt.” Doch toen zij de luiken openden en naar buiten keken, zagen zij niets. Niettemin vloog het nieuws door de stad: "de olijftak is gekomen, de vrede is er.” Enkelen meenden dat de onzichtbare boodschapper een engel Gods was, anderen dat het de ziel van de gestorven paus was, die haar strengheid tegen de Florentijnen betreurde. Het zou niet lang duren, of heel de christenheid zou ondervinden, dat de dood van de paus de oorlogsmoede wereld geen vrede had gebracht. Integendeel.

De achttiende April kozen de kardinalen in conclave de aartsbisschop van Bari, Bartolommeo Prignano, tot paus. Hij nam de naam aan van Urbaan, de zesde van die naam. Catharina had hem ontmoet in Avignon, toen hij nog aartsbisschop van Acerenza was. Aan het hof in Avignon waar alle ondeugden van de wereld, gierigheid, wereldse trots, wulpsheid en leugen welig tierden, was de oude Napolitaan een zuil van strenge deugd geweest. Hij was oud, geboren in 1318. Als pauselijk vice-kanselier had hij getoond, dat hij een ijzeren werkkracht had en een bekwaam administrator was. Van hem kon Catharina verwachten, dat hij met vaste hand zou trachten de wantoestanden, die de Kerk van Christus op aarde ondermijnden, uit te roeien en de zo hoog noodzakelijke hervormingen door te voeren. Doch zij heeft er misschien reeds toen aan getwijfeld, of hij vergevingsgezind zou blijken waar het nodig was. De prior der Karthuizers op Gorgona schreef aan Catharina: "Van de nieuwe heilige Vader wordt gezegd dat hij een gevaarlijk man is, die de mensen met zijn woorden en zijn daden schrik aanjaagt. Hij schijnt een volstrekt vertrouwen op God te hebben, daarom vreest hij geen mens, en het is duidelijk dat hij de strijd opneemt tegen simonie en

verwereldlijking, die Gods Kerk regeren.” Met betrekking tot de vredeskansen schrijft de prior, dat de heilige Vader tot iedereen van vrede spreekt, maar van een vrede die voor de Kerk eervol is. Geld begeert hij niet, doch als de Florentijnen vrede willen hebben, moeten zij als volstrekt eerlijke mensen komen, zonder leugens. Dat wil zeggen, voor de nieuwe paus ging het om geestelijke, niet om tijdelijke waarden; om datgene waar Catharina zijn voorganger voortdurend aan herinnerd had. Urbaan VI toonde zich nooit belust op tijdelijk gewin.

Maar met geestelijke waarden bedoelde hij niet precies hetzelfde als Catharina. Hij eiste van de Florentijnen dat zij hun schuld bekenden en dat zij zich zo diep vernederden, als hij met zijn hoogmoed en met zijn begrippen van de eer noodzakelijk achtte.
Catharina bleef nog steeds in Firenze. Zij had besloten niet uit de stad te vertrekken, vóór er vrede was gesloten. Doch de Welfen-partij die aan de macht was, vervolgde voortdurend haar openbare en persoonlijke vijanden. Tevergeefs maande Salvestro de Medici, die zelf een der leiders van de Welfen en Gonfaloniere della Giustitia — banierdrager der rechtvaardigheid — was, de andere leden van de regering hun macht met mate te gebruiken en zich van willekeur en onrechtvaardigheid te onthouden. De wetteloosheden waaraan de andere leden van de raad zich schuldig maakten, werden ten slotte onverdraaglijk, en de twee en twintigste Juli riep Salvestro zijn landgenoten te wapen. De partij-mannen kwamen op met wapenen en banieren, en het razend gepeupel sloot zich bij hen aan. Dit betekende burger-oorlog.
En het ging zoals het altijd gaat bij burgeroorlog: zijn de hartstochten van het volk eenmaal in beweging gekomen, dan werpt de massa zich critiekloos op schuldigen en onschuldigen. De paleizen van bekende Florentijnen werden bestormd en geplunderd; of zij nu de tyrannen toebehoorden of hen die tegen de tyrannie gestreden hadden, maakte geen verschil. De huizen van Pier Canigiani en van een zijner zonen werden geplunderd en uitgebrand, de gevangenissen werden opengebroken, de kloosters bestormd. De burgers waarvan men wist dat zij tot de vredespartij behoorden, moesten hun leven redden door uit de stad te vluchten. Scharen van razende oproerlingen stroomden over Ponte Vecchio naar het huis van Niccolo Soderini aan de linker-oever van de Arno. Het doel was Soderini en de Siëense heks, die in zijn huis verbleef, gevangen te nemen. "Valt zij ons in handen, dan scheuren we haar aan flarden en verbranden haar levend.”
Catharina bevond zich in de tuin achter het huis. Deze lag op een helling, zodat Catharina kon uitzien over de stad. Het scheen haar toe, dat er onder de wolken die door de vuurschijn van de brandende huizen werden belicht, duivels op hun vleugelen dreven. Het was een nacht vol bloed en vuur. Zij bad tot Hem, wiens bloed het enige heil-middel is tegen de dorst van mensen naar het bloed van hun mede-mensen, wiens vuur van liefde het enig tegen-vuur is, dat de brand der eigenliefde op aarde stuiten kan, die brand van eigenliefde die nu boven Firenze de hemel rood kleurde. En toen de mannen, die kwamen om haar te vermoorden, de tuin binnenstormden, zwaarden en knuppels zwaaiend en schreeuwend "om die vervloekte vrouw — waar is Catharina?”, ging zij hen tegemoet: "Ik ben Catharina. Doe wat God u toelaat te doen, maar raak mijn gezellen niet aan." De aanvoerder van de bende werd zo onthutst, dat hij zijn zwaard halverwege terugstak in de schede, en toen Catharina voor hem neerknielde, begon hij te beven en verzocht haar weg te gaan. Doch Catharina herhaalde: "Hier ben ik. Waar wilt gij dat ik heen zal gaan. Ik heb er altijd naar verlangd voor God en voor Zijn Kerk te mogen lijden, indien gij dus de taak gekregen hebt mij te doden, vrees dan niet het ook te doen. Laat slechts mijn vrienden ongedeerd van hier gaan.”
De man keerde zich om en vluchtte weg en spoedig waren alle onruststokers verdwenen. Maar het gevaar was nog niet voorbij. Men was van mening dat Soderini's huis niet meer veilig was. Raimondo, die het verhaal hoorde van een ooggetuige, Ser Cristofano di Gano Guidini, zegt dat de Soderini's bevreesd werden en haar de raad gaven de stad te verlaten. Dat wilde Catharina niet. De kleermaker Francesco di Pippino en zijn vrouw Monna Agnese bleken de moedigsten van haar vrienden te zijn. Zij had hen leren kennen de eerste maal dat zij in Firenze was en had met hen gecorrespondeerd. Thans openden zij hun huis voor haar en haar reisgezellen. Maar of het nu was, omdat zij zich bezorgd maakte voor haar vrienden, of om andere redenen, zeker is, dat zij enkele dagen later Firenze, doch niet de Florentijnse bodem, verliet; zij vond een toevluchtsoord in de

bossen, daar waar enkele eremieten woonden. Men heeft aangenomen dat het de kluizenaarsgemeenschap van Vallombrosa was, gesticht door de heilige Giovanni Gualberti; dezelfde die het leven van zijn doodsvijand spaarde omdat het Goede Vrijdag was en nadien naar de naastbijzijnde kerk stormde en op zijn knieën voor de voeten van de Gekruisigde neerviel, als bedronken van dit nieuwe avontuur: te vergeven. En de Zaligmaker boog zich neer van het kruis en kuste de jongen.
Maar vluchten was tegen de natuur van Catharina en het duurde dan ook niet lang of zij vertrok weer naar de stad. Aldra maakte zij er geen geheim meer van, dat zij in Firenze was, waar de golven van de hartstocht nog hoog gingen.
Aanstonds nadat zij in Soderini's tuin was overvallen, schreef zij een lange brief aan Raimondo. Zij spreekt over het verlangen van haar ziel haar leven te mogen geven voor Christus en Zijn Kerk. Laat ons niet omzien, welke moeilijkheden en vervolgingen wij ook ontmoeten in de wereld, maar vast hopen in het licht van ons heilig geloof, dat wij met moed en volharding deze stormachtige zee zullen kunnen oversteken. "Ik laat u weten dat ik vandaag een nieuw leven ga beginnen, zodat mijn vroegere zonden mij niet voor de tweede maal het geluk ontroven zullen van voor Jezus gekruisigd te mogen sterven… Ik brandde van verlangen te mogen lijden voor de eer van God, het heil der zielen, de hervorming en het welzijn van de heilige Kerk. Mijn hart brak bijna van verlangen mijn leven daarvoor te mogen geven, en dit verlangen was zoet en smartelijk tegelijk: zoet omdat ik één geworden was met de Waarheid, smartelijk omdat het mij door het hart sneed die belediging van God en het gewoel van de demonen te moeten aanzien, die de hemel verdonkeren en het verstand der mensen verblinden, want het heeft de schijn als liet God hen doen zoals zij willen, vanwege de rechtvaardigheid en de wraak. Ik zuchtte omdat ik bang was voor het dreigend ongeluk, in geval dit een hinderpaal kon zijn voor het sluiten van de vrede." Zij begrijpt dus dat haar verlangen om de marteldood te lijden misschien toch beter onvoldaan bleef. Toch is er een toon van teleurstelling in haar beschrijving van de gevoelens waarmee zij hen, die haar met zwaarden en dolken naar het leven stonden, tegemoet ging. Dit is een van de meest onthullende van Catharina's brieven; hij toont dat zij nooit rust had in haar ziel. Wanneer zij haar hemelse Bruidegom ontmoette in de heilige communie, werd zij in extatische verschijningen en mystieke zaligheid ontrukt, maar altijd werd zij teruggeworpen in de heksenketel, een wereld die uit alle wonden bloedt, welke menselijke driften kunnen slaan. En ondanks haar triomferend vertrouwen in Christus, ondanks haar belangeloosheid en haar zelfverzekerdheid wanneer zij in opdracht van haar Bruidegom handelde, was het deze jonge vrouw met haar scherp verstand volkomen duidelijk, dat in de maalstroom van de wereldpolitiek waarin zij was geworpen, de vitaalste belangen van de partijen die zij trachtte te verzoenen, in feite dikwijls geheel onverzoenbaar waren, of dit in ieder geval leken.
Tenslotte geeft zij Raimondo een boodschap voor de paus. "Ik moge u slechts verzoeken dat gij Christus op aarde smeekt, dat hij door het gebeurde de vrede niet laat uitstellen. Integendeel: Zeg hem dat hij zich nog meer moet haasten met het sluiten van de vrede, zodat hij de handen vrij krijgt voor de grote plannen die hij heeft voor de eer van God en voor het herstel der heilige Kerk. Want deze gebeurtenissen hebben niets veranderd, en de stad is nu volkomen rustig. Verzoek hem haast te maken, in naam van de barmhartigheid, want dit is de enige manier om aan de ontelbare beledigingen die God worden toegevoegd, een eind te maken. Zeg hem, dat hij barmhartig en goedertieren moet zijn tegenover de zielen die in de duisternis dolen. Zeg hem, dat hij mij uit deze gevangenis bevrijdt, want indien er geen vrede wordt gesloten, schijnt het mij toe, dat ik onmogelijk van hier vertrekken kan en ik verlang hier weg te komen om het bloed te smaken van de heilige martelaren, zijn Heiligheid te bezoeken en u weer te ontmoeten, zodat ik u vertellen kan van de wondere dingen die God in deze dagen heeft gedaan om onze zielen te verheugen, onze harten te bedwelmen en onze hoop in het licht van ons heilig geloof te bevestigen. Ik sluit. Blijf in de heilige en zoete vreugde in God. Zoete Jezus, Jezus Liefde."
Uit Firenze zendt zij ook haar eerste brief aan Urbaan VI. Zij begint als gewoonlijk, doch met een welsprekendheid die ongewoon is bij haar, prijst zij de liefde, de volmaakte liefde van de goede herder, die vol blijdschap zijn leven voor zijn schapen geeft, onbelemmerd door de liefde tot zichzelf. Catharina vergelijkt de rechtvaardigheid, als zij met barmhartigheid verenigd is, met een

kostbare parel. De rechtvaardigheid zonder de barmhartigheid ware duisternis, wreedheid, eerder onrechtvaardigheid dan rechtvaardigheid. Maar barmhartigheid zonder rechtvaardigheid is als zalf op een wonde die met gloeiend ijzer behoort gezuiverd te worden; wordt de zalf op de wonde gedaan vóór zij zuiver gebrand is, dan doet dit slechts pijn en bevordert de genezing niet. Maar een heerser mag nooit moede worden, al komen zijn onderdanen ook duizend maal in verzet tegen zijn pogingen, om hen te verbeteren. De schuld der oproerlingen vermindert geenszins zijn deugd, wanneer hij tracht hen met zuivere en ware liefde op de rechte weg terug te voeren. Hij zoekt niet voor zichzelf de vriendschap met zijn naaste, maar voor God. "Hij tracht de naaste diensten te bewijzen, die hij God niet bewijzen kan, want hij ziet en begrijpt dat Hij die onze God ís, ons niet nodig heeft. Daarom streeft hij er met ijver naar zijn naaste van nut te zijn en in het bijzonder de onderhorigen die hem zijn toevertrouwd." Met volkomen openhartigheid spreekt zij van de misbruiken die binnen de Kerk tieren en over de zonden van de onwaardige bedienaren Gods, die hun bastaards opvoeden door het bloed van Christus te verkopen, zich gedragen als voerlieden en dobbelen met hun gewijde handen, en simonie, woeker en talloze andere zonden bedrijven. "Gebruik, o vader, gebruik de geneesmiddelen en troost een weinig die bedienaren Gods, die sterven van smart en niet sterven kunnen." Om de hervorming waarnaar zij zo lang verzucht heeft door te kunnen voeren, geeft zij de paus de raad zich met heilige mannen te omgeven die niet bang zijn voor de dood; naar adellijke of geringe afkomst moet hij niet zien, doch slechts naar hun geschiktheid om herders voor de lammeren te zijn. Hij moet een collegium scheppen van edele kardinalen, stevig als zuilen, zij zouden de paus kunnen steunen in zijn werk voor de hervorming der Kerk. (Vermoedelijk wist zij reeds, dat de paus de zo noodzakelijke hervorming binnen de Kerk al ter hand genomen had, met onstuimige energie en totaal gemis aan tact.)

Zij bidt voor de Florentijnen: "Ik smeek u en ik bid u het ter harte te nemen: omwille van de gekruisigde Jezus, wees barmhartig voor de schapen die buiten de schaapstal zijn, zeker omwille van mijn zonden. Uit liefde tot het Bloed dat in uw beheer is, stel niet uit hen met ware goedertierenheid en goedheid te ontvangen. Moge uw heiligheid hun hardheid overwinnen en hun weldoen, en hen op deze wijze terugwinnen voor de schaapstal. En als zij nu niet in ware en volkomen onderwerping daarom bidden, dan moet uw Heiligheid hun hardheid en hetgeen hun wegens hun zwakheid nog ontbreekt, met de mantel der liefde bedekken. Ach, ach, erbarm u over de zielen die vergaan, zie niet op de ergernis die hier in de stad gegeven is… de Goddelijke Goedheid zorgt ervoor dat het grote kwaad niet nog groter kwaad na zich sleept. En nu zijn uw kinderen tot rust gekomen en smeken om de olie van uw barmhartigheid. Het mag al zijn, Heilige Vader, dat zij niet op de passendste wijze daarom baden, niet met de vermorzeling des harten, die zij behoorden te gevoelen voor hun misstappen en die uw Heiligheid vordert. Ach, wijs hen niet af, dan zullen deze kinderen in de toekomst beter blijken dan alle anderen."
Zodra er vrede gesloten wordt, verzoekt Catharina de paus de kruisbanier op te richten. "Gij ziet immers zelf hoe deze ongelovigen u uitdagen." De dreiging der Turken in de landen van de middellandse zee was nu ondraaglijk geworden. Terwijl Frankrijk en Italië kwijnden door eindeloze oorlogen, stonden niet alleen hun schepen maar ook hun eilanden en stranden voortdurend bloot aan overvallen van de ongelovige zeerovers. Haar eerste brief aan Urbaan VI sluit met herhaalde gebeden om barmhartigheid, barmhartigheid, barmhartigheid, en dan bidt zij dat haar liefde en haar smart haar mogen verontschuldigen, als zij het gewaagd heeft aan hem te schrijven en hem raad te geven.
Een andere korte brief stuurt zij niet lang daarna: O Heilige Vader, heb geduld wanneer men u raad geeft, want men zegt u deze dingen enkel voor de eer van God en voor uw welzijn, zoals een zoon behoort te doen, wanneer hij waarlijk van zijn vader houdt. Hij kan het niet aanzien als er iets gebeurt, dat zijn vader tot schande of oneer strekt en hij waakt met ijver, omdat hij weet dat zijn vader slechts een mens is en dat deze een grote familie te besturen heeft, hij kan zelf niet alles zien. Als niet zijn ware zonen over zijn eer waakten, dan zou hij dikwijls bedrogen worden. Zo is het met uw Heiligheid, gij zijt vader en heer van heel de christenheid. Heilige Vader, wij zijn allen onder uw vleugels. Gij hebt gezag over alles, maar de gezichtskring van uw ogen is beperkt zoals bij alle

mensen, het is noodzakelijk dat uw kinderen op de uitkijk staan en alles doen dat dienen kan tot eer van God en van u zelf, tot rust voor de zielen die onder uw hoede zijn, zodat zij u met oprecht hart dienen en niet uit slaafse vrees. Ik weet dat uw Heiligheid er innig naar verlangt helpers te vinden die in staat zijn u te dienen, maar dan is het noodzakelijk met geduld naar hen te luisteren…
Het schijnt dat een zekere Fra Bartolommeo (misschien Bartolommeo de Dominici) zich de toorn van de paus op de hals gehaald had, omdat hij zich te vrijmoedig had uitgesproken. Hij is er zeer door terneergeslagen dat hij de paus vergramd heeft, en Catharina bidt Urbaan, dat de straf en boete die hij mogelijk noodzakelijk acht, eerder haar zelf moge treffen. "Ik geloof dat mijn zonden de oorzaak zijn van zijn fout, ik behoorde dus de straf voor hem te dragen." Welke van haar zonen het nu geweest mag zijn, die zich de toorn van de prikkelbare oude man op de hals gehaald had, Catharina was, als een liefdevolle moeder, ogenblikkelijk bereid hem te verontschuldigen en de schuld op zich te nemen voor iets dat waarschijnlijk in even hoge mate een fout van de paus als van de ander was.

Zondag de achttiende Juli reed een gezant van de paus Firenze binnen en in de hand droeg hij een olijftak. Naarmate het nieuws zich over de stad verspreidde — "eindelijk vrede" — braken de Florentijnen steeds meer in uitbundig gejubel uit. Terwijl het klokgelui van de domkerk en van Palazzo Vecchio over de stad dreunde, schreef Catharina om haar kinderen de goede tijding mee te delen. In de brief legde zij een blad van de gezegende olijftak.
Doch Catharina was te optimistisch geweest, toen zij de paus schreef dat de Florentijnen nu vredelievend geworden waren. Slechts twee dagen nadat de vrede gesloten was, brak er een nieuw oproer uit. Ditmaal was het de arbeidersbevolking zonder politieke status en politieke rechten, il Popolo Minuti, die in opstand kwam en de stad overstroomde om te branden en te plunderen. Gedurende drie dagen heerste er anarchie, daarna werd het oproer hardhandig onderdrukt.
Het vredesverdrag werd eindelijk ondertekend de achtentwintigste Juli. Aan geldboete verlangde Urbaan ongeveer een achtste gedeelte van de som die paus Gregorius had geëist. Doch de Florentijnen moesten beloven dat alle aan de Kerk vijandige wetten geannuleerd zouden worden en dat de Kerk en de kloosters die geplunderd waren, schadevergoeding zouden krijgen. Het interdict werd opgeheven en de voorspelling van Catharina, dat de Florentijnen, als zij eenmaal met de Heilige Vader verzoend waren, zijn loyaalste zonen zouden worden, werd bewaarheid. Toen kort daarna de catastrophe over de Kerk losbrak, stonden de Florentijnen vast aan de zijde van paus Urbaan VI.
Enkele dagen later vertrok Catharina uit Firenze naar Siëna, dat wil zeggen, vóór de tijding dat de vrede gesloten was, de stad bereikt kan hebben. Zij had een van haar moeilijkste zendingen tot een gelukkig eind gebracht. Toch is er een zekere toon van droefheid in de afscheidsbrief die zij zond aan de raadsheren en aan de gonfaloniere van Firenze. Zij had gaarne het feest van de heilige vrede met hen gevierd, die vrede die zij, ware het ten koste van haar leven, bereid geweest was te bevorderen. Maar de duivel had zoveel onrechtvaardige haat tegen haar gezaaid en zij wenste niet de oorzaak van meerdere zonden te worden. Daarom verkoos zij liever te vertrekken.
Het Firenze, dat zij verliet, was een andere stad geworden. Vele van de mannen, die daar het gezag hadden uitgeoefend, waren weg; enkelen waren verbannen, anderen gedood. Enigen van hen waren haar vrienden geweest, anderen haar vijanden. Over de toekomst kon zij niet anders dan diep bevreesd zijn. De vreselijke dingen, die naar haar voorzegging zouden gebeuren "wanneer de paus in volle ernst trachtte de Kerk te hervormen", konden nu elke dag werkelijkheid worden. De paus was in Tivoli met de vier Italiaanse kardinalen. De Franse kardinalen en de kardinalen uit Limousin, die maanden lang het groeiende verzet tegen paus Urbaan geleid hadden, waren naar Anagni vertrokken en men kon niet verwachten dat er uit hun beraadslagingen iets goeds te voorschijn zou komen.

Hoofdstuk 21

Het was een onmogelijk te ontkennen feit, dat Bartolommeo Prignano onder verwarde en schandelijke omstandigheden tot paus gekozen was. Paus Gregorius XI had ongetwijfeld helder voorzien, dat vele gevaren in de toekomst dreigden. Hij had daarom in zijn testament nauwgezette voorschriften nagelaten voor de wijze waarop de komende pauskeuze plaats moest hebben. Eenvoudige meerderheid van stemmen zou voldoende zijn om de keuze van het conclave geldig te maken, en de vesting St. Angelo (Engelenburcht), die de sleutel was tot het gebied van de St. Pieterskerk en het Vatikaan, mocht slechts op order van de zes kardinalen in Avignon aan de nieuwe paus overgeleverd worden. Doch de factor die tenslotte de zaak beslissen zou, was de houding van het Romeinse volk, popolo romano, de brede lagen in de eeuwige stad.
"Rasechte nakomelingen van de moordenaars van St. Petrus en St. Paulus", noemden de andere Italianen hen. Gedurende verschillende generaties waren zij door hun bisschop, die ook hun rechtmatige wereldlijke vorst was, verlaten geweest, waardoor de Romeinen de gewoonte hadden aangenomen de wet in eigen hand te nemen; de baronnen in hun versterkte huizen binnen de stadsmuren en in hun rotsvestingen op de heuvelruggen buiten de stad, zowel als het arbeidende volk in Trastevere en de burgers die woonden in de nauwe bochtige straten tussen het verlaten Forum en de rivier. De pogingen van Cola di Rienzo en van kardinaal Albornoz om wet en orde in de stad terug te brengen, waren een intermezzo geweest tussen het bestuur der pauselijke legaten, gewoonlijk Fransen, door. Omdat zij Fransen waren, verdachten en haatten de Romeinen hen, en meer dan eens hadden zij goede redenen hen te wantrouwen en te haten. Ondertussen werd de oude keizersstad, die door de eeuwen heen herhaalde malen was ingenomen en geplunderd, meer en meer ontvolkt en verwoest. Binnen de uitgebreide gordel van stadsmuren vervielen grote oppervlakten van de oude keizerstad tot braakland, overgroeid met gras en struikgewas. Witte buffels graasden tussen de ruïnes van gebouwen, die nu halverwege in de grond verzakt waren; gebouwen waarvan de geschiedenis nu vergeten was, ofschoon er overleveringen aan verbonden waren van afgrijselijke dingen, die daar in vroeger dagen zouden gebeurd zijn, en van spoken die daar 's nachts tussen de ineengezonken bogen en in de onderaardse gewelven rondwaarden. Kerken, toegewijd aan heiligen en martelaren van de oude tijd, stonden dakloos en vervielen van lieverlee; tussen de kloven van omgevallen pijlers in de ruïnes groeide het gras. Langs de paden over het woeste braakland doken enkele kleine oude kloosters samen achter hun tuinmuren, of een arme boer, die een ruïne uit de Romeinse tijd had betrokken, en die met een dak van biezen uit het dicht bijzijnde moeras een paar vertrekken overdekt had, probeerde er wat landbouw te drijven. En buiten de stadsmuren lag de campagna, geteisterd door malaria en roversbenden, als een woestenij. Slechts de kleine groepen pelgrims, die ondanks alles de gevaarlijke bedevaart naar een of ander vervallen heiligdom wilden doen, gingen langs de paden en wierpen bange blikken op de onbeweeglijke ruiter, die een troep witte buffels of grauwe varkens hoedde en een lange speer droeg in plaats van een herdersstaf.
Paus Urbaan V was in 1367 naar Rome gekomen, doch ondanks de waarschuwingen van de heilige Birgitta vertrok hij naar Avignon, vóór hij er drie volle jaren geweest was, en in Avignon stierf hij een paar maanden later; door vergif, zeiden de Italianen. Het gerucht wilde, dat ook paus Gregorius XI op het punt gestaan zou hebben Rome te verlaten voor zijn geliefd Avignon, doch hij stierf nog juist tevoren. Ook vroeger waren de Romeinen er op gesteld geweest zich met de pauskeuze te bemoeien; zij meenden dat zij, waar de paus ook hun bisschop en wereldlijke vorst was, het recht hadden een woordje mee te spreken als er een paus gekozen werd. Men kon er zo goed als zeker van zijn dat een Frans of Provencaals kardinaal Rome en de graven van St. Petrus en St. Paulus zo spoedig mogelijk zou ontvluchten en zij waren niet van plan zich nog langer op die wijze te laten behandelen.

Van de zestien kardinalen, die de zevende April 1378 in conclave bijeenkwamen, waren er slechts vier Italiaan. Het was Woensdag in de Passie-week en de opgewonden volksmenigten, die op het Pieters-plein samenstroomden, brulden zo hard zij konden "Romano le volemo”, wij willen een Romein. Zij hadden versterkingen gekregen, benden van wild uitziende mannen uit de Sabijnse

bergen, herders of rovers, of beide tegelijk. Voordat de deuren die toegang gaven tot het vertrek, waar het conclave zitting zou houden, gesloten konden worden, stormde een gedeelte van het gepeupel naar binnen en schreeuwde uit alle kracht dat zij heel het heilig college zouden vermoorden, als het geen Romeins kardinaal koos. Kardinaal Orsini, die zelf een Romeins edelman was, trad op de razende mensen toe en stuurde hen naar buiten. Na enige tijd was dus het Vatikaan ontruimd door allen die er niets te maken hadden, de deuren werden verzegeld en het conclave kon met zijn werkzaamheden beginnen, maar heel de tijd hoorde men het geschreeuw en de bedreigingen van het plein beneden, het was er zwart van een woelende volksmassa, die brulde: "Romano le volemo"'.
Des nachts werd er ingebroken in de kelders van het Vatikaan en des morgens was een groot gedeelte van de mensenmenigte vreselijk dronken. Toen de kardinalen na de Mis hun plaatsen innamen, begonnen de stormklokken te luiden. Het scheen dat het oproer zich over heel Rome verbreid had. Doodsbenauwd besloten de kardinalen de keuze zo snel mogelijk af te werken, vóór de oproerlingen binnen konden dringen om hen te vermoorden. De kardinaal van Limoges stond op: "Mijne heren, waar God niet wil dat wij het eens worden over een lid van het heilig collegium, moeten we iemand van buiten kiezen. Het schijnt mij toe dat de aartsbisschop van Bari de waardigste is, hij is een heilig en geleerd man, van rijpe leeftijd. Ik noem hem vrij en vrijwillig." Bijna alle kardinalen stemden toe; sommigen enigszins dralend. Slechts kardinaal Orsini meende, dat er mogelijk twijfel aan de geldigheid der keuze kon rijzen, aangezien de kardinalen geen volledige vrijheid hadden genoten. Zijn opwerping werd echter afgewezen, en zo werd Bartolommeo Prignani met een grote meerderheid van stemmen tot paus gekozen.
Al was hij dan geen Romein, hij was in ieder geval Italiaan. Men ontbood hem en onderwijl doorliep het heilig collegium nogmaals heel het ceremonieel van de keuze en koos hem voor de tweede keer — deze maal in de kapel —, zodat men naderhand niet zou kunnen zeggen, dat de keuze niet vrijwillig en na overleg geschied was. Kardinaal Orsini ging naar een venster om aan de opgewonden volksmassa daarbuiten bekend te maken: "Habemus Papam" — wij hebben een paus. Op hetzelfde ogenblik werden de deuren opengebroken en dronken lieden met stokken en stenen gewapend, drongen binnen. Verschillende kardinalen werden gewond, men dreigde dat zij als zij geen Romein gekozen hadden, aan flarden zouden worden gescheurd.
Niet slechts de kardinalen, ook de priesters en dienaren van hun gevolg, voelden hun leven bedreigd. Een kapelaan wendde zich tot de oude kardinaal Tebaldeschi, die een Romeins edelman was. Hij smeekte hem het leven van hen allen te redden. Onder protest van de rechtgeaarde oude man werd er nu een onwaardige comedie opgevoerd. Zij zetten een witte mijter op het hoofd van kardinaal Tebaldeschi, wierpen hem een rode koorkap om zijn schouders en hieven hem op een altaar. Het hielp niets dat hij al riep: "Ik ben de paus niet, het is de aartsbisschop van Bari die onze paus is." Zijn stem verdronk in het tumult. Maar het volk, dat hem herkend had, was tevreden.

Toen Bartolommeo Prignani in het Vaticaan aankwam, was het gebouw grotendeels ontruimd door hen die er binnengedrongen waren. Een paar kardinalen trachtten hem te overreden de tiaar niet aan te nemen, doch te vergeefs. Hij was gekozen met meerderheid van stemmen volgens de wijze die Gregorius XI in zijn testament bepaald had, en al hadden de kardinalen hem onder zekere dwang gekozen — want dat hun leven ogenblikkelijk in gevaar was, indien zij een Franse paus gekozen hadden, lijdt geen twijfel, afgezien nog van het feit dat zulk een keuze op de duur het ergste ongeluk voor de Kerk geweest ware — er was toen geen mens die de minste twijfel opperde aan de geldigheid der keuze. Integendeel, sommige kardinalen hadden in allerijl het Vaticaan verlaten om een schuiloord te zoeken waar zij zich veiliger waanden, zes waren van plan zich te begeven naar Castel St. Angelo, waar Pierre de Got, broer van de kardinaal van Limoges commandant was, en waar het garnizoen grotendeels uit Fransen bestond; doch nu kwamen zij allen naar het Vaticaan terug om de nieuwe paus te huldigen. Zijn ijverigste aanhangers waren destijds de Spaanse kardinaal Pedro de Luna en kardinaal Robert van Genève, zij verzekerden althans het luidst hun trouw aan paus Urbaan VI. Daags na de keuze werden de kardinalen die nog in Avignon waren, schriftelijk op de hoogte gesteld en zij zonden de nieuwe paus op tijd hun huldiging per brief. De

achtste Mei werd aan de Duitse keizer en aan alle katholieke vorsten het resultaat der keuze meegedeeld.

Doch het duurde niet lang, of de eerste tekenen van een naderende catastrophe werden zichtbaar. De kardinalen in Avignon schreven aan de Franse koning en aan andere katholieke vorsten dat zij geen vertrouwen moesten stellen in de verklaringen, die werden uitgezonden in naam van paus Urbaan VI. Zij kregen steun van hun Provencaalse ambtgenoten in Italië. In de loop van de eerste zomermaanden nam het verzet nog toe tegen de barse hervormer, die de paus geworden was. Doch voorlopig was het slechts een ondergrondse beweging.
Indien de paus al een vermoeden had van hetgeen er gistte, hij schonk er geen aandacht aan. Zoals de prior der Karthuizers op Gorgona aan Catharina had geschreven, vertrouwde Urbaan op God en vreesde hij geen mens. Hij was er van overtuigd dat hij gekozen was om het onkruid uit te roeien en een nieuwe tuin te planten voor de Bruid van Christus met schone en welriekende bloemen, om een van Catharina's lievelingsbeelden te gebruiken. En hij begon met onstuimige energie. Alle bisschoppen die in Rome een lui leven leidden, joeg hij naar huis, naar hun bisschopszetels, hij zond de ene bul na de andere de wereld in en toornde tegen het verkwistend en werelds leven van de kardinalen. Een preek die hij hield over het woord der Schrift "Ik ben de goede herder" was van het begin tot het eind één striemende aanklacht tegen de verwereldlijking der hogere geestelijkheid. Ten opzichte van de armen was hij mild en vrijgevig, doch de Romeinse adel, die zich als de rasechte, zij het niet precies inschikkelijke, zonen van de Heilige Vader placht te beschouwen, voelde zich beledigd, omdat de paus geen rekening met hen hield.
Het was tegen Urbaans natuur met wie dan ook rekening te houden en bepalingen, die op zich zelf goed en wijs waren, leidden tot niets goeds, omdat de paus zo streng was en alle tact en vermogen om andere mensen te begrijpen, miste. Voor zwakke mensen van enigszins goede wil, die in hun hart wisten dat de paus gelijk had en dat zij met hem behoorden samen te werken, werd het te veel, wanneer hij in grove en gramstorige bewoordingen vorderde, dat zij binnen vier en twintig uur van leven moesten veranderen en alle kleine, geenszins aanstotelijke, gemakken waaraan zij zich gewend hadden moesten opgeven, om in een zelfverzaking te gaan leven, die bij de strengste asceten op haar plaats zou zijn. Het was hoog tijd, en het was al lang hoog tijd geweest, dat er een hervorming binnen de Kerk kwam, daarover waren zij het eens. Maar als die hervorming daarin bestond, voelden zij er toch schrik voor. En dan de taal die hij in de mond nam als hij in toorn ontstak: "Houdt uw mond", zei hij tot de kardinalen. Hij brulde "pazzo" — zot — tegen kardinaal Orsini en "ribaldo'' — schurk — tegen de kardinaal van Genève. Zo hadden zijn kiezers bitter spijt over wat zij gedaan hadden.
In het heetst van de zomer verhuisde de paus met de vier Italiaanse kardinalen naar Tivoli. De andere kardinalen, dertien in getal, verlieten ook de stad en kwamen bijeen in Anagni. De paus, die tenslotte zag dat er gevaar dreigde, zond de kardinalen Orsini, Brossano en Corsini om met hen te onderhandelen. Slechts de trouwe oude kardinaal Tebaldeschi bleef bij de paus. De gezanten van de paus kwamen uit Anagni terug zonder iets bereikt te hebben.
In Augustus zonden nu de Franse en de Provencaalse kardinalen een brief, gericht aan "de bisschop van Bari" met een verklaring, waarin zij alles wat er op de dag der keuze gebeurd was, nog eens nagingen. Zij verklaarden dat zij Bartolommeo Prignani slechts gekozen hadden om een zekere dood te ontgaan. Daarom verklaarden de dertien kardinalen hem thans in de ban als onrechtmatige paus. Zij stelden zich onder de bescherming van graaf Gaetano van Fondi. De graaf was pauselijk vicaris geweest in Anagni en Campania, het gedeelte van de pauselijke staat dat aan Napels grensde. Maar de nieuwe paus had hem die waardigheid ontnomen en een ander in zijn plaats benoemd. Hij beschouwde zich daardoor als dodelijk beledigd door de paus. Kort daarna verhuisden de kardinalen naar Fondi — verder van Rome weg en korter bij Napels — waar koningin Giovanna nog het een en ander te vereffenen had met haar vroegere onderdaan, die ook, lang en lang geleden, toen zij een betrekkelijk onschuldige jonge vrouw van negentien jaar was, haar biechtvader was geweest. De samenzweerders hoopten haar voor hun plannen te winnen.

Het was in dezelfde dagen, dat Catharina haar zending in Firenze ten uitvoer had gebracht en samen met haar weinige trouwe vrienden zich op weg had begeven naar Siëna. De hete Augustusdagen bracht zij door op een boeren-hof enkele mijlen van de stad; het behoorde aan haar beminde schoonzuster Lisa Colombini. Met bittere smart hoorde zij de vreselijke berichten uit Rome; per brief hielden haar vrienden in Rome, op de eerste plaats Raimondo, haar op de hoogte van wat er gebeurde. De berichten vervulden haar met een kwellend gevoel van schuld. Zij die zoveel buitengewone genadegaven van haar Heer had ontvangen, had, meende zij, zo veel meer moeten doen, zo veel vuriger moeten bidden, en veel strenger versterving moeten beoefenen, zij had welsprekender moeten zijn, meer en beter moeten schrijven. Zij zonk ineen onder het gevoel van haar ongenoegzaamheid, zodat zij weer ziek werd. Tot zij op zekere morgen in alle stilte naar de kleine dorpskerk ging, innerlijk zo verbrijzeld dat zij het niet waagde het sacrament des altaars te ontvangen. Toen kreeg zij een nieuwe verschijning die haar met moed en ijver vervulde, het was of zij weer in het reinigend bad van Christus' vlammende liefde gebaad werd.
Het scheen dat haar geweldige energie nog vermeerderd kon worden. Na haar terugkomst in Siëna hield zij drie secretarissen aan de arbeid; zij schreven brieven voor haar aan nonnen en monniken, die gewoon waren haar in geestelijke aangelegenheden om raad te vragen, aan vrienden in alle steden waar zij was geweest, aan bestuurders in de Italiaanse steden en aan machtbeklеders in het buitenland. Zij gebruikte al haar vermogens om hen er van te overtuigen, dat Urbaan de rechtmatige paus was, aan wie alle christenen trouw verschuldigd waren, Want de scheuring was niet meer te voorkomen. Eerst in September trokken de drie Italiaanse kardinalen naar Fondi. Er waren er niet meer, want de oude Tebaldeschi was nu gestorven. Er werd gezegd, dat Paus Urbaan verschillende nieuwe kardinalen wilde creëren en er kon geen twijfel aan bestaan of hij zou mannen kiezen naar zijn eigen onvermurwbaar hart. Daarom mocht men geen tijd verspillen, als men de fatale pauskeuze op het laatst van April ongedaan wilde maken. Van de koning van Frankrijk kwam een boodschap met de aansporing een Franse paus te kiezen. De twintigste September kozen de kardinalen in Fondi, met één stem tegen, en terwijl de drie Italiaanse kardinalen weigerden te stemmen, kardínaal Robert van Genève. Hij noemde zich Clemens VII.
De tegenpaus was een broer van de heersende vorst van Genua, verwant aan het Franse koningshuis en aan meerdere andere regerende vorstengeslachten. Dit was natuurlijk niet zonder grote betekenis geweest voor zijn carrière in de Kerk; hij was kardinaal geworden toen hij nog zeer jong was. Doch zolang hij prelaat in Frankrijk was, had hij een vlekkeloze naam gehad. Dat hij een grote staat voerde en op grote voet leefde, hield men voor heel natuurlijk; iemand is gedwongen naar buiten op te treden al naar de sociale positie die hij inneemt. Dat werd toegegeven zelfs door hen, die anders de weelde der prelaten veroordeelden. Hij was een schone man, zeer innemend van aard en goed gezien bij zijn landgenoten. Maar voor de Italianen was hij "de slachter van Cesena". Hij had niet geprotesteerd tegen de verschrikkelijke weerwraak die de huursoldaten van Gregorius XI uitgeoefend hadden op de opstandige steden in de Romagna en in Umbria.
Enkele dagen voor de tegenpaus gekozen werd, had Catharina Urbaan een brief gezonden vol troost en goede raad. Tot troost wijst zij hem op de Eeuwige Waarheid die ons beminde voor wij geschapen werden. De ziel die zich uit de mist der eigenliefde vrijgemaakt heeft, ziet deze waarheid in en begrijpt dat God niets anders wil dan wat de ziel baat. Zulk een ziel neemt met eerbiedige vrees lasten, laster, hoon, onrechtvaardigheid, beledigingen en nederlagen uit Zijn handen aan, draagt alles met lijdzaamheid omdat zij slechts de eer van God zoekt in het heil der zielen. (Zij varieert haar gewone wending "de eer Gods *en* het heil der zielen"; voor de paus moet Gods eer bestaan *in* het heil der zielen.) Zulk een ziel is lijdzaam, maar niet onverschillig, wanneer de Schepper wordt beledigd. Door haar lijdzaamheid ziet de ziel dat zij van eigenliefde is ontdaan en met goddelijke liefde bekleed. Het licht van de eeuwige waarheid zal ons wapenen met het tweesnijdend zwaard van de haat en van de liefde; de haat tegen ondeugd en de liefde tot deugd, want deze deugd is de band die ons verbindt met God en met de naastenliefde. "Ach, Allerheiligste Vader, het is dit zwaard dat gij, ik bid het u, moet grijpen. Nu is het tijd het uit de schede te trekken en de ondeugden in u zelf, in uw kinderen en in de heilige Kerk te haten. Ik zeg: in u zelf, want in dit leven mag niemand van zich zeggen, dat hij vrij van zonden is, en de liefde moet beginnen bij

zichzelf.” Zij spoort hem aan met zijn hervormingen door te gaan en zegt hem, hoe zij lijdt onder de toestanden zoals zij zijn. "Wanneer ik de plaatsen beschouw, waar Christus de ademhaling in alle dingen zijn moet, dan zie ik hoe zich voor u, die Christus op aarde zijt, een hel van schandelijkheden uitbreidt. Alles is besmet met eigenliefde. Het is die liefde die hen drijft tot opstand tegen u, zodat zij uw Heiligheid, die temidden van zo grote ellende leeft, niet langer steunen willen.” Zij raadt hem aan zich te omringen met ware dienaren Gods, die hem trouw en oprecht van raad zullen dienen, zonder hartstocht en zonder te luisteren naar de giftige raadgevingen van de eigenliefde. "Ik wil liefst niets meer zeggen, doch zelf naar het slagveld gaan om te lijden en te strijden aan uw zijde tot de dood, voor de waarheid, voor de eer en heerlijkheid van God, en voor de hervorming van de heilige Kerk.”
Zij had de scheuring voorzien. Toen de tijding kwam, dat deze een feit was, moet Catharina geweten hebben, dat haar verlangen om zich in het gewoel van de strijd te werpen spoedig zou vervuld worden. Zij heeft wel van te voren geweten dat dit haar naar het einddoel van haar wensen zou voeren: de volkomen vereniging met haar hemelse Bruidegom, waar haar ziel zo lang reeds naar verzucht had. Spoedig zou zij de eeuwige zaligheid mogen genieten, die bestaat in de aanschouwing van God zoals Hij Is, zonder dat de sluier van ons vlees en bloed deze aanschouwing verhult. Spoedig zou er een einde komen aan haar heen en weer getrokken worden boven de afgrond tussen hemel en aarde. En haar als een arend omhoogstrevende ziel zou mogen rusten aan de borst van de Bruidegom. Maar nog had zij veel té doen hier op aarde. Indien echter de dag, waarop zij de aarde zou verlaten, naderbij kwam, moest zij haar laatste wil en testament gaan schrijven voor haar geestelijke kinderen.

Hoofdstuk 22

Zij begaf zich naar de kluis van Fra Santo ergens buiten de poorten van Siëna en wilde daar enkele dagen blijven.

Zij verzocht haar secretarissen goed op te letten en alles op te schrijven wat zij zei tijdens de extasen, die nu vaker dan ooit te voren over haar kwamen. Tijdens de verrukking was haar lichaam altijd stijf en gevoelloos, zonder te zien of te horen, maar soms stroomden de woorden van de lippen der zienster, en het was voorgekomen dat zij brieven gedicteerd had, terwijl zij in extase was. Nu wist zij dat heel de voorraad van geestelijk weten, die in haar ziel was uitgestort als zij in vervoerde toestand met haar Heer sprak, opnieuw zou worden geopenbaard in samengedrongen vorm, want het was de bedoeling dat zij dit zou nalaten als een erfenis voor haar kinderen. Raimondo begreep van welk belang het was, dat zij dit boek, de Dialoog, schreef, want hij begon later het derde deel van zijn boek over Catharina, de geschiedenis van haar dood, met te vertellen hoe het ontstond. En als een passend motto boven dat deel koos hij een citaat uit het Hooglied: “Wie is zij die komt uit de wildernis, overvloeiend van vreugde, gesteund op haar beminde?”
In een lange brief aan Raimondo in Rome verhaalt zij hoe het boek ontstond en schetst de hoofdlijnen ervan voor haar vertrouwde biechtvader. Op de dag van St. Franciscus — dat wil zeggen de vierde October — had zij zich bitter bedrukt gevoeld bij de gedachte aan de diepe ellende der Kerk en door iets, dat Raimondo haar geschreven had over zijn eigen bitterheid. “Ik bad toen een dienstmaagd van God, dat zij haar tranen en haar zweet voor Gods aanschijn zou offeren voor de Bruid van Christus en voor de gebrekkigheid van haar geestelijke vader.” De dienstmaagd van God is Catharina. De Zaterdag daarna, de dag van de Maagd Maria, was zij op haar gewone plaats en woonde de Mis bij. Omdat zij de waarheid over zichzelf kende, schaamde zij zich voor God over haar onvolmaaktheid, maar zij werd aan zichzelf ontrukt door haar vurig verlangen. Zij richtte de ogen van haar geest op de Eeuwige Waarheid, en terwijl zij zichzelf en haar vader (Raimondo) opdroeg voor de Kerk, wendde zij zich tot God en bad om vier dingen.
Op de eerste plaats bad zij voor de heilige Kerk, en God gewaardigde zich door haar tranen en haar aandrang ontroerd te worden en zei tot haar: “Mijn zeer beminde dochter, zie hoe het gelaat van de Kerk besmeurd is door de ondeugden en eigenliefde der mensen, hoe het opgezwollen is door de

hoogmoed en gierigheid van hen die zich voeden aan haar borsten. Maar laat er uw tranen en uw zweet op vloeien en put uit de bron die mijn goddelijke liefde is; was haar gelaat, want ik beloof u dat haar schoonheid haar nooit zal teruggeschonken worden door het zwaard, door geweld of door oorlog, maar door vrede; door de deemoedige en volhardende gebeden van mijn dienaren en door hun zweet en vurige verzuchting. Op die wijze zal ik uw verlangens temidden van lijden vervullen, en nooit zal mijn Voorzienigheid u in de steek laten."
En ofschoon dit gebed (voor de Kerk) geheel de wereld insloot, kwam Catharina toch nog met enkele bijzondere gebeden. Maar God toonde haar met hoe grote liefde Hij de mens geschapen had, en hoe niemand Hem ontkomen kan, al zijn er nog zo velen die Hem vervolgen en Hem krenken door alle mogelijke weerzinwekkende zonden: "Open de ogen van uw geest en zie naar Mijn hand." Zij keek, en zag heel de wereld opgesloten in Zijn hand. En God zei tot haar: "Ik wil dat gij zult weten hoe niemand mij ontkomen kan. Alles behoort mij toe krachtens mijn gerechtigheid en barmhartigheid, en omdat zij van mij zijn uitgegaan, bemin Ik hen met onuitputtelijke liefde. Ik zal mij over hen ontfermen, en mijn dienaren zullen mijn werktuigen zijn."
Zo had Julian van Norwich in haar Openbaringen van Goddelijke Liefde de wereld in de hand van Christus zien liggen: een klein donker ding, dat op een noot leek. En Hij had gezegd tot de Engelse kluizenaarster dat dit kleine ding "alles dat geschapen is" was, en hoe Hij het beminde. Beide visionnaire maagden hebben wellicht dit beeld uit enkele regels in een van de hymnen in het brevier:

Beata Mater munere
Cujus Superbus Artifex
Mundum pugillo continens
Ventris sub arca clausus est

(O, moeder met gaven gezegend,
in de ark van uw schoot is Hij besloten,
de hemelse Schepper,
die de wereld in zijn vuist besluit.)

In het boek zelf bidt intussen Catharina eerst voor zichzelf. Want hoe zou zij iets voor de Kerk of voor haar naaste kunnen doen, als God haar niet Zijn genade geeft. Zoals er in het Oude Testament vuur van de hemel naar beneden viel, dat de offers op het altaar verslond, zo moge de Eeuwige Waarheid het vuur Zijner ontferming zenden, de Heilige Geest, om haar offergaven, verzuchting en verlangen te verteren. Want uit ons zelf kunnen wij niets doen dat volmaakt is. Catharina citeert (nogal vrij) de woorden van St. Paulus: "Al sprak ik met de tongen der engelen, al deelde ik al mijn bezittingen uit aan de armen, en gaf ik mijn lichaam om op een brandstapel te worden verbrand, al schouwde ik in de toekomst, had ik de liefde niet, zo ware het andere niets." Deze woorden betekenden voor haar, dat eindige werken ontoereikend zijn én als verzoening én als middelen om genade te gewinnen, indien zij niet gekruid zijn met de kruiden der liefde, der goddelijke liefde, die God ons geeft zonder onze verdiensten.

Catharina noemt het geschrift slechts "het boek" of "mijn boek". Het was Raimondo, die het eerst een titel gaf en het "Dialoog" noemde. De eerste Latijnse vertaling door Cristofano di Gano Guidini en Stefano werd door de vertalers genoemd Boek van Goddelijke lering. Later zijn dan ook de verschillende afschriften en ongedrukte uitgaven in een reeks verschillende talen onder verschillende benamingen verschenen. Maar Père Hurtaud trof het juiste woord toen hij voorstelde zijn Franse vertaling "het boek der barmhartigheid" te noemen. De onderstroom onder de golfslag van wisselende gedachten in deze samenspraken tussen de eeuwige Vader en haar, die Hij noemt Zijn zeer geliefde dochter en Zijn zeer lief kind, is het geloof aan de barmhartigheid Gods. Met een van erbarming verbrijzeld hart smeekt Catharina om barmhartigheid; voor heel deze wereld, die door de zonde verwoest is, voor alle christenen en heidenen alsook voor de slechte gelovigen. En tot

slot, waar de eeuwige Vader in enkele weinige zinnen alles samenvat wat Hij zijn dochter geleerd heeft, zegt Hij: “Ik heb u gezegd dat ik voor de wereld barmhartig zijn zal, opdat gij moogt zien dat barmhartigheid mijn eigenlijk kenmerk is.” In Zijn wezen is God ondeelbaar, maar wij kunnen slechts van Hem spreken naar gelang wij op verschillende wijzen Zijn handelen ervaren: zo spreekt St. Thomas van een eigenschap Gods, die noch liefde, noch goedheid, noch rechtvaardigheid, noch voorzienigheid is, maar die heel de volmaaktheid Gods volmaakt maakt, en de grond is van al zijn handelingen met dat gedeelte van Zijn schepping dat Hij begiftigd heeft met het vermogen te denken en te oordelen: — het is Zijn barmhartigheid.

In de Dialoog herhaalt de Heer voor Catharina alles wat Hij haar vroeger heeft geleerd aangaande de kennis van God, de kennis van zichzelf en de weg naar de volmaaktheid: “Uw dienst is van geen nut voor mij, het is door uw naaste te dienen dat gij mij kunt dienen.” De ziel die eenmaal het geluk gesmaakt heeft van met God één te zijn in liefde, die zo ver gekomen is dat zij zich zelf alleen nog in God bemint, wil zich verwijden en heel de wereld met haar liefde omvatten. Zodra zij voor zichzelf de deugd gewonnen heeft, die het genadeleven brengt, begint zij met noeste vlijt te arbeiden voor het welzijn van haar naaste, Maar dat is een inwendige deugd, uitwendige handeling, lichamelijke arbeid, vlijtige boetedoening, en alle soort zelf verzaking zijn niets anders dan middelen tot de deugd, God geeft er op zichzelf genomen niets om. Integendeel, zij kunnen een beletsel zijn op de weg naar de volmaaktheid, als de ziel bijvoorbeeld zich verlieft op boetedoening, alleen maar om boete te doen. Men moet boete doen uit liefde, in ware ootmoed en volmaakt geduld. En het moet gebeuren met verstand, dat wil zeggen, met ware kennis van God en van zichzelf.

Dat de ziel zichzelf kent, betekent onder andere: dat zij de grote waardigheid verstaat die de mens gegeven werd, toen hij zonder eigen verdienste geschapen werd naar Gods beeld. In de spiegel van de goedheid Gods, ziet de ziel hoe lelijk zij zich besmeurd en beschadigd heeft door haar liefde tot verkeerde dingen. Als zij zich in deze spiegel zag, begreep Catharina dat haar schuld zo groot was dat zij volstaan zou hebben om aan de wereld en aan de Kerk al de ellende te berokkenen waar zij over treurt. Daarom bad zij God Zijn wraak op haar hoofd te doen neerkomen, maar Zijn genade op Gods volk. “Ik ga niet van Uw aanschijn weg, vóór ik gezien heb dat Gij u over hen ontfermt. Wat zou het mij helpen te weten dat ik zeker zijn kan van mijn eigen zaligheid, als uw volk een volk des doods is, als duisternis Uw Bruid omhult, en dat door de schuld van mij en van niemand anders.” Daarom bad zij voor de heilige Kerk en voor alle mensen onder aanroeping van de oneindige liefde die Hem dreef Zijn Woord, Zijn eengeboren Zoon, te geven tot middelaar tussen Hem en ons. “O afgrond van barmhartigheid. wij zijn Uw beeld en Gij zijt ons beeld geworden, toen Gij u verenigde met de mens en Uw eeuwige godheid omsluierde in de donkere wolk van Adams bedorven vlees.” Toen zij begreep dat zij een nieuw en dieper begrip had ontvangen van de liefde die in de verlossing werkt door Christus Gekruisigd, werd Catharina vervuld van heilige vreugde en bad zij opnieuw voor geheel de wereld, ofschoon, indien de Kerk haar uitwendige schoonheid die haar eeuwige inwendige schoonheid uit kan drukken, terug krijgt, ook geheel de wereld zou gereinigd worden, wijl dit er toe zou leiden dat alle mensen zich bekeerden, zowel christenen als heidenen, zó onweerstaanbaar zou de Kerk alles tot zich trekken. Maar toen Adam zich verzette tegen God, werd de oude koningsweg, die voor de onschuldige mens van de aarde tot de hemel voerde, opgebroken. Tussen de twee rijken opende zich een afgrond, en door die afgrond bruist een donkere en woelige rivier; al de onwerkelijke vliedende dingen waar de mensen hun verkeerde zinnen op zetten. Want zonder te begeren kunnen wij niet leven, onze ziel is, als zij iets doet, begeerte, heilige of onheilige. Toen dus de mens tegen God in verzet was gekomen, verzette hij zich ook aanstonds tegen zichzelf, daar het vlees zich richtte tegen de geest en de mens zich verdronk in de donkere en bittere rivier, die de zonde is. Omdat dat water geen houvast biedt, kan niemand er in neerduiken zonder te verdrinken. Dat water is de vreugde en de eer der wereld; zonder ophouden stroomt dit alles voorbij en wordt met het water meegesleept. Het komt de mens voor, dat het de door hem beminde dingen zijn die wegvlieden, maar in feite wordt hijzelf door de stroom mee voortgesleept naar het einde van zijn leven. Graag wil hij tot stilstand komen, zich vastgrijpen aan dit leven en aan de dingen die hij liefheeft, om te beletten dat zij weggespoeld worden buiten zijn bereik. Als een blinde grijpt zo

iemand naar alles wat hij toevallig aanraakt, zonder onderscheid te kunnen maken tussen waardevol en waardeloos. Dan komt de dood en voert hem weg van alles wat hij liefheeft, of de Voorzienigheid grijpt in en reeds vóór zijn dood gebeurt het dat zo iemand beroofd wordt van al zijn geliefde aardse schatten. En omdat zij het onwerkelijke nagejaagd hebben, hebben zij de paden der leugen bewandeld en zijn kinderen van de duivel, die de vader der leugen is. Zo worden zij voortgedragen naar de poort der leugen en naar eeuwige verlorenheid.
Over die afgrond sloeg God een brug, toen Hij zijn Zoon aan de wereld schonk. Want die ons schiep zonder ons bijzijn of toedoen, verlangt van ons dat wij, waar het gaat om onze verlossing, medewerken. Wij hebben allen de plicht te arbeiden in de wijngaard waarvan God de Heer is. Wij hebben ieder onze kleine wijngaard gekregen, maar dat wij onze wijngaard bebouwen is van heel veel belang voor de welvaart van onze buur-wijngaardenier. (Op het land had Catharina zeker gezien hoe een stuk verwaarloosde grond, vol onkruid en ongedierte, een besmettingshaard kon zijn voor aangrenzend bouwland.) Eigenlijk zijn immers al onze wijngaarden gedeelten van de grote wijngaard des Heren, de Heilige Kerk, en wij hebben allen de plicht daar ook te werken.
Maar omdat het de ons door God gegeven genade is die ons in staat stelt mee te werken aan onze verlossing, bidt Catharina om licht. En dat krijgt zij dan ook, zodat zij nu kan zien hoe wij de genade die God ons vrij en om niet geeft, moeten aannemen en vermeerderen… Het is de oude leer der mystieken over de Via Purgativa, de weg tot zuivering der ziel, de Via Illuminativa, de weg tot begrip van de eeuwige waarheden, en de Via Unitiva, de weg tot vereniging met God in liefde.
Het beeld van de brug ontwikkelt zij op verschillende wijzen. De ziel bestijgt de brug langs drie trappen. Soms laat zij de trappen de drie graden van vertrouwelijkheid met Christus betekenen, die ook uitgedrukt worden door de kus op Zijn voeten, de kus op Zijn wonde in de zijde, en de kus op Zijn mond. Dan weer laat zij de drie trappen de drie stadiën betekenen naar de volmaakte vereniging met God: de slaafse vrees voor Gods straf is de trap, die de meeste zielen tot de brug brengt. De volgende trap is de trouw van de dienaar, die zijn hoge Heer volgt uit liefde, zij het dan ook dat deze liefde nog onvolmaakt is, wijl de dienaar nog denkt aan het loon: de zaligheid die God zijn trouwe dienaar geeft. Deze voert tot de derde trap waar de ziel God bemint met de liefde van een kind, voor wat Hij is, niet voor wat gave van Hem is. Nog weer laat zij de drie trappen dienst doen als beelden van de vermogens der ziel; het geheugen, het verstand en de wil. Met een schrift-verklaring, die geheel van haarzelf is, verklaart Catharina, dat wanneer deze drie vermogens der ziel zich samenvinden in de aandrang naar vereniging met God, Christus zijn belofte zal houden: “Waar twee of drie vergaderd zijn in mijn naam, ben ik temidden van hen.” Het geheugen vergelijkt zij met een waterkruik, gevuld met de indrukken die wij ontvangen door het gevoelsleven; vul ze met ijdelheden, en de lege kruik wordt gemakkelijk stukgeslagen, of het klinkt hol van binnen als men er van buiten tegen stoot. Vul ze met werkelijkheid, de liefde tot God, en als een kruik, gevuld met water uit de bron, kan ze een stoot verdragen zonder stuk te gaan of hol te klinken. Want niemand in deze wereld ontkomt aan lijden en stoten, en het najagen van ijdelheden brengt voor de ziel ook harde slagen en grote bitterheid mee; zij die de duivel nalopen worden ook genoodzaakt zijn kruis te dragen, en er zijn er veel die zelfs martelaren worden voor de duivel. Maar voor een hart dat van God vervuld is, is het lijden zoet, want dan weten wij dat het lijden ons uit liefde gezonden is, opdat wij er nut uit trekken. Want geen ziel kan leven zonder te beminnen. Iets om te beminnen moet zij hebben, want zij werd geschapen uit liefde.
Geen staat of geen stand in de wereld ontslaat ons van de wet der liefde. Niemand kan zich ermee verontschuldigen dat erfenissen, ambten of gezag, huwelijk of kinderen, hem beletten die vereniging met God te bereiken. Alle zichtbare en tastbare dingen zijn door Hem geschapen en zijn goed in zich zelve; wanneer wij de geschapen dingen meer beminnen dan de Schepper worden zij middelen tot ons verderf. Zonder af te laten tracht de duivel ons te lokken tot die verkeerde wijze van beminnen, maar als wij ten verderve gaan, dan is dat onze eigen schuld. Omdat wij willens en wetens ons hebben laten verleiden. De duivel heeft geen macht over ons, als wij niet met vrije wil toegeven aan zijn bekoringen.
Daar de inhoud van het boek tijdens een reeks visioenen van Catharina's lippen stroomde, zijn er een reeks gedachten die terugkeren of in steeds nieuwe vormen opduiken. Als zeegolven deinen de

gedachten in haar gemoed, de golven spoelen aan over dezelfde problemen, wijken weer terug, spoelen weer aan, vergelijkingen en zinnebeelden, enkele van de oude lievelingsbeelden uit vroegere visioenen en brieven, worden herhaald — en krijgen een nieuwe zin. Geen vertaling kan recht doen aan de liefelijkheid, de tederheid en het pathos die zij in haar schoon Toscaans dialect weet uit te drukken, en die Catharina's Dialoog gemaakt hebben tot een der grote meesterwerken der Italiaanse letterkunde evenzeer als tot een mijlpaal in het katholieke denken.
God verklaart zijn dochter hoe vermetel het is de naaste te vonnissen en legt haar uit, hoe het mogelijk is aan de bekering der zondaars te werken, alle kwaad bij de ware naam te noemen en toch het oordeel over de zondaars aan God over te laten. In het bijzonder waarschuwt hij Catharina er voor, de slechte priesters en kloosterlingen te vonnissen. De Kerk bestrijden, omdat haar onwaardige bedienaar zondigt, is een ernstig kwaad. Hij heeft zelf zijn priesters verheven en hen met waardigheid en macht bekleed. Hij zal hen zelf oordelen en hoe erbarmelijk zij ook zijn, zij blijven toch bedienaren van de sacramenten, die het leven der genade in ons voeden. Maar Christus zegt: “Ik wil dat mijn priesters fiere mannen zijn, en geen huurlingen. Zij mogen niet uit zucht naar gewin de genade des Heiligen Geestes, die ik zelf ben, verkopen.”
In de Dialoog is het dan ook God, die spreekt over het bederf binnen de Kerk en zich met zo'n krasse duidelijkheid uitlaat over de slechte priesters en kloosterlingen, dat enkele Franse vertalingen, die uitkwamen toen het anti-clericalisme in Frankrijk op zijn hevigst woedde, eenvoudigweg deze hoofdstukken van Catharina's boek hebben weggelaten. De goede priesters en kloosterlingen vergelijkt zij met zonnen, die het christenvolk verwarmen en doen opleven. Maar wee de priesters en monniken die zich schuldig maken aan simonie, hovaardig zijn en intrigeren om eer en macht te winnen bij de mensen. De rijkdommen der Kerk die gebruikt moesten worden voor werken van barmhartigheid en om de kerk: gebouwen in stand te houden, verkwisten zij voor zichzelf, hun bijzitten en hun bastaards, of ook aan hun verwanten, die zij met overdreven liefde beminnen. In plaats van de lammeren van Christus te voeden, villen zij hen en verdoen hun onrechtvaardig ver diende geld aan spel en drank. Toch zegt God ons hetzelfde, als Zijn Waarheid zegt in het Evangelie: “Doe zoals zij u zeggen en ga voort de geboden te onderhouden die zij verkondigen, maar volg niet hun daden na.”
Het verbrijzelde bijna Catharina's hart zo veel verwording binnen de Kerk te zien en zoveel ellende, die daar het gevolg van was. God ziet met onuitsprekelijke tederheid op haar neer en troost haar: “Dochter, het is uw toevlucht Mijn Naam te eren en volhardende gebeden als een wierook op te zenden voor de ellendigen, die verdiend hebben voor hun misdaden verdoemd te worden. Christus gekruisigd, mijn ééngeboren Zoon, is uw schuilplaats. In zijn doorboorde hart zult gij liefde vinden tot mij en tot uw naaste... Verzadig u aan de tafel des kruises en verdraag uw naaste met waar geduld omwille van de naastenliefde en draag ook de smarten en de angst en de arbeid, van welke kant zij u ook benauwen. Op die wijze zult gij genade vinden en de melaatsheid van de tijd ontgaan.”
Catharina's gebed is als een antwoord op deze woorden: “O eeuwige God, uw dienaren smeken U om barmhartigheid, antwoord hun. Alsof ik niet wist dat barmhartigheid iets zo goddelijks is dat Gij haar niet kunt weigeren aan hen die erom smeken. Zij kloppen op de deur der waarheid, uw eengeboren Zoon, want in Hem hebben zij uw oneindige liefde tot het mensengeslacht erkend. Wanneer zij met vurige liefde op deze deur kloppen, zult Gij en kunt Gij niet weigeren open te doen voor hen, die volharden in het gebed. Zo doe dan open. Verwijd, ontsluit, breek open de verharde harten van Uw schepselen, niet omwille van hen die kloppen maar omwille van Uw oneindige goedheid en omwille van Uw dienaren die tot U bidden voor hen... en wat verlangen zij van U? Het bloed van Uw waarheid die ook de deur is. Zij verlangen het bloed waarmee gij de vlekken van Adams zonde hebt afgewassen. Het behoort ons toe, dat bloed, want Gij hebt er een bad van gemaakt voor ons. Gij kunt en Gij zult dit niet weigeren aan hen die erom bidden…”
“Eeuwige Vader, alles is voor U mogelijk; ofschoon Gij ons schiept zonder ons, zult Gij ons niet zalig maken zonder dat wij medewerken. Daarom bid ik U, vernieuw hun wil en maak het zo dat zij willen wat zij niet willen: dat verlang ik van Uw oneindige barmhartigheid. Gij hebt ons uit het niet geschapen. Nu wij er zijn, heb erbarmen met ons. Herstel weer dat vat, dat Gij naar Uw eigen beeld

en gelijkenis geschapen hebt. Voer hen terug tot Uw genade, door de genade en het bloed van Uw Zoon, de beminnelijke Jezus Christus." En ontroerd door haar gebeden, gewaardigt God zich voor haar uit te leggen hoe Zijn Voorzienigheid barmhartigheid is en niets anders dan barmhartigheid. Om de ogen van haar verstand zo te openen dat zij deze waarheid onderscheiden kan, gewaardigt Hij zich voor haar uit te leggen, hoe Hij haar gebed verhoord heeft voor een ziel die uit dit leven is heengegaan. Omwille van de liefde, die deze ziel altijd bezat tot Jezus' Moeder, werd zij tenslotte verlost.
De tekst is hier duister en het zal wel nooit aan het licht gebracht worden wat voor een ziel het was, waarvoor Catharina zo dringend bad. Misschien de zelfmoordenaar van de vorige zomer in het Orcia-dal? Het is mogelijk, het kan echter ook een ander zijn. Ofschoon de wereld-politiek nu Catharina's arbeidsveld geworden was, was zij nog dezelfde Catharina van Fontebranda, die heel haar geestkracht en haar vlammende persoonlijkheid inzette voor de redding van de twee oude vrouwen Cecca en Andrea, voor de bevrijding van de zielen der twee rovers uit de klauwen van de duivel op weg naar de plaats van terechtstelling, en voor de ziel van Niccolo di Toldi, die in opstand kwam tegen Gods rechtvaardigheid, omdat hij het slachtoffer was geworden van de onrechtvaardigheid der mensen.
In haar schoon slotgebed put Catharina zich uit in dankbaarheid voor de schatten waarmee de heilige Drieëenheid haar hart vervuld heeft: "Gij, eeuwige Drieëenheid, Gij zijt een zee zonder bodem. Hoe meer ik mij daarin werp, des te meer vind ik U, en hoe meer ik U vind, des te meer wil ik U zoeken. Van U kan men nooit zeggen: het is genoeg... Zoals het hart verzucht naar het levend water uit de bron, zo hijgt mijn ziel ernaar de donkere gevangenis van mijn lichaam te verlaten om U in waarheid te aanschouwen. Want in het licht waarmee Gij mijn verstand verlicht hebt, heb ik Uw bodemloze diepte, o, eeuwige Drievuldigheid, gezien en gesmaakt, alsook de schoonheid in alles dat geschapen is… Gij eeuwige Drieëenheid, Gij zijt de Schepper, ik ben Uw schepsel. In Uw verlossing van mij door het bloed van Uw Zoon heb ik erkend dat Gij de schoonheid van Uw schepsel bemint. O afgrond, o Eeuwige Godheid, peilloze zee. Ach, wat beters dan Uzelf vermocht Gij mij te geven? Gij zijt het vuur dat eeuwig brandt en nooit sterft. Gij zijt het vuur dat de eigenliefde verteert, Gij zijt het vuur, dat alle vorst ontdooit en alles verlicht, en in dat licht hebt Gij mij Uw waarheid leren kennen…" Met een uitbarsting van brandende dankbaarheid besloot zij en zweeg. Stefano Maconi, die het meeste van haar openbaringen had neergeschreven, — ook Neri di Landoccio en Barduccio Canigiani hadden een gedeelte vervuld — eindigde. En zoals het gebruik toenmaals was, voegde hij er enkele woorden aan toe om de lezer om een gebed te vragen voor hem, die dit geschreven had. Stefano's "signatuur" is altijd dezelfde: "Bidt God voor uw onnutte broeder."

Het boek kwam klaar de dertiende October, neergeschreven om zo te zeggen aan één stuk in de loop van vier of vijf dagen. De indeling in hoofdstukken en alinea's hebben de afschrijvers en uitgevers bezorgd. Zolang Catharina leefde circuleerde het boek waarschijnlijk slechts tussen haar vrienden en leerlingen. Doch na haar dood werd het bekend in verdere kringen, en werden er afschriften van gemaakt voor de kloosterbibliotheken zowel van haar eigen orde als van andere. Men erkende, dat haar leer door de Heilige Geest was ingegeven; zij had haar niet van theologen. Integendeel, Catharina werd zelf erkend als leraresse in de goddelijke wetenschap, wat haar leerlingen ook altijd van hun moeder hadden gemeend.

Ser Cristofano di Gano Guidini verhaalt, dat hij juist een nieuw en schoon afschrift van de Latijnse vertaling van de Dialoog, herzien door Stefano Maconi, ontvangen had, toen hij bezoek kreeg van een Frans kardinaal der Dominicanen-orde. Hij was gekomen in gezelschap van Fra Raimondo, die nu ordesgeneraal was. De bisschop had vele jaren geleden Catharina aangetroffen in Avignon en had een sterke indruk ontvangen van de merkwaardige persoonlijkheid van deze Italiaanse Mantellata. Nu had Raimondo hem zoveel van haar verteld, dat zijn belangstelling voor Catharina weer ontwaakt was. Toen Cristofano hem het afschrift van de Dialoog liet zien, begon de Franse bisschop de hoofdstuk-opschriften te lezen en werd er zo door ingenomen dat hij Ser Cristofano

smeekte hem het boek te schenken. Hij zou de leerstellingen van Catharina voor zijn eigen volk gaan prediken, schismatiek of niet. De gelovigen in Frankrijk zouden zich kunnen voeden met de geestelijke kost, bereid door haar, die de verschrikkelijkste beschuldigingen tegen de Franse tegenpaus in Avignon had uitgeslingerd. Ser Cristofano moest het boek aan de bisschop overlaten. “Ik had het niet langer dan één enkele nacht in huis.” Doch, zoals hij opmerkt, hij had het origineel, en kon zich dus voor eigen gebruik gemakkelijk een nieuw afschrift maken.

Hoofdstuk 23

Nadat zij zogezegd haar boedel aan de kant gedaan had, begaf Catharina zich op reis naar Rome. Doch deze maal had zij tevoren aan Raimondo geschreven en hem verzocht haar een schriftelijke order te bezorgen van Urbaan VI om Siëna te verlaten en naar Rome te komen. Want niet alleen vele van haar stadgenoten, doch ook verschillende van haar zusters onder de Mantellaten hadden er aanstoot aan genomen dat zij maar steeds op reis was. Zij meenden dat een godgewijde maagd zich in haar cel moest houden om in stilte goed te doen. En ofschoon zij op dit punt zich niet het minste te verwijten had, daar zij nooit ergens heenreisde dan uit gehoorzaamheid aan God en Zijn plaatsbekleder, wilde zij toch niet vrijwillig haar omgeving storen. De paus zond haar een schriftelijke order en Catharina kon zich op weg begeven. Deze keer reisde zij met groot gezelschap. Met haar reisden de trouwe vriendinnen, Lisa, Alessia en anderen, haar dierbare zonen Neri di Landoccio en Barduccia Canigliani, de oude eremiet Fra Santo, die nu sinds verscheidene jaren haar trouwe gezel was geweest, meerdere priesters, o.a. Fra Bartolommeo de Dominici en de Augustijn Fra Giovanni Tantucci van Lecceto.

Bovendien nog vele andere reisgezellen. En nog veel meer mensen zouden haar hebben willen vergezellen, doch Catharina wilde dit niet hebben, vertelt Fra Raimondo. Verschillende van haar reisgezellen waren weliswaar van goeden huize, maar het reisgezelschap beloofde de reis te maken als vrijwillige armen, en erop te rekenen dat Gods Voorzienigheid voor hen zou zorgen met aalmoezen langs de weg.
Moeder Lapa zou achterblijven in het huis in Via Romana, waar zij gewoond had sinds het gezin van de Via dei Tintori was uiteengegaan. Doch er werd ongetwijfeld afgesproken dat zij na zou komen, als haar dochter huisvesting gevonden had in Rome. Ook Stefano Maconi bleef achter in Siëna, wellicht omdat zijn moeder er tussen kwam, in ieder geval verzette zij er zich tegen, toen hij later Catharina wilde nareizen naar Rome.

Het gezelschap kwam de eerste Zondag van de advent in Rome aan, het was de achtentwintigste November. Catharina kwam in een stad onder wapenen. De Romeinen belegerden de Engelenburcht die het Franse garnizoen nog hield voor Clemens. Dit was de oorzaak dat de paus het vaticaan niet had kunnen betrekken, zodat hij bij Santa María in Trastevere woonde. Ook in de omgeving buiten de muren marcheerden troepen.
Catharina werd aanstonds ontvangen door de paus, die overgelukkig was haar te ontmoeten. Hij zei haar, dat zij tot de bijeengeroepen kardinalen moest spreken, op de eerste plaats over het schisma, dat nu een feit was. Zij deed het zo, dat allen die tegenwoordig waren diep ontroerd werden. In een lange toespraak spoorde zij hen aan blijk te geven van een dappere vastberadenheid; zij haalde een reeks redenen daarvoor aan. Zij verklaarde hoe de voorzienigheid Gods over ieder afzonderlijk waakte, op een bijzondere wijze in deze tijden, die de heilige Kerk zulke zware beproevingen brachten. Daarom, zei zij tenslotte, moesten zij zich geen schrik aan laten jagen door het schisma, doch met volharding blijven werken voor God, en de mensen niet vrezen. Toen zij geëindigd had, scheen de paus bovenmate gelukkig. Hij vatte in het kort haar toespraak samen en zei tot de kardinalen: “Ziedaar broeders, hoe schuldig wij moeten lijken in de ogen Gods, omdat wij moedeloos zijn. Dit kleine vrouwtje maakt ons te schande. En wanneer ik haar een klein vrouwtje noem (piccola donzella), dan doe ik dat niet uit geringschatting, doch omdat haar geslacht van nature vreesachtig is, maar zie nu eens hoe wij beven, terwijl zij vastberaden en kalm is, en zie, hoe

zij ons troost met haar woorden. Hoe zou de plaatsbekleder van Christus bevreesd kunnen zijn, al zou ook heel de wereld zich tegen hem verheffen. Christus is sterker dan heel de wereld en het is onmogelijk dat Hij Zijn Kerk in de steek laat." Op deze wijze bemoedigde hij zichzelf en zijn broeders, prees de heilige in haar Heer, en schonk Catharina en haar gezelschap aflaten en zijn zegen.
Enkele dagen later stelde Urbaan voor dat Catharina en een andere maagd, die Catharina heette, als zijn gezanten naar koningin Giovanna van Napels zouden reizen. Giovanna ondersteunde nu openlijk de scheurmakers. Deze andere Catharina was een dochter van Santa Birgitta en was naar Rome gekomen om verschillende aangelegenheden te regelen met betrekking tot het klooster in Vadstena, dat haar moeder gesticht had. Maar St. Karin van Vadstena, zoals de Zweden haar noemen, weigerde zonder meer naar koningin Giovanna te reizen. De laatste maal dat de Zweedse maagd koningin Giovanna ontmoet had, was geweest op haar reis naar Jerusalem in gezelschap van haar moeder en twee van haar broers. Een ogenblik had het de schijn als was Giovanna geneigd naar de raadgevingen van Birgitta te luisteren en een beter leven te beginnen. Maar bij de afscheidsaudiëntie toen Birgitta en twee van haar jongere kinderen, Karin en de ernstige jonge Heer Birger, de koningin reeds, naar toenmalig gebruik op de voet gekust hadden, stapte de oudste broeder, Heer Karl, op de koningin toe en gaf haar een klinkende kus recht op de mond. De Zweedse ridder was een stralend schone man, de trots en de zorg van zijn moeder, want zij wist heel goed, dat zij al te toegeeflijk was voor dit liefste kind van haar, en dat zij veel te veel geduld getoond had met zijn lichtzinnigheid en trots. Helaas wordt er niet bij verteld, of Heer Karl bij deze ontmoeting met koningin Giovanna dezelfde dracht aan had, waarvoor paus Urbaan V indertijd niet had kunnen nalaten de opmerking te maken, dat zij haast te prachtig was, ofschoon de paus toch vrij gewoon zal geweest zijn aan mensen die veel geld verkwistten aan hun kleren. Op de borst van Heer Karl schitterde de gouden ridderketen en zijn mantel van hemelsblauw fluweel was gevoerd met hermelijn; niet slechts het pelswerk doch ook de witte diertjes waren zo kunstig opgestopt dat zij om zijn hoge prachtige gestalte als een spel schenen te wemelen en te tuimelen, telkens als hij zich bewoog.
De koningin werd ogenblikkelijk wild verliefd op de schone Zweed. En ofschoon zij met haar vierde man getrouwd was en Heer Karl een vrouw in Zweden had, zwoer Giovanna, dat zij met Karl Ulfsson wilde trouwen; zij moesten dan maar zien hun ongewenste echtgenoten kwijt te raken. Birgitta raakte buiten zichzelf van schrik; deze maal vermocht haar ijzeren wil niets tegen de verliefde koningin. Zij bestormde de hemel met gebeden; mocht God haar zoon er toch voor bewaren in deze doodzonde te vallen. Haar gebed werd verhoord. Heer Karl werd plotseling ziek met hoge koorts en enkele dagen later stierf hij in de armen van zijn moeder. Daarop volgde lange weken van gebed voor de ziel van haar zoon. Tenslotte werd aan Birgitta geopenbaard, dat Karl uit het vagevuur verlost was, omdat de moeder van Christus voor hem gebeden had; ondanks zijn zondigheid had Heer Karl altijd een grote liefde tot de maagd Maria gehad.
Nu was Karin Ulfsdochter een vrouw van ongeveer veertig jaar, doch zij was er blijkbaar van verzekerd dat geen misdaad zo schandelijk zijn kon of koningin Giovanna was er toe in staat. Indien zij met Catharina van Siëna naar Napels trok, liepen zij beiden gevaar vanuit een hinderlaag langs de weg te worden overvallen en gedeerd. Raimondo was het met Karin eens; in zijn oog was koningin Giovanna een tot in de grond verdorven vrouw, en hij verzette er zich tegen dat zijn mama haar ontmoeten zou. Alleen Catharina spotte met het gebrek aan moed bij haar vrienden. "Indien Agnes of Margareta of Catherina van Alexandrie even bang geweest waren, hadden zij nooit de martelaarskroon verworven. Hebben niet alle goede maagden een bruidegom die in staat is hen te beschermen? Het komt mij voor dat deze twijfels eerder een gebrek aan geloof zijn dan de deugd van voorzichtigheid." Doch Urbaan sloot zich aan bij de opvatting van Karin en liet het plan vallen.
Nog tijdens haar verblijf in Siëna had Catharina aan koningin Giovanna geschreven; een hartstochtelijke verdediging van de rechtmatige paus, Urbaan, aan wie alle christen-vorsten trouw verschuldigd waren. Vanuit Rome zond zij de koningin een brief, die nog vrijmoediger was. Zij richt de brief tot haar dierbare moeder in Christus. (Giovanna was nu een dame van een en vijftig jaar en getrouwd met haar vierde man.) Aan deze vrouw schrijft nu Catharina weer over haar

lievelingsonderwerp, de eigenliefde in tegenstelling tot de liefde tot God, die Hij in Christus gekruisigd heeft geopenbaard. “Ach, zeer dierbare moeder, ik noem u zo indien gij de waarheid liefhebt, indien gij u buigt voor de heilige Kerk — want anders wil ik u nooit meer moeder noemen of mij met eerbied tot u wenden, want ik zie een grote verandering in uw persoon. Van koningin zijt gij een dienares en slavin geworden van iets dat niets is…” …Omdat zij de borst van haar moeder, de heilige Kerk verlaten heeft, moeten de mensen over haar wenen als over een dode; zij heeft de leugen gekozen in plaats van de waarheid, zij heeft geluisterd naar raadgevingen van mannen, die geïncarneerde duivels zijn. Welke bewijzen hebben zij, wanneer zij haar vertellen dat Urbaan VI niet de rechtmatige paus is ? Zij hebben geen bewijzen, zij liegen grof. Indien het waar is dat Urbaan niet wettig is gekozen, verdienen zij duizend maal de dood, want als zij hem uit vrees gekozen hebben en hem later als de rechtmatige paus hebben voorgesteld, ons verleid hebben ons bij hen aan te sluiten en eerbied en gehoorzaamheid te beloven aan iemand die daarop geen recht heeft, dan is geen straf zwaar genoeg voor hen. De man die zij in dodelijke angst trachtten voor te stellen als paus, de rechtzinnige, oude kardinaal Tebaldeschi, protesteerde luid en verklaarde dat de aartsbisschop van Bari de werkelijke paus was. En wie hebben zij tot tegenpaus gekozen? Een misdadige ellendeling (geen enkel Italiaan heeft de massamoord in Cesena vergeten), een duivel, aangezien hij het werk des duivels doet. Doch indien zij nog twijfel koestert aan de geldigheid der keuze van Urbaan, smeekt Catharina haar, dat zij tenminste neutraal zal blijven tot zij de waarheid achterhaald heeft. “Ach, ik zeg het u met diepe smart, want ik verlang uit heel mijn ziel, dat gij zalig wordt: indien gij u niet bekeert en u van deze en alle andere dwalingen afwendt, zal de hoogste rechter u straffen op een wijze die alle oproerlingen tegen de Kerk met schrik zal slaan. Wacht niet totdat Hij slaat, want het is hard aan Gods gerechtigheid te weerstaan. Gij zult sterven, en gij weet niet wanneer.”

Giovanna stoorde zich niet aan Catharina's waarschuwingen en ook niet aan die van de paus. In April 1380, enkele dagen vóór Catharina's dood, werd zij in de ban gedaan door Urbaan VI. Daardoor werden haar onderdanen, die altijd slechts matig met hun eigengereide vorstin ingenomen waren geweest, van hun verplichtingen aan haar ontslagen. Daar het koninkrijk Napels leenplichtig was aan de Heilige Stoel, gaf Urbaan het aan Karl van Durazzo, een verwant van Giovanna's eerste man. Karl geloofde, of wilde graag geloven, aan de geruchten die Giovanna ervan beschuldigden deel gehad te hebben aan de moord op haar eerste echtgenoot. Om zijn verwant te wreken liet Karl Giovanna op een weinig eervolle wijze om het leven brengen: zij werd verstikt in haar bed.

Catharina vestigde zich met haar gezelschap in een huis in de nabijheid van Santa Maria Sopra Minerva. Daar zij allen vrijwillige armoede beloofd hadden, leefden zij van aalmoezen. Ofschoon zij zelden met minder dan vijfentwintig huisgenoten was, ontving Catharina met vreugde allen, die voor kortere of langere tijd bij haar wilden zijn. De Siëners deden graag hun voordeel met de invloed die hun Popolana bij de paus had, om aflaten te krijgen of audiënties, anderen verlangden er naar de oude heiligdommen van de apostelen en martelaren te bezoeken in gezelschap van iemand, waarvan men zeker zijn kon dat zij op goede voet stond met de Heer van alle heiligen. Catharina rekende op de Goddelijke Voorzienigheid, en zij leden nooit enige nood; zij kregen altijd wat zij nodig hadden om op hun zuinige wijze te leven.

Maar al leefden zij dan ook nog zo zuinig, de wijze maagd, zoals Raimondo haar noemt, wilde dat er orde heerste in het bestuur van het huis en dat al haar huisgenoten tijd kregen om hun bedevaarten te doen en hun bezoeken in de kerken van Rome af te leggen. Daarom bepaalde zij, dat alle vrouwen van het gezelschap ieder hun week zouden hebben om het huiswerk en de keuken te doen. En als er brood of wijn of brandstof te kort was, moest zij die de week had Catharina daarvan verwittigen, dan kon zij er op uitgaan om te bedelen of anderen daartoe uitzenden. Maar op zekere dag, toen Giovanna di Capo de week had, vergat zij Catharina te verwittigen dat zij zo goed als zonder brood zaten. Pas toen zij aan tafel gingen, viel dit Giovanna in de gedachten, zij was erg beschaamd het Catharina te moeten zeggen, en deze maal leek het werkelijk of Catharina verstoord was: “God vergeve u, zuster, hoe kon zoiets gebeuren? Hebben we dan helemaal geen brood meer?” Ja, een weinig was er nog, zei Giovanna, maar het was zo goed als niets. “Laat de familie aan tafel gaan,” zei Catharina, “en zeg hun namens mij, dat zij kunnen beginnen te eten van het weinige dat

we hebben.” De familie was bijzonder hongerig, want men had de hele voormiddag gevast; er werd met goede eetlust aan de maaltijd begonnen. Doch het weinige brood — voor de Italianen geheel onmisbaar — bleek rijkelijk voldoende, zij aten brood vóór de soep en bij de soep, en toen de mannen gegeten hadden en de vrouwen zich aan tafel zetten, was er nog steeds brood volop. Zij konden zelfs naderhand nog heel wat brood aan de armen uitdelen. Maar tijdens dit middagmaal was Catharina heel de tijd in haar kamertje geknield geweest om te bidden.
De negen en twintigste November deed paus Urbaan kardinaal Robert van Genève plechtig in de ban, alsook een reeks kardinalen, prelaten en vorsten die zich bij hem hadden aangesloten, en bovendien de legeraanvoerders van de troepen die de tegenpaus nu samentrok, in de hoop Rome met geweld van wapenen in te nemen en Urbaan eruit te jagen. De drie Italiaanse kardinalen, Corsini, Orsini en Brossano, en de Spaanse kardinaal de Luna hadden zich nog niet openlijk bij de Clementisten aangesloten.
Het is mogelijk dat een brief van Catharina aan de drie Italianen hen tot nadenken gestemd heeft. Zij begint met erop te wijzen, dat zij hen vader noemen wil indien zij de duisternis waarin zij leven verlaten, doch niet indien zij niet uit hun geestelijke dood opstaan tot het leven. De boetzuster spreekt kort en krachtig tot de kardinalen, als iemand die gezag heeft; zelfs haar lievelingsonderwerp over de twee soorten liefde, waarvan de ene het leven geeft en de andere de dood brengt, maakt zij tot een geweldige aanklacht tegen deze mannen, die in de Kerk met de hoogste verantwoordelijkheid en de hoogste waardigheid bekleed zijn, doch die uit liefde tot tijdelijke dingen verraders zijn geworden. Niet als zou er iets van wat God geschapen heeft niet goed zijn in zichzelf, doch hoe zondig en dwaas is niet ons vlees, wanneer het naar de voorbijvliedende goederen van dit leven grijpt en er zich aan hecht. Ons leven en de schoonheid van de jeugd zijn zo vluchtig als de schoonheid van een bloem: wanneer zij eenmaal is geplukt, kan niemand haar bewaren. Zo is het met ons tijdelijk levenslot, wanneer het de wil van de hoogste rechter is dat de dood ons af plukt, niemand weet wanneer. Zij herinnert hen eraan, dat zij de plicht hadden een voorbeeld te geven van een zuiver en heilig leven, en nu zijn zij huurlingen geworden, ondankbaren, leugenaars. Want het is een leugen te beweren, dat Urbaan uit vrees gekozen is; de comedie met kardinaal Tebaldeschi die is uit vrees begonnen.
“Misschien zult gij mij vragen: waarom gelooft gij ons niet ? Wij zullen toch wel, beter dan gij, de waarheid weten omtrent deze keuze, want wij waren ter plaatse en deden ze zelf.” Ik antwoord: Ik heb u al op zo veel verschillende manieren van de waarheid af zien wijken, dat ik u niet meer geloof, wanneer gij mij vertelt, dat Urbaan VI niet de rechtmatige paus zou zijn. Àls dat waar zou zijn, dan hebben zij getracht haar en alle christenen tot afgoderij te verleiden, dat is even zeker als dat zij zelf afgoderij pleegden en ketter werden, toen zij Urbaan VI kroonden (Orsini had de tiaar op zijn hoofd gezet), en dat zij simonistische gunstbewijzen uit zijn hand hebben aangenomen, in geval zij er toen aan twijfelden of hij met recht Christus op aarde was. Indien zij hem enkel en alleen uit vrees gekozen hebben, “hoe hebt gij u dan tot zulk een keuze kunnen lenen, zelfs al waart gij in levensgevaar geweest? Maar gij waart niet eens in staat een welverdiende terechtwijzing te dulden, laat staan een hard woord dat u van onschuld overtuigde. Toen werdt gij hardnekkig, en dat is de oorzaak van uw oproer. Ja, wij kennen de waarheid. Vóór Christus op aarde u terechtwees, hebt gij hem als de plaatsbekleder van Christus op aarde erkend en gehuldigd. Doch uit de laatste vruchten die gij gedragen hebt, blijkt wat voor bomen gij zijt.” Met grote welsprekendheid smeekt zij hen terug te keren tot de Ware schaapstal en zij belooft voor hen te bidden. Tenslotte komt zij met een zeer menselijk argument: in de ogen van de godsdienst staan wij allen gelijk. Maar menselijkerwijze gesproken, is Christus op aarde Italiaan, en gij zijt Italianen. Gij kunt niet op een dwaalspoor zijn gevoerd door de liefde tot het vaderland, zo, als de anderen aan de andere zijde van de Alpen. “Gelooft niet dat ik gramstorig ben, wanneer ik u met woorden kwets, het is zorg voor uw zaligheid die mij doet schrijven. Liever zou ik mondeling met u gesproken hebben, indien God het mij had toegestaan, doch Zijn Wil geschiede: gij verdient eerder straf dan woorden.” Zelfs Catharina's gewone verontschuldigingen, dat zij zo vrijmoedig spreekt tot hen die haar zover overtreffen in rang en wijsheid — zij vraagt om vergeving, omdat zij slechts aan het heil hunner

zielen denkt — zijn bijzonder kort en mager in de totaal verpletterende brief aan de drie Italiaanse kardinalen, die God en de heilige Kerk ontrouw zijn geworden.
Met de meeste aandrang had Catharina paus Urbaan de raad gegeven een lijfgarde van de waardigste, rechtvaardigste en reinste dienaren Gods rond zich te verzamelen, dezelfde raad die zij zijn voorganger had gegeven. De paus luisterde naar haar raad, of was zelf al op deze gedachte gekomen. Hij schreef aan de prior der Karthuizers op Gorgona met het verzoek, missen en gebeden op te dragen in alle kloosters in Toscane voor de intentie van de paus. Bovendien beval hij de prior binnen een maand naar Rome te komen, want de paus wenste met hem en andere heilige en godvruchtige monniken te beraadslagen over de vraagstukken van de tijd. Tegelijk met de bullen van de paus zond Catharina haar eigen brieven; zij schreef aan de meeste van haar vroegere vrienden in de kloosters en ook aan de prior op Gorgona.
Bijna allen kwamen zij naar Rome. Doch de Engelse kluizenaar in Lecceto, William Fleete, weigerde vlakweg zijn kluis in de bossen te verlaten, ofschoon Catharina hem en zijn vriend Fra Antonio Di Nizza vertelde dat er ook rond Rome bossen en eenzaamheid te vinden waren, als zij nu eenmaal meenden het zonder die niet te kunnen stellen. Fra Antonio besloot aan de oproep van de paus gevolg te geven, doch Catharina schreef hem dat zij misnoegd was over Fra William. “Ik zucht uit de diepte van mijn hart over zijn onnozelheid, want hij legt waarlijk geen bijzondere ijver aan de dag om de eer van God en het welzijn van de naaste te zoeken.” Zij heeft gehoord dat God Zijn dienaren (bedoeld zijn William en Antonio) geopenbaard zou hebben dat zij, zo zij de eenzaamheid verlieten, gevaar liepen hun geloofsijver te verliezen en zich niet van ganser harte aan te kunnen sluiten bij de gebeden voor de zaak van de rechtmatige paus. Catharina merkte op: “Uw geloofsijver is niet bijzonder solide, indien gij gevaar loopt hem te verliezen door van woonplaats te veranderen. Het schijnt dat God vooral op bepaalde plaatsen ziet en slechts in de eenzaamheid te treffen is, en niet op andere plaatsen in dagen van nood.” Intussen verrichtte de geleerde Oxford-theoloog een groot werk door de brieven die hij naar Engeland schreef om voor Urbaan te pleiten. Het was grotendeels aan hem te danken, dat Engeland trouw bleef aan Urbaan, terwijl Schotland Clementistisch werd.

Urbaan was steeds loyaal ten opzichte van Catharina. Hij dacht altijd ernstig over haar voorstellen en raadgevingen na, hij keerde zich niet tegen haar of werd niet knorrig zoals dat soms gebeurd was met Gregorius XI, wanneer hij in moeilijkheden scheen gekomen te zijn, omdat hij haar raad had opgevolgd. De dwarse en halsstarrige oude man schijnt nooit iets van wat zij hem zei of schreef, kwalijk genomen te hebben; hij heeft blijkbaar echte vaderliefde gevoeld voor “het kleine vrouwtje" waardoor hij zich liet leiden, en haar geëerd als de uitverkoren tolk van haar Heer en Meester. Gregorius had vastgehouden aan zijn eis, dat Catharina de gevaarlijke zending naar zijn vijanden in Firenze op zich zou nemen. Hij “geloofde niet” dat zij haar iets doen zouden. Urbaan gaf daarentegen zijn plan om haar en de Zweedse Catharina als boodschapsters naar de koningin van Napels te zenden ogenblikkelijk op, toen Karin weigerde op grond van de veel minder waarschijnlijke gevaren, waaraan zij, naar zij meenden, konden blootstaan. Over de gewichtigste vraagstukken van de tijd, de zuivering der Kerk en de vernieuwing van het geloof in heel het christenvolk, waren Urbaan en Catharina het volkomen eens. Zij was niet blind voor zijn fouten, uit haar brieven blijkt dit ten overvloede. En Catharina van Siëna was reeds verscheiden jaren gestorven, toen Urbaan, uitgeput door de ontrouw en de oorlog van de Clementisten en vermoedelijk ook sterk aangetast door verkalking, zich ontwikkelde tot de tirannieke grijsaard wiens waanzinnige argwaan en duivelse wreedheden zelfs zijn meest overtuigde aanhangers schrik aanjoegen.
Doch al was hij ook nog zo loyaal ten opzichte van Catharina, aldra verlangde hij van haar het grootste offer, dat zij, menselijkerwijze gesproken, brengen kon. Zij had er zich zo op verheugd weer met Raimondo samen te zijn. Misschien hield zij van hem niet meer dan van haar andere geestelijke zonen; zij hield immers zo oneindig veel van hen allen, van ieder op een bijzondere wijze: de zwaarmoedige Neri en de blijgeestige Stefano, de engelachtige Barduccio en de trouwe oude Fra Santo, de wankelmoedige Francesco Malavolti, maar Raimondo was de enige van de

zonen, die enigszins de geestelijke maat had van zijn moeder. Hij was de volwassen zoon, met wie zij geestelijke kameraadschap hebben kon. En nu zij nog niet langer dan een paar weken in Rome was, besloot de paus gezanten te zenden naar koning Charles van Frankrijk: zij zouden trachten hem te overreden met de scheurmakers te breken, ofschoon hij een van de eersten was geweest om hun handelwijze aan te moedigen. De paus wilde drie mannen sturen en Raimondo zou de leider zijn. De geschiedenis van zijn afscheid van Catharina behoort met zijn eigen woorden verteld te worden: “Toen ik kennis gekregen had van het plan van de paus, sprak ik met Catharina over deze zaak. Al was het haar een grote opoffering mijn tegenwoordigheid te missen, toch gaf zij mij ogenblikkelijk de raad aan het bevel van de paus te gehoorzamen en zei mij onder andere: Vader, wees er van overtuigd, dat deze paus de ware plaatsbekleder van Jezus Christus is, wat ook de scheurmakers die hem belasteren mogen zeggen. Ik wil, dat gij alles waagt om deze waarheid te verdedigen, zoals gij zeker alles wagen zoudt om het katholiek geloof te verdedigen! Deze bevestiging van een waarheid, die ik reeds kende, versterkte mij in mijn besluit er uit alle macht voor te strijden, wat de scheurmakers ook zouden doen, zodat ik tot op deze dag nooit heb opgehouden uit al mijn krachten de rechtmatige paus te verdedigen; en de herinnering aan deze woorden van Catharina waren steeds mijn troost wanneer ik in gevaren en beproeving kwam. Ik deed dus zoals zij mij aanraadde en boog mijn nek onder het juk der gehoorzaamheid.
Doch omdat zij wist wat er gebeuren zou, wilde zij gedurende deze dagen voor mijn vertrek graag met mij spreken over de openbaringen en de troost, die zij van onze Heer ontvangen had. En zij sprak met mij op zulk een wijze dat niemand van de anderen die in de kamer waren, iets kon horen. Na ons laatste gesprek, dat meerdere uren had geduurd, zei zij tot mij: “Zo ga dan aan uw werk voor God, maar ik geloof dat wij elkander in dit leven niet meer ontmoeten zullen of met elkander zullen spreken zoals wij nu gedaan hebben.” Deze voorzegging ging in vervulling. Ik vertrok en liet de heilige in Rome achter. Toen ik terugkwam, was zij reeds van deze aarde weggenomen naar de hemel. Nooit tevoren had ik de genade ontvangen zo lang naar haar heilige gesprekken te mogen luisteren.
Dat zij mij naar het schip vergezelde, toen ik aan boord zou gaan, had, naar ik meen, zijn oorzaak daarin dat zij mij wilde doen verstaan, dat dit een laatste vaarwel was. Toen de boot van land wegvoer, viel zij op haar knieën en bad, en daarna maakte zij het kruisteken met de hand als wilde zij zeggen: “Zoon, ga veilig heen, beschut door het heilig teken van het kruis, doch in dit leven zult gij uw moeder niet meer terugzien”.”

Kerstmis stond voor de deur, de eerste die Catharina in Rome vieren zou. Als Kerstgeschenk zond Catharina de Paus vijf sinaasappelen, die zij geconfijt had en met bladgoud overtrokken. (Sinaasappelen waren destijds nog een zeldzaamheid in Italië; de traditie vermeldt, dat de eerste sinaasappelen-boom in het land werd gebracht door St. Dominicus, die er een plantte bij St. Sabina's klooster.) De kerstgave was vergezeld van een door haar geschreven brief: “uit verlangen u te bevrijden van de bittere kwellingen die uw ziel teisteren. Moge de reden tot deze kwellingen verdwijnen, zodat gij niets anders gevoelt dan de zoete smart die de ziel verwarmt en sterkt. Deze is het, die voortkomt uit de liefde Gods; ik bedoel de pijn en de smart over onze eigen fouten.” Zij ontwikkelt het verschil tussen de bittere en de zoete smart en geeft de paus het recept om sinaasappelen te confijten. Catharina, die zo'n flinke kookster was, vindt dan de gelegenheid daaruit enkele goede geestelijke beginselen te trekken: “Deze vrucht smaakt bitter bij het begin wanneer wij er in bijten met heilige begeerte, doch wanneer de ziel bereid is te lijden tot de dood uit liefde tot Christus gekruisigd en de deugd, dan smaakt zij heel zoet. Dit is mij dikwijls opgevallen met sinaasappelen, die eerst bitter en scherp van smaak schijnen. Als men er eerst het binnenste uit haalt en de sinaasappelen in kokend heet water laat trekken, verdwijnt de bitterheid, daarna moet men ze vullen met goede en sterkende dingen en ze overtrekken met goud aan de buitenkant. Wat is er geworden van de bitterheid die naar menselijke smaak zo onaangenaam is? Zij is er uitgetrokken door het water en het vuur. Allerheiligste Vader het is juist eender met een ziel die liefde opvat tot de deugd. Het begin lijkt bitter, want de ziel is nog onvolmaakt, doch wanneer zij het middel, dat het bloed van Jezus Gekruisigd is, gebruikt, zal het water der genade dat in het bloed ligt

opgesloten, de zinnelijke bitterheid die onlust veroorzaakt, eruit trekken. En waar het bloed nooit kan gescheiden worden van het vuur, omdat het uitgestort werd door het vuur van de liefde, kunnen wij zeggen dat het water en het vuur de bittere smaak der eigenliefde wegnemen, en dan vervult de standvastigheid de ziel met sterke zoetheid: lijdzaamheid gemengd met de honing van de nederigheid, die onze kennis van onszelf conserveert… Als de vrucht gevuld en gereed is, moet men de buitenkant overtrekken met goud, dat aan het binnenste beantwoordt. Dat goud is reinheid, die prachtig straalt van brandende liefde, zoals deze blijkt uit trouwe en geduldige dienst aan onze naaste…"

Het was een lange weg, die Catharina was gegaan sinds de tijd toen zij een klein meisje was in het huis van haar vader bij Fontebranda en zich bij haar spelletje tot God wendde, zo ernstig en diep in beslag genomen als kinderen zijn wanneer zij spelen. Maar de bleke uitgemergelde vrouw, wier lichaam bijna was opgeteerd door bovennatuurlijke avonturen en bovenmenselijke arbeid, moet somtijds als in een lichtflits geweten hebben dat zij hetzelfde kleine meisje was, dat speelde voor Gods aangezicht en tevreden glimlachte over haar eigen kostelijke vondsten.

Hoofdstuk 24

Aan Stefano Maconi schreef Catharina dat zij graag zou zien, dat hij de banden doorsneed, die hij blijkbaar niet bij machte was te verbreken en die hem in Siëna vasthielden. "Het bloed van de glorievolle martelaren die hier in Rome zo vurig stierven en hun leven gaven uit liefde tot het leven, is nog kokend heet en nodigt u en anderen uit hierheen te komen en te lijden voor de eer en heerlijkheid van God en voor de heilige Kerk." "De banden" waren mogelijk de ziekte van zijn broer, doch deze was nu weer gezond, en Catharina sprak haar hoop uit, dat Madonna Giovanna nu getroost was, zodat Stefano spoedig in staat zou zijn "de wereld vaarwel te zeggen."
Doch Stefano bleef nog een heel jaar in Siëna. Zijn tedere moeder hield hem terug. Misschien was hij ook ten dele veranderd sinds de tijd, toen het zijn enige wens geweest was steeds met zijn mama te mogen samenzijn. Nochtans, in zijn brieven aan zijn vriend Neri di Landoccio spreekt hij steeds van hun wonderbare mamma en van zijn verlangen weer aan haar voeten te mogen zitten. Hij hield Catharina en haar vrienden op de hoogte van de stand van zaken in Siëna. Haar geboortestad stond vast aan de zijde van paus Urbaan en Stefano geloofde, dat de gezanten van de "anti-demon" Fra Fondi, zoals hij met een enigszins verwarde beeldspraak de tegenpaus noemt, in geval zij een stap durfden zetten binnen de poorten van Siëna, door de straatjongens zouden gestenigd worden.
Behalve met Stefano stond Catharina in een levendige briefwisseling met haar vrienden in Siëna, en natuurlijk was zij ook voortdurend in contact met haar geboortestad door al de Siëners, die haar huis in Rome in en uit gingen.
Haar moeder was naar Rome gekomen na nieuwjaar 1379. Nu zou dus Monna Lapa — Catharina's familie noemde haar "Nonna", grootmoeder — bij haar dochter mogen blijven zolang Catharina leefde. Heel lang werd het niet.
In de Tyrrheense zee wemelde het van roofschepen en galeien van de scheurmakers, maar Raimondo kwam in ieder geval behouden in Pisa aan. De eerste brief van Catharina bereikte hem terwijl hij daar was. Vol liefde en innigheid vermaant zij hem, met standvastige moed de taak uit te voeren, die hem is toevertrouwd in de dienst van de rechtmatige paus; wijsheid en licht voor zijn werk moet hij zoeken aan de bron. Zonder licht is men altijd in gevaar te veel te zeggen en te weinig te doen. Maar aan het einde kan zij een zucht niet weerhouden: "Ik heb geen zin u dingen te zeggen, die hard zijn om te schrijven of te zeggen, lieve vader. Uit mijn zwijgen zou u moeten blijken wat ik gaarne zeggen zou. Ik eindig. Ik verlang zeer u terug te zien keren naar deze tuin om mij te helpen met de doornenstruiken uit te roeien. Blijf in de zoete en heilige vreugde in God. Zoete Jezus, Jezus Liefde."
Raimondo en zijn gezellen voeren naar Genua en zetten de reis verder voort aan land. Doch in Ventimiglia kwam een Dominicaan uit de omgeving aan boord om Fra Raimondo te waarschuwen: hij wist dat er een hinderlaag gelegd was, en als zij gevangen genomen werden, kon in ieder geval

Raimondo er zeker van zijn gedood te worden. Zij trokken terug naar Genua, Raimondo zond bericht aan de paus en verzocht om verdere instructies. De paus beval hem in Genua te blijven en tegen de scheurmakers te prediken. Maar Catharina scheen verstoord over de voorzichtigheid van haar dierbare biechtvader. “Mijn zeer geliefde vader in Jezus Christus, ik Catherina, de dienares en slavin der dienaren van Christus, schrijf u in zijn dierbaar bloed met het verlangen u te zien ontgroeien aan de kinderjaren en een volwassene te worden… Want het kind dat van melk leeft, is niet in staat op het slagveld te strijden, het wil alleen maar met de andere kinderen spelen. Zo wenst iemand te doen die geheel gehuld is in liefde tot zichzelf, alleen maar om de melk van geestelijke en tijdelijke troost te smaken: als een kind wil hij samen zijn met zijns gelijken. Doch als hij een volwassen man geworden is, werpt hij die teergevoelige eigenliefde van zich af; met de lust van heilig verlangen eet hij brood, hij kouwt het met de tanden van de haat en van de liefde, en hoe grover en harder het is, des te liever is het hem… Hij is sterk geworden, hij zoekt het gezelschap van de sterken, hij is vastberaden, ernstig, bedachtzaam, hij haast zich met hen naar het slagveld, het is zijn enige lust te strijden voor de waarheid, hij is gelukkig en beroemt zich als de vurige St. Paulus op zijn tegenslagen, wanneer hij moet lijden voor de zaak der waarheid. Zulke mannen vinden altijd stilte midden in de storm.

Zij smaken grote zoetheid midden in de bitterheid. Met weinige en schamele waren verwerven zij eindeloze rijkdom in ruil…” Maar “gij waart nog niet waardig te strijden op het slagveld en daarom werdt gij naar achter de linies teruggestuurd als een jongen, uit eigen vrije wil zijt gij gevlucht en waart nog blij ook, omdat God uw zwakheid bleek te ontzien. O stout vadertje, wat een geluk ware het geweest voor uw ziel en voor de mijne, indien gij met uw bloed een enkele steen gemetseld had in het kerkgebouw Gods, uit liefde tot het dierbaar bloed. Wij hebben waarlijk reden tot treuren, wanneer wij zien hoe onze geringe deugd een zo groot gewin voor ons verspeelde. Ach, laat ons toch onze melktanden verliezen en in de plaats de sterke tanden, haat en liefde, krijgen. Laat ons grijpen naar het pantser der barmhartigheid, het schild van het heilig geloof en dapper naar het slagveld trekken. Met het kruis voor ons en achter ons, kunnen wij niet vluchten…”
Raimondo werd blijkbaar diep ontroerd toen hij deze brief las. Hij werd bevreesd, dat hij Catharina's liefde en zelfs haar achting had verspeeld. Op een brief, die hij haar schreef, heeft zij lang en uitvoerig geantwoord. Met grote bitterheid, en met loffelijke edelmoedigheid, vinden wij, klaagt zij zich zelf aan. Ook zij had zo licht voor het martelaarschap kunnen terugwijken: “Ik ben ervan overtuigd, dat, als ik trouw was, God voor mij hetzelfde zijn zou als Hij voor die martelaren was, dat Zijn macht niet minder is geworden, dat Hij kan en zal zorgen voor mij met alles wat ik nodig heb. Maar omdat ik Hem niet bemin, vertrouw ik niet echt op Hem; uit de zinnelijke vrees, die ik in mij weet, blijkt hoe lauw mijn liefde is, hoe het licht des geloofs in mij beneveld is door mijn trouweloosheid aan mijn Schepper en door mijn vermetelheid. Ik beken en ontken niet, dat deze wortel nog niet geheel uit mijn ziel gerukt is. Dit vertraagt het werk dat God mij toevertrouwd heeft en belet mij het nuttige en heerlijke doel te bereiken dat God voor ogen had, toen Hij mij dit werk liet beginnen…” In ontroerende woorden smeekt zij Raimondo voor zichzelf en voor haar te bidden, opdat God hun oude ík vernietige en een nieuw schepsel van hen make, zodat zij in staat zijn Hem volmaakt te beminnen en sterk en trouw te worden… “Het komt mij voor, naar hetgeen ik uit uw brief begrepen heb, dat gij een grote inwendige strijd gestreden hebt. De listen van de duivel en uw eigen gevoeligheid zijn er de oorzaak van dat uw last u zwaarder scheen dan waartoe uw krachten reikten, en dat ik u scheen te meten met mijn eigen maat. En toen meende gij dat mijn liefde tot u verminderd was, maar daarin vergist gij u, het blijkt eerder dat in mij de liefde toegenomen is, terwijl zij bij u is verminderd, want ik bemin u evenveel als ik mijzelf bemin. Vurig hoopte ik, dat de goedheid Gods aan zou vullen wat u ontbrak. Doch dit geschiedde, omdat gij de last, die u drukte, meende af te mogen werpen, om terug te vallen in zwakheid en ontrouw. Dit alles heb ik duidelijk gezien en hoezeer wens ik niet dat ik de enige geweest mocht zijn die het heeft gezien. Zo kunt gij bemerken, dat mijn liefde tot u is toegenomen en niet verminderd. Doch hoe te verklaren dat uw onwetendheid u ook maar het geringste van deze pijnen kon veroorzaken? Hoe hebt gij ooit kunnen denken dat ik iets anders zocht dan leven voor uw ziel? Wat is er geworden van

het geloof, dat gij altijd hadt en behoorde te hebben? Wat is er geworden van uw overtuiging dat alles wat geschiedt aan de voorzienigheid Gods is onderworpen, niet slechts in belangrijke aangelegenheden maar zelfs tot in de minste kleinigheden?”
“Indien gij trouw geweest waart, zoudt gij niet zo vol twijfel en ontmoediging geweest zijn tegenover God en mij, doch als een gehoorzame zoon zoudt gij aan de slag gegaan zijn om zoveel te doen als gij vermocht. En indien gij niet verder hadt kunnen gaan, zoudt gij op handen en voeten verder zijn gekropen. Indien gij niet hadt kunnen reizen als monnik, zoudt gij als pelgrim gereisd hebben. Indien gij zonder geld geweest waart, dan hadt gij kunnen bedelen. Zulk een kinderlijke gehoorzaamheid zou meer bijgedragen hebben tot de zaak van God en tot het welzijn van de mensen dan alle menselijke voorzichtigheid en bedachtzaamheid van heel de wereld.” Intussen is zij overtuigd van zijn goede wil om God en Zijn plaatsbekleder, de rechtmatige paus, te dienen — en zelf is zij er ook niet in geslaagd al het werk dat haar in beslag genomen heeft tot een gelukkig eind te brengen, tot op zekere hoogte omdat degenen met wie zij samenwerkt gebrek aan ijver tonen, doch op de eerste plaats vanwege haar eigen zonden. “Ach, als onze ziel gekweld wordt, zien wij hoe onze zonden tegen God aanwassen om ons te overstromen. Ik leef in smart en bid God, dat Hij in Zijn barmhartigheid mij wegneme uit dit duistere leven.…”
De tijdingen uit Napels waren ongunstiger dan ooit — een nieuwe reden voor Catharina tot leed over haar nalatigheid. Zij had enigszins haar hoop gesteld op de ontmoeting die Raimondo zou hebben met de Franse koning. Doch Gods wil geschiede. Een gezantschapsreis naar de koning van Hongarije is blijkbaar ter sprake gekomen, maar de paus heeft nu beslist dat Raimondo en zijn makkers niet daarheen zullen reizen. Dan keert zij terug tot haar bekommeringen om Raimondo en zichzelf: zij moeten als dood zijn voor alles wat niet de zaak der Kerk en de zaak van de paus is. “Wees sterk en dood u zelf met het zwaard van de haat en van de liefde, dan hoort gij niet meer de beledigingen en de uitdagingen die de vijanden der Kerk haar in het gelaat slingeren. Dan zien uw ogen niets meer dat onmogelijk schijnt, noch het lijden dat misschien kan komen, doch slechts het licht des geloofs en daarin is alles mogelijk, zoals God ook nooit grotere lasten op ons legt dan wij bij machte zijn te dragen.” Als afweer tegen de ellende van de tijd verwijst Catharina Raimondo opnieuw naar de bron waaruit volmaaktheid en heilige stoutmoedigheid ontspringen, en alles wat zijn geestelijke dochter met heel de kracht van haar vurige natuur verlangt voor haar beminde zoon en vader.
Voor Catharina leek het martelaarsbloed in Rome nog warm. Zij had uitdrukkelijk haar huishouden zo geregeld, dat haar familie gemakkelijk de heiligdommen van de heiligen en martelaren kon bezoeken, vooral in de vastentijd. Het gebruik “de staties” te doen gaf nog aanleiding tot grote plechtigheden: iedere dag in de vastentijd gingen de priesters van alle parochiekerken in Rome de plechtige processie naar een bepaalde kerk — waarvan enkele zo vervallen waren dat zij slechts die ene dag van het jaar geopend werden — om samen de Mis te vieren met al de pracht die men bijeen kon brengen. Catharina werkte als nooit tevoren. Zij schreef brieven en sprak met mensen, zij deed alle mogelijke lichamelijke werken van barmhartigheid, doch in haar brieven uit Rome spreekt zij weer over de “cel der zelfkennis” die in het diepste van de ziel gebouwd is, doch niet door mensenhanden. De Vrienden die haar tot hun geestelijke leidster gekozen hebben, geeft zij de raad zich terug te trekken in die cel en haar nooit te verlaten, hoe druk zij het ook hebben met werk naar buiten. Weinige heiligen hebben een zo actief leven geleid midden in de noden van de tijd als Catharina van Siëna, doch zij was er door en door van overtuigd dat het voornaamste wat zij doen kon was, zonder ophouden te bidden, met vreugde te lijden en met de nederigheid der liefde de geboden en de raadgevingen aan te nemen, die haar hemelse Bruidegom haar zond als zij in extase was.

Hoofdstuk 25

Intussen zag het er naar uit dat het grote schisma tot een verschrikkelijke oorlog zou voeren. De meeste christenlanden waren nog trouw aan paus Urbaan VI. Het Duitse keizerrijk, Hongarije, Polen, Noorwegen, Zweden en Denemarken erkenden hem als de rechtmatige paus. Een weinig

later liet de jonge koning van Engeland Richard II een document, Rationes Anglicorum, opstellen en daagde tevergeefs de universiteit van Parijs uit het te weerleggen. Reeds was het zover gekomen, dat het schisma de naties onderling, de volken en de regeringen, vaneenrukte en de kloosterorden in partijen en facties splitste; onderling vijandige vorsten verklaarden zich voor Urbaan of Clemens, bisschoppen en domkapittels kozen ieder voor zich partij, en de religieuze orden verdeelden zich in een Urbanistische of Clementistische obediëntie. Het was niet de eerste maal dat er een scheuring ontstaan was binnen de Kerk, maar vroegere scheuringen hadden nooit zoveel betekend: allen wisten toen dat de tegenpaus gesteund werd door de Duitse keizer of door een politieke groep; aansluiting bij de paus of bij de tegenpaus werd beslist door politiek en wapenmacht. Maar ditmaal was de grond van het schisma werkelijk een kerkelijk probleem: was de keuze van Urbaan VI geldig geweest of niet? Zelfs mensen van goede wil, zelfs heiligen als Ste. Colette, die de orde der Klarissen hervormde, en de Dominicaan St. Vincentius Ferrerius sloten zich bij de paus in Avignon aan. St. Vincentius erkende trouwens later dat hij zich vergist had en verwierp vanaf de predikstoel het gezag van de Avignon-paus, destijds Benedictus XIII, de vroegere kardinaal Pedro de Luna.
De generaal der Dominicanen, Fra Elia van Toulouse, koos partij voor Clemens en niet lang daarna kregen dan ook de Dominicanen in de landen, die aan de zijde van Urbaan stonden hun eigen ordesgeneraal, Raimondo van Capua. De drie Italiaanse kardinalen hadden zich teruggetrokken naar Tagliacozza en eisten opgeroepen te worden tot een algemeen concilie, dat de vraag beslissen kon. Op zijn sterfbed in de zomer 1379 herhaalde kardinaal Orsini deze eis. De kardinalen Borzano en Corsini sloten zich tenslotte evenals Pedro de Luna bij Clemens aan.
De Toscaanse republieken wilden van geen Franse tegenpaus weten. Zij hadden er echter geen haast bij om paus Urbaan met mensen en geld te hulp te komen, ofschoon zowel de paus als Catharina sterk daartoe aandrongen bij de raad en bij invloedrijke personen in de verschillende republieken, Catharina wist goed genoeg, dat men met het zwaard, met geweld en bloedvergieten, geen vrede kon scheppen in de Kerk van Christus, doch het schisma kreeg gevolgen, die men met wapenmacht het hoofd moest bieden.
De 17de April vaardigde de Franse tegenpaus een bul uit, waarbij hij het grootste gedeelte van de pauselijke staat in Italië in leen gaf aan hertog Louis van Anjou — dezelfde die Catharina eenmaal in zijn burcht in Villeneuve-lez-Avignon bezocht had om hem te overreden als een der leiders deel te nemen aan de kruistocht, die paus Gregorius beraamd had. De tegenpaus beval hem zo spoedig mogelijk zijn Italiaans leen te bezetten. Het was noch de eerste noch de laatste maal dat Robert van Genève als tegenpaus trachtte gebieden te belenen aan vorsten, die hij in Noord- of Zuid-Italië wilde winnen, en telkens maande hij hen met aandrang hun leen onmiddellijk te bezetten.
Een Clementistisch leger van huurtroepen onder commando van Louis de Montjoie, een neef van de tegenpaus, stond in de campagna buiten Rome. Het Franse garnizoen in de Engelenburcht bleef standhouden tegen de Romeinen, die de vesting sinds de herfst tevoren belegerd hielden. De paus kon dus niet het Vaticaan betrekken, de troepen die hij had, waren niet voldoende om de stad te bewaken, terwijl zovele strijdbare Romeinen rond de St. Angelo-vesting gelegerd waren. Op zekere dag slaagde dan ook een van Montjoie's onderbevelhebbers erin Rome binnen te dringen met een handvol mannen en het capitoolplein te bestormen, waar enkele honderden burgers bijeengekomen waren om te beraadslagen. Zij werden gemassacreerd, en het gelukte de vijand zich terug te trekken, vóór de Romeinen van de verrassing bekomen waren. Het volk wreekte zich op de vreemdelingen die in de stad waren en vermoordde er velen. Catharina voelde zich nu gerechtigd haar Toscaanse landgenoten aan te sporen de rechtmatige paus met geld en soldaten te hulp te komen.
De paus nam graaf Alberigo di Balbiano, Condottiere van beroep en befaamd als legeraanvoerder, in zijn dienst. Zijn leger van vier duizend man voetvolk en evenveel ruiters bestond natuurlijk ook uit huurtroepen, maar zijn keur-corps werd gevormd door Italianen, die zich Compania di San Georgio noemden en gezworen hadden alle buitenlandse soldaten uit Italië te verdrijven.
De Engelenburcht gaf zich de zevenentwintigste April aan de Romeinen over. De overwinnaars stroomden de vesting binnen en begonnen haar onmiddellijk te verwoesten. Urbaans hoop de burcht te kunnen overnemen werd verijdeld. Twee dagen later bestormde graaf Alberigo de legerplaats der Fransen bij Marino, bracht hen grotendeels om het leven en nam Montjoie en zijn officieren

gevangen. “De heilige Kerk en de paus konden wat vrijer gaan ademhalen, en onze heilige ontving een weinig troost”, schrijft Raimondo.
Volgens hetgeen Raimondo schrijft was het ook Catharina, die Urbaan de raad gaf, blootsvoets van Santa Maria in Trastevere naar het Vaticaan te gaan om zich te vestigen bij St. Petrus’ graf. Een geweldige mensenmenigte volgde de dankprocessie, wild van vreugde. Velen meenden, dat men de overwinning te danken had aan de seraphijnse maagd van Siëna. Als Mozes in het Oud Verbond had zij de overwinning voor haar volk uit de hemel neergehaald met haar handen, die zij in onafgebroken gebed hield opgeheven.
Enkele dagen later, de zesde Mei, schreef zij aan de regering van Rome. Sinds de dagen van Cola di Rienzo was Rome steeds een republiek gebleven onder de Heilige Stoel en koos de stad haar eigen bestuursleden, de zeven banierheren, één uit ieder stadsdistrict, en bovendien vier “beschermheren", die belast waren met hetgeen wij sociale hulp zouden noemen. Catharina vermaant hen, hun dankbaarheid te betuigen aan God, die hun stad uit een dreigend gevaar gered heeft, en behalve met haar gewone vermaningen over liefde tot zichzelf en liefde tot het Leven, komt zij met enkele bijzondere raadgevingen tegen zonden van ondankbaarheid: godslastering, vloeken, kwaadspreken en kwaadaardige aantijgingen tegen de goede naam en faam van de naaste. Slechts mannen die geleerd hebben God nederig en eerlijk te beminnen, kunnen hun medemensen met rechtvaardigheid en mensenliefde besturen, trouw blijven aan Christus in Zijn Kerk, en standvastig de eer en het geluk van de naaste verdedigen. Als passend voorwerp van hun naastenliefde noemt zij de arme soldaten, die gewond werden bij Marino. Zij beschuldigt de regering van Rome van ondankbaarheid tegenover senator Giovanni Cenci, aan wie het meer dan aan enig ander afzonderlijk persoon te danken is geweest, dat St. Angelo werd ingenomen. Niet slechts heeft hij geen enkel teken van hun dankbaarheid ontvangen, doch men liet afgunst en achterklap in het geheim hun werk doen. “Gij krenkt God en schaadt u zelf, want deze stad heeft wijze, bedachtzame en nauwgezette mannen hoog nodig.” Zij herinnert hen eraan, dat zij een vreemdelinge is hier in Rome, zij kunnen dus begrijpen dat haar raadgevingen niet voortkomen uit vooringenomenheid doch slechts uit haar bezorgdheid voor hun welzijn.
Niet minder dan drie brieven werden er die dag geschreven door Catharina. Tot graaf Alberigo di Balbiano en de officieren in Compania di San Giorgio spreekt zij van dankbaarheid tot God, die hun de overwinning gaf, en van volharding in de goede strijd, ook volharding in de strijd tegen de vijanden die de heilige Kerk en de plaatsbekleder van Christus vervolgen. (Enige tijd later werd Alberigo de zaak van Urbaan VI ontrouw; als het er op aan kwam was hij toch Condottiere.)
In feite was Koning Charles van Frankrijk het hoofd van de partij der Clementisten; hij was er natuurlijk op uit, het pausdom in Avignon weer op te richten en een Fransman tot paus te krijgen zelfs al moest het een tegenpaus zijn. Catharina schreef aan hem en hoopte tegen alle hoop in, dat mogelijk iets van haar welsprekendheid indruk zou maken op de man, die door Raimondo een Pharao werd genoemd. Meer dan ooit had zij reden om te spreken van de eigenliefde als het beginsel van het kwaad, de wortel van alle onrecht dat tegen God en de naaste wordt bedreven. Zij herhaalt haar argumenten voor de geldigheid der keuze van Urbaan; het tussenspel met kardinaal Tebaldeschi was een gevolg van vrees; zij beweerden weliswaar dat de keuze uit vrees geschied was, maar hadden zij, toen zij voor heel de wereld verkondigden Urbaan VI te hebben gekozen, hem huldigden, hem kroonden, hem als hun heer om gunsten en voordelen baden en gewin bij hem zochten, niet verdiend eeuwig veroordeeld te worden, indien zij dit uit vrees gedaan hadden? Met de meest vlijmende woorden, die zij vinden kan, geselt zij de scheurmakers en besluit met de koning eraan te herinneren dat hij de “bron der wijsheid”, de universiteit van Parijs, vlak bij de hand heeft. De universiteit had eerst Urbaan erkend, doch week in Mei 1379 voor de druk des konings en ging over tot de partij van Clemens. Intussen bleef Pharao's hart verstokt en aldra vierde de politiek van Charles haar triomf: Clemens keerde terug naar Avignon en vestigde zich in het pauselijk paleis.
Toen de tijding dat de Engelenburcht verloren was en dat zijn leger uit elkaar geslagen was bij Marino, Clemens in Fondi bereikte, trokken hij en de schismatieke kardinalen hals over kop naar Napels en stelden zich onder de bescherming van koningin Giovanna. Het is mogelijk dat zij nog in

Napels waren, toen de koningin een brief ontving van Catharina die, naar hetgeen een afschrijver aantekent, door Catharina gedicteerd zou zijn tijdens een extase op de zesde Mei.
Zij smeekt Giovanna zich te erbarmen over haar ziel en haar lichaam: “Hoe wreed is een ziel, die haar vijand het zwaard reikt, waarmee zij zelf wordt gedood. Want onze vijanden hebben geen enkel wapen waarmee zij ons schaden kunnen, hoe gaarne zij het willen. Slechts de wil kan een misdaad begaan, noch de duivelen noch enig ander wezen kunnen de wil overmannen en hem dwingen ook maar de kleinste zonde te bedrijven, indien hij daarin niet toestemt. Daarom is de zondige wil, die toestemt in de bekoring van de vijand, een zwaard dat de ziel doodt, wanneer het de vijand wordt overgereikt door de hand van de vrije wil. Wie is wreed, de vijand of de mens die gewond wordt? Wij zijn het wreedst, want wij stemmen toe in onze eigen dood.” Zij citeert een woord dat overal in de middeleeuwen een spreekwoord is: “Dat de mens zondigt is natuurlijk, dat hij in de zonde blijft is duivels.” Nogmaals herhaalt zij haar waarschuwing: indien Giovanna niet tot het ware geloof terugkeert, kan het gebeuren dat de dood haar plotseling uit het leven rukt: “Ach, wacht niet tot het ogenblik waarop u geen tijd meer zal vergund worden. Dwing mijn ogen niet tot tranen over uw arme ziel en uw arm lichaam.” De Napolitanen ontstaken in woede, toen zij de schismatieke Fransen in hun stad kregen. Aangevoerd door hun aartsbisschop, waren zij vurige aanhangers van hun landgenoot, de paus in Rome, en hun liefde voor hun koningin had haar grenzen. Zij maakten oproer en Clemens en zijn gevolg werden zo doodsbenauwd, dat zij zich in allerijl inscheepten om naar Frankrijk af te zeilen. Met Pinksteren 1379, ongeveer terzelfdertijd als Urbaan de VI het Vaticaan, bereikte de tegenpaus na een stormachtige en gevaarlijke reis zijn doel en vestigde zich in het pauselijk paleis in Avignon. Gedurende bijna zeventig jaren zou dit het hoofdkwartier der schismatieken zijn. De militaire nederlaag der Clementisten bracht Giovanna enige tijd tot nadenken. Zij zond gezanten naar Rome naar Urbaan, doch zij riep hen terug nog vóór zij iets hadden kunnen uitrichten. Het schijnt dat Giovanna, terwijl haar gezanten in Rome waren, naar Catharina heeft geschreven en haar heeft laten weten, dat zij tot Urbaans partij dacht terug te keren. Daarop zond Catharina de koningin haar laatste en sterkste brief. Wat zij vroeger aangeduid heeft, spreekt zij thans onomwonden uit: zij weet heel goed van wat soort de eigenliefde is die de zo vaak gehuwde vrouw terughoudt van berouw en behoefte aan de genade Gods, en terwijl zij haar nogmaals waarschuwend voorhoudt dat haar omgang met schismatieken en ketters haar niet alleen het eeuwig, maar ook het lichamelijk leven kosten kan, is Catharina wreed genoeg om haar eraan te herinneren dat zij al niet zo jong meer is. Lange tijd heeft zij haar onderhorigen wijs en goed bestuurd en ervoor gezorgd dat zij in vrede konden leven (op zich geen geringe prestatie in Giovanna's dagen), doch nu heeft haar afvalligheid van de genade hun tweedracht en onvrede gebracht en zij vechten onderling als wilde dieren. Het zien van de ellende die zij over haar volk naar ziel en lichaam gebracht heeft, moest het hart der koningin pijnigen.
Met deze brief zond zij Neri di Landoccio naar Napels. Hij had ongetwijfeld ook meerdere brieven bij zich voor adellijke dames bij het hof, daar Catharina blijkbaar met enige van hen in verbinding heeft gestaan. In een van de brieven, aan een hooggeboren dame, wier naam niet wordt genoemd, maar die blijkbaar een nauwe vriendin van de koningin is, drukt zij deze op het hart al haar invloed op de koningin aan te wenden om haar te bekeren. De overige brieven handelen alle over geestelijke aangelegenheden. Voor Catharina was intussen politiek nooit iets anders dan het product van iemands godsdienstig leven; indien de dames een echt godvruchtig leven leidden, zouden zij vanzelf tegen het schisma zijn.
Met Neri di Landoccio had nog een van de zonen, die haar hart het naast stonden, haar verlaten. En Raimondo zou in Genua blijven. De paus had weer plannen hem naar de koning van Frankrijk te zenden. Toen kwam de tijding, dat de koning van Arragon Urbaans gezant naar de Spaanse koning gevangen genomen had en weer ontzonk Raimondo de moed. Doch Catharina schikte zich er in; zij had zich te verzoenen met het feit dat zij hem niet met haar eigen maat kon meten. Uit haar laatste brieven aan hem blijkt dat zij thans nog evenveel van hem hield als vroeger. Al was hij dan niet van de stof, waaruit men martelaren maakt, zij wist dan nu, dat Onze Heer Jezus Christus hem voor andere opdrachten in Zijn wijngaard had bestemd, en daar zou hij ten volle aan voldoen, daar was zij zeker van.

Hoezeer Catharina ook in beslag genomen was door de politiek, toch had zij altijd tijd om aan haar persoonlijke vrienden te schrijven. Dit moet voor haar een grote troost geweest zijn, daar zij toch heel goed wist hoe weinigen van de machtigen dezer wereld zouden luisteren naar haar raad, waar deze niet toevallig samenviel met hun wereldlijke belangen. Maar zij schreef tedere en innige brieven aan de kleermaker Francesco Pippini en zijn vrouw Monna Agnese, dierbare vrienden sinds haar laatste verblijf in Firenze. Aan Ristoro Canigiana, een broer van haar "jongste zoon" Barduccio, verklaart zij, hoe hij God kan dienen in de stand en staat die hij in de wereld heeft, als getrouwd man, vader en gezinshoofd van een groot huis. Zoals zijn lot in de wereld nu eenmaal is, wenst hij God naar beste vermogen te dienen en Catharina geeft hem daarbij practische en liefdevolle raad. Aan de vrome huisvrouw van de kleermaker schrijft Catharina een waarschuwing: Agnese wenst strenge zelfverzaking te beoefenen, doch Catharina bidt haar zich voor alle overdrijvingen op dit punt in acht te nemen: "De gezegende Christus is onze vrede, Hij die de middelaar werd tussen God en ons." Lees in het zoete boek dat Hij is (het Nieuwe Testament), dan zullen de twijfels die zij en haar man na het lezen van enkele nieuwe devotie-boeken gevoeld hebben, vanzelf verdwijnen. Indien daarin iets staat dat in strijd is met de leerstellingen der Kerk en de onderrichtingen der heiligen, laat ze dan liggen.
Zij stond natuurlijk in geregelde briefwisseling met Stefano Maconi en met Neri, die op weg waren met boodschappen van de paus en van haar. Toen Andrea de Vanni, de schilder die eenmaal een schets van haar als jong meisje gemaakt had op een pijler in de Dominicanenkerk, ín de herfst van 1379, thuis in Siëna tot Capitano del Popolo gekozen werd, schreef Catharina hem een lange brief, waarin zij haar wens uitspreekt, dat deze vriend van haar een rechtvaardig en goed bestuurder moge zijn. Nog een andere van haar brieven aan Andrea de Vanni schijnt ook in de herfst 1379 te zijn geschreven.

Hoofdstuk 26

In januari 1380 betrok Catharina een enigszins groter huis in de nabijheid van Santa Maria Sopra Minerva, in de straat die tegenwoordig Via di Santa Chiara heet. Zij schreef aan Neri, dat zij hoopte met Pasen thuis te kunnen zijn in Siëna. Het is intussen zeer wel mogelijk dat zij vermoed heeft, dat dit niet zou gebeuren. "In Uw natuur, Eeuwige Godheid, heb ik mijn eigen natuur leren kennen," fluisterde zij in één van de gebeden, die haar leerlingen optekenden naar hetgeen zij in extase zei. "Mijn natuur is vuur".
Die natuur was bijna uitgebrand. De drie en dertigjarige vrouw was zo uitgeteerd, dat zij welhaast slechts een geraamte was; de huid scheen vast te kleven aan de beenderen. Monna Lapa beweerde, dat Catharina niet alleen zo uitgeteerd was, dat zij een schaduw leek, maar dat zij ook kleiner was geworden. Het hart van de moeder moet gebloed hebben, als zij haar eens zo aanminnige dochter zag. Nu was het sacrament des altaars haar enig voedsel. Zij kon niets anders verdragen, niet eens een weinig water. Zelfs haar adem was verhit als de tocht uit een gloeiende oven. Een laatste maal zouden de vlammen geweldig opslaan, dan zou de ziel het taaie lichaam hebben verteerd en weg vliegen om één te worden met "de Liefde die de zon beweegt en alle sterren".
Haar doodstrijd begon toen de Romeinen voor het eerst in Januari tegen de paus in opstand kwamen en hem naar het leven stonden. Verbrijzeld door smart over deze nieuwe ramp, kon Catharina niet anders doen dan bidden en haar Bruidegom smeken, dat Hij zulk een vreselijke misdaad niet zou laten geschieden. Terwijl zij bad, zag zij met haar inwendige blik hoe heel de stad werd overstroomd van duivelen, die het volk trachtten op te hitsen tot vadermoord. Zij schreeuwden haar toe: "Vervloekte vrouw, waagt gij het u tegen ons te keren, dan zullen wij u een vreselijke dood bezorgen." Zij gaf geen antwoord. Zij bleef maar aanhoudend bidden voor het volk, voor de paus. Na enkele dagen kreeg zij een inwendig visioen, en met haar inwendig oor hoorde zij haar Heer antwoorden: "Laat dit volk, dat dagelijks mijn naam bespot, in deze zonde vallen. Dan zal ik mij wreken en hen vernielen, want mijn gerechtigheid staat mij niet toe deze schandelijkheden nog te dulden."

“Ach, genaderijke Heer, Gij weet hoe bijna heel de wereld tegen Uw Bruid in woede opgestaan is, Uw Bruid die Gij gekocht hebt met Uw dierbaar Bloed. Gij weet, hoe weinigen zij zijn, die haar nog steunen en verdedigen. Gij moet toch weten, hoe de overweldigers en vijanden van Uw Kerk er naar haken dat Uw plaatsbekleder van de troon gestort wordt en gedood. Zou deze ramp gebeuren, dan zal niet alleen dit volk maar heel de christenheid en Uw Kerk in grote nood geraken. Wend Uw toorn van ons en veracht Uw volk niet, dat Gij voor een zo hoge prijs hebt vrijgekocht.”
Zo gingen verscheidene dagen en nachten voorbij; Catharina smeekte haar Heer uit alle macht dat Hij zich mocht ontfermen over het volk, maar het antwoord van de Heer was, dat Hij omwille der gerechtigheid haar niet verhoren kon, en de duivelen dreigden en raasden tegen haar. Zij bad zo innig, dat zij later zei: haar lichaam zou van inspanning in stukken zijn gegaan, als niet de Heer het met Zijn kracht had omgord zoals de loger aarde rond het vat legt. Volgens Catharina's brieven aan Raimondo over deze dagen schijnen haar visioenen en stemmen van bijna uitsluitend geestelijke aard te zijn geweest; bijna nooit namen zij de vorm van gezichtsbeelden of geluidsbeelden aan. Ten laatste overwon zij door haar voorspraak. Zij had haar Bruidegom geantwoord: “Waar het onmogelijk is Uw gerechtigheid geheel onvoldaan te laten, zo laat de straf over dit volk neerkomen op mijn lichaam. Heer, hoor Uw dienares, ik ben bereid deze kelk van het lijden en de dood te drinken voor de eer van Uw naam en voor Uw Kerk. Ik heb dit altijd gewenst, Uw waarheid kan daarvan getuigen, en uit deze wens ontsproot de liefde die heel mijn hart en heel mijn ziel voor U gevoeld heeft.
Na dit gebed, dat zij in gedachten, niet in woorden, bad, begon de stem van de Heer in haar ziel te zwijgen. Maar uit de stilte en de vrede die nu geheel haar wezen vulde, wist zij dat zij verhoord was.
Vanaf dat ogenblik begon de onrust in de stad af te nemen, en na verloop van enkele dagen was Rome weer vrij rustig; geheel rustig had geen Romein ooit zijn stad gekend. Maar deze zielestrijd had Catharina's lichaam vreselijk geteisterd.
Als zij lag te rusten op haar brits, scheen zij een lijk. Haar kinderen waren de vertwijfeling nabij; er was geen hoop meer dat hun beminde moeder zo zou kunnen blijven leven. Toch stond zij iedere morgen op en ging de ganse weg van het huis tot aan de Peterskerk. De enige toegevendheid, die zij haar uitgepijnigd lichaam gunde, was dat zij nu de mis die dagelijks aan haar huisaltaar gelezen werd, liet uitstellen tot de terts, ongeveer om negen uur. Tot aan de vespertijd bleef zij voortdurend in gebed bij het apostelgraf; dan keerde zij naar huis en viel neer op haar bed van planken buiten staat zich te bewegen.
In de voorhal van de oude St. Pietersbasiliek was er een mozaïek van Giotto, dat Navicella — St. Petrus schip — genoemd werd. Honderden malen moet Catharina het gezien hebben, — soms aandachtig, soms achteloos. Maar toen zij het visioen kreeg, dat haar verzekerde, dat haar hemelse Bruidegom het offer van haar leven aangenomen had, kan de indruk van dit mozaïek bijgedragen hebben aan de vorming van het gezichtsbeeld, dat haar visioen aannam.
De Zondag Sexagesima viel op 29 Januari. Catharina lag geknield in de St. Pieterskerk. Uren lang had zij zo onbeweeglijk geknield gelegen. Maar eensklaps, rond vespertijd, zagen haar vrienden dat zij geheel ineenstortte, alsof een overweldigende last haar op de schouders werd gelegd en met zijn gewicht haar lichaam verbrijzelde. Toen haar kinderen haar trachtten op te helpen, was zij zo zwak dat zij niet op haar voeten staan kon. Gesteund op de schouders van twee van haar zonen, werd zij meer naar huis gedragen dan geleid. Toen zij haar ophieven om haar op haar bed te leggen, leek het of zij stervend was.
Tommasso Caffarini vertelt en William Fleete herhaalt het: Toen Catharina knielde bij St. Petrus’ graf die Zondag rond de vespers, terwijl de winternamiddag begon te schemeren over Rome, had zij gevoeld, hoe Jezus Christus het volle gewicht van zijn Kerk, la Navicella, het schip, op de tengere schouders legde van zijn getrouwe bruid.
En de verbrijzelende smart was zoet tegelijkertijd, onuitsprekelijk zoet. Dit betekende, dat Hij het offer, dat zij Hem had aangeboden, in liefde en met aandrang, aangenomen had. Het betekende ook, dat Hij spoedig komen zou en haar ontvoeren aan “deze donkere wereld’ naar het land van haar verlangen en naar de eeuwige vereniging met Hem.

De avond daarna dicteerde Catharina een brief aan Paus Urbaan. In een ogenblik van herademing tussen de schokkende belevenissen van haar ziel, — visioenen van Gods heerlijkheid en van de schrikwekkende macht van het kwaad, gefolterd door smarten naar ziel en lichaam, — zond Catharina haar laatste korte boodschap aan de man, wiens deugden en fouten zij met volkomen helder inzicht had gemeten, en die zij uit volle overtuiging betrouwd wist met het ambt, dat zij beschouwde als het hoogste en gewichtigste op aarde. Met zijn mengeling van tederheid en angstige voorgevoelens wegens het karakter van Urbaan, van gezond mensenverstand en diep geestelijk inzicht, is deze brief een wonder van helderziendheid en doelbewustheid. Ditmaal noemt zij zich niet de dienares en de slavin der dienaren Gods, doch zonder meer het arme, onwaardige dochtertje van haar dierbaarste en heiligste vader. Zij zegt hoe zeer zij er naar haakt hem het voetspoor te zien volgen van de heerlijke St. Gregorius; dan zal hij, door het zoete licht der Waarheid voorgelicht, met zo grote wijsheid zijn schapen leiden, dat hij nooit genoodzaakt worden zal het minste van zijn daden of bevelen terug te nemen. Zij heeft gehoord van het verbitterd en kwetsend antwoord dat de prefect van Rome de afgezant van de paus heeft gegeven, en zij raadt hem aan, de hoofden der zeven stadsdistricten en enkelen uit de adel bijeen te roepen. “Ik bid u, heiligste Vader, ga voort hen bezadigd tegemoet te treden zoals gij tot nu toe placht te doen; wees verstandig en bind hen aan u met de banden der liefde. Wanneer zij u bezoeken om te spreken over de besluiten die zij in hun raad hebben aangenomen, ontvang hen dan met de grootst mogelijke vriendelijkheid en verklaar hun wat Uw Heiligheid het belangrijkst vindt. Vergeef mij, als mijn liefde mij beweegt iets te zeggen, dat beter ongezegd bleef, maar ik weet dat gij het karakter van uw kinderen, de Romeinen, kunt begrijpen: zij laten zich veel gemakkelijker tot u trekken en aan u binden door goedheid dan door harde woorden en door macht. Gij weet ook dat het belangrijkste voor u en voor de heilige Kerk is, dat dit volk trouw en gehoorzaam aan Uw Heiligheid bewaard blijft. Want dit is de zetel van het opperhoofd en het begin van ons geloof. Ik bid u ook: wees zeer voorzichtig en beloof nooit iets waarvan gij niet zeker zijt dat gij het houden kunt, om het kwaad, de schande en verwarring te ontgaan die het gevolg zijn van het tegenovergestelde. Liefste, heiligste Vader, sta mij toe u deze dingen te zeggen. Ik hoop, dat uw minzaamheid en uw goedheid u zullen bewegen ze aan te nemen zonder toorn of minachting wegens het feit dat zij komen van een arme ellendige vrouw; wie nederig is, laat zich niet weerhouden om de persoon die spreekt, hij denkt slechts aan de eer van God, aan de waarheid en aan zijn eigen zieleheil”.

Tenslotte spreekt zij over een toneel, dat zich in Siëna moet hebben afgespeeld, toen 's pausen afgezant daar was en dat grote ergernis gewekt moet hebben. (Wat het was, is niet bekend.) Catharina waarschuwt tegen maatregelen die slechts verbittering kunnen wekken in de zwakke harten van de mensen. Wat de paus nu nodig heeft, is een vredelievend man, geen krijgsman, — al is het goed mogelijk dat deze heeft gehandeld uit lofwaardige, maar overdreven drang naar rechtvaardigheid. Maar Urbaan moet niet vergeten dat de mensen zwak zijn, en daarom een medicijn gebruiken, dat meer geëigend is de ziekte te genezen. “Herinner u, hoe de verwoesting zich over heel Italië verspreid heeft, omdat slechte bestuurslieden optraden op een wijze, die de Kerk Gods tot schade strekte, terwijl zij niet vervangen werden. Ik weet dat gij het weet. Mocht uw Heiligheid inzien wat er gedaan moet worden! Moed, Moed, want uw aandrang en de gebeden van Zijn dienaren veracht God niet. Ik zeg niet meer dan dit. Deemoedig bid ik om uw zegen. Zoete Jezus, Jezus Liefde.”

Het was haar plan geweest ook aan de drie kardinalen te schrijven, maar haar lichamelijke smarten werden al te hevig. Uitgeput zweeg zij stil. Kort daarop begonnen de demonen haar met schrikwekkende woede aan te vallen; zij die slechts een worm in het stof was, had het gewaagd hun alles uit de klauwen te rukken wat zij zolang bezeten hadden, zelfs binnen de Heilige Kerk. Bij de lichamelijke pijnen kwam nu een zo ontzettende zieleangst, dat zij wilde vluchten uit haar cel en toevlucht zoeken in de huiskapel. Zoals eenmaal in haar jeugd de duivelen haar hadden mogen vervolgen, kwam het haar ook thans voor, dat haar eigen cel de plaats was, waar hun macht het grootst was tegen haar.

Zij kon zich nog oprichten, maar niet gaan en moest zich steunen aan de schouders van haar zoon, Barduccio. Ogenblikkelijk werd zij echter neergeslagen en terwijl zij op de vloer lag, was het haar

of haar ziel het lichaam had verlaten. Niet zoals het vroeger eens was gebeurd, toen haar ziel uit haar kooi van vlees en bloed ontvlucht was om een voorsmaak te genieten van de zaligheid der heilige zielen, die het Hoogste Goed in bezit gekregen hadden, nu was het haar of zij een ding was. Haar lichaam scheen niet haar meer toe te horen, doch een ander, en toen zij zag hoe bedroefd de jongen was die bij haar stond, wilde zij hem troosten, maar zij kon haar lichaam niet gebruiken om ermee tot hem te spreken en te zeggen: Zoon, wees niet bang. En toen bemerkte zij dat zij haar tong al evenmin als enig ander van haar ledematen kon bewegen.

Het scheen haar toe dat haar lichaam levenloos was. Toen liet zij het lichaam liggen waar het lag en vestigde de ogen van haar geest op de afgrond der Drieëenheid. Haar geheugen werd gevuld met herinneringen aan de nood en de benauwenis der Kerk en aan alles wat de christenen overal ter wereld leden en behoefden. Zij riep tot God en smeekte vol vertrouwen om Zijn hulp voor alles wat zij voelde als haar eigen nood en behoefte. Zij bad ook voor ieder afzonderlijk van haar geestelijke kinderen. De duivelen werden weggejaagd en in haar ziel hoorde zij de stem van het Lam Gods: “Wees zeker, dat ik al de verlangens van mijn dienaren zal vervullen. Ik wil dat gij begrijpt dat ik een goede Heer ben. Ik doe als de pottenbakker die zijn vazen stukbreekt en ze opnieuw vormt. Daarom heb ik de vaas van uw lichaam gebroken en ik zal het opnieuw vormen in de tuin der heilige Kerk. Het zal anders wordt dan het vroeger was.” En de goddelijke pottenbakker verbrijzelde haar met genaden en met woorden waarvan zij aan niemand iets kon zeggen, niet eens aan Raimondo.
Haar lichaam begon weer te ademen en het leven scheen terug te keren. Maar toen zij naar een vertrek op de eerste verdieping was gedragen, werd zij opnieuw overvallen door een vreselijke wanhoop. Het was alsof de kamer vol demonen was en zij kreeg de hardste strijd te strijden, die zij ooit had moeten doorstaan, want zij wilden haar doen geloven, dat niet zij het was die in haar lichaam woonde, doch een onreine geest. Zij ontweek de strijd niet, maar aldoor zei haar ziel met innige tederheid: Deus in adjutorium meum intende. Domine, ad adjuvandum me festina, — “God kom mij te hulp, Heer haast U mij te helpen”, — woorden uit de getijden, waar zij altijd van had gehouden.
Twee dagen woedde deze storm, maar haar verlangen en haar geest wankelden geen ogenblik, haar ziel was verenigd met haar doel, maar haar lichaam was als vernietigd. Op het feest van Maria Lichtmis toonde God haar de grote gevaren, die Zijn Kerk bedreigden, en beval dat zij iedere dag in de vastentijd voor de dageraad de Mis zou laten lezen. Het schijnt onmogelijk dat een zieke vrouw daartoe de kracht zou hebben, maar voor wie God gehoorzaamt, is alles mogelijk.
Zo vertelt Catharina wat zij beleefd heeft in de laatste brief, die zij zond aan haar vriend, Fra Raimondo in Genua. De brief is geschreven in het midden van Februari en zij wist dat dit haar laatste vaarwel zou worden. Ofschoon zij niet weet wat God met haar wil, is zij volkomen gelukkig, niet ondanks haar lijden, maar als het ware op een ander plan in haar ziel, want tegelijkertijd treurt zij bitter en is zij vol kommer over de ellende van de tijd, beangstigd voor allen die zij liefheeft, en zij lijdt ondragelijke lichamelijke smarten. Maar deze lichamelijke smarten zijn misschien een nieuwe wijze om de martelaarskroon te winnen. Want zij weet, dat zij gaat sterven aan die smarten en aan de liefde tot God en tot de Kerk waar haar ziel van overvloeit.
Zij spreekt tot Raimondo van haar zorg voor hem, haar vader en haar zoon, die de beminnelijke maagd Maria haar gegeven heeft. Hij moge afsterven aan alle persoonlijke gevoelens en zich geheel en al wijden aan zijn taak op het schip der Kerk. “Wees altijd terughoudend in alle omstandigheden. Gij zult niet veel kunnen genieten van de eenzaamheid der cel, maar het is mijn wil dat gij altijd de cel bij u draagt in uw eigen hart, want gij weet dat als wij daarin opgesloten zijn, de vijand ons niet deren kan.” Hij moet een voorbeeld worden voor alle priesters. De vrijwillige armoede, waarin hij altijd heeft geleefd, en zijn vrijgevigheid en goedheid voor de armen moeten telkens weer vernieuwd en verjeugdigd worden in volmaakte nederigheid. “Bemin de tafel van het kruis en voed u met de spijs der ziel in heilige waakzaamheid en volhardend gebed; lees de mis iedere dag, tenzij gij volstrekt verhinderd zijt. Schuw ijdele en nutteloze gesprekken. Werp verre van u af uw zwakheid en uw slaafse vrees, want aan zulke bedienaren heeft de heilige Kerk niets. Zij had haar

brief aan Raimondo reeds afgesloten met een hartelijk vaarwel waarin zij uiting geeft aan haar diepe liefde voor zijn ziel en aan haar hoop, dat hij als een kaars mag worden op een hoge kandelaar en dat hij nooit zal wijken voor vervolging, maar dapper, dapper zijn in Jezus Christus; dan voegt zij er nog iets aan toe als een naschrift. Zij had hem om vergiffenis willen vragen voor haar vele fouten: ongehoorzaamheid, ondankbaarheid, gebrek aan eerbied en ook voor deze brief, als hij hem verdriet doet, en zij bidt hem niet bedroefd te zijn omdat zij elkander niet ontmoeten kunnen, zij kunnen immers bidden voor elkander. Hij moet waken over alles wat zij nalaat aan geschriften en zij bidt hem voor haar te bidden en ook anderen daartoe aan te sporen. Zij eindigde. Maar toen viel het haar in, dat er nog iets gezegd moest worden, en daags daarna liet zij nog enkele bladzijden schrijven. Het was over haar zorg om Paus Urbaan; met Raimondo kon zij daar vrijuit over spreken.
Het is als werd zij ertoe gedwongen dit te doen, iets meer te zeggen van haar verlangen geplaatst te worden voor het aanschijn der eeuwige Drieëenheid, van haar bodemloze liefde en haar zorg voor de Kerk op aarde, die zij spoedig zal verlaten, en die nog zo vol misbruiken en valse bedienaren is. Christus had in het binnenste van haar ziel gesproken over Paus Urbaan: “Ik sta hem toe de Kerk te zuiveren met de gewelddadige middelen die hij aanwendt en door de vrees die hij zijn onderdanen aanjaagt, maar er zullen anderen komen die de Kerk zullen dienen met liefde en die zullen haar rijk maken. Hij (Urbaan) moet voor de Bruid zijn, wat vrees is voor de ziel, want door vrees wordt zij eerst van haar ondeugden gereinigd, maar daarna wordt zij gevuld en opgesmukt door liefde… Zeg tot mijn plaatsbekleder, dat hij moet trachten zijn natuur te matigen en dat hij bereid moet zijn allen, die zich met hem verzoenen willen, vrede te vergunnen. Zeg ook tot de kardinalen, de pijlers van de heilige Kerk, dat zij als zij inderdaad willen herstellen wat vernield is, zich samen moeten sluiten en vast aaneenstaan. Dan zullen zij als een mantel zijn die de fouten van hun vader kan bedekken.” Zij is verzonken geweest in het mysterie van de Godheid op een wijze als zij vroeger nooit beleefd heeft, en dat overweldigde haar zó, dat zij zich gedrongen voelde op te staan en zich naar beneden te begeven, naar het oratorium in haar huis.
Toen kreeg zij weer een teken, dat haar sterfuur nabij was, en terwijl de demonen zich op haar wierpen en haar op het lichaam beukten, groeide haar verlangen zoals een vlam stijgt, en zij riep tot haar Bruidegom: “O eeuwige God, neem mijn leven aan als offer in uw mystieke lichaam, de Kerk. Ik kan U niet iets geven, dat Gij niet zelf mij hebt gegeven. Maar neem mijn hart en pers het uit over het aangezicht van uw Bruid, de Kerk.” En de Eeuwige zag haar aan, vol goedertierenheid, nam haar hart en perste het uit over het aanschijn van de Kerk. Op en neer bewogen als op deiningen tussen gelukzaligheid, waar zij nooit tevoren van gedroomd had, en het woeden van de duivelen, riep Catharina: “Dank, dank zij de Allerhoogste, de Eeuwige, die ons op de kampplaats heeft gesteld. Wij zijn overwinnaars geworden door de kracht, die de Duivel, de heer van het menselijk geslacht, overwon. Hij is overwonnen, niet door ons lichamelijk lijden en niet door de deugden van het menselijk geslacht, maar door de kracht van God. Ja, de duivel is overwonnen en zal overwonnen blijven niet door onze strijd en onze daden, maar door het vuur van de afgrondelijke goedertierenheid der Godheid.”
Hier eindigt plotseling de brief, zonder de gewone laatste groeten, zelfs zonder de woorden, die als het ware Catharina's ondertekening geworden waren : Zoete Jezus, Jezus Liefde.

Hoofdstuk 27

Gehoorzaam aan de stem die zij in haar visioen gehoord had, stond Catharina iedere morgen bij het aanbreken van de dag op en ging de mis bijwonen in het oratorium in haar huis. Maar als zij het Sacrament ontvangen had, moesten haar vrienden haar naar boven dragen en haar neerleggen op haar bed. Enkele uren later stond zij dan toch weer op en ging te voet de ganse weg naar de St. Pieterskerk. Het was als werd haar broze lichaam door een bovennatuurlijke kracht gedragen; zij ging zelfs licht en vlug. In vroegere tijden, toen zij haar geboortestad doorkruiste voor haar veelsoortige werken van barmhartigheid, was niemand zo vlug en licht van voet geweest als Catharina. Nu werd zij uitgezonden tot een werk, waarover zij met haar zonen en dochters niet zó spreken kon dat zij haar vermochten te begrijpen. Bevend vermoedden zij dat hun “mamma”

uitverkoren was tot het werk, dat aan de heiligen wordt toevertrouwd: met hun lijden naar ziel en lichaam “aan te vullen in hun vlees wat aan Christus’ lijden ontbreekt” zoals St. Paulus het uitdrukt. Hij had eenmaal aan de Corinthiërs geschreven: “het is waar dat het lijden van Christus in ons leven overvloeit” maar, zo gaat hij verder, “er is ook overvloed van troost die Christus ons brengt.” De mystieken die dat beleefd hebben, hebben van de donkere nacht der ziel en van de stralenglans in het liefdevolle samenzijn met God nooit anders kunnen spreken dan in zinnebeelden, ontleend aan onze eigen mensenwereld en smartelijk bekennen zij, dat deze niet toereikend zijn.
Des avonds als zij thuiskwam, zonk zij aanstonds op haar harde legerstede neer om te rusten ; het leek dan of zij nooit meer de kracht zou hebben zich te verroeren. De kinderen, die rond haar stonden, verbaasden zich en dachten, verpletterd van smart en medelijden, aan de dag waarop hun moeder hun ontvallen zou, want hoe lang kon zulk een toestand duren? Hij duurde tot de derde Zondag in de vasten. Na die dag had zij de kracht niet meer haar bed nog te verlaten, ternauwernood kon zij hoofd en handen nog bewegen en spoedig werd heel haar lichaam van het middel tot beneden lam.
Met heimelijke ontzetting had haar familie gezien, hoe haar lichaam somtijds als met onzichtbare handen scheen gebeukt. De zieke vrouw vertelde hun, dat deze pijnen lichamelijk waren, maar niet natuurlijk. “God laat toe, dat de demonen mij op deze wijze kwellen”. Tommaso Caffarini schrijft over deze laatste dagen: “Zij droeg alles met een zo vast hart en met zo grote blijdschap, als was zij het niet zelf die deze folteringen leed. Zij sprak altijd zo rustig en zo beminnelijk, dat allen die haar hoorden vol bewondering waren. Zou men het wagen haar geduld in woorden weer te geven, men zou haar inderdaad eerder smaden dan haar prijzen. Nooit hoorde iemand ook maar de zwakste weeklacht van haar gezegende lippen. Zij zei van haar lijden dat het niet groot was. Nooit hoorde men van haar een ijdel woord, zij sprak altijd van de eer van God, van dankbaarheid voor de verlossing van de zielen en van de zaligheid van de naasten. En ofschoon zij lichamelijk meer leed dan woorden kunnen zeggen, was de uitdrukking van haar gelaat altijd blij en vroom als van een engel.”
Zondag in de passieweek kwam Fra Bartolommeo de Dominici, die nu prior was van het klooster in Siëna naar Rome. Er waren enkele aangelegenheden die hij moest regelen voor zijn klooster, maar het eerst spoedde hij zich naar het huis van Catharina. Geheel onvoorbereid stond hij eensklaps van aangezicht tot aangezicht voor zijn moeder, op haar bed van planken. Men had er schermen omheen gezet, het leek als lag zij reeds in de kist. Zij was zo ineengeschrompeld, dat zij een mummie leek; zelfs haar gelaat was donkerder geworden en zo gerimpeld dat er van haar bevalligheid geen spoor meer over was. Hij had er geen vermoeden van dat zij ziek was, ofschoon hij natuurlijk wist, dat haar gezondheid, met de voortdurende overgangen van vermoeidheid tot fel vitale werkkracht en dan weer terug naar volslagen uitputting, altijd een mysterie was geweest voor die haar kenden. Maar dit was een stervende vrouw. Tot in het hart gewond en onder tranen, vroeg Fra Bartolommeo: “Moeder, hoe gaat het u?” Catharina kon niet spreken, maar met gebaren liet zij hem levendig verstaan hoe blij zij was hem weer te zien. Toen hij zich met het oor tot vlak bij haar mond boog, fluisterde zij: Door de genade van de Heiland was het heel goed met haar.
Het was de dag vóór Catharina's drie en dertigste verjaardag, en Bartolommeo zei: “Moeder, morgen is het Paasdag. Ik wil graag de mis hier lezen en de heilige Communie uitreiken aan u en uw geestelijke kinderen.” Catharina fluisterde: “O, als onze zoete Zaligmaker mij maar toe wil staan Hem te ontvangen.”
Op Paasmorgen kwam Fra Bartolommeo terug om zijn belofte te houden. Catharina biechtte nu bij hem en als boete legde hij haar op God te bidden, dat Hij haar de kracht zou geven Hem te ontvangen op de grote feestdag, tot troost voor haar en voor hen allen. Het altaar stond vlak bij haar bed, en Fra Bartolommeo begon de mis, en Catharina lag roerloos tot nadat de priester zelf het Sacrament genuttigd had. Toen richtte zij zich eensklaps op, ging zonder hulp de paar schreden tot het altaar en knielde met gesloten ogen neer. Zij ontving 's Heren Lichaam. Daarna bleef zij onbeweeglijk op haar knieën liggen in diepe extase, maar toen zij weer tot bewustzijn kwam, moesten haar vrienden haar weer in het bed heffen, en zij lag als vroeger zonder zich te kunnen verroeren.

Doch tijdens Fra Bartolommeo's oponthoud in Rome was Catharina nog in staat met hem te spreken en hem te vertellen, hoe God haar vergund had te mogen lijden voor de vrede binnen de Kerk. “Voor de bevrijding van de Kerk lijd ik met vreugde, en graag zal ik voor Haar sterven als het nodig is.”
Toen hij zijn zaken had geregeld, wilde Fra Bartolommeo ongaarne naar Siëna reizen; hoe kon hij haar verlaten nu zij zo ziek was? Catharina zei: “Mijn zoon, gij weet wat een troost het voor mij is de kinderen bij mij te hebben, die God mij heeft gegeven. Ik zou zo gelukkig zijn geweest, als ook Fra Raimondo hier had kunnen zijn. Maar het is Gods wil, dat ik zonder jullie beiden zijn moet, en Gods wil geschiede, niet de mijne". Zij zei hem dat zij wist dat Fra Raimondo spoedig zou gekozen worden tot generaal der orde en Bartolommeo moest hem altijd helpen en hem gehoorzamen en trouw zijn. Toen hij haar smeekte, dat zij God zou bidden haar weer gezond te maken, beloofde zij het. En de volgende dag toen hij kwam om haar vaarwel te zeggen, scheen het of zij iets beter was; zij kon nu zelfs haar beide armen oplichten en haar zoon omhelzen. Maar dat was haar laatste vaarwel van hem.
Misschien waren het de berichten van Fra Bartolommeo toen hij weer thuis was in Siëna, die Stefano Maconi bewogen zich te haasten naar het sterfbed van zijn mamma. Een legende wil echter, dat hij geknield lag te bidden in de hospitaalkerk bij La Scala, toen hij op mystieke wijze van haar toestand op de hoogte werd gebracht. In plaats dus van de zonen die zij moest ontberen bij haar sterfbed, kreeg zij Stefano terug, die gezonde jonge eerlijke ziel, van wie zij altijd op bijzonder tedere wijze had gehouden. Nu was hij weer bij haar, voortdurend, en schreef de enkele brieven neer die zij nog in staat was te dicteren, en wanneer zij sterk genoeg was om te spreken, luisterde hij naar haar met de vroegere toegewijde ijver.
Messer Tommaso Petra, pauselijk protonotarius, had Catharina ontmoet in Avignon en toen zij weer naar Rome kwam, vernieuwde hij de vriendschap met de Siëense maagd. Het was vrij zeker op een dag in April, dat hij haar kwam bezoeken en haar op het harde bed vond ín het kleine oratorium waar de mis voor haar gelezen werd op een reisaltaar. Hij zei: “Mamma, het komt mij voor dat uw hemelse Bruidegom u nu tot Zich roept. Zoudt gij niet uw testament en uw laatste wilsbeschikking maken? “ Catharina verbaasde zich blijkbaar: “Ik? Maar ik ben een arm meisje, ik heb niets. Ik heb niets te vermaken.” Messer Tommaso verklaarde, dat hij een geestelijk testament bedoelde met raadgevingen, waarnaar haar leerlingen zich konden richten als zij dit leven had verlaten.

Zij antwoordde: Als God haar de genade daartoe wilde geven zou zij het doen.
Het was wel Messer Tommaso, de vroegere notarius, die bij dat geestelijk testament de pen voerde, terwijl haar familie ter plaatse was. Het werd als het ware een samenvatting van alles wat zij in de loop der jaren getracht had aan haar leerlingen te leren. In haar vroegste jeugd was het haar al te verstaan gegeven, hoe de ziel die zich geheel aan God wil geven en Hem geheel bezitten wil, alle zinnelijke liefde tot de schepselen en het geschapene uit moet roeien om nog slechts God lief te hebben en alle dingen in Hem. Dit moet een weg van lijden worden, want het betekent dat men zijn ogen moet laten verblinden door het overweldigende licht des Geloofs, dat alle tijdelijke, met de zinnen te bereiken dingen overstraalt. Maar zij gelooft vast, dat haar, noch enig mens iets kan gebeuren, wat niet door God gezonden is. De bron van alles is Zijn grote liefde tot al Zijn schepselen, nooit haat. Daarom had zij er altijd naar gestreefd, gehoorzaam te zijn aan God en aan allen die Hij met gezag bekleed had over haar, want zij was er altijd zeker van dat wat dezen haar geboden te doen, de wil van God uitdrukte, en noodzakelijk was voor haar zieleheil en voor de groei van de deugd in haar. Maar het begin en het einde van de volmaaktheid is gebed, gebed met de lippen op de vastgestelde tijden, en onophoudelijk inwendig gebed, wat betekent dat wij altijd denken aan Gods goedheid voor ons.
Met aandrang vermaant zij haar leerlingen nooit andere mensen te beoordelen of ijdele gesprekken te voeren over de naaste. Als wij zien, dat zij dingen doen, waarvan wij weten dat het grote zonde is, moeten wij het toch aan God overlaten hen te oordelen; laat ons voor hen bidden, nederig en godvruchtig, met hartelijk en vroom medelijden.

Zij herinnert aan de woorden van de Heer die St. Joannes schrijft: “Bemint elkander, dit is het teken waaraan de mensen mijn leerlingen zullen erkennen: de liefde die zij hebben voor elkander.” Zij spreekt over de hervorming van de Kerk: daar heeft zij voor gestreden en geleden deze laatste zeven jaren. Zij dankt God dat Hij genadig de duivelen heeft toegelaten haar te bekoren zoals Hij eenmaal toeliet dat Job bekoord werd. Maar nu wist zij, dat haar Beminde haar ziel spoedig zou bevrijden uit deze donkere kerker zodat zij terug kon keren naar haar Schepper. Zij was hier echter niet zeker van, en als God wilde dat zij nog voor Hem zou werken op de aarde, dan blijve Zijn Naam gezegend, maar zij geloofde, dat zij nu zou gaan sterven. Zij bad haar liefste kinderen, niet te treuren of moedeloos te worden, maar zich te verheugen als haar lijden nu ten einde liep en zij werd opgenomen om te rusten in de zee van vrede die de eeuwige God is, en één te worden met haar Bruidegom. “En ik beloof u allen dat ik altijd met u zijn zal, en u veel meer zal kunnen helpen hiernamaals dan ik ooit kon doen op aarde, want daar heb ik de duisternis achter mij gelaten en beweeg mij in het eeuwig licht.”

Aan ieder afzonderlijk gaf zij raad voor de toekomst. Zuster Alessia zou moeder en hoofd zijn van haar dochters, die ook haar zusters waren in de Mantellaten-orde. Haar zonen zouden Fra Raimondo tot vader en leider hebben. Eén voor één riep zij haar leerlingen bij haar bed en gaf hun raad, sommigen, zei zij, behoorden in een klooster te gaan, anderen priester te worden, nog anderen kluizenaar. Stefano Maconi had zij bestemd voor de orde der Karthuizers, Francesco Malavolti voor de Olivetanen, Neri Landoccio voor het kluizenaarsleven. Notarius Messer Christophano di Gano Guidini ried zij aan als ziekenverpleger in te treden in het hospitaal Santa Maria della Scala. Zij bad al haar kinderen haar vergiffenis te schenken, omdat zij niet een volmaakter voorbeeld voor hen geweest was en omdat zij niet zo voortdurend voor hen gebeden had als zij had moeten doen. Zij bad hen ook om vergiffenis voor al het kwaad, alle bitterheid en ongenoegen dat zij hun aangedaan mocht hebben. “Ik deed het uit onwetendheid en ik beken voor het aanschijn Gods, dat ik altijd gewenst heb uit heel mijn hart, dat gij verlost moogt worden en volmaakt.” Eén voor één kwamen haar schreiende leerlingen tot haar en ontvingen haar zegen in de naam van God.

Catharina leefde nog tot de 29ste April — de Zondag voor het feest van ’s Heren hemelvaart. Enkele uren voor de dageraad scheen het hun, die rond het bed stonden, toe dat de doodstrijd was ingetreden. De andere huisgenoten werden nu geroepen en toen allen rond haar verzameld waren, gaf zij een teken, dat zij graag de pauselijke zegen in articulo mortis wilde ontvangen. Fra Giovanni Tantucci gaf haar die. Nu was er geen ander teken van leven meer dan haar zwakke ademhaling. De abt van St. Antimo, dezelfde voor wie Catharina eens gepleit had bij het stadsbestuur in Siëna, was ter plaatse. Nu gaf hij zijn vriendin van vroeger het laatste oliesel.

Doch kort daarop begon de bewusteloze vrouw onrustig te worden. Zij hief de rechterarm op en liet hem weer op de deken vallen, telkens weer opnieuw, terwijl zij herhaalde: “Peccavi, Domine, miserere mei.” Het kwam hun die rond het bed stonden voor als streed zij met schrikwekkende demonen; het gelaat verdonkerde, zij wendde het hoofd heen en weer en keerde haar blik af als wilde zij iets afschuwelijks ontgaan. Aldoor prevelde zij: “Deus in adjutorium meum intende — God kom mij te hulp, haast U mij te helpen.” Eensklaps riep zij met heilige stoutmoedigheid: “Mijn eigen eer? Nooit. Maar de ware eer van Christus de Gekruisigde.'"

Zij had gestreden en de laatste strijd gewonnen. Degenen die bij haar waakten zagen, hoe het witte stervende gelaat stralend gelukkig werd; haar half-gebroken ogen lichtten eensklaps als twee sterren. Geschrokken en gelukkig, geloofden haar kinderen bij de eerste aanblik dat God nog eens een wonder had gedaan en hun hun moeder wilde terugschenken. De maagd glimlachte: “geloofd zij onze beminde Zaligmaker”.

Alessia leunde haar hoofd tegen haar borst. Maar de onrust die aan de dood voorafgaat, was over Catharina gekomen; zij gaf een teken, dat men haar zou helpen zodat zij recht kon zitten. Alessia nam de tengere gedaante en zette haar op haar schoot, als was zij een klein kind. Vóór haar stelden haar leerlingen het reisaltaartje op, mooi versierd met beelden en reliquieën, die zij eens van een kardinaal ontvangen had. Maar Catharina vestigde haar ogen op het kruisbeeld in het midden, en voor dat beeld van haar Verlosser deed zij haar laatste belijdenis.

Zij prees Gods goedheid, maar beschuldigde zichzelf van lauwheid en ondankbaarheid: “Gij hebt U gewaardigd mij tot Uw bruid te kiezen toen ik nog kind was, maar ik ben U niet trouw geweest, ik zocht Uw eer niet zo vlijtig als ik had moeten doen. Ik liet niet altijd de herinnering aan de genade die Gij uitstortte over mijn armzalig wezen, mijn geheugen vervullen; dikwijls had ik mijn geest vol andere onbehoorlijke gedachten.”
Zij herhaalde haar zelfbeschuldiging: zij had haar plichten verzuimd ten opzichte van de zielen die God haar had toevertrouwd te leiden: “Gij zondt mij zoveel beminde dochters en zonen en vroegt mij hen te beminnen met bijzondere liefde en hen te leiden op de weg des levens naar U. Maar ik was slechts een spiegel van menselijke zwakheid voor hen, ik heb hen niet aan U opgedragen in volhardend gebed, ik ben niet genoeg een voorbeeld voor hen geweest.” “Zo beschuldigde de reinste duif zichzelf", zeggen Barduccio en Tommaso Caffarini. Dan keerde zij zich tot de priesters en vroeg nogmaals de absolutie te mogen ontvangen van al de zonden, die zij gebiecht had en voor die, welke zij vergeten had te biechten. Voor de tweede maal ontving zij toen de pauselijke absolutie.
Zij bleef aldoor tot het kruisbeeld bidden, maar slechts zij die het dichtst bij haar stonden, konden enkele woorden opvangen van hetgeen zij zei; niemand mocht langer dan een ogenblik aan de zijde van het bed staan. Barduccio Canigiani, die de geschiedenis van haar verscheiden heeft verhaald in een brief aan een non in Firenze, moest zijn oor geheel aan haar mond leggen om de laatste woorden van moederliefde, die zij hem toefluisterde, op te nemen.
De oude Lapa, aller zo dierbare Nonna, zat aan de zijde van haar dochter. Minzaam en eerbiedig vroeg Catharina om de zegen van haar moeder. Arme Lapa, zij trachtte enige troost te vinden in haar grote smart, toen zij haar dochter vroeg haar te willen zegenen, en of Catharina voor haar van God de genade wilde afbidden, dat Lapa niet zou zondigen tegen Gods wil door te hevige droefheid. Catharina ging voort met bidden tot het laatste ogenblik, voor de Kerk, voor paus Urbaan, voor haar kinderen. Zij bad met een zo innige liefde dat de discipelen meenden: niet alleen de harten maar de stenen zelf moesten ervan breken. “Beminde, gij roept mij, ik kom. Niet door enige verdienste van mijzelf, maar door Uw goedertierendheid, krachtens Uw bloed”. Zij maakte het teken des kruises en riep “bloed, bloed”. Dan boog zij haar hoofd. „Vader, in Uw handen beveel ik mijn geest”. En terwijl zij dit zei, stierf zij. Haar gelaat werd schoon als van een engel, stralend van tederheid en van geluk. Dat was rond twaalf uur, de 29ste April, 1380.

Hoofdstuk 28

Rond twaalf uur, de 29ste April, was Raimondo in zijn klooster in Genua en maakte zich gereed voor de reis naar het kapittel in Bologne. In gezelschap van enkele andere monniken zou hij over zee naar Pisa reizen. Het was lelijk weer en Fra Raimondo was niet vrij van een zekere ongedurigheid. Hij ging de trap af naar het dormitorium, de slaapvertrekken, om naar zijn cel te gaan en zijn weinige benodigdheden in zijn reiszak te pakken. Voor het beeld van de heilige Maagd in de gang bleef hij stilstaan, boog zich neer en herhaalde met zachte stem de groetenis des engels. Een stem die hij niet vernam met de oren des lichaams, sprak duidelijk en helder in zijn binnenste en zei: “Wees niet bang, ik ben hier voor u. Ik ben in de hemel om u te beschermen. Ik zal voor u zorgen, ik zal u hoeden, ik ben hier om uwentwil.” Diep onthutst vroeg Raimondo zich af, waar deze geruststelling vandaan kon komen. Een ogenblik meende hij, dat het de moeder Gods was, maar toen bedacht hij, dat hij daar te onwaardig voor was. Hij vreesde, dat de stem die hij gehoord had, beduidde dat hij in groot gevaar was; de piraten van de schismatieken kruisten aan de kust, en Raimondo wist hoe hartgrondig zij hem haatten, omdat hij tegen hen gepredikt had. Nederig bad hij, dat dit voorteken hem behoedzamer mocht maken en hem beter in staat mocht stellen met lijdzaamheid te dragen wat hem zou overkomen. “Deze overwegingen deden mij binnendringen in de mystieke en grote genade van Onze Heer, toen Hij de geest van Zijn bruid zond om mij te helpen tegen mijn zwakheid en moedeloosheid, die deze heilige zo goed kende, maar de Heer, haar

bruidegom, nog beter. Daar het mij voorkomt dat deze gebeurtenis mij tot schande strekt en niet iets is waarop men groot kan gaan, meen ik, dat ik haar veilig neer kan schrijven."
Op het kapittel in Bologne waar Raimondo tot generaal der Dominicanen-orde werd gekozen, vernam hij dat Catharina gestorven was, juist op het ogenblik waarop hij de onlichamelijke stem had gehoord, die hem getroost en bemoedigd had.
In Rome had Stefano Maconi het lijk van de beminde moeder naar de kerk Santa Maria Sopra Minerva gedragen. En ogenblikkelijk, toen de tijding rondging dat de heilige van Siëna was gestorven, stroomden de Romeinen naar de kerk. Golf na golf van samengedrongen mensenmenigten stuwde aan om het lijkkleed of de voeten van de dode vrouw aan te raken. Wij zijn van oordeel, dat de wijze waarop de gelovigen hun bewondering voor de heiligen geuit hebben, vaak zeer afstotend is geweest, al van de eerste tijd af toen zij het bloed der martelaren opdronken en stukjes van hun vlees en splinters van hun gebeente bewaarden, tot voor betrekkelijk kort geleden toe. In hun ijver om in het bezit te komen van een reliquie van een populaire heilige, namen zij er geen genoegen mee stukken van hun kleren af te scheuren, het kwam zelfs voor, dat zij ook stukken stalen van het lijk. Om te beletten dat dit zou gebeuren met het lijk van Catharina, plaatsten de zusters van het klooster haar beneden achter het traliehek voor de kapel van St. Dominicus en hielden er de wacht bij. De menigte, die haar reliquieën wilde eren en haar bidden om haar voorspraak, bracht zieken bij haar. En God wilde niet, dat hun hoop teleurgesteld werd.
Raimondo verhaalt uitvoerig van acht miraculeuze genezingen, die plaats vonden in de dagen tussen Catharina's dood en haar begrafenis. Er waren er veel meer, maar deze acht had hij kunnen onderzoeken door hen, die genezen waren of die er ooggetuigen van geweest waren, zelf te ondervragen. Raimondo heeft zich intussen blijkbaar bijzonder bezig gehouden met het verhaal van de geschiedenis van Semia, de weduwe van een Romeins burger. Hij had haar twintig jaar lang gekend, zij was een eenvoudige, eerlijke, diep godvruchtige vrouw. Het is heel begrijpelijk dat hij de geschiedenis con amore verhaald heeft: in een droom had Semia Catharina's schitterende intocht in de hemel gezien en nadien had zij op bovennatuurlijke wijze in haar dagelijks huiselijk werk hulp gekregen van de pasgekroonde heilige, die terwijl zij op aarde leefde, zo dikwijls gewone mensen had geholpen, ook bij de kleinste moeilijkheden in het leven van iedere dag.
Deze Semia was altijd gewoon geweest veel te bidden en op bedevaart te gaan naar de verschillende pelgrimskerken in Rome, als zij bij haar werk in huis enkele vrije uren overhad. Sinds haar man gestorven was, deed zij het huishouden voor haar vijf jongens. De nacht vóór Catharina stierf, was zij naar gewoonte opgestaan om te bidden en omdat het de volgende dag Zondag was en zij graag naar de mis wou gaan, ging zij weer naar bed om nog wat te slapen vóór het tijd werd om voorgoed op te staan. Maar terwijl zij daar nu lag tussen slapen en wakker zijn, had zij een wonderlijk gezicht: Zij zag een knaap van ongeveer tien jaar, veel schoner dan zij er ooit een had gezien, en deze zei tot haar: "Gij moogt niet wakker worden en opstaan vóór gij gezien hebt wat ik u zal tonen." Semia was hartelijk verheugd iets zo schoons te mogen zien als deze knaap, maar toch prevelde zij: "Gezegend kind, laat me toch opstaan, anders kom ik nog te laat in de hoogmis." Maar de knaap hield aan en nu leek het haar, of hij haar bij de kleren trok en haar leidde naar een vertrek dat op een kerk geleek. Hier zag zij een tabernakel van zilver, rijk opgesmukt met edelstenen, en een andere schone knaap ontsloot het tabernakel, terwijl nog vier anderen een draagstoel aandroegen, prachtig versierd, als de draagstoelen die men gebruikt wanneer een bruid naar het huis van haar bruidegom wordt gedragen. Maar de knapen waren engelen, dat begreep zij nu.
Uit het tabernakel steeg een jonge maagd, stralend schoon en gekleed in wit en schitterende edelstenen. Op haar hoofd waren drie kronen zo vernuftig geplaatst, dat zij allen zichtbaar waren, boven elkaar; de ene was van wit zilver, de andere van zilver en rood goud, de derde van parels en diamanten. De engel die haar het eerst verschenen was, vroeg Semia: "Kent gij dit jonge meisje terug?" Semia zei: "Zij gelijkt op Catharina van Siëna, met dit verschil, dat dit meisje veel jonger is." Want Semia had Catharina niet gezien, vóór zij naar Rome kwam. Het meisje in de verschijning glimlachte en zei tot de knapen: "Ziet gij, zij herkent mij niet."
Zij scheen op Semia toe te zweven: "Semia, herkent gij mij niet? Ik ben Catharina van Siëna, zie mij aan."

Maar nu hieven de knapen haar op de draagstoel en zweefden samen met haar omhoog naar de hemel.

Terwijl Semia toezag, werd een soort troon in de Hemel zichtbaar en op de troon zat een koning, gekroond en gekleed in stralenglans, in zijn rechterhand had hij een open boek. De knapen zetten de draagstoel neer voor de treden van de troon. Het jonge meisje wierp zich in aanbidding voor de voeten van de koning en de koning zei tot haar: “Welkom, mijn beminde bruid en dochter Catharina”. Hij verzocht haar het hoofd op te heffen en in het boek te lezen, zolang als een Onze Vader duurt. De koning liet haar opstaan bij de troon. En nu zag Semia, dat er een processie aankwam — de Koningin des Hemels met een groot gevolg van heilige maagden. De nieuwe heilige snelde op hen toe om te knielen, maar de moeder van Christus nam haar in haar armen, verwelkomde haar en kuste haar, en toen verzocht zij haar zich aan te sluiten bij de stoet van heilige maagden die haar groetten met de vredekus.
Semia verzekerde Raimondo dat het haar voorgekomen was, als zag zij dit toneel zich afspelen in de hemel en toen zij luidop de hemelse stoet een groet en een gebed toeriep, wekte zij zichzelf en zag dat de zon hoog aan de hemel stond: het moest de tijd zijn van de terts, negen uur. Vol verdriet omdat zij zich verslapen had, haastte zij zich het vuur aan te maken, zette de ketel op met het middagmaal voor haar zonen, en spoedde zich naar de parochiekerk, bang genoeg, dat zij te laat zou komen voor de hoogmis. Zij zei bij zichzelf: als ik te laat kom voor de hoogmis, zal ik dat beschouwen als een teken, dat mijn droomgezicht een bedrog geweest is dat de boze vijand mij gestuurd heeft, maar kom ik nog op tijd, dan zal ik geloven dat ik die verschijning heb mogen zien, omdat mijn moeder Catharina voor mij bidt. Toen zij in de kerk kwam, was het evangelie al gezongen en was de offerande aan de gang. Teleurgesteld ging zij naar huis, overtuigd dat haar droom een bedrog des duivels was geweest.
Zij begon weer met haar werk in huis, maar eensklaps hoorde zij de klokken van een nonnenklooster in de buurt luiden voor de mis. Zij werd zo blij, dat zij vergat de groente die zij al gewassen en gesneden had in de pan te doen; zij sloot de deur nog gauw en spoedde zich naar de kerk der nonnen. Haar huis stond toen leeg. “Dus was het toch de satan niet, zoals ik vreesde.” Maar zij was enigszins onrustig, omdat zij aan het middagmaal van haar jongens dacht en zij bad God dat Hij haar helpen mocht “zodat zij, als zij thuis kwamen, niet te lastig zouden zijn, omdat het eten wat later klaar was dan naar gewoonte.”
Haar zonen stonden voor de gesloten voordeur, toen zij thuiskwam, en zij waren terdege humeurig en geweldig hongerig. “Mijn lieve kinderen, wacht even, het eten zal in een oogwenk klaar zijn.” Toen zij de deur geopend had, en zich naar de ketel spoedde, pruttelde het reeds, de groente, het vlees, de kruiden, alles was precies van pas gekookt. Zij hoefde het nog maar op tafel te zetten. De jongens aten met goede eetlust en zeiden, dat het eten vandaag bijzonder goed smaakte, nog beter dan anders. Semia stond verbaasd over de dingen die haar overkomen waren en wilde maar zo gauw mogelijk het werk nog aan de kant maken om naar het huis van Catharina te lopen en haar alles te vertellen.
Het was lang geleden, dat zij de gelegenheid had gevonden Catharina te bezoeken. Semia wist, dat zij erg ziek was, maar zoals al haar andere vriendinnen had Semia Catharina al zo dikwijls schijnbaar de dood nabij gezien, om dan plotseling weer op kracht te komen, zodat zij lopen en werken en met haar kinderen spreken kon. Het kwam niet bij haar op, dat het ditmaal anders kon zijn. Maar het huis van Catharina was gesloten en de buren zeiden, dat zij wel naar de kerk zou zijn. Op weg naar huis kwam zij voorbij Santa Maria Sopra Minerva en stond verbaasd, toen zij de mensenmassa zag en al de drukte hoorde. Zij vroeg wat er te doen was. Iemand vertelde haar dat Catharina van Siëna was gestorven en dat haar lijk nu in de kerk lag. Semia drong zich naar voren tot aan de kerk en wist zich met haar ellebogen door de menigte te wringen, tot zij bij het traliehek kwam. Haar tranen stroomden en zij schreeuwde tot de vrouwen rond de baar: “Wrede vrouwen, die jullie zijn, waarom hebben jullie het mij niet laten weten, zodat ik aan haar sterfbed had kunnen komen?” Zij krabde zich met haar nagels in het gezicht, terwijl zij huilend haar verhaal deed, hoe zij haar moeder had zien opstijgen uit het tabernakel van haar lichaam, hoe zij door engelen ten

hemel was gedragen en daar ontvangen werd door de Zaligmaker en de heiligen en hoe zij door een wonder nog in de mis had kunnen komen, terwijl het eten ondertussen door een wonder van zelf gaar geworden was.
Donderdag tijdens de Completen, in de schemering, begroef men Catharina van Siëna. Het lijk was nog schoon en blozend, onveranderd. Er was geen lijklucht aan en de hals en haar ledematen waren slap en buigzaam als toen zij leefde. De stigmata die zij haar Heer gebeden had onzichtbaar te laten zolang zij in leven was, waren nu duidelijk te zien op haar gestorven lichaam.

Hoofdstuk 29

Catharina van Siëna werd eerst begraven op het kerkhof bij Santa Maria Sopra Minerva. Men ging erheen om haar voorspraak in te roepen en vele wonderen werden aan de gestorven boetzuster toegeschreven. Enkele jaren later liet Raimondo haar lijk overbrengen naar een graf binnen in de kerk, waar het niet aan weer en wind zou blootgesteld zijn. Het was misschien bij deze eerste overbrenging — translatio — dat haar hoofd van het lichaam afgescheiden werd; het werd in een mooi bewerkt reliekschrijn, een buste van verguld brons gezet en naar Siëna gevoerd. Het wekte jubel in geheel Siëna, in de stad en in de omgeving en het reliek-schrijn werd in plechtige processie naar de kerk van St. Dominicus gedragen. Vlak achter de reliquieën gingen de Mantellaten en tussen hen in liep een stokoude vrouw, Lapa, de moeder van de heilige. Men zou graag willen weten wat er in haar omging, toen deze dochter die zij zo hartstochtelijk had liefgehad, voor wie zij zo bitter had geleden en die zij zo dapper getracht had te begrijpen en na te volgen, nu in triomf in haar geboortestad terugkwam. Dit gebeurde in de lente van 1383.
Het lijk werd voor de tweede maal overgebracht naar de Rozenkranskapel en tenslotte te ruste gelegd waar het nu ligt, onder het hoogaltaar in Santa Maria Sopra Minerva. Haar laatste liefdevol verzoek aan de mannen en vrouwen die haar hun moeder genoemd hadden, was geweest: “Bemint elkander, dat is het teken waaraan de mensen kunnen zien dat gij mijn leerlingen zijt: de liefde die gij elkander toedraagt.” De groep Catharinati herinnerde zich deze woorden die hun moeder geleerd had van haar beminde Bruidegom, zoals zij zich alles herinnerden wat zij hun gezegd had. Zij verzamelden haar brieven en haar boek, maakten afschriften, schreven hun herinneringen op en werkten voor Catharina's eer in de hoop dat zij eens plechtig zou verklaard worden tot een heilige der heilige Kerk, de Bruid van Christus, voor wie zij geleefd had en gestorven was.
Als generaal der Dominicanen had Raimondo van Capua meer dan genoeg te doen met werken in de geest van zijn moeder in deze donkere dagen tijdens het schisma en de voortdurende invallen in Italië van het schismatieke Frankrijk. Niettemin vond hij de tijd het materiaal te verzamelen voor zijn boek over het leven van de heilige Catharina. Bij alles wat hij verhaalt, geeft hij nauwkeurig de namen van zijn bronnen aan, wie ooggetuigen waren van de wonderen die gebeurden op de voorspraak van de seraphijnse maagd, wie bij de gebeurtenissen, die hij vertelt, tegenwoordig waren en ze zagen en hoorden, of zij nog leven of reeds gestorven waren, toen het boek ten laatste klaar was. Hij werkte er vijftien jaren lang aan. Vier jaren later stierf hij. Zijn werk als hervormer van de Dominicanen-orde had hem in de herfst van 1399 naar Neurenberg gevoerd, waar hij overleed. Zijn lijk werd overgebracht naar Italië en begraven in de Dominicanenkerk in Napels. Hij is nooit formeel zalig verklaard, maar de orde der Dominicanen heeft hem altijd geëerd als de zalige Raimondo van Capua en op de vijfhonderdste verjaardag van zijn dood keurde paus Leo XIII officieel deze cultus goed.
Monna Lapa en Catharina's schoonzuster, Lisa Colombini, leefden nog toen Raimondo met zijn boek klaar kwam, maar Alessia Saracini, Francesca di Gori en verschillende andere van de zusters van wie hij zijn gegevens kreeg, waren toen gestorven.
De eerste van haar zonen die stierf was “Benjamin’’, de jonge Barduccio Canigiani. Toen Raimondo voor de eerste keer na Catharina’s dood in Rome kwam, bleek het, dat Barduccio de tering had gekregen. Om hem te verplaatsen uit het klimaat van Rome, dat als ongezond bekend stond, zond Raimondo hem terug naar het klooster in Siëna, waar hij in 1382 stierf.

Fra Bartolommeo de Dominici werd niet lang na Catharina's dood uit het klooster in Siëna geroepen naar andere gewichtige opdrachten binnen de orde. In zijn plaats werd Catharina's pleegbroer en eerste biechtvader, Tommaso della Fonte, prior in Siëna. Hij was de eerste die openlijk een beeld van Catharina liet opstellen in zijn kerk, zodat de mensen haar hun hulde konden brengen. Dit was vóór de kerk haar cultus had goedgekeurd. Van zijn dagboeken hebben Raimondo zowel als Tommaso Caffarini in grote mate gebruik gemaakt.
Neri di Landoccio was in hechtenis genomen bij zijn hopeloze boodschap in Napels en kwam te laat in Rome aan om bij het sterfbed van zijn moeder tegenwoordig te zijn. Maar hij volgde haar raad en trok zich terug in een kluis buiten Siëna. Hier leefde hij alleen, in gebed en overweging, doch onderhield relatie met zijn vrienden onder de Catharinaten, in het bijzonder met Stefano Maconi en Francesco Malavolti, tot hij stierf in 1406.
Na de dood van zijn vrouw en kinderen trad Francesca Malavolti in het karthuizerklooster op Monte Oliveto, maar na enige tijd ging hij over tot de orde der Benedictijnen.
Nog geen vol jaar na Catharina's dood trad Stefano Maconi in een Karthuizerklooster buiten Siëna. Hij werd bijna aanstonds, toen hij klaar was met het noviciaat, tot prior van zijn klooster gekozen. Hij vertaalde in het Italiaans de Latijnse levensgeschiedenis van Catharina die Tommaso Caffarini had geschreven en werkte samen met Messer Christofano di Gano Guidiní aan een Latijnse vertaling van Catharina's Dialogo. Heer Cristofano was nu lekebroeder in de congregatie Santa Maria della Scala en deed dienst als ziekenverpleger en in de armenzorg. Stefano werd later gekozen tot generaal prior van de orde der Karthuizers, en het gelukte hem heel de orde terug te voeren tot de Romeinse obediëntie. Hij werd zeer oud en stierf eerst in 1424 in het beroemde Certosa bij Padua.
Tommaso Caffarini, Catharina's stadgenoot en één van haar oudste vrienden, werd na haar dood naar het Dominicanenklooster in Venetië gezonden. Hij reorganiseerde onder andere de derde orde van St. Dominicus, de orde waarbij de jonge Catharina zo vurig had verlangd zich aan te sluiten en waarin zij haar wonderbaar leven geleid had in mystieke en practische activiteit. De regel die Tommaso Caffarini de orde in Venetië gaf, wordt nog grotendeels gevolgd door de tertiarissen van de Dominicanen in onze dagen.
Toen er een aanklacht ingediend werd tegen de orde der Dominicanen wegens overtreding van de canonieke wet, omdat zij één harer leden die nog niet gecanoniseerd was, in het openbaar vereerd had, werd er een proces gevoerd in Venetië. Het resultaat was, dat in Januari 1413 de Dominicanen-orde plechtige toestemming kreeg een feest te vieren van de Zalige Catharina van Siëna.
In 1461 werd zij plechtig gecanoniseerd door Paus Pius II, geboren Enea Sylvio Piccolomini uit Siëna. Daardoor was zij voor heel de Kerk geworden de Heilige Catharina van Siëna. Erkend werd nu, dat hetgeen de Siëense popolana in leer en leven had voorgehouden, waardig was ten voorbeeld gesteld te worden voor alle christenen, of ons leven naar zijn uiterlijk verloop zich al ontwikkelt door gebeurtenissen en omstandigheden die aan haar herinneren of niet. Want zoals Catharina zei: Christus leerde ons van Zichzelf: IK BEN DE WEG. Daarom moest heel de weg ten hemel een hemel zijn voor die hem liefhebben.
Zowel Raimondo als Tommaso Caffarini beweerden met nadruk dat Catharina leefde en stierf als martelares voor het Geloof. Nu bedoelt men in de officiële taal der Katholieke Kerk met het begrip martelaar een man of een vrouw die een gewelddadige dood verkiest boven de ontkenning van het christelijk geloof. Doch wij hebben ons gewoon gemaakt het begrip martelaar op een veel onnauwkeuriger wijze te gebruiken en spreken van mensen, die martelaar worden voor welke zaak dan ook waarvoor zij geleden hebben met of tegen hun wil. (Soms ook heel onnauwkeurig van mensen, die onvrijwillig lijden door rampspoeden welke zij waarlijk noch gekozen noch gewild hebben). En zeker is dat Catharina uit vrije wil — en weinig vrouwen hebben ooit een zo onbedwingbare wil gehad als zij — verkoos onophoudelijk te lijden voor alles wat zij geloofde, beminde en verlangde: vereniging met God, de eer en glorie van Zijn naam, Zijn rijk op aarde, de eeuwige zaligheid van alle mensen, de wedergeboorte der Kerk van Christus tot de schoonheid, die zij bezit als de stralenglans van haar ziel vrij haar uiterlijke vorm mag doorschijnen, die uiterlijke vorm welke nu ontsierd en geschonden was door haar eigen verdorven bedienaren en opstandige

kinderen. Zoals Catharina uitdrukte: de kracht en de schoonheid in het mystieke lichaam der Kerk kan nooit verminderen, want dat is God. Maar de tooi waarmee dit lichaam gesierd gaat, is al het goede, dat door haar oprechte en trouwe kinderen beoefend wordt.

Dit: dat de heiligen niet slechts bereid waren te lijden maar het lijden ook vaak met liefde op zich namen en het kozen tot hun erfdeel hier op aarde, plegen niet-katholieken, ook niet-katholieke christenen, bij voorkeur te beschouwen als een onbegrijpelijk en, in de ogen van zeer velen, in hoge mate onsmakelijk feit. Indien God goedheid is, indien Christus op het kruis gestorven is om ons te verlossen van de zonde, waartoe dient het dan dat christenen nadien nog lijden. Niet slechts middelmatige tegenspoeden die opvoedende waarde kunnen hebben voor de lijder, maar onschuldig lijden voor de zonden van anderen, waartoe? Zeker is, dat alle heiligen met klem beweerd hebben, dat zij voor hun eigen zonden lijden, ook wanneer wij slechts zien, dat zij het doen voor de zonden van anderen. Slechts onder de heiligen vinden wij hen, die het recht hebben te zeggen; niets menselijks is mij vreemd. En niettemin kan voor ons allen vroeg of laat de dag komen, waarop wij moeten lijden voor iets dat in onze ogen uitsluitend de zonde van anderen is. Twee wereldoorlogen en de toestand van na de oorlog in het grootste gedeelte van de wereld behoorden deze waarheid aannemelijk gemaakt te hebben, en wel zeer duidelijk, zowel voor de onnozelste als voor de zelf genoegzaamste zielen.
Sinds Jezus Christus het menselijk geslacht vrijkocht met Zijn dierbaar bloed, bezitten wij verlossing, indien wij bereid zijn ons door Hem te laten verlossen. Maar reeds St. Paulus moest er zijn Corinthiers op wijzen, dat het lijden van Christus somwijlen overvloeit in ons leven; het kan geschieden, dat wij genoodzaakt kunnen worden “in ons vlees aan te vullen, wat aan Jezus’ lijden ontbreekt”. Geen latere openbaring heeft ooit het woord van de apostel herroepen. Er is in de ervaring der mensen niets, dat erop duidt dat de grondstof in de menselijke natuur ooit veranderd is. Eeuwig wordt die natuur naar beneden gedrukt en getrokken door onze begeerte naar dingen die aan onze greep ontsnappen, of, indien het nu en dan gebeurt, dat wij er iets van grijpen, voelen wij ons daarmee niet voldaan. Voldane begeerte baart nieuwe begeerten, tot de ouderdom een einde aan de jacht maakt en de dood een einde aan de voorstelling. Onophoudelijk schitteren er vonken in onze natuur die ons herinneren aan onze oorsprong, aan het beeld waarnaar wij geschapen werden. Van dat evenbeeld Gods in ons hebben wij scheppende energie, aandrift tot belangeloze liefde, belangeloos ondanks de schaduw van egoïsme die onafscheidelijk is van al onze impulsen, het verlangen onze wereld te scheppen naar een geordend voorbeeld, te leven onder wetten en onze voorstellingen van rechtvaardigheid verwerkelijkt te zien. (Toen de West-Europese mens, in de loop der laatste jaren, nieuwe en geregeld verbeterde werktuigen had ontwikkeld waarmee hij de stoffelijke wereld kon doorvorsen en meer en meer ontdekte van de schijnbaar vaste verhouding tussen oorzaak en gevolg in de physieke wereld, gebruikte hij, wanneer hij beschrijven wilde wat hij gevonden had, een zijner ideeën, die nl., welke hij het hoogst bemind en het diepst gehaat, met de grootste offers gediend en het schandelijkst verraden had — hij sprak van natuurwetten” —)
Onophoudelijk hebben de mensen dat beeld Gods in zich zelf besmeurd en ontluisterd; wij hebben toegegeven aan onze begeerte naar macht en vleierij, aan onze hartstochten, haat, wraakzucht, wellust en eerzucht. Of wij zijn verzadigd van hetgeen wij hebben bereikt en waarvoor wij gevochten hebben, en rukken in een kwade gril weer neer wat wij geschapen hebben. Wij zijn bang voor veranderingen en wij zijn bang voor stagnatie. Wij houden van oude dingen en instellingen en wij willen iets hebben, dat nieuw en anders is. In de botsing met onze eigen mensennatuur storten onze edelste idealen en onze stoutste dromen van een utopia onophoudelijk ineen. Totdat onze laatste en stoutste dromen van een utopia ons de wapenen in handen geven waarmee wij in staat zijn onze wereld compleet te vernielen, indien wij wilden. En wie kan iets zien waarvoor de vernielzucht van de mensen terug zal deinzen ? Op de dag die de Kerk van den beginne af voorzegd heeft, waarop de Zoon des Mensen wéér zal keren om de wereld te oordelen in vuur, zullen wij zelf misschien zelf voor dat vuur zorgen.
De leer van de heilige Catharina over de liefde tot de dood en over de liefde tot het leven is heden even actueel als in haar tijd, niet meer en niet minder. Haar zeldzame persoonlijkheid, geladen met

mystieke vitaliteit, is van tijdeloze betekenis. Het is niet gemakkelijk voor ons haar te begrijpen, maar zij was ook voor haar tijdgenoten niet gemakkelijk te begrijpen. Weliswaar hebben wij sinds die tijd heel veel dingen geleerd: wij weten heel wat meer van het psychische mecanisme, dat abnorme (dat wil zeggen ongewone) symptomen en toestanden in het menselijk lichaam op kan roepen, heel wat meer van de psychische energie die iemand in staat kan stellen op de gemoederen van anderen in te werken, zelfs op afstand, en zelfs bij tegenstand. Zulke ongewone symptomen zien wij zelden elders dan bij zenuwzieke mensen. Zelden, of nooit, zien wij ze verenigd met niet alleen een hoge intelligentie doch ook een robuust gezond verstand, met een onbegrensd vermogen welke lasten ook te dragen, met bezorgdheid voor het wel en wee van andere mensen, zonder ook maar een gedachte aan het eigene. Wij hebben schrikwekkende ervaringen van psychische krachten die verschijnselen kunnen oproepen als duivelse bezetenheden in hele volkeren, maar minder van psychische krachten die troosten en opbeuren en de gemoederen bedaren, die de wanhopigen bemoedigen, die haat en nijd en boze opzet uitdrijven, ofschoon, God zij dank, de meesten onzer er wel gekend hebben, die deze psychische kracht bezaten, al bestreek zij in ons oog, niet meer dan een kleine kring, een familie, een groep vrienden, of in het beste geval een volk. Maar hier kunnen wij ons vergissen; mogelijk is het zo dat de kracht, die van goede mannen en vrouwen uitgaat, te subtiel is om met onze begrensde vermogens opgemerkt te kunnen worden. Haar golven gelijken wellicht de lichtgolven en de geluidsgolven, waarvan onze ogen en oren slechts een enge sector opvangen.
De heiligen zijn er altijd van overtuigd geweest, dat de macht van het goede iets is, dat men niet met handen grijpen kan. Wanneer zij zich een zuiver en gezond genoegen hier op aarde ontzegden om te kunnen strijden zonder door de zorg voor eigen of anderer stoffelijke behoeften te worden weerhouden en om eenheid met de door hen gekende oorsprong des levens te bereiken, dan wisten zij, dat, waar Hij hen vervulde van Zijn genade en goedertierenheid, het hun plicht was deze overvloedige gaven te laten overvloeien in het leven van andere mensen — als een macht die genas, die gezondheid en leven bracht, zonder dat zij daar zelf van wisten en ver buiten hun gezichtsen werkkring. Het is zeker dat de heilige Catharina zich dikwijls ontmoedigd voelde als haar inspanningen, haar gebed, haar overredingspogingen in bepaalde concrete gevallen en bij bepaalde personen, mannen en vrouwen, tot geen enkel tastbaar resultaat leidden, maar zij werd nooit onzeker en zij gaf zich tot haar lichaamskrachten verbruikt waren, in een strijd, van welks uiteindelijk resultaat zij overtuigd was zoals zij er ook van overtuigd was dat zij op de kampplaats die deze wereld is, niet veel van overwinningen zou zien. Nu heeft de Heer ons ook eigenlijk nooit iets van overwinningen van het Christendom op aarde beloofd, integendeel. Koesteren wij de verwachting Zijn zaak hier op aarde te zien zegevieren, dan behoren Zijn eigen woorden ons tot voorzichtigheid te manen: “Wanneer de Mensenzoon terugkomt, zal Hij dan geloof op aarde vinden?” Het antwoord gaf Hij niet.

Dit geeft ook hun te denken die spreken van het bankroet van het Christendom in onze tijd. Ons is nooit een wereld beloofd, waarin alle mannen en vrouwen gewillig de leer van Christus tot levensregel nemen. Dit hebben zij niet eens gedaan in tijdperken toen uiterst weinigen eraan twijfelden dat Hij Heer van hemel en aarde is, wat niet verhinderde dat zij probeerden het zonder Hem te stellen of met opzet weigerden naar Hem te luisteren. Want alle mensen worden afzonderlijk geboren en moeten afzonderlijk verlost worden.

Wat dus het uiteindelijk lot van het Christendom op aarde zijn zal, daarvan is het ons niet gegeven iets te weten. De poorten der hel zullen zijn Kerk niet overweldigen, maar zij die de Kerk verlaten willen, hebben hun volle vrijheid dat te doen. Waar het over gaat is iets anders: Als de voorwaardelijke werkelijkheid, die wij de materiële wereld noemen, weg gaat kwijnen, wie zal dan werkelijk leven gewonnen hebben in alle eeuwigheid in het land der levenden? Zelfs de mensen van onze tijd, die het onuitroeibare vertrouwen hebben verheerlijkt in de dingen die wij kunnen zien en betasten en met onze zinnen genieten, en die dit tot een geloofsbelijdenis hebben gemaakt — materialisme, zelfvoldaan humanisme, collectivisme, of hoe hun geloof ook mag heten — hebben

wel althans vermoed in hoe hoge mate onbetrouwbaar alle stoffelijke dingen zijn. In het licht der gesplitste atomen wordt de vaste stof als het ware doorzichtig, iets dat verdwijnt. Maar wie kan zeggen hoe de mensen op hun nieuwe ervaringen zullen reageren?

Wij hebben waarlijk behoefte aan de wijsheid van de heiligen.